

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Bestuur, Democratie en Financiën
T.a.v. Partijfinanciering
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Datum: 28 juni 2017
Betreft: Verantwoording subsidie WFPP 2017

Geachte heer / mevrouw,

Graag bieden wij u de verantwoording aan, ten behoeve van de vaststelling van de ontvangen subsidie vanuit de Wet Financiering Politieke Partijen 2017, voor de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting, de Haya van Somerenstichting en de JOVD. Het inhoudelijk jaarrapport van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting zal per post naar u worden verzonden.

Daarnaast bieden wij u ook de verklaringen van ontvangen giften en schulden aan die zijn aangegaan door neveninstellingen van de VVD en die dat via de VVD verantwoorden.

Het bedrag waar de VVD en haar neveninstellingen na de vaststelling van het subsidiebedrag 2017 nog recht op hebben, kan worden overgemaakt naar rekening NL29 ABNA 0630 4975 16 ten name van de VVD.

Mocht u vragen of opmerkingen over de aangeleverde documenten hebben dan kunt u mij bereiken via telefoonnummer [redacted] of via e-mail [redacted]

Vriendelijke groet,

[redacted]
Controller

Namens:

[redacted]
Drs. Ir. L.D. Wigboldus
Directeur

Bijlagen:

- Inhoudelijk Jaarverslag VVD 2017;
- Financieel Jaarrapport VVD 2017;
- WFPP controleverklaring VVD en Haya van Somerenstichting;
- Financieel Jaarrapport Prof. mr. B.M. Teldersstichting 2017;
- Financieel Jaarrapport Haya van Somerenstichting 2017;
- Inhoudelijk Jaarverslag Haya van Somerenstichting 2017;
- Financieel Jaarverslag JOVD 2017;
- Inhoudelijk Jaarverslag JOVD 2017;
- Verklaring giften en schulden Stichting voor Oeconomische Politiek 2017
- Verklaring giften en schulden Ivo Opstelten Foundation 2017;

ABN AMRO IBAN NR: NL29ABNA0630497516
BIC: ABNANL2A
KVK 40409553
BTW NLO 028 73758 B01

T 070 361 30 61
F 070 360 82 76
E info@vvd.nl
W www.vvd.nl

Mauritskade 21
Postbus 30836
2500 GV Den Haag

VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID
EN DEMOCRATIE

- Verklaring giften en schulden Stichting Mr. H.C. Dresselhuysfonds 2017;
- Verklaring giften en schulden SOV Tweede Kamerverkiezingen 2017;
- Verklaring giften en schulden Prof. mr. B.M. Teldersstichting 2017.

ABN AMRO IBAN NR: NL29ABNA0630497516
BIC: ABNANL2A
KVK 40409353
BTW NL0 028 73758 B01

T 070 361 30 61
F 070 360 82 76
E info@vvd.nl
W www.vvd.nl

Mauritskade 21
Postbus 30836
2500 CV Den Haag

**VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID
EN DEMOCRATIE**

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie"

Mauritskade 21
2514 HD Den Haag
tel. 070 - 361 30 61

Financieel jaarrapport 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	Pagina	2
Hoofdbestuurverslag	Pagina	3
Hoofdbestuurssamenstelling	Pagina	5
Jaarrekening		
Balans per 31 december 2017	Pagina	7
Staat van baten en lasten over 2017	Pagina	8
Algemene toelichting op de balans en staat van baten en lasten (inclusief organen)	Pagina	10
<i>Bestemming van saldo baten en lasten</i>	<i>Pagina</i>	<i>18</i>
VVD-organen	Pagina	27
Overige gegevens		
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	Pagina	29
Statutaire bepalingen	Pagina	30
Bijlagen		
Staat van baten en lasten over 2017 van het Algemeen Secretariaat van de VVD	Pagina	32
Gelieerde neveninstellingen	Pagina	34

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

Voorwoord

Dit jaarrapport biedt een overzicht van de financiële ontwikkelingen van de VVD in 2017.

De VVD behaalde tijdens de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 een fantastisch resultaat. Met 33 zetels is de VVD opnieuw de grootste partij van ons land. We kijken terug op een bijzonder intensieve campagne. Met de vorming van het derde kabinet Rutte, stroopten VVD'ers opnieuw hun mouwen op. Bijvoorbeeld om ervoor te zorgen dat Nederland veilig blijft, maar ook de ouderenzorg menselijker te maken en ervoor te zorgen dat nu écht iedereen gaat voelen dat het beter gaat.

De tweede helft van 2017 stond in het teken van de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Tijdens deze periode legden we de basis voor een goede verkiezingsuitslag waarin we als enige regeringspartij een overwinning boekten.

Het is gelukt om dit jaar opnieuw een goed resultaat te behalen. Hierbij dank ik de honderden VVD-penningmeesters en de vele andere vrijwilligers hartelijk voor hun bijdragen aan de VVD in 2017 waarvan dit jaarrapport de resultante is. Ook dank aan de medewerkers van het Algemeen Secretariaat voor hun inzet en betrokkenheid bij het werk voor onze VVD.

Ton van Nimwegen
Landelijk penningmeester a.i.

Hoofdbestuur en directie

Het hoofdbestuur van de VVD bestaat op 31 december 2017 uit zes personen. Allen oefenen deze taak vrijwillig uit en ontvangen geen bezoldiging. Onkosten die voor de uitoefening van de werkzaamheden worden gemaakt, worden vergoed. Het hoofdbestuur vergaderde in 2017 elf maal.

De landelijke algemene vergadering benoemt de leden van het hoofdbestuur voor een periode van drie jaar. Daarna kan de landelijke algemene vergadering een lid van het hoofdbestuur één keer herbenoemen voor een periode van nog eens drie jaar. Het hoofdbestuur, de netwerken en de regio's zijn bevoegd kandidaten te stellen.

Het hoofdbestuur legt aan de landelijke algemene vergadering ten minste één keer per jaar verantwoording af over de realisatie van de landelijke activiteiten en de realisatie van de doelstellingen van de vereniging. Dit jaarrapport maakt daarvan onderdeel uit.

De uitvoering van taken van het hoofdbestuur ligt bij het VVD-secretariaat. Dit secretariaat staat onder leiding van Lucie Wigboldus, directeur. De directeur van het VVD-secretariaat verricht haar werkzaamheden onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur.

De VVD-organen gebruiken een eigen, op de lokale situatie toegesneden, risicobeheersings- en controlesysteem. De eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van het lokale bestuur en de lokale algemene vergadering staan daarbij voorop. De decentrale partijstructuur kan kwetsbaar zijn, maar in de praktijk van afgelopen jaren is gebleken dat financiële overschrijdingen waar geen dekking tegenover staat beperkt zijn gebleven. Voor de tot standkoming van het jaarrapport 2017 hebben 98% van de VVD-organen het eigen jaarrapport 2017 tijdig aangeboden.

Lokale netwerken en regio's

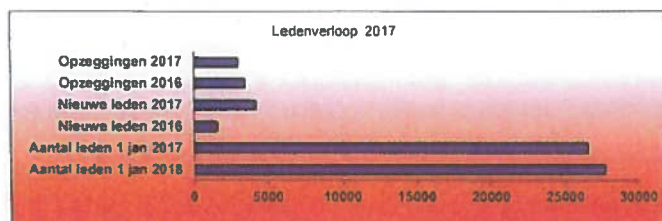
De 175 lokale netwerken en de 6 regio's hebben allen een eigen bestuur dat door de betreffende leden is gekozen. Dikwijls geholpen door andere vrijwilligers hebben deze besturen activiteiten uitgevoerd met als doel het vinden van antwoorden op lokale vraagstukken.

Leden

De leden vormen de ruggengraat van de partij. Binnen de partij zijn circa 1.070 vrijwilligers actief in het besturen van een lokaal netwerk of regio.

Naast deze vrijwilligers zijn op peildatum 31-12-2017 1.089 gemeenteraadsleden en 88 statenleden dagelijks actief voor de partij. Daarnaast verrichten 15 gedeputeerden, 174 wethouders en 94 burgemeesters in 219 Nederlandse gemeenten, bestuurstaken. Ook waren er op peildatum 76 personen actief in de Waterschapsbesturen. Allen verrichten hun werk vanuit een individuele, maar herkenbare VVD-invalshoek.

Het ledenaantal is per saldo met 1.195 toegenomen tot 27.692 aan het begin van het nieuwe boekjaar.

Eigen vermogen / Overige reserve

Het streven van het hoofdbestuur is erop gericht om een continuïteitsreserve te vormen ter grootte van één keer de jaarexploitatie, exclusief kosten verkiezingen, van het algemeen secretariaat. Het deel van de reserve dat is opgebouwd door de VVD-organen, wordt niet in dit beleid betrokken. Reden hiervan is dat door de decentrale partijstructuur deze VVD-organen zodoende vrij zijn om over het door hen opgebouwde deel van de reserve te kunnen beschikken.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het onttrekkingsvoorstel van het saldo van baten en lasten van € 46.695,- negatief van het Algemeen Secretariaat treft u in de overige gegevens aan op pagina 18 van dit jaarrapport.

De ledenvergaderingen van een regio en lokaal netwerk besluiten in hun vergaderingen over de bestemming van het saldo van baten en lasten van hun regio dan wel lokaal netwerk.

Vooruitblik 2018

De basis voor de plannen voor 2018 zijn vastgesteld in het jaarplan en de bijbehorende begroting, die op 25 november 2017 op de landelijke ledenvergadering in Nieuwegein met de leden is besproken.

Een belangrijke doelstelling was het winnen van de gemeenteraadsverkiezingen in maart. Dat is gelukt: verspreid door het land won de VVD stemmen en zetels. We kregen zelfs bijna de meeste stemmen van alle partijen. Belangrijker is echter dat nu in heel het land VVD'ers in de gemeenteraad zitten die hun mouwen opstropen en onze buurten veiliger, mooier en fijner proberen te maken.

Ook in 2018 zijn alle liberalen welkom om ideeën en standpunten te delen. De thematische netwerken spelen hierbij een belangrijke rol. Netwerkvrienden moeten betrokken worden bij het inhoudelijke debat binnen de partij, om op die manier de denkkraft van buiten de partij in te zetten.

Dit jaar bereiden we ons ook voor op de aankomende verkiezingen voor de Provinciale Staten, het Europees Parlement en de waterschappen. De selectie van kandidaten, het schrijven van verkiezingsprogramma's en het opbouwen van de campagnes, is reeds in volle gang.

Financieel gezien wordt de lijn van de voorgaande jaren voortgezet. Dit betekent een beleid dat niet structureel méér geld mag kosten. Bij een positief saldo gaat dit naar het verkiezingsfonds. De hoofddoelstelling is om de meest invloedrijke partij te blijven door een toonaangevende rol te spelen in politieke debatten. Dit kan alleen maar bereikt worden wanneer de VVD blijft vertrouwen op de kracht, inzet en betrokkenheid van alle duizenden vrijwilligers, volksvertegenwoordigers en bestuurders.

Den Haag, 25 mei 2018
Hoofdbestuur,

Partijvoorzitter
Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink

Landelijk penningmeester A.I.
De heer dr. A. van Nierwegen

Algemeen secretaris
Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg

Vice voorzitter
De heer drs. E.J.M. Wetzels

Bestuurslid
M.J.M. Krom

Samenstelling hoofdbestuur en directie per 25 mei 2018

Partijvoorzitter

Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink
Tijdstip van eerste benoeming 21-5-2016
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 13-11-1973
Beroep Wethouder gemeente Harderwijk
Functie Partijvoorzitter Vereniging VVD, Den Haag

Vice voorzitter

De heer drs. E. J. M. Wetzels
Tijdstip van eerste benoeming 20-5-2017
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 12-8-1959
Beroep Directeur eigenaar Polyfluor Plastics BV
Functie Vice-voorzitter Vereniging VVD, Den Haag

Algemeen secretaris

Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg
Tijdstip van eerste benoeming 14-6-2014
De lopende termijn van benoeming 2e periode
Geboortedatum 21-7-1983
Beroep Directeur Academie Bestuur, Recht en Ruimte bij Saxion
Functie Algemeen secretaris Vereniging VVD, Den Haag

Landelijk penningmeester

De heer dr. A. van Nimwegen
Tijdstip van eerste benoeming 25-11-2017
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 7-1-1969
Beroep Directeur Operations Rabobank
Functie Landelijk penningmeester a.i. Vereniging VVD, Den Haag

Ledenwerving Fondsenwerving

De heer dr. A. van Nimwegen
Tijdstip van eerste benoeming 25-11-2017
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 7-1-1969
Beroep Directeur Operations Rabobank
Functie Hoofdbestuur lid ledenwerving en fondsenwerving Vereniging VVD, Den Haag

Bestuurslid

De heer M.J.M. Krom
Tijdstip van eerste benoeming 29-11-2014
De lopende termijn van benoeming 2e periode
Geboortedatum 5-7-1958
Beroep Eigenaar Michiel Krom Consultancy
Functie Hoofdbestuur lid communicatie en campagne Vereniging VVD, Den Haag

Directie per 25 mei 2018

Mevrouw drs. ir. L.D. Wigboldus
Geboortedatum 3-7-1979
Functie Directeur

Jaarrapport VVD 2017

B
C
D
D

stiedoeleinden
6

Balans per 31 december 2017

(voor bestemming saldo baten en lasten)

	Toelichting paragraaf	31 december 2017		31 december 2016
(in euro's)				
Activa				
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	1	39.638		139.461
Materiële vaste activa	2	<u>162.176</u>		<u>197.674</u>
			201.814	337.135
Viottende activa				
Financiering Politieke Partijen	3	342.473		468.812
Vorderingen en overlopende activa	4	343.919		315.707
Liquide middelen	5	<u>7.680.524</u>		<u>7.068.145</u>
			8.366.916	7.852.663
		<u>8.568.730</u>		<u>8.189.798</u>
Passiva				
Verenigingsvermogen				
Bestemmingsreserves	6	3.597.690		2.906.648
Overige reserve		3.660.425		3.369.951
Onverdeeld resultaat		<u>326.876</u>		<u>981.516</u>
			7.584.991	7.258.115
Kortlopende schulden				
Crediteuren	7	415.333		562.913
Belastingen en premies sociale verzekeringen		110.462		124.442
Overige schulden en overlopende passiva		<u>457.944</u>		<u>244.328</u>
			983.739	931.683
		<u>8.568.730</u>		<u>8.189.798</u>

Staat van baten en lasten over 2017

	Toelichting paragraaf	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
(in euro's)				
Baten				
Contributies	8	2.445.813	2.590.765	2.656.458
Overige baten	9	1.549.843	1.847.891	1.980.515
Financiering Politieke Partijen	10	2.208.000	2.278.521	2.389.241
Door VVD berekende kosten aan:				
- VVD-Bestuurdersvereniging		149.000	149.000	149.000
- Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek	11	200.000	210.055	226.544
- Stichting Europese Politieke Ondersteuning		9.000	4.807	10.709
- Haya van Somerenstichting	12	240.000	227.014	250.367
Deelnemersbijdragen				
- cursisten	28	37.000	24.897	37.395
Totaal baten		6.838.656	7.332.950	7.700.229

Staat van baten en lasten over 2017

	Toelichting paragraaf	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
(in euro's)				
Lasten				
Personeelslasten	13	1.881.000	1.753.703	1.748.331
Bureaunkosten	14	704.000	625.367	694.885
Huisvestingskosten	15	207.000	205.350	192.024
Ledenadministratie	16	13.000	6.781	18.406
Algemene ledenvergaderingen	17	694.805	656.864	732.823
Bestuurskosten	18	185.379	184.300	202.430
Liberale dagen	19	34.000	21.210	19.096
Diverse commissies		5.000	6.147	4.172
Netwerken	20	60.000	24.756	50.228
Ledenraadplegingen	21	0	19.758	33.226
Partij van de toekomst		10.000	8.402	97.411
Permanente campagne	22	345.000	218.636	345.741
Verkiezingscampagne	23	2.461.965	2.384.018	1.557.693
Media	24	176.311	168.652	196.256
Verenigingsmagazine Liber / communicatiekosten		100.000	108.450	109.898
Kiezersbinding	25	172.090	67.479	102.738
Kostprijs informatie-en promotiemateriaal	26	0	84.611	25.594
Internationale samenwerking	27	41.500	38.002	44.259
Opleiding en training	28	235.467	165.303	158.490
Talentscouting	29	33.500	18.751	27.221
Overige baten / lasten	30	<u>138.516</u>	<u>239.534</u>	<u>357.791</u>
Totaal lasten		<u>7.498.533</u>	<u>7.006.074</u>	<u>6.718.713</u>
Saldo van baten en lasten		<u>-659.877</u>	<u>326.876</u>	<u>981.516</u>

Algemene toelichting op de enkelvoudige balans en enkelvoudige staat van baten en lasten (inclusief organen)

Algemeen

De Vereniging, gevestigd te Den Haag aan de Mauritskade 21, is per 24 januari 1948 bij notariële akte opgericht. De statuten en het huishoudelijk reglement zijn voor het laatst gewijzigd op 28 november 2015.

De VVD stelt zich ten doel de toepassing van de liberale beginselen te bevorderen. De VVD streeft dit doel na door gebruik te maken van alle wettige middelen die aan het doel bevorderlijk zijn, in het bijzonder door:

- a. het verder ontwikkelen, verdiepen en verbreiden van de liberale beginselen en het vergroten van de invloed op de nationale en internationale politiek;
- b. het bevorderen van de verkiezing van leden van de VVD in de vertegenwoordigende lichamen.

Structuur VVD

Artikel 4 van de statuten bepaalt dat de VVD één rechtspersoon is. Binnen de VVD bestaat een decentrale partijstructuur waarbij per 31 december 2017, 175 lokale netwerken en 6 regio's maximale (financiële) zelfstandigheid behouden bij de vaststelling van hun prioriteiten. Periodiek verantwoorden deze 181 VVD-organen zich daarvoor bij de ledenvergadering van de respectievelijke VVD-organen. Ook loopt er een verantwoordingslijn van deze 181 VVD-organen naar het hoofdbestuur, omdat de financiële en juridische eindverantwoordelijkheid ligt bij het hoofdbestuur. Deze cijfers zijn geïntegreerd gepresenteerd in deze jaarrekening.

Alle VVD-organen zijn conform het huishoudelijk reglement verplicht om een (model) financieel verslag op te maken en op te sturen aan het VVD-secretariaat. Indien het VVD-secretariaat dit (model) financieelverslag niet of niet tijdig ontvangt, dan is een financiële sanctie van toepassing op het betreffende orgaan. De financiële gegevens van 181 VVD-organen zijn in dit jaarrapport verwerkt als één geheel.

Groepsverhoudingen

De VVD maakt onderdeel uit van een groep, waarbij zij zelf aan het hoofd staat van de groep. Het hoofdbestuur van de VVD vormt tevens het bestuur van de Haya van Somerenstichting. De voorzitter, secretaris en penningmeester van de VVD vormen het bestuur van de stichting Ivo Opstelten Foundation

Verslaggevingsperiode

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C1 kleine Organisaties-zonder-winststreven. Deze richtlijn maakt deel uit van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen en moet in samenhang met deze Richtlijnen gelezen worden. De overige hoofdstukken in deze bundel zijn toegepast, tenzij in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C1 kleine Organisaties-zonder-winststreven afwijkende specifieke voorschriften worden gegeven. De VVD kwalificeert zich als een kleine rechtspersoon.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Toepassing van artikel 407 Boek 2 BW

De vereniging maakt gebruik van de vrijstelling uit artikel 407 lid 2 Boek 2 BW. Als gevolg hiervan is geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de vereniging zullen toevloeden en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de vereniging.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het hoofdbestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De schattingen hebben betrekking op de inbaarheid van vorderingen en de schatting met betrekking tot de cijfers van de VVD-organen die niet tijdig hun cijfers hebben ingeleverd.

In het hoofdstuk waarin de namen van alle 181 VVD-organen zijn opgenomen, is achter de naam een asterisk weergegeven, indien van het desbetreffende orgaan niet of niet tijdig over hun cijfermateriaal kon worden beschikt.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden vorderingen, effecten en kortlopende schulden verstaan. Voor de grondslagen van de financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. De vereniging maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Immateriële vaste activa

De Immateriële vaste activa betreffen aanschaffingen van (standaard) software modules en worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de verkrijgingsprijs, zoals gespecificeerd in de toelichting op de balans.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en Immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroomgenererende eenheid geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten (indien materieel). Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves inclusief onttrekkingen en toevoegingen worden door het bestuur bepaald en mutaties verlopen via bestemming van het saldo van baten en lasten. De bestemmingsreserve van het algemeen secretariaat heeft alleen betrekking op toekomstige verkiezingen. De bestemmingsreserves van de VVD-organen worden naar lokaal inzicht gevormd en kennen meerdere doeleinden.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Baten

Contributie opbrengsten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten. Zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de vereniging zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden zal een bate worden verantwoord. Subsidies ter compensatie van door de vereniging gemaakte kosten worden systematisch als baten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Giften worden verantwoord in de periode waarin de gift wordt ontvangen. Opbrengsten uit dienstverlening worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de baten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald. Indien het saldo van baten en lasten van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de baten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten. Overige baten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Lasten

Lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelsbeloningen / pensioenen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen.

De pensioenregeling van de VVD is met ingang van 2011 omgezet van een eindloonregeling naar een beschikbare premie regeling. De VVD heeft een pensioencontract afgesloten met een verzekeraar.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de verzekeraar verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen. Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van de verzekeraar en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met de verzekeraar, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

Leasing

De vereniging kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. De vereniging heeft operationele leasecontracten afgesloten.

Operationele leases

Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

Belastingen

De VVD is niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting en de omzetbelasting.

Doorberekende kosten

De doorberekening van kosten aan gelieerde organisaties vindt plaats op basis van de uitgangspunten, zoals geformuleerd in het rapport "Inzake de doorberekening van de kosten aan de stichtingen en instellingen gelieerd aan de VVD". Op basis van dit rapport is een doorbelastingsmodel opgesteld door de VVD dat in het verleden is besproken met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het Ministerie heeft geen voorbehoud bij het doorbelastingsmodel gemaakt.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

Toelichting: Balans per 31 december 2017

Vaste activa

Algemeen

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn:

- software	25%
- kantoorinventaris	20%
- kantoorinventaris (inrichting Mauritskade)	10%
- automatiseringsapparatuur	25%

De restwaarde van de activa is gesteld op nihil.

1. Immateriële vaste activa

	2017	2016
(in euro's)		
Ledenadministratie, migratie en website		
Aanschafwaarde per 1 januari	548.443	548.443
Bij: Investeringsen		
- Software	0	0
Aanschafwaarde per 31 december	548.443	548.443
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	408.982	272.878
Bij: Afschrijvingen ten laste van het boekjaar	99.823	136.104
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	508.805	408.982
Boekwaarde per 31 december	39.638	139.461

2. Materiële vaste activa

	2017	2016
(In euro's)		
De materiële vaste activa behoren allen tot de categorie 'andere vaste bedrijfsmiddelen' bestaande uit inventaris, vervoersmiddelen en automatiseringsapparatuur.		
Inventaris, vervoersmiddelen en automatiseringsapparatuur		
Aanschafwaarde per 1 januari	335.718	367.166
Bij: Investeringsen		
- Inventaris	0	0
- Hardware	566	0
Af: Desinvesteringen		
- Inventaris	0	0
- Hardware	13.619	31.448
Aanschafwaarde per 31 december	322.665	335.718
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	138.044	123.172
Bij: Afschrijvingen ten laste van het boekjaar	36.064	46.320
Af: Afschrijving desinvesteringen	13.619	31.448
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	160.489	138.044
Boekwaarde per 31 december	162.176	197.674

De desinvesteringen hebben betrekking op het afstoten van mobiele telefonie dat in 2012 was aangeschaft.

3. Financiering Politieke Partijen

	2017	2016
(In euro's)		
Per 1 januari nog te ontvangen totaal	468.812	485.837
Nog te ontvangen subsidie voorgaand jaar	40.202	9.798
Subsidie maximum	2.238.319	2.379.443
Te ontvangen subsidie	2.747.333	2.875.078
Ontvangen subsidie lopend jaar	-1.895.846	-1.910.632
Afrekening subsidie voorgaand jaar	-509.014	-495.634
Saldo per 31 december	342.473	468.812

De vordering met betrekking tot de Financiering Politieke Partijen heeft ultimo 2017 een looptijd van korter dan een jaar.

4. Vorderingen en overlopende activa

	2017	2016
(in euro's)		
Contributie debiteuren	17.869	14.649
Debiteuren verbonden partijen	35.626	75.677
Overige debiteuren	123.370	100.047
Waarborgsommen	7.590	7.590
Overlopende activa	66.254	41.403
Overlopende activa organen	93.210	76.340
Saldo per 31 december	343.919	315.706

De vorderingen en overlopende activa bevatten geen vorderingen met een looptijd langer dan 1 jaar.

5. Liquide middelen

	2017	2016
(in euro's)		
ABN AMRO rendement beheer	1.010.982	1.003.274
ABN AMRO hoofdrekening	1.051.085	1.108.514
ABN AMRO topdeposito	816.597	816.593
ING contributie	28.198	4.300
Overige banken / liquide middelen	394.405	212.399
Liquide middelen organen	4.379.257	3.923.065
Saldo per 31 december	7.680.524	7.068.145

De liquide middelen staan ter vrije beschikking met uitzondering van € 38.115,- waarvoor in juni 2015 een bankgarantie aan A. J. P. Krulder is afgegeven ter zake van het door de vereniging VVD gehuurde kantoorpand.

Het hoofdbestuur is niet rechtstreeks 'in control' over de bij de VVD-organen aanwezige lokale financiële middelen. Deze VVD-organen gebruiken hiervoor een eigen, toegesneden, risicobeheersings- en controlesysteem.

6. Eigen vermogen

	Bestemmings- reserve	Overige reserve	Onverdeeld resultaat	Totaal
(in euro's)				
Stand per 1 januari 2017	1.576.302	1.263.822	471.912	3.312.036
Stand per 1 januari 2017 organen	1.330.346	2.106.129	509.604	3.946.079
Totaal per 1 januari 2017	2.906.648	3.369.951	981.516	7.258.115
Mutaties boekjaar 2016	0	0	-471.912	-471.912
Mutaties boekjaar 2016 organen	0	0	-509.604	-509.604
Resultaat boekjaar	0	0	-46.695	-46.695
Resultaat boekjaar organen	0	0	373.571	373.571
Resultaatbestemming 2016	471.912	0	0	471.912
Resultaatbestemming 2016 organen	219.130	290.474	0	509.604
Stand 31 december 2017	2.048.214	1.263.822	-46.695	3.265.341
Stand 31 december 2017 organen	1.549.476	2.396.603	373.571	4.319.650
Totaal per 31 december 2017	3.597.690	3.660.425	326.876	7.584.991

Bestemming van saldo van baten en lasten:

Over de bestemming van het resultaat van € 326.876,- kan het volgende worden gemeld: De algemene vergadering wordt voorgesteld om het negatief resultaat van € 46.695,- van het Algemeen Secretariaat te onttrekken aan de bestemmingsreserve verkiezingen.

De ledenvergaderingen van een regio en lokaal netwerk besluiten in hun vergaderingen over de bestemming van het saldo van baten en lasten van hun regio dan wel lokaal netwerk. Het saldo van baten en lasten van de regio's en lokale netwerken tezamen bedraagt € 373.571,-.

7. Kortlopende schulden

	2017	2016
(in euro's)		
Crediteuren	415.333	562.913
Belastingen en premies sociale verzekeringen	110.462	124.442
Af te dragen contributies	0	0
Reservering vakantiedagen	45.726	50.586
Reservering vakantiegeld	48.495	48.867
Overlopende passiva	136.544	74.228
Overlopende passiva organen	227.178	70.647
Saldo per 31 december	983.738	931.683

Onder de kortlopende schulden zijn geen bedragen opgenomen met een looptijd langer dan 1 jaar.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Financiering Politieke Partijen

Teveel betaalde subsidiebedragen kunnen door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van de Vereniging VVD worden teruggevorderd. Dit geldt tevens voor het politiek wetenschappelijk instituut, de Prof. mr. B.M. Teldersstichting, de politieke jongerenorganisatie JOVD en de Haya van Somerenstichting voor buitenlandse activiteiten. De geormerkte subsidiebedragen voor deze organisaties worden toegekend en uitbetaald aan de Vereniging VVD waarop de Vereniging VVD deze subsidies doorbetaalt aan de desbetreffende organisaties. Voor zover de Minister de subsidie voor deze organisaties voor een lager bedrag vaststelt, worden teveel betaalde subsidies aan deze organisaties door de Vereniging VVD teruggevorderd. De definitieve vaststelling van de subsidie heeft tot en met 2016 plaatsgevonden. De definitieve vaststelling van de subsidie 2017 vindt in 2018 plaats.

Haya van Somerenstichting

De Vereniging VVD heeft zich garant gesteld voor de exploitatiekosten van de Haya van Somerenstichting. Volgens de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken uitgevaardigde subsidievoorschriften wordt de subsidie voor de Haya van Somerenstichting definitief vastgesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken, na daartoe verkregen advies van de accountantsdienst van het Ministerie. De Minister heeft de subsidie vastgesteld tot en met 2016.

Huisvesting

Met de verhuurder van het kantoorpand aan de Mauritskade 21-23 te Den Haag is een huurperiode van 10 jaar overeengekomen ingaande op 1 januari 2015. De hieruit voortvloeiende verplichting bedraagt tot 31 december 2024, € 555.840,-.

Bankgarantie

Door de ABN AMRO bank is op verzoek van de Vereniging VVD in juni 2015 een bankgarantie van € 38.115,- aan A. J. P. Krulder ter zake van het door de Vereniging VVD gehuurde kantoorpand afgegeven.

Leasing

De Vereniging VVD heeft een langlopend leasecontract voor kopieerapparatuur. De nominale verplichting bedraagt tot aan 1 juli 2019 € 119.664,- waarvan € 79.776,- korter dan een jaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen bijzondere gebeurtenissen plaatsgevonden na balansdatum.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

Financiële instrumenten

Algemeen

De VVD maakt in de uitoefening van haar activiteiten gebruik van financiële instrumenten die de vereniging blootstelt aan krediet-en liquiditeitsrisico. De VVD maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Kredietrisico

De debiteurenpositie van de VVD bestaat grotendeels uit een vordering op het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voortvloeiende uit de Wet Financiering Politieke Partijen. Het resterende deel heeft betrekking op diensten die geleverd zijn aan neveninstellingen van de VVD. De VVD schat haar kredietrisico zeer laag in.

Liquiditeitsrisico

De VVD bewaakt de liquiditeitspositie door middel van periodieke controles. Het bestuur ziet erop toe dat voor de organisatie steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.

Renterisico

De VVD loopt zeer beperkt renterisico aangezien de organisatie niet is gefinancierd met rentedragende leningen.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder liquide middelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan.

Toelichting: Staat van baten en lasten over 2017

Baten

8. Contributies

	2017	2016
(in euro's)		
Contributie opbrengst VVD	2.590.765	2.656.458
	2.590.765	2.656.458

Ondanks de lichte toename van het aantal leden zijn de contributie inkomsten niet mee gestegen. Dit komt voornamelijk door de introductie van een introductieledenmaatschap.

9. Overige baten

	2017	2016
(in euro's)		
Giften financiële actie onder VVD-leden	66.507	97.957
Stichting Ondersteuning VVD Tweede-Kamerverkiezingen	190.000	1.000.000
Stichting Oeconomische Politiek	50.000	175.000
Stichting Godefridus van Heesfonds	30.000	35.000
Bestuurdersvereniging van de VVD	200.000	0
Stichting mr. H.C. Dresselhuysfonds	500.000	0
Stichting Ivo Opstelten Foundation	50.000	0
Rente	4.802	9.593
Diverse baten	429.060	111.806
Diverse baten organen	327.522	551.159
	1.847.891	1.980.515

Giften ontvangen in 2017 groter dan € 4.500,- van natuurlijke- en rechtspersonen staan hieronder vermeld.

- Ontvangen op 22 februari 2017 van Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezing te Amstelveen € 190.000,-;
- Toezegging van Stichting Oeconomische Politiek voor activiteiten uitgevoerd in 2017 € 50.000,-;
- Ontvangen op 1 mei 2017 van Stichting Godefridus van Hees Fonds te Oostkapelle € 30.000,-;
- Ontvangen op 19 mei 2017 van Bestuurdersvereniging van de VVD te Den Haag € 200.000,-;
- Ontvangen op 16 februari 2017 en op 28 maart 2017 van Stichting mr. H.C. Dresselhuysfonds te Den Haag respectievelijk € 350.000,- en € 150.000,-;
- Ontvangen op 18 mei 2017 van Stichting Ivo Opstelten Foundation te Den Haag € 50.000,-.

- Ontvangen op 17 mei 2017 en op 8 november 2017 van Stichting Liberaal Fonds Rotterdam te Rotterdam respectievelijk € 15.000,- en € 150.000,-;
- Ontvangen op 2 mei 2017 van Stichting Godefridus van Hees Fonds te Oostkapelle € 7.500,-;
- Ontvangen op 29 januari 2017 en op 30 december 2017 van Stichting Doe Meer met Utrecht te Utrecht respectievelijk € 11.100,- en € 10.149,-;
- Ontvangen gedurende het jaar van Stichting de Club van 100 Drenthe te Veenoord € 22.950,-;
- Ontvangen op 27 december 2017 van Stichting VVD Fractie Eindhoven te Eindhoven € 12.000,-;
- Ontvangen op 17 april 2017 van dhr. Nijkerk te Wassenaar € 20.000,-;
- Ontvangen op 18 december 2017 van dhr. Klaver te Soest € 5.000,-.

10. Financiering Politieke Partijen

	2017	2016
(in euro's)		
Basissubsidie per jaar	177.801	173.788
Subsidie eerste halfjaar; per kamerzetel € 51.570,- x 40	1.031.400	
Subsidie tweede halfjaar; per kamerzetel € 51.570,- x 33	850.905	
Subsidie per lid € 6,73 x 26.497 leden	178.213	
	<u>2.060.518</u>	<u>2.205.655</u>
Hogere / lagere afrekening subsidie voorgaande jaren	40.202	9.798
	<u>2.278.521</u>	<u>2.389.241</u>

De subsidie in de staat van baten en lasten is inclusief afrekening voorgaande jaren.
De subsidiebedragen inzake de Wet Financiering Politieke Partijen zijn verhoogd met het gemiddelde inflatiepercentage over 2017.
De verhoging van de subsidiebedragen is op grond van artikel 8.5 van de Wet Financiering Politieke Partijen.

De VVD ontvangt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de subsidie Politieke Partijen voor vormings- en scholingsactiviteiten in binnen- en buitenland, voor informatievoorziening aan leden en aan niet-leden, voor het werven van leden, voor het betrekken van niet-leden bij subsidiabele activiteiten van de politieke partij, voor werving, selectie en begeleiding van politieke ambt dragers, voor het onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland en activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes. Daarnaast is een deel van de subsidie bestemd voor politiek-wetenschappelijke activiteiten en activiteiten ter bevordering van politieke participatie door jongeren. Voor een gedeelte van de subsidie fungeert de VVD als intermediair. Dit gedeelte van de subsidie wordt afgedragen aan het wetenschappelijk instituut van de VVD, de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting en de jongerenorganisatie van de VVD, de JOVD. De Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties stelt de subsidie vast na daartoe verkregen advies van de accountantsdienst van het Ministerie.

11. Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek

De Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek neemt diensten af van het landelijk bureau van de VVD en vergoeden deze diensten tegen de werkelijk gemaakte kosten.

12. Haya van Somerenstichting

De doorberekening van kosten aan de Haya van Somerenstichting vindt plaats op basis van de uitgangspunten, zoals geformuleerd in het model "Inzake de doorberekening van de kosten aan de stichtingen en instellingen gelieerd aan de VVD". Op basis van dit model is een doorbelastingsmodel opgesteld door de VVD dat in het verleden is besproken met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het doorbelastingsmodel maakt de activiteiten van de medewerkers van de VVD inzichtelijk. Op basis van de verdeling van activiteiten worden kosten doorbelast aan de Haya van Somerenstichting.

Lasten

13. Personeelslasten

	2017	2016
(in euro's)		
Salarissen	1.295.280	1.319.008
Sociale lasten	206.307	216.195
Pensioenlasten	143.985	108.512
Opleidingskosten	19.209	17.472
Personeelsverzekeringen	21.431	17.723
Reiskostenvergoeding	44.006	50.551
Overige personeelskosten	23.485	18.870
	1.753.703	1.748.331

De stijging van de pensioenlasten worden veroorzaakt door een verrekening van overrente van 2015 en 2016. Het betreft een mutatie in de rekening courantverhouding met de pensioenuitvoerder.

Het gemiddeld aantal fte, exclusief stagiaires, over 2017 bedroeg 23 (2016: 25). Inclusief stagiaires bedroeg het gemiddeld aantal fte in 2017 29 (2016: 30).

Over de werkzaamheden van het personeel kan het volgende worden opgemerkt: Naast de werkzaamheden van de directeur vervulden 20 fte direct aan het primaire proces gerelateerde werkzaamheden. De overige 8 fte vervulden voornamelijk ondersteunende diensten.

14. Bureaunkosten

	2017	2016
(in euro's)		
Software en randapparatuur	52.967	35.690
Netwerkbeheer	64.566	126.521
Afschrijvingskosten ledenadministratie	99.823	136.104
Afschrijvingskosten kantoorinventaris	36.064	46.320
Kantoorbenodigheden	16.442	26.002
Archief	2.805	2.699
Accountant	38.974	36.485
Administratieve ondersteuning	10.376	10.781
Abonnementen	3.457	4.896
Juridisch advies	48.000	3.255
Autokosten	12.133	12.951
Bankkosten	40.910	46.843
Porti	23.045	14.169
Telefoon	43.902	46.073
DSL verbinding	16.944	13.141
Kopieermachines	114.959	109.217
Diverse bureaunkosten organen	0	23.738
	625.367	694.885

In 2016 waren de kosten voor netwerkbeheer eenmalig hoger door het aanpassen van de digitale infrastructuur. Dit heeft samen met verbeterde service afspraken tot gevolg dat de kosten in 2017 sterk gedaald zijn.

Het uitstellen van vervangingsinvesteringen in hardware en het uitstellen van een upgrade van de ledenadministratie hebben tot gevolg dat de afschrijvingskosten in 2017 sterk zijn gedaald.

De kosten voor het inwinnen van juridisch advies zijn mede toegenomen door de aanscherping van de wet- en regelgeving met betrekking tot privacy en het opstellen van de protocollen dat dit met zich meebrengt.

De stijging van de portiekosten is grotendeels te verklaren door de toename in verzendingen van promotiematerialen.

15. Huisvesting

	2017	2016
(in euro's)		
Huurlasten	107.884	107.562
Servicekosten	36.974	21.146
Schoonmaakkosten	28.766	26.209
Diverse kosten gebouw	28.540	34.838
Belastingen	3.186	2.269
	205.350	192.024

De stijging van de servicekosten wordt veroorzaakt door een verrekening van te laag in rekening gebrachte energiekosten in de afgelopen drie jaren.

16. Ledenadministratie

In 2017 is het aantal openstaande facturen dat is overgedragen aan een derde partij beduidend lager dan in voorgaande jaren. Daarnaast zijn er minder diensten afgenomen bij deze partij.

17. Algemene ledenvergaderingen

Bij de organisatie van de Algemene ledenvergaderingen is dit jaar minimaal gebruik gemaakt diensten van derden. Dit heeft een daling in de kosten tot gevolg.

18. Bestuurskosten

	2017	2016
(in euro's)		
Kosten Hoofdbestuursleden	28.429	28.701
Vergaderkosten	32.300	32.750
Advertentiekosten overleden prominenten	3.801	874
Representatiekosten	8.163	953
Bestuursaansprakelijkheidsverzekering	3.812	3.812
Prinsjesdagbijeenkomst	33.576	38.652
Bestuurskosten organen	74.219	96.688
	184.300	202.430

Het Hoofdbestuur van de VVD bestaat ultimo 2017 uit zes personen. Allen oefenen deze taak vrijwillig uit en ontvangen geen bezoldiging. Onkosten die voor de uitoefening van de werkzaamheden worden gemaakt, worden vergoed. Op het moment van vaststelling van de jaarrekening 2017 bestaat het hoofdbestuur uit 5 personen.

19. Liberale dagen

Er is één libere dag minder georganiseerd dan was begroot. De aandacht was het eerste kwartaal van 2017 vooral gericht op de campagne met betrekking tot de Tweede Kamerverkiezingen.

20. Netwerken

De netwerken worden gestimuleerd steeds meer activiteiten en bijeenkomsten te organiseren. Tot op heden heeft dit nog niet geleid tot een verhoging van de uitgaven.

21. Ledenraadplegingen

De kosten voor de ledenraadpleging met betrekking tot het partijvoorzitterschap waren niet voorzien bij het opstellen van de begroting 2017.

22. Permanente campagne

Het grootste deel van de campagnekosten zijn toe te schrijven aan de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017 en de voorbereidingen op de gemeenteraadsverkiezingen 2018. Hierdoor blijven de kosten gemaakt voor de permanente campagne achter bij begroting.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

23. Verkiezingscampagne

	2017	2016
(in euro's)		
Gemeenteraadsverkiezingen	487.279	0
Tweede Kamerverkiezingen	1.896.739	1.557.693
	2.384.018	1.557.693

De campagne ten behoeve van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 is in 2017 gestart.

24. (Social) Media

	2017	2016
(in euro's)		
Hostingskosten	14.190	14.190
Onderhoud website en social media activiteiten	85.735	112.284
Diverse mediakosten organen	68.727	69.782
	168.652	196.256

25. Kiezersbinding

	2017	2016
(in euro's)		
Kiezersbinding	22.427	45.298
Kiezersbinding organen	45.052	57.440
	67.479	102.738

In 2017 zijn de activiteiten ten behoeve van kiezersbinding verder geïntensiveerd. Dit heeft (nog) niet de verwachte verhoging in de kosten met zich meegebracht.

26. Informatiemateriaal

De kosten van Informatiemateriaal betreffen affiches, stroommateriaal en verkoopartikelen.

27. Internationale samenwerking

	2017	2016
(in euro's)		
Contributies: Liberal Internationals (LI), de European Liberal, Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE)		
Contributies	37.098	34.574
Reis- en verblijfkosten	904	9.685
	38.002	44.259

28. Opleiding en Training

	2017	2016
(in euro's)		
Landelijke cursussen	72.325	68.614
Regionale en lokale cursussen	6.947	36.803
Landelijke activiteiten waaronder eLearning	3.632	5.353
Vergaderkosten	961	880
Themadag	8.782	250
Regionale en lokale cursussen door organen	72.656	46.590
	165.303	158.490

Er is anders dan gepland nog niet gestart met de ontwikkeling van tools voor het online trainen van regionale politici. Daarnaast zijn de trainingen voor trainers in een andere vorm aangeboden waardoor de kosten van de regionale- en lokale cursussen lager zijn uitgevallen dan begroot.

29. Talentscouting

De kosten van de permanente scoutingscommissie zijn afgenomen doordat er meer gebruik wordt gemaakt van de faciliteiten van het partijbureau. Een tweede oorzaak voor het achterblijven van de kosten talentscouting ten opzichte van de begroting is dat implementatie van bepaalde activiteiten in 2018 zullen plaatsvinden in plaats van 2017 zoals was verwacht.

30. Overige baten / lasten

	2017	2016
(in euro's)		
Vrijval voorziening dubieuze debiteuren	-6.293	-7.466
Overige kosten organen	245.829	365.257
	239.536	357.791

VVD-Organen

De balans en de staat van baten en lasten van onderstaande VVD-organen zijn verwerkt in dit jaarrapport in de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten. De financiële gegevens van onderstaande organen zijn gecontroleerd door de respectievelijke kascommissies.

<u>VVD-organen:</u>	<u>VVD-organen:</u>
1 Aalsmeer/Uithoorn	66 Hillegom
2 Achterhoek	67 Hilversum
3 Albrandswaard	68 Hoeksche Waard
4 Almere	69 Hollands Kroon
5 Alphen aan den Rijn	70 IJmond
6 Altena	71 IJsselvallei
7 Ameland	72 Kaag en Braassem
8 Amstelveen e.o.	73 Kampen
9 Amsterdam	74 Katwijk
10 Antwerpen	75 Kempenbroek
11 Apeldoorn-Brummen	76 Kerkrade
12 Arnhem	77 Kromme Rijnstreek
13 Assen	78 Lansingerland
14 Barendrecht-Ridderkerk	79 Laren-Blaricum-Eemnes
15 Bedum	80 Leeuwarden
16 Beekdaelen	81 Leiden
17 Best Oirschot Veldhoven	82 Leiderdorp-Zoeterwoude
18 Bodegraven-Reeuwijk	83 Leidschendam-Voorburg
19 Bommelerwaard	84 Liemers-Lingewaard
20 Boxtel	85 Lisse
21 Brabantse Biesbosch	86 Londen
22 Brainport Regio	87 Lopikerwaard
23 Breda	88 Maas en Geul
24 Brussel	89 Maasdriel
25 BUCH	90 Maashorst
26 Capelle aan den IJssel	91 Maasland
27 Centraal Limburg	92 Mark, Leij en Donge
28 China	93 Marklanden
29 Coevorden	94 Meierijstad
30 Côte d'Azur	95 MerweDrecht
31 De Bilt	96 Midden
32 De Fryske Wâlden	97 Midden-Groningen
33 De Graafschap	98 Molenlanden
34 De Kempen	99 MSW
35 De Krimpenerwaard	100 New York
36 De Langstraat	101 Nieuwegein
37 De Mame	102 Nieuwkoop
38 De Noordwijkse VVD	103 Nissewaard
39 De Zeeuwse VVD	104 Noord
40 Delft	105 Noord Drenthe
41 Den Helder-Schagen	106 Noord-Holland
42 Drenthe Centraal	107 Noord-Oost Friesland
43 Edam-Volendam-Beemster	108 Noord-Oost Twente
44 Eemdelta-BBS	109 Noordwest-Veluwe
45 Eemland	110 Nuenen
46 Eemsdelta	111 Oegstgeest
47 Eemsmond	112 Oldambt
48 Elburg	113 Oidebroek
49 Geldrop-Mierlo	114 Oost
50 Genève	115 Oost Achterhoek
* 51 Goeree-Overflakkee	116 Oosterhout
52 Gooi en Vechtstreek	117 Oss-Bernheze
53 Gouda	118 Parkstad en Omstreken
54 Greiden, Marren en Wad	119 Peelland
55 Groningen-Haren	120 Pijnacker-Nootdorp
* 56 Gulick en Overmaas	121 Purmerend
57 Haaren	122 Rijk van Nijmegen
58 Haarlem Zandvoort	123 Rijn, Vecht en Venen
59 Haarlemmermeer	124 Rijswijk
60 HAL	125 Rivierenland Noord
61 Hart van Brabant	126 Roosendaal-Woensdrecht
62 Hart van Gelderland	127 Rotterdam
63 Hattem	* 128 Rucphen-Zundert
64 Heemstede-Bloemendaal	129 Salland
65 Heeze-Leende	130 Scheldebrug

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

* 131 Schiedam	157 Wassenaar
132 's-Gravenhage	158 West-Betuwe
133 s-Hertogenbosch en Sint-Michiëlsgestel	159 Westerkwartier
134 Staphorst	160 Westerwolde
135 Terschelling	161 Westfriesland
136 Texel	162 Westland
137 Teylingen	163 West-Twente
138 Tilburg	164 Westvoorne
139 Twente Centraal	165 Wijdmeren
140 Utrecht	166 Winsum
141 Utrechtse Heuvelrug	167 WOLW
142 Valkenswaard	168 Zaanstad
143 Vallei en Veluwe	169 Zaltbommel
144 Vechtdal	170 Zeist
145 Veendam-Pekela	171 Zoetermeer
146 Venlo en Omstreken	172 Zuid
147 Vijfheerenland	173 Zuiderzee
148 Vlaardingen	174 Zuid-Holland
149 Vieland	175 Zuid-Holland West
150 Voerendaal	176 Zuidoost Drenthe
151 Voorne	177 Zuidoost Friesland
152 Voorschoten	178 Zuidoost Utrecht
153 Vught	179 Zuidplas
154 Waadhoeke	180 Zwartewaterland
155 Waddinxveen	181 Zwolle
156 Washington D.C.	

Van de met een asterik aangegeven VVD-organen zijn om verschillende redenen geen (juiste) cijfers bekend, althans niet ten tijde van het opstellen van dit jaarrapport. Voor deze VVD-organen is een schatting opgenomen.

Den Haag, 25 mei 2018
Hoofdbestuur,

Partijvoorzitter
Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink

Landelijk penningmeester A.I.
De heer dr. A. van Nimwegen

Algemeen secretaris
Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg

Vice voorzitter
De heer drs. E.J.M. Wetzels

Bestuurslid
De heer M.J.M. Krom

Accountants

**BAKER TILLY
BERK**

Baker Tilly Berk N.V.
Scheveningseweg 80-82
Postbus 85745
2508 CK Den Haag
T: +31 (0)70 358 90 00
F: +31 (0)70 350 20 20
E: denhaag@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
Mauritskade 21
2514 HD DEN HAAG

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit verslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie per 31 december 2017 en van het resultaat 2017 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

018

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

Statutaire bepalingen

In de statuten artikel 12.2 is geregeld dat aan de landelijk ledenvergadering alle bevoegdheden toekomen die niet door de wet, deze statuten of bij huishoudelijk reglement aan andere organen zijn opgedragen.

In artikel 13.2 van de statuten is vastgelegd dat het hoofdbestuur in de jaarlijkse landelijke ledenvergadering zijn jaarverslag uitbrengt en verantwoording aflegt over zijn in het afgelopen jaar gevoerde beleid.

In artikel 11.6 en 17.6 van het huishoudelijk reglement is vastgelegd dat de besturen van respectievelijk een regio en lokaal netwerk het jaarverslag voorlegt.

Bijlagen

Staat van baten en lasten over 2016 van het Algemeen Secretariaat van de VVD

	Toelichting paragraaf	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
(in euro's)				
Baten				
Contributies		1.592.000	1.693.627	1.718.739
Overige baten		1.111.000	1.125.252	1.429.356
Financiering Politieke Partijen		2.208.000	2.278.521	2.389.241
Door VVD berekende kosten aan:				
- VVD-Bestuurdersvereniging		149.000	149.000	149.000
- Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek		200.000	210.055	226.544
- Stichting Europese Politieke Ondersteuning		9.000	4.807	10.709
- Haya van Somerenstichting		240.000	227.014	250.367
Verkoop informatie- en promotiemateriaal		0	32.286	13.962
Deelnemersbijdragen - cursisten		37.000	24.897	37.395
Totaal baten		5.546.000	5.745.459	6.225.313
Verkiezingscampagne		991.000	940.000	1.222.957
Totaal baten exclusief verkiezingscampagne		4.555.000	4.805.459	5.002.356

Staat van baten en lasten over 2017 van het Algemeen Secretariaat van de VVD

	Toelichting paragraaf	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Werkelijk 2016
(in euro's)				
Lasten				
Personeelslasten		1.881.000	1.753.703	1.748.331
Bureaukosten		704.000	625.367	671.147
Huisvestingskosten		207.000	205.350	192.024
Ledenadministratie		13.000	6.781	18.406
Algemene ledenvergaderingen		450.000	383.828	489.707
Bestuurskosten		100.000	110.081	105.742
Liberale dagen		34.000	21.210	19.096
Diverse commissies		5.000	6.147	4.172
Netwerken		60.000	24.756	50.228
Ledenraadplegingen		0	19.758	33.226
Partij van de toekomst		10.000	8.402	97.411
Permanente Campagne		345.000	218.636	345.741
Verkiezingscampagne		2.050.000	1.949.615	1.494.992
Media		100.000	99.925	126.474
Verenigingsmagazine Liber / communicatiekosten		100.000	108.450	109.898
Kiezersbinding		80.000	22.427	45.298
Kostprijs informatie-en promotiemateriaal		0	84.611	25.594
Internationale samenwerking		41.500	38.002	44.259
Opleiding en Training		126.500	92.647	111.900
Talentscouting		33.500	18.751	27.221
Overige baten / lasten		0	-6.293	-7.466
Totaal lasten		6.340.500	5.792.154	5.753.401
Verkiezingscampagne		2.050.000	1.949.615	1.494.992
Totaal lasten exclusief verkiezingscampagne		4.290.500	3.842.539	4.258.409
Saldo baten en lasten inclusief verkiezingscampagne		-794.500	-46.695	471.912

Gelleerde neveninstellingen

In dit hoofdstuk worden een overzicht gegeven van de activiteiten van gelleerde neveninstellingen met eigen rechtspersoonlijkheid.

In willekeurige volgorde

Haya van Somerenstichting

De stichting heeft als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van activiteiten gericht op ontplooiing en ondersteuning van initiatieven in het buitenland inzake het doen handhaven van de mensenrechten, het doen ontstaan van de parlementaire democratie, ter uitdraging van de liberale gedachte in het algemeen en ten bate van liberale groeperingen en instellingen in andere landen dan Nederland, in het bijzonder -zulks geheel in overeenstemming met de verklaring van de rechten van de mens van 10 december 1948 als vastgesteld door de algemene vergadering van de Verenigde Naties- in hun relatie tot en ten behoeve van de te Den Haag gevestigde vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), alsmede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn. De stichting heeft voorts als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van politieke opleidings- en trainingsactiviteiten ten behoeve van de vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), zomede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn. De stichting is opgericht in 1975 en heeft haar zetel in Den Haag. De inkomsten van de Haya van Somerenstichting bestaan hoofdzakelijk uit subsidie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het kader van het Programma Maatschappelijke Transformatie (Matra). Matra heeft als doel het transformatieproces te ondersteunen van landen in Eurazië naar een democratisch en marktgeoriënteerd bestel. Het hoofdbestuur van de VVD vormt ook het bestuur van de Haya van Somerenstichting.

Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD)

De JOVD is een onafhankelijke politieke organisatie van en voor jonge liberalen. De JOVD is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid en werd in 1949 opgericht. Sinds 2002 maakt de Vereniging VVD samen met de JOVD jaarlijks afspraken aan de hand waarvan het jongerenbeleid wordt geconcretiseerd. De activiteiten zijn opgesplitst in het kweken van politieke belangstelling bij jongeren en het verzorgen van opleiding en training van jongeren. De afspraken worden elk jaar geëvalueerd en besproken door het hoofdbestuur van de Vereniging VVD met het bestuur van de JOVD.

Prof. Mr. B.M. Teldersstichting

De Teldersstichting is de wetenschappelijke instelling ten behoeve van de Vereniging VVD en het liberalisme. De stichting werd opgericht in 1954. Het curatorium van de stichting houdt toezicht op de wetenschappelijke kwaliteit van de publicaties. Het curatorium bestaat uit vijftien personen, waaronder steeds twee hoofdbestuurleden van de vereniging VVD. Bij de stichting zijn zes personen werkzaamheden onder leiding van de directeur dr. P.G.C. van Schie. De inkomsten van de stichting bestaan hoofdzakelijk uit subsidie voortvloeiend uit de Wet subsidiëring politieke partijen.

Stichting Ivo Opstelten Foundation

De stichting is op 24 april 2009 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Het doel van de stichting is het werven van fondsen ten behoeve van de vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. De voorzitter, secretaris en penningmeester van de VVD vormen het bestuur van de stichting Ivo Opstelten Foundation.

Stichting Mr. H.C. Dresselhuysfonds

De stichting is op 15 maart 1927 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Het doel van de stichting is de bevordering van de liberale gedachte, door het behartigen van de belangen van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, daaronder met name begrepen het financieel ondersteunen van de Vereniging VVD. Het bestuur van de stichting bestaat uit vijf personen. Vier bestuursleden zijn voormalig VVD-hoofdbestuurlid.

Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek

De stichting is op 11 juli 1966 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Ingevolge de "Regeling financiële ondersteuning fracties Tweede Kamer der Staten-Generaal" dient het aan Tweede Kamerleden ter beschikking gestelde budget (voor persoonlijke medewerkers) en de daarmee samenhangende personeelskosten te worden opgenomen in een stichting. In de praktijk komt het erop neer dat de stichting optreedt als werkgever van de medewerkers van de VVD-Tweede Kamerleden.

Stichting Europese Politieke Ondersteuning

De stichting is opgericht in 1988 en heeft haar zetel in Den Haag. De stichting heeft als doel het in raad en daad bijstaan van de VVD-leden in het Europees Parlement. In de praktijk komt het erop neer dat de stichting optreedt als werkgever van de medewerkers van de VVD-Europarlementariërs; via de stichting worden de salarissen van deze medewerkers betaald. Hiertoe ontvangt de stichting secretariaatsvergoedingen op grond van de "Regeling kosten en vergoedingen van de leden van het Europees Parlement". De Vereniging VVD levert diensten ter ondersteuning van de medewerkers van de VVD-Europarlementariërs en berekent deze kosten door aan de SEPO.

Stichting Liberaal Vrouwen Netwerk

De stichting is opgericht in 2002 en heeft haar zetel in Den Haag. In de stichting zijn geen financiële middelen aanwezig, maar de stichting wordt wel aangehouden als rechtspersoon, omdat onder de vlag van het Liberaal Vrouwen Netwerk politieke activiteiten door de Vereniging VVD worden verricht. De drie bestuursleden van de Stichting Liberaal Vrouwen Netwerk zijn hoofdbestuurders van de Vereniging VVD.

Stichting Gerrit Koster

De stichting is opgericht in 1992 en is gevestigd in Ede. De stichting heeft als doel het bevorderen van de liberale gedachte in Nederland en in de gemeente Ede in het bijzonder door financiële ondersteuning van natuurlijke personen en rechtspersonen en/of hun activiteiten welke met inachtneming van het beginselprogramma van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie een gelijk of gelijksoortig doel nastreven.

Stichting Liberaal Fonds

De stichting is in 1992 opgericht en heeft haar zetel in Enschede. De stichting heeft als doel het financieel ondersteunen van een partij welke de liberale beginselen in de politiek is toegedaan, zoals deze beginselen verwoord zijn in de uitgangspunten van de huidige Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Stichting Liberaal Fonds Rotterdam

De stichting is op 22 december 2005 opgericht en heeft haar zetel in Rotterdam. De stichting heeft als doel de financiering van de verspreiding van het liberale gedachtegoed in het algemeen en van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie binnen de regio Rotterdam.

Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezingen

De stichting is in mei 2007 opgericht en is gevestigd in Amsterdam. De stichting heeft als doel het verzamelen van gelden en organiseren van activiteiten ten behoeve van campagnes van de VVD verkiezingen.

Stichting Steunfonds VVD Amsterdam

De stichting is op 27 september 2004 opgericht en heeft haar zetel in Amsterdam. De stichting heeft als doel de verspreiding van het liberale gedachtegoed in het algemeen, de bevordering van de liberale beginselen en dat van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie binnen de regio in Amsterdam in het bijzonder.

Stichting Vrie en Liber.com

De stichting is opgericht in 2002 en is gevestigd in Middelburg. De stichting heeft als doel het ten behoeve van de VVD-kamercentrale Zeeland bevorderen van de communicatie met de inwoners van Zeeland en het verwerven van gelden ten behoeve van het verkiezingsfonds van de VVD-kamercentrale Zeeland.

Stichting vrienden van de VVD

De stichting is opgericht in 1999 en is gevestigd in Venlo. De stichting heeft als doel fondsenverwerving ter ondersteuning van de VVD-afdeling Venlo.

Stichting VVD-Kennis Centrum

De stichting is opgericht in 1994 en is gevestigd in Den Helder. De stichting heeft als doel het bevorderen van een zo goed mogelijk contact tussen alle geledingen binnen de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie en het zo optimaal mogelijk laten functioneren daarvan in het algemeen en in de gemeente Den Helder in het bijzonder.

VVD-Bestuurdersvereniging

De Vereniging VVD werkt samen met de VVD-Bestuurdersvereniging. De VVD-Bestuurdersvereniging heeft volledige rechtsbevoegdheid. Het bestuur wordt gevormd door VVD-leden, die tevens gekozen of benoemd bestuurder zijn bij een publiekrechtelijk lichaam. Bestuursleden van de VVD-Bestuurdersvereniging zijn niet tevens lid van het hoofdbestuur van de VVD of andersom. De VVD-Bestuurdersvereniging werd twee jaar eerder dan de VVD, in 1946 opgericht. De ledenadministratie van de VVD-Bestuurdersvereniging is volledig geïntegreerd in de ledenadministratie van de Vereniging VVD. Leden van de Vereniging VVD, die zitting hebben in vertegenwoordigende lichamen, met name in Provinciale Staten en gemeenteraden, of politiek ambtsdrager zijn, betalen bovenop de door hen verschuldigde contributie aan de Vereniging VVD een toeslag, waarvan de hoogte door de algemene vergadering van de VVD-Bestuurdersvereniging wordt vastgesteld. Deze toeslag komt volledig ten gunste van de VVD-Bestuurdersvereniging. De VVD-Bestuurdersvereniging heeft geen personeel in dienst. Net als bij de Vereniging VVD worden de werkzaamheden van de VVD-Bestuurdersvereniging bijna geheel door vrijwilligers uitgevoerd, echter voor een aantal ondersteunende werkzaamheden heeft de VVD bestuurdersvereniging een overeenkomst met de Vereniging VVD gesloten. De VVD-Bestuurdersvereniging betaalt hiervoor een (geïndexeerd) bedrag per jaar. In 2015 is dit bedrag opnieuw berekend. De vergoeding voor 2017 is vastgesteld op € 149.000.

Stichting Libertati Semper Frisia

De stichting is opgericht in 2011 en is gevestigd in Leeuwarden. De stichting heeft als doel het ten behoeve van de VVD-kamercentrale Friesland bevorderen van de communicatie met de inwoners van Friesland en het verwerven van gelden ten behoeve van het verkiezingsfonds van de VVD-kamercentrale Friesland.

Stichtingen en verenigingen die als doel hebben de VVD-fracties te ondersteunen

Volledigheidshalve wordt in dit rapport vermeld dat er stichtingen en verenigingen bestaan, die als doel hebben de VVD-fracties in den lande te ondersteunen. Deze stichtingen en verenigingen, alhoewel zij meestal de naam VVD dragen, maken geen deel uit van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie te Den Haag. Deze stichtingen en verenigingen zijn (voor zover bekend):

Fractie VVD Oude IJsselstreek
Fractie VVD Reusel-De Mierden
Fractie VVD Waalwijk
Politieke Vereniging VVD Fractie Helmond
Steunstichting VVD-Fractie Spijkenisse
Stichting Liberale Vrienden van de Stichtste Vecht
Stichting Liberalen Gorinchem
Stichting Groenmarkt Liberaal
Stichting Noordwijkse Liberale Kring
Stichting Vrienden van de V.V.D.
Stichting VVD Oost/Watergraafsmeer
Stichting "VVD fractie Leiden"
Stichting Beheer Financiën VVD Raadsfractie Tilburg
Stichting Beheer Fractiegelden VVD De Wolden
Stichting Beheer Fractiegelden VVD Lelystad
Stichting Beheer Fractiegelden VVD Oost Gelre
Stichting Beheer Fractiegelden VVD-Almelo
Stichting Beheer Fractiegelden VVD-Hengelo
Stichting Beheer Middelen VVD-fractie Krimpen aan den IJssel
Stichting Beheer Statenfractie VVD Z-H
Stichting Bestuursassistentie Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
Stichting Bestuursassistentie VVD Gemeenteraadsfractie Utrecht
Stichting Bestuursassistentie VVD-fractie Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht
Stichting Campagnegelden Udense VVD
Stichting Campagnegelden VVD Tiel
Stichting club van 100 VVD kieskring Dordrecht
Stichting doe meer met Utrecht
Stichting Fonds Toekomst Liberaal Den Haag
Stichting Fractie VVD Amsterdam West
Stichting Fractie VVD Peel en Maas
Stichting Fractie VVD Roosendaal
Stichting Fractie-assistentie "V.V.D." (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie) in de Gemeenteraad van Ede
Stichting Fractie-assistentie V.V.D. (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie) in Provinciale Staten van Gelderland
Stichting Fractie-assistentie VVD Deventer
Stichting Fractie-assistentie VVD Raalte
Stichting Fractieondersteuning VVD Haarlem
Stichting Fractieondersteuning VVD Noord-Holland
Stichting Fractieondersteuning VVD-Gemeenteraadsfractie 's-Hertogenbosch

Stichting Fractie-ondersteuning VVD-Statenfractie Provincie Limburg
Stichting Fractiesteun VVD fractie PS Overijssel
Stichting Fractie-assistentie V.V.D. Nijmegen
Stichting Fractie-assistentie VVD Apeldoorn
Stichting Fractiebegeleiding Volkspartij voor Vrijheid en Democratie Enschede
Stichting Liberaal Dordrecht
Stichting Liberaal Fonds Teylingen
Stichting Liberaal Fonds Veenendaal
Stichting Liberaal Platform Breda
Stichting Liberaal Sliedrecht
Stichting Liberale Ondersteuning Fractie VVD Nieuw-West
Stichting Liberale vrienden VVD Bergen
Stichting Netwerk Maasduinen
Stichting Ondersteuning Fractie VVD Waterschap De Dommel
Stichting Ondersteuning Gemeenteraadsfractie VVD Leeuwarden
Stichting Ondersteuning VVD Fractie Waterschap Aa en Maas
Stichting Ondersteuning VVD-fractie Fryslân
Stichting Ondersteuning VVD-fractie Provinciale Staten Groningen
Stichting Ondersteuning VVD-Fractie Zeeland
Stichting Ondersteuning Westlandse Gemeenteraadsfractie VVD
Stichting Ondersteuningfonds VVD in Twenterand
Stichting Personeel VVD Noord-Holland
Stichting Statenfractie V.V.D. Flevoland
Stichting Statenfractie VVD Drenthe
Stichting Steunfonds VVD Amsterdam
Stichting Stimuleringsfonds Statenfractie VVD Z-H
Stichting tot ondersteuning van de fractie van de VVD van de deelraad Amsterdam-Noord
Stichting tot ondersteuning van de V.V.D. Gemeenteraadsfractie Rotterdam
Stichting tot ondersteuning van de V.V.D.-Statenfractie Utrecht
Stichting V.V.D. Fractie Groningen
Stichting Vrienden van de V.V.D. Tilburg
Stichting Vrienden van de VVD Barneveld
Stichting Vrienden van de VVD Noordoostpolder
Stichting Vrienden VVD Weert
Stichting Vrienden VVD Zwolle
Stichting VVD Fractie Delft
Stichting VVD Fractie Eindhoven
Stichting VVD Spijkenisse
Stichting VVD-Fractie in de Gemeenteraad van Arnhem
Vereniging beheer gelden fractie VVD Stichtse Vecht
Vereniging Gemeenteraadsfractie VVD Cranendonck
Vereniging VVD Zoetermeer Beheer Fractiegelden
VVD Fractie Gemeenteraad Langedijk

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen 2017

	2017	2016
(In euro's)		
Informatie voorziening		
Bestuurskosten	110.612	115.722
Algemene ledenvergaderingen	409.614	516.833
Ledenadministratie, ledenbehoud en ledenwerving	73.636	66.804
Ledenraadplegingen	19.758	33.226
Inhoudelijke discussie bijeenkomsten	84.457	149.412
Partijcommissies	6.147	4.172
Scholingsactiviteiten	91.686	111.020
Talentmanagement	18.751	27.221
Verenigingsmagazine Liber	108.450	109.898
VVD-website	101.075	189.837
Personeelsbeloningen	1.006.626	1.032.949
Bureaunkosten	343.453	389.559
Huisvestingskosten	117.871	108.792
	2.492.136	2.855.445
Internationale samenwerking		
Contributies: Liberal Internationals (LI), de European Liberal, Democrat and Reform Party (ELDR) en de Europese Beweging Nederland	37.098	34.574
Reis- en verblijfskosten	904	9.685
	38.002	44.259
Activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes		
Verkiezingskosten	2.168.483	1.832.437
	2.168.483	1.832.437
Totaal subsidiabele kosten	4.698.621	4.732.141

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

De bovenstaande weergave van de kosten is overeenkomstig met het format van vorig jaar om vergelijking van de kosten mogelijk te maken. De gepresenteerde kosten hebben betrekking op de activiteiten genoemd in artikel 7, de subsidiabele activiteiten, van de Wet Financiering Politieke Partijen.

De VVD heeft in de periode van 1 januari 2017 tm. 31 december 2017 de volgende giften ontvangen groter dan € 4.500 zoals bedoeld in de Wet Financiering Politieke Partijen § 3. Administratie, openbaarmaking en beperking bijdragen, artikel 25 lid 1B.

- Stichting Godefridus van Heesfonds, Eikenlaan 22, 4356 HE, Oostkapelle à € 30.000,- ontvangen op 1 mei 2017.
- Dhr. Nijkerk, [REDACTED] Wassenaar à € 20.000,- ontvangen op 17 april 2017.

De VVD is gedurende de periode van 1 januari 2017 tm. 31 december 2017 de volgende schulden groter dan € 25.000,- aangegaan bedoeld in de Wet Financiering Politieke Partijen § 3. Administratie, openbaarmaking en beperking bijdragen, artikel 25 lid 1C.

- 4Orange, Hogehilweg 24, 1101 CD, Amsterdam à € 69.357,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 45.166,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 44.757,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 46.193,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 56.307,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 96.177,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 42.728,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 46.566,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 41.050,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 44.694,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 44.821,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 45.012,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 101.348,-
- Boomerang Create, Wilgenweg 14A, 1031 HV, Amsterdam à € 30.250,-
- Heuvelman Sound & Vision bv., Archemedesstraat 2, 3401 JB, Dusselstein à € 25.629,-
- Initiative, Peter van Anrooystraat 7, 1076 DA, Amsterdam à € 54.450,-
- International Orange, Hoogoorddreef 73B, 1101 BB, Amsterdam à € 135.819,-
- Krulder, Patrijslaan 15, 2566 XL, Den Haag à € 38.435,-
- Krulder, Patrijslaan 15, 2566 XL, Den Haag à € 38.435,-
- Krulder, Patrijslaan 15, 2566 XL, Den Haag à € 38.435,-
- Maak, Henri Polaklaan 13, 1018 CP, Amsterdam à € 26.534,-
- Media Reverse, Hollandselaan 22, 1213 AN, Hilversum, à € 1.291.516,-
- Media Reverse, Hollandselaan 22, 1213 AN, Hilversum, à € 78.650,-
- NBC Nieuwegein, Blokhoeve 1, 3438 LC, Nieuwegein, à € 126.712,-
- Papendal, Papendallaan 3, 6816 VD, Arnhem, à € 94.028,-
- Pervorm, Danzigerkade 23A, 1013 AP, Amsterdam, à € 32.000,-
- UsMedia, Danzigerkade 221, 1013 AP, Amsterdam à € 30.635,-
- Xerox Financial Services, De Corridor 5, 3621 ZA, Breukelen à € 27.962,-
- Xerox Financial Services, De Corridor 5, 3621 ZA, Breukelen à € 27.962,-
- Xerox Financial Services, De Corridor 5, 3621 ZA, Breukelen à € 27.962,-
- Xerox Financial Services, De Corridor 5, 3621 ZA, Breukelen à € 27.962,-
- XXS, Stationsplein 416, 1117 CL, Schiphol à € 29.935,-

Bak
Ge
De
Dat

[REDACTED]

tificatiedoeleinden

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

De Haya van Somerenstichting heeft in 2017 geen giften ontvangen groter dan € 4.500 zoals bedoeld in de Wet Financiering Politieke Partijen artikel 30 lid 2A.

De Haya van Somerenstichting is in 2017 de volgende schuld groter dan € 25.000,- aangegaan zoals bedoeld in de Wet Financiering Politieke Partijen artikel 30 lid 2B.

- ALDE Party, Rue d'Idalie 11, B-1050, Brussel à € 40.062,-
- ALDE Party, Rue d'Idalie 11, B-1050, Brussel à € 30.000,-
- Fondation Friedrich Naumann pour la Liberté, Rue du Lac d'Annecy, 'Les Berges du Lac - 1053, Tunis à € 28.481,-

Daarnaast heeft de stichting een rekening courantverhouding met de VVD. Deze komt voort uit de financiering neveninstellingen via politieke partijen.

Het politiekwetenschappelijk instituut, de Teldersstichting, en de politieke jongerenorganisatie, de JOVD, bieden afzonderlijk hun jaarrekening aan en verantwoorden individueel de gegevens genoemd in § 3. Administratie, openbaarmaking en beperking bijdragen, artikel 25 lid 1B en 1C. Zowel de Teldersstichting als de JOVD hebben een vordering op de VVD voortkomend uit de financiering neveninstellingen via politieke partijen waarbij de VVD als een "doorgeefluik" fungeert.

Overzicht verloop ledenaantal 2017 in de zin van de WFPP

Het ledenaantal van de VVD kende in 2017 het volgende verloop;

Stand ledenaantal op 1 januari 2017	26.497
Bij: Nieuwe leden 2017	4.106
Af: Vervallen leden 2017	<u>2.911</u>
Stand ledenaantal per 1 januari 2018	27.692
Af: Aantal leden zonder stemrecht	0
Aantal leden voor de vaststelling van de subsidie 2017	<u>26.497</u>

B
G
D
D

tificatiedoeleinden

Accountants

Baker Tilly Berk N.V.
Scheveningseweg 80-82
Postbus 85745
2508 CK Den Haag
T: +31 (0)70 358 90 00
F: +31 (0)70 350 20 20
E: denhaag@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
Mauritskade 21
2514 HD DEN HAAG

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen 2017

Ons oordeel

Wij hebben het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen 2017 van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel is het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de Wet financiering politieke partijen.

Overeenkomstig artikel 25, eerste lid onder a tot en met c, en artikel 26, onder c tot en met e, van de Wet financiering politieke partijen bestaat de gecontroleerde (financiële) informatie uit:

- Het financieel verslag over 2017 met daarin een weergave van de (financiële) informatie, die op grond van artikel 20 van de Wet financiering politieke partijen in de administratie is opgenomen.
- Het financieel verslag omvat tevens:
  - een volgens de normen van het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar beschouwde rekening van kosten en opbrengsten met bijbehorende toelichting, van belang zijnde voor de vaststelling van de subsidie;
  - een opgave van de voor de vaststelling van de subsidie van belang zijnde gegevens omtrent het ledental van de politieke partij en, indien van toepassing, van de aangewezen jongerenorganisatie.
- Het financieel verslag wordt vergezeld van een activiteitenverslag.
- Een overzicht van de bijdrage van in totaal € 4.500 of meer die de partij in het kalenderjaar van een gever heeft ontvangen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, eerste lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd.
- Een overzicht van de schulden van € 25.000 of meer, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, derde lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen'.

Wij zijn onafhankelijk van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Benadrukking van de basis voor financiële verslaggeving en beperking in gebruik en verspreidingskring

Het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen zijn opgesteld voor de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie met als doel de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in staat te stellen te voldoen aan de relevante bepalingen van de Wet financiering politieke partijen. Hierdoor is het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden.

Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen in overeenstemming met de Wet financiering politieke partijen. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

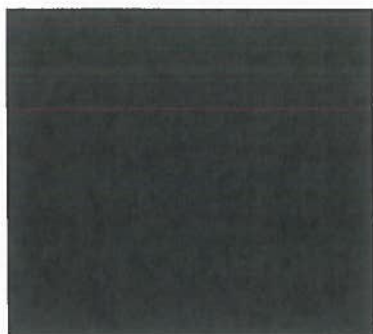
Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van dit financieel verslag en dit Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

JAARVERSLAG

2017

VOORWOORD

In het jaar 2017 heeft de VVD een prachtig resultaat behaald tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart. Opnieuw mogen wij ons de grootste partij van Nederland noemen. Dit resultaat hebben wij te danken aan een ijzersterk verkiezingsprogramma, een intensieve en vernieuwende campagne en de inzet van al onze vrijwilligers. Aan iedereen die heeft bijgedragen aan de campagne, heel veel dank! De komende jaren kunnen wij blijven werken aan een nog beter Nederland.

En dat doen wij het liefst met zoveel mogelijk liberalen! De VVD staat open voor iedereen die wil meedenken, praten en discussiëren over de toekomst van ons land. Daarom zijn er het afgelopen jaar veel bijeenkomsten georganiseerd om liberalen te verbinden. Onze Thematische Netwerken, die goed op stoom zijn, spelen daarbij een belangrijke rol. Zij verbinden liberalen rondom belangrijke thema's en stellen hen in staat om hun kennis in te zetten. Niet alleen voor de partij, maar ook voor Nederland.

In 2017 zijn ook de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen gestart. Want ook in de gemeenteraden willen wij als VVD een sterk geluid laten horen. Dit kan alleen met de beste kandidaten, enthousiaste vrijwilligers en een geweldige campagne. Kortom: aan de slag!

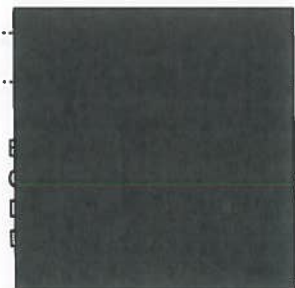
Christianne van der Wal-Zeggelink

Partijvoorzitter

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: DE VERENIGING	4
1.1 Het Hoofdbestuur	4
1.2 Het Landelijk Bestuursoverleg (LBO)	7
1.3 Algemeen Secretariaat	7
1.4 Congressen	8
1.4.1 Voorjaarscongres 20 mei 2017	8
1.4.2 Besluitenlijst 143 ^e Algemene Vergadering zaterdag 20 mei 2017	10
1.4.3 Najaarscongres zaterdag 25 november 2017	12
1.4.4 Besluitenlijst 144 ^e Algemene Vergadering zaterdag 25 november 2017	14
HOOFDSTUK 2: MEEDENKEN BINNEN DE PARTIJ	15
2.1 Thematische netwerken	15
2.2 VVD-Dagen	16
2.3 Denk mee	17
2.4 Bakkie Doen?	17
HOOFDSTUK 3: CAMPAGNE	18
3.1 Uitslag Tweede Kamerverkiezingen	18
3.1.1 De campagne	18
3.1.2 Campagnenetwerk	18
3.2 Campagne herindelingsverkiezingen 22 november 2017	19
3.2.1 Uitslag herindelingsverkiezingen Leeuwarden	19
3.2.2 Uitslag herindelingsverkiezingen Súdwest-Fryslân	19
3.2.3 Uitslag herindelingsverkiezingen Waadhoeke	20
3.2.4 Uitslag herindelingsverkiezingen Zevenaar	20
3.2.5 Uitslag herindelingsverkiezingen Midden-Groningen	20
3.2.6 Uitslag herindelingsverkiezingen Westerwolde	20
3.3 Voorbereiding gemeenteraadsverkiezingen	21
HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE	22
4.1 Online	22
4.2 Liber	22
4.3 Liberaal Bestuur	23
4.4 Mailings	23
4.4.1 Thorbeckeweb	23
4.4.2 Bestuursbrief	23

4.4.3 Campagnemailing	24
4.5 Lokale websites	24
4.6 VVD Community	24
4.7 MijnVVD en CRM	24
HOOFDSTUK 5: VERENIGINGSZAKEN	25
5.1 Lokale netwerken	25
5.2 Commissie van onderzoek	25
5.3 Commissie van Beroep	25
5.4 Permanente Commissie Integriteit	26
5.5 Vertrouwenspersonen	26
5.6 Waarderingsvormen	27
HOOFDSTUK 6: LEDENWERVING EN BEHOUD	29
HOOFDSTUK 7: OPLEIDING EN TRAINING	30
7.1 Speerpunten van het beleid	30
7.2 Regulier aanbod	30
7.3 Vernieuwen materiaal	31
7.4 Regionale Masterclasses	31
7.5 Kadertraining	31
7.6 Topkadertraining	31
7.7 Stuurgroep Opleiding en Training	32
7.8 RTO (Regionale Talent- en Opleidingsbestuursleden)	32
7.9 Samenwerking Bestuurdersvereniging – Haya van Somerenstichting	32
7.10 Haya-dag	33
7.11 Studio VVD	33
HOOFDSTUK 8: TALENTMANAGEMENT	34
8.1 Permanente Scoutingscommissie	34
8.2 Liberale Loopbanen 2017	34
8.3 Plan Talentmanagement	34
8.4 Training burgemeesterspotentieel	35
HOOFDSTUK 9: VVD INTERNATIONAAL	36
9.1 Maatschappelijke Transformatie (MATRA)	36
9.2 ALDE	39
9.3 European Liberal Forum ELF	39
9.4 Liberal International (LI)	40

HOOFDSTUK 10: ARCHIEF	41
HOOFDSTUK 11: POLITIEK	43
11.1 Eerste Kamerfractie	43
11.2 Tweede Kamerfractie	45
11.3 VVD-delegatie in het Europees Parlement	46

HOOFDSTUK 1: DE VERENIGING

1.1 Het Hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur vergaderde in het jaar 2017 elf keer, namelijk op 23 januari, 13 februari, 20 maart, 8 mei, 29 mei, 12 juni, 4 september, 25 september, 23 oktober, 20 november en op 18 december.

Het Hoofdbestuur kwam tweemaal in retraite bijeen. Dit was op 27 januari te Zeist en op 25 juni te Driebergen-Rijsenburg.

In het jaar 2017 is het Hoofdbestuur als volgt samengesteld:

- J.M.H.J. (Henry) Keizer, partijvoorzitter, tot 18 mei 2017;
- C. (Christianne) van der Wal-Zeggelink, partijvoorzitter, vanaf 25 november 2017; bestuurslid Opleidingen en Talentmanagement, tot 25 november 2017;
- Drs. J.N. (Jeannette) Baljeu, vicevoorzitter, tot 20 mei 2017;
- Drs. E.J.M. (Eric) Wetzels, vicevoorzitter, vanaf 20 mei 2017; tevens waarnemend partijvoorzitter tot 25 november 2017;
- Mr. S.J.A. (Stephanie) ter Borg, algemeen secretaris;
- Drs. Ing. G. (Ger) Jaarsma, landelijk penningmeester, tot 20 mei 2017;
- T.H. (Tanja) Haseloo, landelijk penningmeester, vanaf 20 mei 2017;
- M.J.M. (Michiel) Krom, bestuurslid Communicatie en Campagne.
- Dr. A. (Ton) van Nimwegen, bestuurslid Ledenwerving en Fondsenwerving, vanaf 25 november 2017.

Verkiezing van de partijvoorzitter

Voor de vacature van het partijvoorzitterschap waren er twee kandidaten. Op 25 september 2017 heeft het Hoofdbestuur besloten om Christianne van der Wal-Zeggelink voor te dragen als partijvoorzitter. Bram Cool is door het thematisch netwerk Liberaal Groen en lokaal netwerk Blaricum-Eemnes-Laren voorgedragen.

In de periode 28 oktober – 7 november vond er een roadshow plaats, waarbij de leden kennis hebben kunnen maken de kandidaten. Tijdens de roadshow werden de volgende plaatsen aangedaan: Weert, Dwingeloo, Almelo, Bunnik, Dordrecht en Purmerend.

De verkiezing verliep via een ledenraadpleging. In totaal heeft 24,5% van de stemgerechtigde leden een stem uitgebracht tijdens de ledenraadpleging. Dit zijn 6631 stemmen. Met 73% van de stemmen is Christianne van der Wal-Zeggelink gekozen tot partijvoorzitter van de VVD.

Adviseurs

- Drs. M. (Mark) Rutte; Partijleider;
- A. (Annemarie) Jorritsma-Lebbink, namens de VVD-fractie in de Eerste Kamer der Staten-Generaal;
- Drs. H. (Halbe) Zijlstra, namens de VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, tot 26 oktober 2017;
- Mr. dr. K.H.D.M. (Klaas) Dijkhoff, namens de VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, vanaf 26 oktober 2017;
- Mr. Drs. J.C. (Hans) van Baalen, namens de VVD-delegatie in het Europees Parlement;
- A.J. (Arjen) Gerritsen, namens de VVD-Bestuurdersvereniging,
- R.L. (Rutger) de Ridder, namens de JOVD, tot 1 oktober;
- S.T.A. (Splinter) Chabot, namens de JOVD, sinds 1 oktober;
- Per 25 november 2017 is M. (Marianne) Schuurmans-Wijdeven, door het Hoofdbestuur benoemd tot voorzitter van de stuurgroep van de Haya van Somerenstichting. Vanuit die hoedanigheid is zij adviseur van het Hoofdbestuur tot aan de benoeming van een nieuw lid van het Hoofdbestuur met de portefeuille Opleidingen en Talentmanagement.

De portefeuillevverdeling binnen het Hoofdbestuur zag er eind 2017 als volgt uit:

Hoofdbestuurslid	Primair	Secundair
Partijvoorzitter	Algehele leiding en coördinatie Kabinet/Fracties/Politieke Partijen Media Benoemingen en Kandidatenlijsten	Voorzitter Landelijk Bestuursoverleg Voorzitter Kernteam Voorzitter Ivo Opstelten Foundation Integriteit
Vicevoorzitter	Plaatsvervangend voorzitter Thematische Netwerken VVD dagen en Flitscongressen Discussiebijeenkomsten Verkiezingsprogramma commissies Internationale contacten Midden- en Oost-Europa-programma	Curator Teldersstichting Stuurgroep Internationaal
Algemeen Secretaris	Congressen en ALV Statuten, Reglementen en Jaarplan Bewaking besluitvormingstrajecten Troubleshooting Regio's en Lokale Netwerken Mijn VVD	Plaatsvervangend algemeen penningmeester Adviseur Hoofdbestuur JOVD Secretaris Ivo Opstelten Foundation
Penningmeester	Financieel beheer van de partij Contributie en subsidiestromen Ledenadministratie Automatisering Integriteit	Plaatsvervangend algemeen secretaris Penningmeester Ivo Opstelten Foundation Contactpersoon commissie integriteit Troubleshooting
Bestuurslid Opleidingen & Trainingen en Talentmanagement	Opleiding en training Permanente Scouting Talentmanagement Contactpersoon VBV	Aanspreekpunt 'Haya' Stuurgroep Haya Curator Teldersstichting Benoemingen en Kandidatenlijsten
Bestuurslid Communicatie & Campagne	Communicatie Permanente campagne Voorlichting Verkiezingscampagnes	Contactpersoon VBV
Bestuurslid Leden- en Fondsenwerving	Fondsenwerving Ledenwerving Ledenbehoud	

catiedoeleinden

1.2 Het Landelijk Bestuursoverleg (LBO)

Het Hoofdbestuur voert periodiek overleg met de Regiovoorzitters, genaamd het Landelijk Bestuursoverleg.

Het Landelijk Bestuursoverleg vond in 2017 viermaal plaats, te weten op 28 januari, 25 maart, 16 mei en op 13 september.

Het Landelijk Bestuursoverleg kwam eenmaal in retraite bijeen. Dit was op 29 september.

De voorzitters van de regio's in 2017 zijn:

- Regio Midden: Wouter Kolff tot 11 oktober 2017; Tjapko Poppens vanaf 11 oktober 2017.
- Regio Noord: Ton Baas
- Regio Noord-Holland: Robert Vermeulen
- Regio Oost: Peter Snijders
- Regio Zuid: Onno Hoes
- Regio Zuid-Holland: Pauline Bouvy-Koene
- Regio Internationaal: Jock Geselschap

De voorzitters van de Regio's worden benoemd door de ledenvergadering van de Regio. De voorzitter van de Regio Internationaal wordt benoemd door de Algemene Vergadering.

1.3 Algemeen Secretariaat

De VVD heeft deze Tweede Kamerverkiezingen een fantastisch resultaat behaald. Dankzij de inzet van iedereen binnen de partij hebben wij deze verkiezingen het vertrouwen van de kiezer weten te winnen. Vanuit het Algemeen Secretariaat werden alle voorbereidingen getroffen en werd de campagne gecoördineerd. Er werd intensief contact onderhouden met de campagnecoaches in het land, de 'Bakkie Doen?'-koffietruck reed het hele land door zodat VVD'ers onder het genot van een kopje koffie in gesprek konden gaan met de kiezer en natuurlijk waren we ook online weer volop aanwezig, onder andere met *Facebook live*. Met 33 zetels is de VVD opnieuw de grootste partij van ons land. We kijken terug op een bijzonder intensieve campagne. Een campagne die weer een stap beter was dan de voorgaande.

De tweede helft van dit jaar stond in het teken van de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. De lokale netwerken zijn geïnformeerd en ondersteund over het opstellen van de kandidatenlijsten, het schrijven van een verkiezingsprogramma en bij de voorbereidingen voor de campagne. De Haya heeft 'De Lat Ligt Hoger' uitgerold voor de gemeenteraadsverkiezingen. Ook bij de gemeenteraadsverkiezingen gaan wij voor de winst!

De VVD is ons middel om Nederland liberaler te maken – en zo het leven in ons land nog beter. Om dat doel te bereiken is het noodzakelijk om zoveel mogelijk liberalen aan onze partij te binden. We hebben eind 2015 al een grote stap voorwaarts gezet, onze oude hiërarchische partijstructuur is komen te vervallen. In 2017 zijn wij doorgegaan met de vernieuwing van onze partij om zo de moderne netwerkorganisatie te worden die zoveel mogelijk liberalen verbindt. In 2017 zijn vele lokale netwerken gevormd die voldoende robuust en veerkrachtig zijn om in alle gemeente liberalen aan zich te binden. De thematisch Netwerken kwamen in 2017 volop tot bloei en hebben vele interessante bijeenkomsten georganiseerd voor leden en geïnteresseerden.

Er is in 2017 hard gewerkt om het CRM-systeem en MijnVVD niet alleen toegankelijk te maken voor leden maar ook voor supporters van de VVD. Daarnaast kunnen de leden die ook lid willen worden van een thematisch netwerk zich inschrijven via MijnVVD. Ook is het door aanpassingen van de digitale infrastructuur mogelijk om een combi-lid te worden van de JOVD en de VVD. Nieuwe en bestaande leden kunnen indien gewenst nu ook op MijnVVD aangeven of zij actief willen worden binnen de partij en op welke manier. Daarnaast hebben we verder vorm gegeven aan de uitgerolde VVD-Community smaldelen voor Hayatrainers, campaigners en onze nieuwe netwerken.

Mensen

Op het Algemeen Secretariaat hebben in 2017 een aantal personeelwisselingen plaatsgevonden. Tevens hebben een groot aantal studenten stage gelopen bij het Algemeen Secretariaat.

Het Algemeen Secretariaat vindt het belangrijk om stageplekken aan te bieden om studenten in contact te brengen met de politiek, maar ook omdat gebleken is dat stagiairs een waardevolle toevoeging zijn voor de organisatie. Vanwege deze waardevolle bijdrage moeten de stagiairs die in 2017 zijn begonnen zeker genoemd worden in dit verslag: Matthijs Even, Lex Janssen, Marlijn Heijnen, Maurice Grobben, Gavin de Vos, Alex Panhuizen, Emmy Duinkerke, Marley Johnson, Christiaan Peetoom, Mariam Al-Saqaff, David van den Hout, Jorn van Essen en Layla Boots. Alle stagiairs waren een fantastische aanwinst voor het Algemeen Secretariaat en hebben veel werk verzet!

Dit jaar hebben we ook afscheid genomen van een aantal trouwe medewerkers: Nanning Mol, Sandra Reynaers, Kartinie Martowirono, Friso Rip, Kiki Bakker, Rick Nederend en Saskia Leidelmeyer. Zij hebben allemaal keihard gewerkt en fantastisch werk geleverd. Vanaf maart is Niels van Dam het team komen versterken als marketeer/fondsenwerver. Valérie Plasman is na haar stage in dienst gekomen om Verenigingszaken te versterken. Ook Marlijn Heijnen is na haar stage bij het Algemeen Secretariaat komen werken als data-specialist. Joost Dijkshoorn is vanaf juli in dienst gekomen als Medewerker Bestuurszaken. Benjamin van Es heeft Kiki Bakker opgevolgd voor de permanente campagne. Raymond Mens is in dienst gekomen om het campagne team te versterken en uiteindelijk in november clusterhoofd communicatie geworden. Lisa Ubachs heeft zich als nieuwe kracht volop ingezet voor de Thematische Netwerken.

1.4 Congressen

1.4.1 Voorjaarscongres 20 mei 2017

Op 15 maart 2017 heeft de VVD een prachtig resultaat behaald. Met 33 zetels zijn wij opnieuw de grootste partij van Nederland. Het Voorjaarscongres: Aan de slag voor Nederland! bood de perfecte gelegenheid om terug te kijken op de campagne tijdens de Tweede Kamerverkiezingen en het succes te vieren.

Olympisch goud

De aftrap dit congres werd verzorgd door dagvoorzitter, olympisch kampioen en lijstduwer tijdens de Tweede Kamerverkiezingen Maarten van der Weijden. Samen met campagneleider Tamara van Ark keken we terug op de campagne en de geweldige prestaties die door de campagne teams in het hele land zijn geleverd. Helaas betekende de Tweede Kamerverkiezingen ook dat wij afscheid namen van enkele Kamerleden, vertrouwde gezichten op het Binnenhof. Wij bedanken Anouchka van Miltenburg, Anouchka Schut, Betty de Boer, Brigitte van der Burg, Daniël van der Ree, Fred Teeven, Hayke Veldman, Helma Neppéus, Ingrid de Caluwé, Jeroen van Wijngaarden, Joost Taverne, Karin Straus, Leendert de Lange, Perjan Moors, Remco Bosma, Roald van der Linde, Ronald Vuijk,

Rudmer Heerema, Sjoerd Potters, Ton Elias, Ybeltje Berckmoes en Jock Geselschap voor hun geweldige inzet als volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer.

Het podium werd betreden door Annemieke Elsinga, net als Maarten van der Weijden winnaar van het olympisch goud. Zij ging in gesprek met Henk Kamp, Jeanine Hennis, Stef Blok, Sander Dekker, Klaas Dijkhoff, Eric Wiebes en Ard van der Steur. Over het werk en de collega's op de ministeries, persoonlijke hoogte- en dieptepunten en gedenkwaardige momenten.

De vrijdagavond van het congres werd afgesloten met de speech van Mark Rutte. In de week voorafgaand aan het congres klapte de formatie en trad partijvoorzitter Henry Keizer af. Onderwerpen die de partijleider niet schuwde. Maar Rutte keek ook vooruit naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 en de campagne.

Ambassadors Day

Ook mochten we dit congres enkele internationale gasten verwelkomen op de Ambassadors Day. Ambassadors Day is een jaarlijks terugkerend evenement, waarop ambassadeurs van EU-lidstaten en bondgenoten binnen de NAVO de kans krijgen om met de VVD in gesprek te gaan en de opening van het congres bij te wonen. Op vrijdagavond vond er een inhoudelijke paneldiscussie plaats met Tweede Kamerleden Han ten Broeke, Anne Mulder, Europarlementariër Cora van Nieuwenhuizen en voormalig secretaris-generaal van de Europese Commissie Carlo Trojan over de rol van het liberalisme en de toekomst van Europa. Aansluitend werden de ambassadeurs uitgenodigd om in gesprek te gaan met Mark Rutte. Ook dit jaar waren de aanwezige ambassadeurs vol lof over de gastvrijheid van onze partij.

Algemene Vergadering

Op zaterdag 20 mei om 10:00 uur opende technisch voorzitter Jan van Zanen de Algemene Vergadering. Tijdens de vergadering werd de procedure voor het selecteren van een nieuwe partijvoorzitter en het profiel vastgesteld.

Nieuw in het Hoofdbestuur

Ook namen wij deze dag afscheid van Jeannette Baljeu en Ger Jaarsma als leden van het Hoofdbestuur. Wij danken hen voor al hun inzet voor de partij. Dit congres werden ook de nieuwe vicevoorzitter Eric Wetzels en de nieuwe Landelijk Penningmeester Tanja Haseloop benoemd. Tot slot werd Stephanie ter Borg herbenoemd voor een nieuwe termijn als Algemeen Secretaris.

De Algemene Vergadering werd afgesloten met de speech van JOVD-voorzitter Rutger de Ridder en met de uitreiking van de V-Factor. De V-Factor is een prijs voor een VVD-netwerk dat een bijzondere prestatie heeft geleverd. Dit keer ging de V-Factor naar de Zeeuwse VVD. De prijs werd in ontvangst genomen door Wilfried Boonman, raadslid voor de VVD in Middelburg. Gefeliciteerd!

1.4.2 Besluitenlijst 143e Algemene Vergadering | zaterdag 20 mei 2017

1. De heer J.H.C. (Jan) van Zanen opent de 143e Algemene Vergadering op zaterdag 20 mei 2017 om 10.15 uur. De heer Van Zanen is technisch voorzitter van deze Algemene Vergadering.

2. De heer A.G (André) van Schie uit Utrecht, mevrouw A.J. (Anouk) van Eekelen uit Wassenaar en mevrouw S. (Suzanne) van Erven uit Den Haag worden per acclamatie benoemd tot stem- en notulencommissie.

3. De heer J.M.H.J. (Henry) Keizer heeft op 18 mei 2017 aangekondigd af te treden als partijvoorzitter. Hierdoor is deze bestuursfunctie vacant. Voor de benoeming van een nieuwe voorzitter wordt de procedure en profiel "Verkiezing nieuwe voorzitter" vastgesteld.

4. Het Jaarverslag 2016 wordt goedgekeurd.

5. Het Financieel Jaarrapport 2016 wordt goedgekeurd. De Algemene Vergadering verleent decharge aan het Hoofdbestuur voor het in 2016 gevoerde beleid.

6. De volgende leden worden per acclamatie (her)benoemd tot leden van de financiële commissie voor het verslagjaar 2017:

- Mevrouw P.W. (Paulien) Geerdink uit Groningen
- De heer J.W.R. (Remco) van Lunteren uit Amersfoort
- De heer H.L. (Henry) Steenbergen uit Leiden
- De heer A.J. (Arjen) Gerritsen uit Almelo, plaatsvervangend lid
- De heer R. (Roland) van Benthem uit Eemnes, plaatsvervangend lid
- De heer M.J.M.V. (Marc) van Dijk uit Wassenaar, plaatsvervangend lid

7. Het Halfjaarplan en Halfjaarbegroting voor de tweede helft van 2017 worden goedgekeurd.

8. Het voorstel voor de hoogte van de contributie voor het jaar 2018 wordt goedgekeurd, inclusief het voorstel voor het introductielidmaatschap.

9. De heer H.L. (Herbert) Zilverentant en de heer G.A. (Gert-Anne) Van Pruissen treden af als leden van de Commissie van Beroep. De heer M.A.P. (Michiel) Van Haersma Buma en de heer M.P. (Marco) Swart treden af als plaatsvervangende leden van de Commissie van Beroep.

10. De volgende leden worden per acclamatie (her)benoemd tot leden van de Commissie van Beroep:

- De heer P.G. (Paul) Van As uit Zoetermeer, voorzitter
- Mevrouw R. F. (Rolinde) Weide uit Haren
- De heer E. (Erik) Van der Marel uit Utrecht
- Mevrouw H.E. (Lysbeth) Van Valkenburg-Lely uit Driebergen-Rijsenburg, plaatsvervangend lid
- De heer S.E. (Sven) Planken uit Breda, plaatsvervangend lid
- De heer H.W. (Hans) Mojet uit Den Haag, plaatsvervangend lid

11. Mevrouw J.N. (Jeannette) Baljeu (Vicevoorzitter) en de heer G. (Ger) Jaarsma (Landelijk Penningmeester) treden af als leden van het Hoofdbestuur.

12. De volgende leden worden per acclamatie benoemd tot leden van het Hoofdbestuur:

- De heer E.J.M. (Eric) Wetzels, als Vicevoorzitter
- Mevrouw T.H. (Tanja) Haseloop-Amsing, als Landelijke penningmeester

13. Mevrouw S.J.A. (Stephanie) ter Borg wordt per acclamatie herbenoemd tot Algemeen Secretaris.

14. De heer J.H.C. (Jan) van Zanen sluit de 143e Algemene Vergadering om 12.00 uur.

1.4.3 Najaarscongres zaterdag 25 november 2017

Met een vernieuwd congresprogramma mochten wij ruim 1000 VVD'ers verwelkomen in Nieuwegein op zaterdag 25 november. We gingen van start met een vertrouwd onderdeel: de Algemene Vergadering. Een belangrijk moment dit congres. Na weken van campagnevoeren was het dit najaarscongres tijd voor de bekendmaking van onze nieuwe partijvoorzitter.

Voorafgaand aan het Najaarscongres doorkruisten kandidaten Bram Cool en Christianne van der Wal heel Nederland om met leden in gesprek te gaan. Ook online voerde zij volop campagne. Via Facebook en Youtube deelden zij hun toekomstplannen voor onze partij. Na deze campagneperiode was het woord aan de leden in de ledenraadpleging. Zaterdag 25 november was het dan zover. Met een ruime meerderheid van de stemmen is Christianne van der Wal gekozen tot onze nieuwe partijvoorzitter. Onder luid applaus nam zij het woord: "Ik sta te popelen om met jullie aan de slag te gaan voor de partij met de beste ideeën voor Nederland!"

Maar er gebeurde nog meer in de Algemene Vergadering. Welkom in het Hoofdbestuur heten wij Ton van Nimwegen. Binnen het bestuur is hij verantwoordelijk voor ledenwerving en fondsenwerving.

Wederom werd de V-factor uitgereikt dit congres. Dit jaar ging de prijs naar de VVD Brainport Regio! Het lokale netwerk mocht het afgelopen jaar heel veel nieuwe leden verwelkomen. Een mooie prestatie. Joost Hanssen, secretaris van het netwerk, nam de prijs in ontvangst: "Alle nieuwe leden krijgen altijd een welkomstbericht en er wordt (bijna) altijd persoonlijk contact opgenomen. Ik plan dan 's avonds in ons vaste café een gesprek van een uur. Zo leer ik al onze leden direct wat beter kennen, welke interesses en welke motivatie men heeft. Dit werpt zeker vruchten af! Zo heb ik al een aantal mensen in contact kunnen brengen met thematische netwerken en andere bestuurslagen. Al met al heel veel werk, maar ook dankbaar werk. Ik vind het leuk om VVD'ers te ontmoeten en onze partij en de (lokale) politiek te promoten."

We moeten aan de bak

Ook een belangrijk thema dit congres: de naderende gemeenteraadsverkiezingen. In de week voorafgaand aan het congres vonden de herindelingsverkiezingen plaats in Súdwest-Fryslân, Waadhoeke, Midden-Groningen, Westerwolde en Zevenaar. Hoewel het resultaat stabiel was, liet de uitslag ook zien dat we er nog niet zijn. We zullen nog echt aan de bak moeten. Samen met campagneleider Bas van 't Wout keken we terug op deze verkiezingen en spraken we over de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018.

Ook een andere invulling van het programma dan normaal: de programmacarrousel. Dit congres werden er vier workshops verzorgd. Bezoekers konden tijdens verschillende rondes deelnemen aan drie van deze workshops. Zo was er de workshop 'een actief netwerk' verzorgd door Onno Hoes, Serge Hollander en Thierry Aartsen. Nu de opschaling van de afdelingen is afgerond is het tijd om met fris enthousiasme de lokale netwerken vorm te geven. Ook kon er dit stevig gedebatteerd worden tijdens 'The Battle' of onder leiding van Anouchka van Miltenburg in een heus Lagerhuisdebat. Tot slot, in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen hebben wij je graag een goed verhaal vertellen. Wij stropen de mouwen op en pakken aan. Alleen een doener maakt Nederland beter. Hoe vertellen wij de kiezer op straat, aan de deur of online ons verhaal?

Net even anders

Het slotakkoord dit congres werd verzorgd door Mark Rutte. Maar in plaats van een speech werd onze partijleider verrast door Jörgen Raymann op het podium. Een uur lang spraken Jörgen en Mark over enkele belangrijke gebeurtenissen tijdens de afgelopen maanden. En dit deden zij op een wel heel bijzondere locatie: het Torentje.

1.4.4 Besluitenlijst 144^e Algemene Vergadering | zaterdag 25 november 2017

1. De heer E.J.M. (Eric) Wetzels opent de 144e Algemene Vergadering op 25 november 2017 om 10.15 uur. De heer Wetzels zit de Algemene Vergadering als waarnemend voorzitter voor.
2. De heer L.L.B. (Lex) Janssen uit Eindhoven, mevrouw A.A.C. (Anneli) Bouckaert uit Hoogeveen en de heer B.F. (Bart) Omlo uit Ede worden per acclamatie benoemd tot stem- en notulencommissie.
3. Bekendmaking uitslag ledenraadpleging partijvoorzitter: op 25 september 2017 heeft het Hoofdbestuur besloten om Christianne van der Wal voor te dragen als partijvoorzitter. Bram Cool is door het thematisch netwerk Liberaal Groen en lokaal netwerk Blaricum-Eemnes-Laren voorgedragen. In totaal heeft 24,5% van de stemgerechtigde leden een stem uitgebracht tijdens de ledenraadpleging. Dit zijn 6631 stemmen. Met 73% van de stemmen is Christianne van der Wal gekozen tot partijvoorzitter van de VVD.
4. Het jaarplan en de begroting voor 2018 worden goedgekeurd.
5. Het kaderstellend advies en tijdschema voor de verkiezingen van het Europees Parlement en de Eerste Kamer in 2019 worden goedgekeurd.
6. De heer M.J.M. (Michiel) Krom wordt per acclamatie herbenoemd tot lid van het Hoofdbestuur, met de portefeuille Communicatie en Campagne.
7. De heer A. (Ton) van Nimwegen wordt per acclamatie benoemd tot lid van het Hoofdbestuur, met de portefeuille Ledenwerving en Fondsenwerving.
8. De heer J.W. (Johan) Remkes treedt af als lid van de Permanente Scoutingscommissie.
9. De volgende leden worden per acclamatie (her)benoemd tot leden van de Permanente Scoutingscommissie:
  - De heer P.J.H.M. (Paul) Luijten (Voorzitter)
  - Mevrouw K.C.J. (Karin) Straus
  - Mevrouw A.C. (Annelies) Pleyte
10. De heer E.J.M. (Eric) Wetzels sluit de 144e Algemene Vergadering om 11.40 uur.

HOOFDSTUK 2: MEEDENKEN BINNEN DE PARTIJ

2.1 Thematische netwerken

De VVD vindt het belangrijk dat iedereen kan meepraten, zowel mensen van binnen als buiten de partij. Het is belangrijk dat de denkkraft van zowel leden als niet-leden wordt ingezet, en hierbij spelen de Thematische Netwerken een grote rol. De netwerken verbinden liberalen rondom thema's zoals gezondheid, duurzaamheid en economie en stellen hen in staat om hun talenten in te zetten voor onze partij en daarmee voor Nederland.

In 2016 heeft de transformatie van partijcommissies naar open en uitnodigende Thematische Netwerken plaatsgevonden. De netwerken doen zo veel mogelijk zelf en worden waar nodig gefaciliteerd. Voor de Thematische Netwerken ligt er een focus op drie hoofddoelen; het creëren van debat binnen de partij, het verbinden van liberalen door middel van evenementen en het uitwisselen van expertise, onder andere met de Tweede Kamer.

In 2017 zijn alle netwerken voorzien van een eigen ledenadministratie via MijnVVD, een eigen website en materialen ter promotie (banners, flyers, visitekaartjes). Ter promotie van de netwerken heeft er een netwerkenmarkt plaats gevonden op het Najaarscongres, waarbij ook het promotiefilmpje is gepresenteerd. In december 2017 er een vergadering plaatsgevonden met bestuursleden van de Thematische Netwerken, de medewerker van het Algemeen Secretariaat Lisa Ubachs en Hoofdbestuurslid Eric Wetzels. Dit overleg zal periodiek worden herhaald om de stand van zaken te evalueren.

In 2017 zijn door vrijwel alle netwerken interessante bijeenkomsten georganiseerd. Aan deze bijeenkomsten namen zowel leden als niet-leden deel. Zo hebben onder andere de volgende grote evenementen plaats gevonden: VVD Onderwijsdag, Europa Symposium Internationaal, Maak Duurzaamheid Liberaler, Cyber Security Event, Seniorennetwerkcongres en het Liberale Vrouwen GR2018 event. Hiernaast zijn er verschillende werkbezoeken geweest aan bedrijven, onder andere vanuit het Young Professional netwerk en het Landbouw, Natuur en Voedsel netwerk.

Eind 2017 kende de VVD de volgende thematische netwerken:

- Thematisch Netwerk Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Thematisch Netwerk Cultuur en Media
- Thematisch Netwerk Economische Zaken en Innovatie
- Thematisch Netwerk Financiën
- Thematisch Netwerk Gezondheid en Zorg
- Thematisch Netwerk Internationaal
- Thematisch Netwerk Justitie en Veiligheid
- Thematisch Netwerk Landbouw, Natuur en Voedsel
- Thematisch Netwerk LHBT
- Thematisch netwerk Liberaal Groen
- Thematisch Netwerk Mobiliteit en Leefomgeving
- Thematisch Netwerk Onderwijs
- Thematisch Netwerk Public Professional
- Thematisch Netwerk Sport en Bewegen
- Thematisch Netwerk Werk en Inkomen
- Thematisch Netwerk Wonen
- Thematisch Netwerk Young Professional

- Liberaal Maatschappelijk Middenveld
- Liberaal Vrouwen Netwerk
- Seniorennetwerk
- Impact van Verandering

De netwerken worden allemaal geleid door een voorzitter en secretaris die daarvoor door het Hoofdbestuur benoemd zijn.

2.2 VVD-Dagen

Innovatief Nederland

24 juni 2017, High Tech Campus Eindhoven
130 deelnemers (leden en niet-leden)

Tijdens deze VVD-dag over innovatie was Europarlementariër Jan Huitema de dagvoorzitter. De plenaire opening werd verzorgd door waarnemend partijvoorzitter Eric Wetzels, waarna er door expertsprekers wat dieper op het onderwerp in werd gegaan. De plenaire opening eindigde met een probleemstelling rondom het thema en de mogelijke oplossingen vanuit een liberaal ideaalbeeld.

Hierop volgend vonden de deelsessies plaats, onder meer door Tweede Kamerleden Helma Lodders, Arne Weverling en Sophie Hermans, waarbij er werd gesproken over innovatie in de sectoren agrifood, zorg en duurzaamheid. Achteraf kwam men weer bijeen voor een plenaire terugkoppeling, waar een gezamenlijke netwerkluunch op volgde.

Miljoenennota

30 september 2017, Hotel Van der Valk, Veenendaal
150 deelnemers (leden en niet-leden)

Op zaterdag 30 september kwamen 150 liberalen samen om de gepresenteerde Miljoenennota van het kabinet te bespreken. De invulling van de dag werd verzorgd in samenwerking met Thematisch Netwerk Financiën. Na een plenaire opening door toenmalig staatssecretaris Eric Wiebes vonden er verschillende workshops en deelsessies plaats.

Tijdens deze workshops en deelsessies werden de plannen van het kabinet op een laagdrempelige manier uitgelegd en besproken, evenals de consequenties hiervan voor de Nederlandse bevolking. Na de workshops keerde iedereen terug naar de plenaire zaal voor een afsluiting door waarnemend voorzitter Eric Wetzels, waarna er een gezamenlijke lunch plaats vond.

'Hoe houden we Nederland veilig?'

16 december 2017, Museum voor Communicatie, Den Haag
75 deelnemers (leden en niet-leden)

Tijdens deze VVD-dag stond de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten centraal. Na een opening door vicevoorzitter Eric Wetzels, portefeuillehouder thematische netwerken en VVD-dagen, werd de bijeenkomst ingeleid door dagvoorzitter Ruud Verkuijlen. Met een tweetal plenaire sprekers (Kees Jan Dellebeke en Paul Abels) begon de bijeenkomst inhoudelijk, waarna er een paneldiscussie plaats vond met onder meer Ockje Tellegen, Hoogleraar Erwin Muller en David Korteweg namens Bits of Freedom. De dag werd afgesloten met een lunch, waarbij iedereen gezamenlijk na kon praten met zowel de sprekers als de deelnemers.

Bak
 Gew
 Den
 Dat

leinden

2.3 Denk mee

Als netwerkpartij wil de VVD iedereen die liberaal handelt, denkt of voelt aan de partij verbinden en vragen hoe wij Nederland nog beter kunnen maken. In 2016 zijn wij gestart met het verzamelen van e-mailadressen van belangstellenden. Regelmatig ontvangt iedereen die een e-mailadres via de website of bij de 'Bakkie Doen?'-koffietruck heeft achtergelaten een e-mail van de VVD met een vraag over Nederland. Zo blijven we in gesprek over hoe wij Nederland stap voor stap nog beter kunnen maken.

2.4 Bakkie Doen?

Een 'bakkie doen' is een oer-Hollandse uitdrukking om even bij te praten of van gedachten te wisselen maar ook om te vragen hoe het nu echt met iemand gaat. Dat is belangrijk, wij willen weten wat Nederland bezighoudt. Daarom zijn wij ook in 2017 met de 'Bakkie Doen?'-koffietruck heel Nederland doorgegaan. Onder het genot van een vers bakkie gaan wij bij de koffietruck in gesprek over Nederland. Was het een leuk en goed gesprek? Dan vragen wij mensen om hun e-mailadres achter te laten. Zo blijven wij in gesprek met iedereen die geïnteresseerd is over hoe wij Nederland nog beter kunnen maken.

HOOFDSTUK 3: CAMPAGNE

3.1 Uitslag Tweede Kamerverkiezingen

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
VVD	2.238.351	21,29	33
PVV	1.372.941	13,06	20
CDA	1.301.796	12,38	19
D66	1.285.819	12,23	19
GroenLinks	959.600	9,13	14
SP	955.633	9,09	14
PvdA	599.699	5,70	9
ChristenUnie	356.271	3,39	5
PvdD	335.214	3,19	5
50Plus	327.131	3,11	4
SGP	218.950	2,08	3
DENK	216.147	2,06	3
FvD	187.162	1,78	2

3.1.1 De campagne

Aan het begin van 2017 vonden de Tweede Kamerverkiezingen plaats. Omdat de VVD al zo'n tijd regeringsverantwoordelijkheid heeft gehad in een roerige tijd was er een uitgebreid verhaal om te vertellen aan potentiële kiezers. Daarom is er besloten om een lange campagne te voeren die meteen na de zomer van 2016 van start ging. In de maanden daarna zijn er veel campagneactiviteiten ontplooid, wat uiteindelijk resulteerde in een geweldig resultaat voor de VVD. Deze campagne zijn onder meer de koffietruck, televisiespots, billboards, posters en flyers ingezet om de kiezer te overtuigen hun stem aan de VVD te geven.

In aanloop naar de campagne waren er meer dan 6000 vrijwilligers actief voor de campagne, waaronder 350 campagneleiders. Om hen aangehaakt te houden bij de campagne en aankomende campagneacties is er op 24 september in Bunnik een campagneleidersdag georganiseerd.

3.1.2 Campagnenetwerk

De inspanningen van het Algemeen Secretariaat met het opzetten van het campagnenetwerk in 2016 hebben zich bij de Tweede Kamerverkiezingen uitbetaald. Het netwerk wordt gezien als een grote ondersteuning voor de lokale campagneleiders en heeft goed gefungeerd als oren, ogen en steun voor de landelijke campagne. Het is mede hierdoor dat er in meer gemeentes dan ooit deur-tot-deur campagne gevoerd is, er een getargette campagne heeft plaatsgevonden welke als ondersteuning van de landelijke strategie heeft kunnen dienen. Er zijn tienduizenden gesprekken gevoerd deze campagne resulterende in een ambassadeurscampagne van - zeker voor de VVD - ongekend

Na de Tweede Kamerverkiezingen is het campagnenetwork van 25 campagnecoaches en de 380 campagneleiders geïntensiveerd als voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen. In september is er, met de politiek campagneleider, de 25 coaches en 380 campagneleiders de eerste campagneleidersdag georganiseerd. Bij deze dag zijn de lokale campagneleiders workshops aangeboden over nieuwe campagnemethodieken en strategie en heeft men nieuwe materialen voor plannen ontvangen (waaronder het nieuwe campagnehandboek, een rekenmodel voor stemaantallen voor winst en een planningshulp). Gedurende de rest van het jaar zijn er verschillende trainingen gegeven en zijn groepen campagneleiders geholpen met strategie door zowel hun coaches als door de *campaign organizer* van het Algemeen Secretariaat. Via campagne updates, nieuwsbrieven vanuit het Algemeen Secretariaat, zijn de lokale campagneleiders op de hoogte gehouden van ontwikkelingen richting de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen en hebben zij toegang gekregen tot meer gereedschappen om de campagne voor te bereiden en uit te voeren, waaronder de online portal voor de opmaak van posters, flyers en social media en strategische datakaarten. Door deze inzet stonden de 317 campagneleiders waar verkiezingen zijn geweest in de juiste campagnestand om in 2018 de verkiezingen te winnen.

3.2 Campagne herindelingsverkiezingen 22 november 2017

3.2.1 Uitslag herindelingsverkiezingen Leeuwarden

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
PvdA	10.365	26,09	11
Pal GroenLinks	4.572	11,51	5
CDA	4.262	10,73	5
VVD	3.915	9,85	4
D66	3.665	9,22	4
Gemeentebelangen	2.566	6,46	2

3.2.2 Uitslag herindelingsverkiezingen Súdwest-Fryslân

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
CDA	8.734	27,1	11
PvdA	4.863	15,43	6
FNP	4.126	13,09	5
VVD	3.169	10,05	4
Gemeente Belangen	2.426	7,7	3
Totaal Lokaal			
GroenLinks	2.354	7,47	3

3.2.3 Uitslag herindelingsverkiezingen Waadhoeke

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
CDA	4.124	25,9	8
SAM Waadhoeke	3.421	21,48	6
Gemeentebelangen	3.240	20,35	6
FNP	2.930	18,4	5
VVD	1.495	9,39	3
ChristenUnie	714	4,48	1

3.2.4 Uitslag herindelingsverkiezingen Zevenaar

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
Lokaal Belang	4.433	32,87	10
CDA	3.153	23,38	7
PvdA	1.634	12,12	3
VVD	1.167	8,65	2
SP	917	6,8	2
D66	856	6,35	1

3.2.5 Uitslag herindelingsverkiezingen Midden-Groningen

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
PvdA	2.621	15,28	5
Gemeente Belangen Midden-Groningen	2.554	14,87	5
SP	2.294	13,36	5
VVD	2.167	12,62	4
ChristenUnie	2.046	11,91	4
CDA	1.650	9,61	4

3.2.6 Uitslag herindelingsverkiezingen Westerwolde

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
Gemeentebelangen Westerwolde	2.466	27,51	6
PvdA	2.111	23,55	5
CDA	1.400	15,62	3
VVD	890	9,93	2
GroenLinks	754	8,41	2
Partij voor de Dieren	626	6,98	1

3.3 Voorbereiding gemeenteraadsverkiezingen

Bijna alle lokale netwerken hebben zich in 2017 hard ingezet om mee te kunnen doen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Daar gaat een hele kandidaatstellingsprocedure aan vooraf. In januari 2017 ging de kandidaatstelling open en eind november lag er in zo goed als iedere gemeente een kandidatenlijst van de VVD. Ook de regio's hebben hierin een onmisbare coördinerende en ondersteunde rol in gespeeld.

Vanuit het Algemeen Secretariaat hebben we bestuursleden van lokale netwerken, regio's en kandidaatstellingscommissies in iedere stap in het kandidaatstellingsproces ondersteund. Daarvoor hebben we twee keer een *roadshow* georganiseerd, waarbij we twee keer vier plaatsen verspreid over het land hebben bezocht. Er was een handleiding beschikbaar. Tijdens deze *roadshow* was iedereen die iets met de kandidaatstellingsprocedure van doen had, welkom. Besturen en kandidaatstellingscommissies zijn gedurende het jaar zeer regelmatig geïnformeerd over de te ondernemen stappen en met tips voor de uitvoering van de procedure. Er was een Leidraad beschikbaar met uitgebreide informatie over de procedure en wekelijks werd er een bestuursbrief met de belangrijkste informatie en aanvullende *factsheets* verspreid. Uiteraard was het Algemeen Secretariaat continue beschikbaar voor vraag en antwoord.

Het was de eerste keer dat de kandidaatstellingsprocedure in de nieuwe netwerkstructuur werd uitgevoerd. Over het algemeen heeft dit geleid tot een professionelere uitvoering door de bestuursleden van lokale netwerken. Leden werden niet onnodig belast met de uitvoering van procedure: dit was belegd bij de bestuursleden. Hierdoor waren er meer handjes vrij voor bijvoorbeeld de campagne. De intensieve begeleiding tijdens de kandidaatstellingsprocedure heeft zijn vruchten afgeworpen: de VVD kon in nagenoeg iedere gemeente met de verkiezingen meedoen.

HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE

4.1 Online

In 2015 werd het Online Team opgericht om op het gebied van online communicatie de band met kiezers én niet-kiezers te verbeteren. Gedurende 2017 werd op Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, WhatsApp, Snapchat en YouTube content gedeeld met mensen en ging het webcareteam in gesprek. Met behulp van vrijwilligers en medewerkers van de VVD konden we zo online met tienduizenden mensen in gesprek. De nieuw gebouwde website werd uitgebreid met elementen waardoor lidmaatschappen, doneren en meedoen met de partij nog nadrukkelijker in de aandacht kwamen te staan. Verder werd de zoekmachine verbeterd. De nieuwe manier van online praten over en met de politiek heeft geleid tot een groter bereik van de verschillende (kiezers)doelgroepen. Daarnaast laat de VVD zien dat het open staat voor kritiek en altijd bereid is om het gesprek aan te gaan, hoe moeilijk sommige situaties ook zijn.

Na de live-sessies op Facebook en Twitter werd dit jaar ook voor het eerst op Instagram live gegaan. Verder maakte de VVD als eerste Nederlandse politieke partij op Facebook gebruik van een zogenaamde 'lens' op Facebook. Mark Rutte gaf het goede voorbeeld door met zijn hoofd de lens te besturen. Duizenden mensen deden het hem na. Verder helpen we met de persoonlijke social pagina's van Mark Rutte en Klaas Dijkhoff. Door structureel berichten te plaatsen wordt het bereik van beiden steeds groter.

Met een bereik van enkele honderdduizenden views werden vragensessies met Mark Rutte, Klaas Dijkhoff en verschillende Kamerleden goed bekeken. Het online team was ook nadrukkelijker aanwezig in de traditionele media. Billboards, tv-commercials, radio-commercials en krantenadvertenties werden zelf geproduceerd. Verder werd de samenwerking met de lokale partijen flink aangehaald. Door het contact met honderden actieve VVD'ers te onderhouden kan de VVD steeds beter een eenduidig geluid laten horen. Steeds vaker gebruiken ook lokale VVD-afdelingen dezelfde kleuren, vorm en teksten voor hun online uitingen.

De online-uitingen van de VVD zijn visueel en proberen te prikkelen. Er werd het afgelopen jaar steeds vaker gewerkt met filmpjes, animaties en verhalen die mensen raken. Inmiddels volgen meer dan 230.000 mensen de VVD op Twitter en zo'n 90.000 op Facebook. Daarnaast hebben we de persoonlijke profielen van de belangrijke politici opgezet en hebben we daar ook tienduizenden volgers. Verder hebben we een doorlopende campagne waarbij we mensen die online iets vinden van de VVD of een bepaald onderwerp, zich aan kunnen melden voor bijeenkomsten. Kamerleden praten en luisteren gedurende een avond naar ongeveer 20 mensen die in veel gevallen nog nooit met de politiek in aanraking zijn gekomen. Na het gesprek volgt een rondleiding door de Tweede Kamer. De reacties zijn overweldigend positief. Zo laten we zien dat de VVD niet alleen een partij is voor leden, of voor mensen die op ons gestemd hebben. Het online team is er voor iedereen die iets wil weten; over de VVD, de politiek of wie dan ook.

4.2 Liber

Het VVD-ledenmagazine verschijnt zeven maal per jaar met columns van partijprominenten en van de VVD-delegatie uit het Europees Parlement, informatie over de politieke actualiteit, persoonlijke verhalen van VVD-politici en verdiepingsartikelen over het liberalisme verzorgt door de TeldersStichting. De eindredactie van de *Liber* ligt op het Algemeen Secretariaat bij Debbie van de Wijngaard.

Edities

- **Editie 1** (2 februari 2017): Ga met ons deze campagne de strijd aan
- **Editie 2** (9 maart 2017): Het komt er nu op aan!
- **Editie 3** (20 april 2017): Aan de slag voor Nederland!
- **Editie 4** (7 juli 2017): Voorjaarscongres 2017
- **Editie 5** (7 oktober 2017): Prinsjesdag, de start van een nieuw politiek jaar
- **Editie 6** (9 november 2017): Rutte III is een feit
- **Editie 7** (21 december 2017): Najaarscongres: Doen.

4.3 Liberaal Bestuur

Liberaal Bestuur is het ledenmagazine van de VVD-Bestuurdersvereniging. In het magazine wordt de politieke actualiteit besproken en geven bestuurders zowel op lokaal, regionaal als provinciaal niveau hun visie op bestuurlijke vraagstukken. Daarnaast wordt er actief gezocht naar de verbinding tussen het magazine en het online platform voor VVD-bestuurders: VVD-Community. Voor het drukken van het magazine en de distributie werd Pro Image Group te Noordwijk ingeschakeld. De eindredactie vond plaats op het Algemeen Secretariaat door Debbie van de Wijngaard. Zij wordt bij de samenstelling van Liberaal Bestuur ondersteund door Pieter Heiligers, vicevoorzitter van de VVD-Bestuurdersvereniging.

Edities

- **Editie 1** (2 februari 2017): De nut en de noodzaak van het waterschap
- **Editie 2** (9 maart 2017): Wij stellen aan u voor: Het bestuur van de VVD-Bestuurdersvereniging
- **Editie 3** (7 juli 2017): Voorjaarscongres VVD-Bestuurdersvereniging
- **Editie 4** (7 oktober 2017): Het gemeentehuis uit, de straat op!
- **Editie 5** (21 december 2017): Najaarscongres in Lunteren

4.4 Mailings

4.4.1 Thorbeckeweb

Iedere vrijdag ontvangen ruim 16.000 abonnees de wekelijkse digitale nieuwsbrief *Thorbeckeweb*. In 2017 werden er 51 edities van de *Thorbeckeweb* verzonden aan de leden. Daarnaast werden er extra edities verzonden in verband met het Voorjaarscongres, Prinsjesdag en het Najaarscongres, het regeerakkoord, het aftreden van Henry Keizer, de ledenraadpleging voor de nieuwe partijvoorzitter en het aantreden van Christianne van der Wal als partijvoorzitter.

De *Thorbeckeweb* wordt samengesteld en verzonden door het Algemeen Secretariaat, input voor de nieuwsbrief wordt aangeleverd door het Online Team, voorlichters en beleidsmedewerkers van de Tweede Kamerfractie en door de verschillende clusters van het Algemeen Secretariaat.

4.4.2 Bestuursbrief

Om de twee weken, of als de actualiteit daarom vraagt, op vrijdagmiddag ontvangen de bestuurders van de lokale netwerken en de Regio's de digitale nieuwsbrief de *Bestuursbrief* met praktische informatie om hen te ondersteunen bij de uitvoering hun taken. In 2017 zijn er 21 *Bestuursbrieven* verzonden.

4.4.3 Campagnemailing

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen is er ook weer een begin gemaakt met het versturen van de campagnenieuwsbrief aan alle leden van de VVD. De campagnenieuwsbrief bevatte naast praktische informatie over de campagne, motiverende woorden van campagneleider Bas van 't Wout ook informatie over de verschillende campagne uitingen.

4.5 Lokale websites

De vernieuwing van de partijstructuur heeft ertoe geleid dat vele afdelingswebsites op zijn gegaan in één website voor het lokale netwerk of dat er voor het lokaal netwerk een extra site is afgenomen. Eind 2017 waren er ongeveer 395 website, 280 domeinnamen en 530 e-mailadressen afgenomen via het Algemeen Secretariaat. Het beheer, hosting, onderhoud en beveiliging van de lokale websites werd gedaan in samenwerking met leverancier USMedia en hostingprovider Sentia.

4.6 VVD Community

In 2017 is het aantal gebruikers van de VVD Community verder gegroeid. Doel van dit digitaal platform is om breder en op een laagdrempelige manier met elkaar te communiceren. De Community ondersteunt leden van de VVD om kennis, documenten en (contact)gegevens met elkaar uit te wisselen. Eind 2017 waren er vier smaldelen van de Community beschikbaar en in gebruik:

- Community voor leden van de VVD Bestuurdersvereniging
- Community voor campagneleiders
- Community voor de trainers van de Haya van Somerenstichting
- Community voor de bestuursleden van regio's en lokale netwerken

Daarnaast is in 2017 geïnvesteerd in de Community voor de leden van de Thematische Netwerken. Dit smaldeel is begin 2018 live gegaan.

4.7 MijnVVD en CRM

MijnVVD is de portal van de VVD en de externe schil over de CRM-applicatie die door het Algemeen Secretariaat gebruikt wordt. In het verleden stond het gebruik hiervan alleen open voor leden. Als onderdeel van de nieuwe partijstructuur is MijnVVD niet meer exclusief is voor leden, maar staat het ook open voor netwerk vrienden en belangstellenden.

Met de invoering van het netwerk vriendschap, is het ook voor alle leden mogelijk geworden om zich via MijnVVD aan te melden voor één of meerdere thematische netwerken. Deze thematische netwerken kunnen hierdoor groeien en hun rol binnen de partij en naar buiten nog beter oppakken.

Per 1 januari 2017 is het contributiearrangement met de JOVD ingevoerd. Ook is per 1 juni 2017 het introductielidmaatschap beschikbaar gekomen. Voor 2019 staat een grote upgrade van het CRM-systeem en van MijnVVD gepland. In 2017 is hiervoor een roadmap opgesteld en is gestart met de eerste inventarisatie van wensen en optimalisaties.

HOOFDSTUK 5: VERENIGINGSZAKEN

5.1 Lokale netwerken

Voor een open en toegankelijke partij is het van belang om op lokaal niveau een krachtige en slagvaardige organisatie te hebben, die aan de noodzakelijke taken op de juiste wijze invulling kan geven. Om dit te bereiken transformeren de afdelingen tot lokale netwerken. Deze netwerkstructuur geeft een grotere impuls tot samenwerken tussen de bestaande afdelingen.

In 2017 zijn in totaal 86 afdelingen opgegaan in 40 lokale netwerken.

Het totaal aantal lokale afdelingen/netwerken is daarmee in 2017 teruggedrongen van 240 naar 195.

5.2 Commissie van onderzoek

In het verslagjaar was tweemaal een Commissie van Onderzoek actief. Dit betreft de volgende gevallen:

Vallei en Veluwe

De ledenvergadering van lokaal netwerk Vallei en Veluwe heeft een persoon voorgedragen voor het bijzonder lidmaatschap. Op advies van de Commissie van Onderzoek heeft het besloten het lidmaatschap om te zetten naar een bijzonder lidmaatschap.

Regio Zuid

Een Commissie van Onderzoek werd ingesteld na een verzoek van de Regio Zuid om een persoon uit het lidmaatschap te ontzetten. Op advies van de Commissie van Onderzoek heeft het Hoofdbestuur besloten de betreffende persoon niet uit het lidmaatschap te ontzetten. Reden hiervoor is dat er niet voldoende feiten aan het licht gekomen zijn waaruit blijkt dat door het handelen van de persoon de VVD in het algemeen schade is toegegaan of op onredelijke wijze benadeeld is.

5.3 Commissie van Beroep

De Commissie van Beroep bestond in het verslagjaar 2017 uit:

- De heer P.G. (Paul) van As uit Zoetermeer, voorzitter;
- Mevrouw R.F. (Rolinde) Weide uit Haren, lid,
- De heer E. (Erik) van der Marel uit Uden, lid;
- Mevrouw H. E. (Lysbeth) van Valkenburg-Lely uit Driebergen-Rijsenburg, plaatsvervangend lid
- De heer H. W. (Hans) Mojet uit 's-Gravenhage, plaatsvervangend lid;
- De heer S.E. (Sven) Planken uit Breda, plaatsvervangend lid.

In het verslagjaar was de Commissie van Beroep tweemaal actief. Dit betreft de volgende gevallen:

Vallei en Veluwe

Op 28 juni 2017 heeft de Commissie van Beroep uitspraak gedaan in de zaak aangespannen door een persoon uit Vallei en Veluwe. De commissie van beroep handhaafde de beslissing van het Hoofdbestuur waartegen beroep was ingesteld.

Regio Zuid

Het bestuur van de Regio Zuid is in beroep gegaan tegen een besluit van het Hoofdbestuur. In 2017 heeft de Commissie van Beroep nog geen uitspraak gedaan.

5.4 Permanente Commissie Integriteit

In april 2013 heeft het Hoofdbestuur de Permanente Commissie Integriteit (hierna: de Commissie) ingesteld als onderdeel van een set maatregelen om het integriteitsbewustzijn binnen de partij te vergroten. Deze commissie zal VVD-leden adviseren over individuele integriteitsdilemma's en kan meldingen van integriteit onderzoeken en het bestuur hierover adviseren.

De Commissie stond in 2017 onder waarnemend voorzitterschap van Willibrord van Beek. De overige leden waren Clemens Cornielje (tot en met oktober), Theo Hoex (vanaf oktober), Han Moraal, Tila zur Lage en Marianne Kallen-Morren (in oktober herbenoemd voor een tweede termijn). De Commissie bestond hiermee uit vijf leden. De Commissie werd op het Algemeen Secretariaat ondersteund door ambtelijk secretaris Sandra Reynaers. Nadat Sandra in juli 2017 het Algemeen Secretariaat heeft verlaten, heeft Marije Verplanke deze functie waargenomen.

De Commissie heeft in 2017 zesmaal vergaderd en wel op de volgende data: 2 maart, 10 mei, 12 juni, 22 augustus, 26 oktober en 13 december. Er zijn in 2017 diverse meldingen binnengekomen bij de Commissie Integriteit. Deze zijn onder te verdelen in meldingen en vragen.

In totaal heeft de Commissie vijftientig meldingen binnen gekregen van vermeende integriteitsschendingen.

In negen gevallen luidde het oordeel van de Commissie dat de kwestie niet-ontvankelijk was, en zijn melders waar mogelijk doorverwezen naar de juiste instantie.

In vier gevallen heeft de Commissie de melding ter kennisgeving aangenomen en is er geen verdere actie ondernomen, vanwege de aard van de melding of eerdere correspondentie met de melder.

In drie gevallen is een schriftelijk onderzoek gestart waarvan de bevindingen geen aanleiding gaven tot het organiseren van een hoorzitting.

In vier gevallen is er een onderzoek gestart en hebben er ook gesprekken plaatsgevonden. In twee gevallen is een kwestie doorgeleid naar de afdeling Verenigingszaken nadat de melder hierover was geïnformeerd. In een geval is de kwestie doorverwezen naar het Hoofdbestuur nadat de melder hierover was geïnformeerd. Eind 2017 waren er nog twee lopende kwesties die in de loop van 2018 zullen worden afgedaan.

In totaal heeft de Commissie twaalf vragen binnen gekregen over concrete integriteitsdilemma's. In zeven gevallen heeft men hierover een advies ontvangen.

Naar aanleiding van drie vragen is een schriftelijk onderzoek gestart, en hebben er gesprekken plaatsgevonden. Naar aanleiding van twee vragen is een gesprek gevoerd met betrokkenen wat geresulteerd heeft in een mondeling advies.

5.5 Vertrouwenspersonen

De VVD kent regionale en landelijke vertrouwenspersonen. De regionale vertrouwenspersoon fungeert als herkenbaar en laagdrempel VVD-

leden die vragen hebben over integriteitdilemma's. De landelijke vertrouwenspersonen zijn exclusief benaderbaar voor de VVD-volksvertegenwoordigers binnen de Eerste en Tweede Kamerfractie en het Europees Parlement.

De vertrouwenspersoon bewaakt de terugkerende discussie over integriteit binnen het gremium waarin deze actief is en kan indien nodig iemand doorverwijzen naar de Permanente Commissie Integriteit.

In 2017 zag het netwerk van vertrouwenspersonen er als volgt uit:

- **Landelijke vertrouwenspersonen**

Voor de Tweede- en Eerste Kamerfractie en de VVD-delegatie in het Europees Parlement waren Sybilla Dekker en Paul de Krom actief als vertrouwenspersonen.

- **Regionale vertrouwenspersonen**

Het netwerk van regionale vertrouwenspersonen zag er in 2017 hetzelfde uit als het jaar daarvoor. In 2017 zijn de vertrouwenspersonen tweemaal bijeengekomen, namelijk op 24 juni en op 16 december. Tijdens deze bijeenkomsten is stilgestaan bij de rol van vertrouwenspersonen en zijn casussen besproken. In 2018 zal het netwerk van vertrouwenspersonen worden geëvalueerd en in het voorjaar zal er een trainingsdag plaatsvinden voor zittende en nieuwe vertrouwenspersonen.

5.6 Waarderingsvormen

De VVD steunt op honderden vrijwilligers en politici die zich dagelijks inzetten voor de partij. Personen met langdurige en uitzonderlijke verdiensten voor de partij kunnen door het Hoofdbestuur onderscheiden worden.

Het Hoofdbestuur vindt het bijzonder verheugend dat vele vrijwilligers in aanmerking komen voor een waardering van de VVD. Onderstaande personen hebben in 2017 een waardering ontvangen.

Mr. D.U. Stikkerplaquette

De Mr. D.U. Stikkerplaquette is genoemd naar de eerste voorzitter van de VVD. Deze plaquette is bedoeld voor personen die hun sporen hebben verdiend door hun langdurige en positieve inzet in het politieke bestuur.

- H.J. (Hendrik Jan) Voskamp
- Mevrouw H. (Helma) Neppérus
- Mevrouw A. (Anneke) de Widt-Nieuwenhuizen
- De heer ing. J. (Jaap) Gerkes
- De heer ir. J. (Hans) Rozendaal
- De heer M.K. (Karel) van Geet

Thorbeckepenning

De Thorbeckepenning wordt uitgereikt aan personen die onbezoldigd en op uitzonderlijke wijze en met grote inzet functies in de partijorganisatie hebben uitgeoefend.

- De heer P. (Pieter) Roos
- Mevrouw W.C. (Wil) Luchjenbroers
- Mevrouw H.W. (Hermien) Hooijer-Horstman
- Mevrouw J.C.W. van Meeteren-van Toorn
- De heer M. de Jonge
- De heer J. Krieger

- Mevrouw C.C.A. (Agnes) Klinkenberg
- De heer A.H. (Aad) Niemer

HOOFDSTUK 6: LEDENWERVING EN BEHOUD

De leden vormen de ruggengraat van de VVD. Velen van hen zetten zich actief in voor de vereniging. Als bestuurslid, in de lokale politiek of als vrijwilliger tijdens de campagne. De ledendag staat in het teken van iedereen die zich inzet voor onze vereniging.

Binnen de vereniging zijn ongeveer 1.070 vrijwilligers actief in het besturen van een lokaal netwerk of regio. Naast deze vrijwilligers zijn (op de peildatum 31 december 2017) 1.089 gemeenteraadsleden en 88 statenleden dagelijks actief voor de partij. Daarnaast verrichten 15 gedeputeerden, 174 wethouders en 94 burgemeesters in 219 Nederlandse gemeenten bestuurstaken. Ook waren er op de peildatum 76 personen actief in de waterschapbesturen.

Het ledenaantal is per saldo met 1.195 toegenomen tot 27.692 leden aan het begin van het nieuwe boekjaar. De landelijke verkiezingen hebben hier een belangrijke rol in gespeeld, net als diverse, nieuwe initiatieven op het gebied van ledenwerving. De belangrijkste hiervan was zonder twijfel de lancering van het introductielidmaatschap, waarmee mensen (die nog niet eerder VVD-lid zijn geweest) voor slechts € 25,- lid kunnen worden van de VVD. Via de website, e-mail, social media en nieuwe antwoordkaarten is hier aandacht voor gevraagd.

Ook zijn de lokale VVD netwerken herhaaldelijk gevraagd om actief leden te gaan werven met deze nieuwe lidmaatschapsvorm. Diverse lokale netwerken hebben dit zeer succesvol opgepakt. Naast de extra aanwas, is er ook meer aandacht geweest voor het behouden van leden. Hierbij lag de focus op het verwelkomen van nieuwe leden. Dit is onder andere gedaan door verzenden van welkomspakketten, een onderzoek onder nieuwe leden en uitnodigingen om naar het congres te komen met een buddy. Ook zijn de lokale VVD netwerken herhaaldelijk gevraagd alle nieuwe leden hartelijk welkom te heten bij de partij. Al het bovenstaande heeft geresulteerd in significant minder opzeggingen dan voorgaande jaren.

- Aantal leden 1 januari 2018: 27.692
- Aantal leden 1 januari 2017: 26.497
- Aantal nieuwe leden 2017: 4.106
- Aantal opzeggingen 2017: 2.911
- Leden toename per saldo: 1.195

HOOFDSTUK 7: OPLEIDING EN TRAINING

7.1 Speerpunten van het beleid

In 2017 waren de speerpunten voor de Haya van Somerenstichting:

- Uitrol De Lat Ligt Hoger voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018
- VVD Lokaal en Regionaal, een dag voor lokaal en regionaal talent
- Ontwikkeling Talentmanagement
- Uitrol De Lag Ligt Hoger voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2018, is in 2017 een vervolg gegeven aan de uitvoer van het opleidingsprogramma 'De Lat Ligt Hoger'. Er is een projectgroep samengesteld om de verschillende onderdelen uit te werken. De onderdelen zijn:

- Training 'het winnende verkiezingsprogramma'
- Training 'de winnende lijst'
- De Collegetour 't Winnende Raadslid'
- De Haya Bootcamp

De projectgroep bestond uit:

- Lennart Salemink (projectleider)
- Boudewijn Beukers
- Ruben Brekelmans
- Evelien van Riel
- Samira Ben Messaoud

Tijdens het voorjaarscongres in mei 2018 is een dag georganiseerd voor (kandidaat) gemeenteraadsleden. Aan de hand van verschillende programmaonderdelen werden kandidaat raadsleden voorbereid op de werkzaamheden van een raadslid. De presentatie was in handen van Christianne van der Wal en Tamara van Ark. Er hebben rond de 700 leden deelgenomen aan het programma.

Marco van Kalleveen en Sander Dekker zijn met de deelnemers in gesprek gegaan over drijfveren en de stappen die je kunt maken om je talent het beste te ontwikkelen. Tijdens 'de rust' hebben Maarten van der Weijden en Mark Rutte gesproken over tegenslag en hoe hiermee om te gaan. De dag werd afgesloten met een quiz over de werkzaamheden van een raadslid door Kamran Ullah.

De Haya Bootcamp was het laatste onderdeel van het programma 'De Lat Ligt Hoger'. De Bootcamp bestond uit verschillende onderdelen. Zo hebben de kandidaten deelgenomen aan een crisissimulatie en werden de debatvaardigheden bekeken tijdens een verkiezingsdebat. Voor de ontwikkeling van deze onderdelen heeft de Haya samengewerkt met het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement en het Nederlands Debat Instituut. De Bootcamp is in 17 lokale netwerken georganiseerd.

7.2 Regulier aanbod

Statistieken trainingen

Het opleiden van (potentiële) bestuurders en volksvertegenwoordigers blijft een belangrijke basis voor alle opleidings- en trainingsactiviteiten en is onderdeel van de doorlopende leerlijn.

In 2017 zijn er 193 trainingen lokaal georganiseerd. De trainingen uit de leergangen Politieke Oriëntatie en Professionele Vaardigheden werden het meest aangevraagd.

7.3 Vernieuwen materiaal

In 2017 is een introductietraining ontwikkeld voor nieuwe en/of toekomstige leden.

7.4 Regionale Masterclasses

Met de Regionale Masterclasses (RMC) wordt nagestreefd om op regionaal niveau een training aan te bieden (verdeeld over tien bijeenkomsten) die kennis en vaardigheden integreert. De Masterclass wordt reeds in de volgende (deel)Regio's georganiseerd:

- Noord-Holland - Noord
- Noord-Holland - Amsterdam
- Noord-Holland - Zuid
- Oost-Brabant & Limburg
- West-Brabant & Zeeland
- Zuid-Holland
- Regio Oost
- Gooi en Eemland
- Midden-Nederland
- Regio Noord

7.5 Kadertraining

De Kadertraining 2017 vond plaats op vier zaterdagen met als doel het aanbieden van een kwalitatief goede training, waar (aankomende) politiek vertegenwoordigers en bestuurders zowel inhoudelijk als in vaardigheden getraind worden door gecertificeerde Haya-trainers. Het aantal beschikbare plaatsen was beperkt, dus hanteerde de Haya een selectieprocedure. Voor een trainingsplaats moest een deelnemer actief zijn binnen de VVD of JOVD en een aantal basis trainingen gevolgd hebben, tevens werd een motivatiebrief en een (liberaal) artikel gevraagd. Er zijn 74 aanmeldingen binnengekomen en op basis van de selectiecriteria zijn 49 deelnemers toegelaten. In 2017 is er wederom gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigen om tijdens de simulatiespellen deelnemers van feedback te voorzien. Mark Harbers was de voorzitter van de Kadertraining.

Na afloop van iedere trainingsdag is een evaluatieformulier gestuurd aan de deelnemers, het gemiddelde cijfer van de beoordeling van de totale dag ligt op een 8,2.

7.6 Topkadertraining

Deelnemers aan de Topkadertraining werden geselecteerd uit de deelnemersgroep van de Kadertraining en voordrachten van de Permanente Scoutingscommissie. In 2017 namen 24 mensen deel aan de Topkadertraining.

Het opleidingstraject heeft in 2017 weer een verbeterslag gemaakt. Het bestond uit drie trainingsweekenden in Bilderberghotel Wolfheze in Wolfheze met onder andere een speechtraining van Bas Mouton, een crisissimulatie en ook gesprekken met partijprominenten.

7.7 Stuurgroep Opleiding en Training

De stuurgroep Opleiding & Training is in 2017 twee keer bijeengekomen. De samenstelling van de stuurgroep onder leiding van Christianne van der Wal was als volgt:

- Bartho Boer met de portefeuille trainers, trainingsmateriaal en de Haya-dag
- Hans van den Broek met de portefeuille Topkadertraining en Masterclass
- Huub Dekkers met de portefeuille online
- Mark Harbers als adviseur vanuit de Tweede Kamerfractie
- Anouk van Eekelen met de portefeuille bestuurdersvereniging
- Tineke van der Elst met de portefeuille RTO'ers (regionale bestuursleden Talentmanagement en Opleiding)
- Joost Otterloo met de portefeuille talentmanagement
- Lennart Saleminck met de portefeuille Kadertraining en De Lat Ligt Hoger
- Rolinde Weide met de portefeuille maatschappelijk middenveld

Marianne Schuurmans heeft het voorzitterschap vanaf eind november tijdelijk overgenomen van Christianne van der Wal nadat Christianne tot partijvoorzitter is gekozen. Ondersteuning vanuit het Algemeen Secretariaat vond plaats door Nelleke van Houwelingen en Ronald de Rooij.

7.8 RTO (Regionale Talent- en Opleidingsbestuursleden)

De zes RTO'ers adviseren periodiek (tijdens vergaderingen) het Hoofdbestuur lid Opleiding en Training en de stuurgroep leden van de Haya van Somerenstichting. Tineke van der Elst neemt plaats in de stuurgroep van Opleiding & Talentmanagement als vertegenwoordiger van de RTO'ers.

7.9 Samenwerking Bestuurdersvereniging – Haya van Somerenstichting

De Haya werkt al vele jaren nauw samen met de VVD-Bestuurdersvereniging. Voor 2017 hadden de VVD-Bestuurdersvereniging en de Haya van Somerenstichting het doel gesteld om zoveel mogelijk te bundelen. Dat heeft geresulteerd in een landelijke trainingsdag op 4 november als onderdeel van het VBV-congres in Congrescentrum De Werelt in Lunteren.

Trainingsdag 4 november 2017

De dag werd afgetrapt door Anouk van Eekelen en Pieter van der Stadt met als thema 'Ontwikkel je talent'. De volgende vragen stonden bij deze opening centraal: Hoe kan je jezelf binnen de VVD verder ontwikkelen? Hoe en waar kan je jouw talent het beste inzetten? Wat zijn je drijfveren? Hoe ziet de ideale, moderne, liberale bestuurder er volgens jou uit? Welke stappen kan je zetten om dat te bereiken?

Aansluitend werden er enkele workshops verzorgd. Zo gaf Tweede Kamerlid Anne Mulder de workshop Liberaal Onderhandelen en sprak Hans van den Broek, lid van de Permanente Scoutingscommissie, met bestuurders over de vervolgstappen in hun politieke of bestuurlijke carrière tijdens de workshop Liberale Loopbanen. Daarnaast was de 'Pieter Duisenberg - methode' onderwerp van een inhoudelijke workshop waar de deelnemers meer grip konden krijgen op de lokale begroting en financiële verantwoording van gemeente, waterschap of provincie. In de workshop 'Hoe zet je jouw ervaring het beste in?' werden oud-bestuurders klaargestoomd tot coach door Bruno Bruins en Frans Gosses. Ook was er een workshop om te ontdekken of het burgemeesterschap iets voor je is. De workshops zijn gemiddeld beoordeeld met een 8,4.

7.10 Haya-dag

Op zaterdag 10 juni 2017 is een Haya-dag georganiseerd met het thema Talent en Opleiding voor Haya-trainers en internationale trainers. De dag vond plaats bij Ernst Sillem Hoeve in Den Dolder en in totaal hebben 40 trainers deelgenomen aan deze dag.

De presentatie van de dag was in handen van Bartho Boer. Christianne van der Wal heeft het Talentmanagement plan voor de komende periode gepresenteerd. In groepjes zijn deelnemers uiteen gegaan om te brainstormen over het trainen & talent. Na afloop is door Bartho Boer plenair informatie uit de groepen opgehaald en meegeven aan Christianne.

Op de Haya-dag is ook de community gelanceerd, een tool om als trainers met elkaar in gesprek te gaan en documenten uit te wisselen. Lumina Learning heeft de dag afgesloten met een training over persoonlijke ontwikkeling.

7.11 Studio VVD

Tegen de achtergrond van het plan Talentmanagement is Studio VVD in het najaar van 2017 gestart op zoek naar het antwoord op bovenstaande vragen! Door heel Nederland zitten enthousiaste (potentiële) VVD'ers. Soms lokaal al vrijwilliger voor de partij, maar vaak ook actief bij de lokale voetbalclub, in het buurthuis of in het bestuur van een vereniging. Hoe halen we dit talent binnen en benutten we nieuw en bestaand talent maximaal? Voor de zomer van 2018 levert de vijfde jaargang van Studio VVD een geïntegreerde 'gereedschapskist' op voor structureel en duurzaam talentmanagement waaruit lokale netwerken kunnen putten.

HOOFDSTUK 8: TALENTMANAGEMENT

8.1 Permanente Scoutingscommissie

De VVD heeft gekozen voor een meer structurele aanpak van de selectie en begeleiding van talent voor de Eerste Kamer, Tweede Kamer en het Europees Parlement. Hiertoe is de Permanente Scoutingscommissie (PSC) in het leven geroepen. Daarnaast voert de PSC oriënterende gesprekken met talent uit de partij, om zo een bijdrage te leveren aan optimale inzet van kennis en kunde binnen de partij.

De PSC kwam veelvuldig bijeen en sprak met tientallen kandidaten die zich hadden gemeld voor diverse ambities. Zowel talenten van binnen als buiten de politiek zijn gesproken en er is gekeken waar zij het beste tot hun recht kunnen komen. Kandidaten met specifieke expertises zijn zo nodig aan Tweede Kamerleden gekoppeld om kennis en ervaringen uit te wisselen op tal van terreinen. Daarnaast zijn in aanloop naar de kandidaatstellingen voor de Eerste Kamer en het Europees Parlement al verkennende gesprekken gevoerd met geïnteresseerde kandidaten.

De PSC bestond in 2017 uit de volgende leden:

- De heer P. Luijten (voorzitter)
- Mevrouw I.R. mr. (Ina) Adema
- De heer J.N.J. (Hans) van den Broek
- De heer T.H.J. (Tjibbe) Joustra
- De heer mr. R.G.D. (Ralf) Knegtmans
- De heer I.P.M. (Jacques) Kuyf
- Mevrouw A.C. (Annelies) Pleyte
- Mevrouw M.H.F. (Marianne) Schuurmans
- Mevrouw K.C.J. (Karin) Straus

8.2 Liberale Loopbanen 2017

De workshop Liberale Loopbanen is een voorbeeld van een goed lopend begeleidingstraject en werd wederom georganiseerd in december 2017. Hierbij zijn 15 deelnemers begeleid in hun keuze voor het vervolg van hun politieke en/of maatschappelijke carrière. In deze workshop werd, door middel van een intensief programma, inzicht geboden in de eigen drijfveren en ambities. Daarnaast is er dieper ingegaan op kansen en mogelijkheden. Als afsluiting werd er met de introductie van een nieuw programmaonderdeel een actieplan voor de eigen politieke of bestuurlijke carrière opgesteld. Tijdens de workshop konden deelnemers tevens in een 1-op-1 gesprek met alle inleiders ambities en twijfels bespreken. Aan deze workshop verleenden Hans van den Broek, Loek Hermans, Frans Gosses en Marianne Schuurmans hun medewerking.

8.3 Plan Talentmanagement

In 2017 is na het afronden van een intensief selectietraject voor de Tweede Kamerverkiezingen door het Hoofdbestuur het doel gesteld om het TM-beleid (talentmanagementbeleid) van de partij klaar te maken voor de toekomst. Dit vormde de aanleiding voor een meer strategische blik op talentmanagement binnen de VVD.

De uitdaging voor de VVD voor de komende jaren is om de instroom van talent op peil te houden en de doorstroming (ontwikkeling) te bevorderen. Met een cultuur en sfeer waarin talent zich aan de VVD bindt en zich het beste kan ontwikkelen. Een sfeer die open en uitnodigend is. Een partij waar talent niet wordt gezien als een bedreiging, maar alle ruimte krijgt en juist wordt gezien als aanwinst waarin moet worden geïnvesteerd. Talent moet immers groeien om te kunnen bloeien!

Het onderzoek heeft geresulteerd in de volgende aanbevelingen:

- Opleiden en talentmanagement verbinden in alle opleidingstrajecten van de VVD (lokaal, regionaal en landelijk)
- Breedtesport: de slagkracht versterken van de lokale netwerken en Regio's zodat er een goede in- en doorstroom van talent ontstaat; de kweekvijver van talent in onze partij!
- Topsport: investeren in de ontwikkeling (ontwikkelpotentieel) van onze (top)talenten (met oog voor diversiteit) die het meest zichtbaar zijn voor de VVD en bijdragen aan het A-merk dat de VVD is

Deze aanbevelingen zijn aanvullend uitgewerkt aan de hand van tien punten die te vinden zijn in het adviesrapport dat is aangenomen door het HB in het najaar van 2017.

8.4 Training burgemeesterspotentieel

In vervolg op de succesvolle pilot van 2016 werd op vrijdag 21 april 2017 (te Putten) de tweede training georganiseerd voor kandidaten die geïnteresseerd zijn in het burgemeestersambt. Het resultaat van de eerste editie is dat al twee deelnemers daadwerkelijk burgemeester zijn geworden, ook maakten anderen vorderingen in menige procedure.

Met Marianne Schuurmans (burgemeester Lingewaard) als dagvoorzitter, bijgestaan door Arend van Hout (burgemeester Westervoort en voormalig chef kabinet CdK Gelderland) werd een intensief programma gedraaid. In twee dagdelen is uitleg gegeven over de verschillende fasen van de procedure, een gesprek met de vertrouwenscommissie gesimuleerd en geoefend met het schrijven van de beste sollicitatiebrief. Ook werden deelnemers geholpen bij het formuleren van hun drijfveer voor het burgemeesterschap. De oud-deelnemers van dit programma Peter de Baat (burgemeester Montferland) en Richard Korteland (burgemeester Meppel) zijn inmiddels burgemeester en deelden samen met Arjen Gerritsen (burgemeester Almelo een voorzitter VBV) hun ervaringen in het burgemeestersambt. Tevens waren de partijvoorzitter en het HB-lid Opleiding en Talentmanagement betrokken, zij verzorgden respectievelijk de opening en sluiting van deze trainingsdag. In totaal zijn er 13 kandidaten getraind. Eén van de deelnemers heeft inmiddels een nieuwe functie gevonden in het openbaar bestuur.

HOOFDSTUK 9: VVD INTERNATIONAAL

Internationale zaken heeft als voornaamste doelstellingen om namens de VVD de relaties met verschillende liberale zusterpartijen te onderhouden dan wel te versterken en om bij te dragen aan democratiseringsprocessen in landen rondom de Europese Unie. In het kader van deze doelstellingen is de VVD in 2017, door het organiseren van verschillende binnen- en buitenlandse activiteiten, op meerdere vlakken actief geweest in de internationale wereld. Zo draagt de VVD binnen het wereldwijde liberale netwerk actief bij aan de Alliance of Liberals and Democrats for Europe Group (ALDE-Groep) – de Europese koepelpartij van liberale partijen – en het mondiale samenwerkingsverband Liberal International (LI). Daarbuiten heeft VVD Internationaal een groot netwerk opgebouwd als gevolg van de lange deelname aan het samenwerkingsprogramma Maatschappelijke Transformatie (MATRA).

Jock Geselschap is als voorzitter van de regio internationaal verantwoordelijk voor de activiteiten van VVD Internationaal. Internationale zaken valt op het Algemeen Secretariaat vervolgens sinds mei 2017 onder Marije Verplanke, de opvolger van Nanning Mol als hoofd verenigingszaken bij de VVD. De international officers Friso Rip en Anika Snel hebben zich ook in 2017 ingezet voor het behalen van de doelstellingen van internationale zaken. December 2017 luidde het vertrek van Friso in, die na bijna zes jaar onder andere het MENA programma geleid te hebben een nieuwe stap in zijn carrière maakt. VVD Internationaal dankt Nanning en Friso voor hun jarenlange inzet.

De international officers werden bijgestaan door twee stagiairs die waar nodig ondersteuning boden. Van februari tot juli liep Matthijs Even stage bij VVD Internationaal. Mariam al Saqaf nam het van hem over in de periode september tot en met december. VVD Internationaal blijft het stagebeleid vanwege positieve ervaringen voortzetten.

Bovenop de internationale activiteiten heeft VVD Internationaal een faciliterende rol gespeeld bij meningsvorming binnen de VVD op de terreinen internationale- en ontwikkelingssamenwerking.

9.1 Maatschappelijke Transformatie (MATRA)

Sinds 1994 neemt de VVD deel aan de uitvoering van het MATRA-programma van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het programma is gericht op het uit- dan wel opbouwen van de capaciteit van zusterpartijen van Nederlandse politieke partijen in landen rondom de Europese Unie. De VVD geeft hier uitvoering aan door het organiseren van trainingen en het faciliteren van kennisoverdracht. Het programma stelt de VVD in de gelegenheid om samen te werken met andere liberale partijen. De uitvoer vindt plaats vanuit een vraag gestuurde basis: zusterpartijen die samen willen werken dienen zelf projectaanvragen in bij de VVD.

In 2017 was VVD Internationaal met ruim veertig projecten binnen het kader van het MATRA-programma actief in de volgende landen: Armenië, Bulgarije, Bosnië-Herzegovina, Georgië, Kroatië, Macedonië, Hongarije, Polen, Slovenië en Wit-Rusland. Ook is VVD Internationaal door middel van het MATRA-Zuid-programma actief geweest in Jordanië, Libanon, Marokko, Tunesië en Zuid-Afrika. Door de inzet van vele vrijwilligers heeft de VVD in deze landen een groot aantal liberalen weten te trainen.

De enorme meerwaarde van het programma is het olievlekeffect. De overdracht van kennis en ervaringen door de VVD aan leden van een zusterpartij blijft namelijk niet beperkt tot alleen de aanwezigen van de trainingssessies. De partner zet het leerproces binnen de eigen partij voort om zo optimaal de bijdrage van de VVD in de [redacted] van interne

capaciteitsopbouw. Daarnaast zijn er enkele partijen dermate geprofessionaliseerd de afgelopen jaren dat zij zelf zusterpartijen in hun regio's training kunnen geven, met trainers en experts vanuit VVD Internationaal als coaches op de achtergrond.

LIBSEEN

LIBSEEN is het regionale netwerk van de liberale partijen in Zuidoost-Europa. In 2017 werden een aantal activiteiten voor zusterpartijen uit dit netwerk georganiseerd met steun van het European Liberal Forum (ELF), D66 International, de Zweedse Centre Party International Foundation, het Sloveense Novum Institute, de Duitse Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) en het Kroatische International Educational Center (IEC).

De meeste activiteiten vonden plaats binnen de tweede editie van de 'Regional Academy for Liberalism'. Hierin werden politieke talenten van onze zusterpartijen in Zuidoost-Europa opgeleid tot trainer, moderator of facilitator van workshops en seminars binnen een 'Train de Trainer' programma. Het programma heeft 45 beginnende trainers en moderators afgeleverd. Met deze aanpak heeft VVD Internationaal interne capaciteitsopbouw van de 10 deelnemende zusterpartijen bevorderd en is er een nieuw netwerk aan trainers gecreëerd in de regio die naast onze trainers en experts aan hun eigen partij ondersteuning kunnen bieden.

Daarnaast organiseerde VVD Internationaal is samenwerking met het IEC een regionale parlementariërtraining gericht op presenteren en coalitievorming, voor pas aangetreden parlementsleden/kandidaat parlementariërs uit Kroatië, Macedonië, Bosnië-Herzegovina, Tsjechië en Hongarije. Door middel van deze training is een start gemaakt met het bouwen van een netwerk aan parlementariërs uit de regio, ter bevordering van kennisdeling en netwerken.

Zuidoost-Europa

VVD Internationaal was in 2017 tevens op bilateraal niveau actief in Zuidoost-Europa. Met de Croatian People's Party (HNS) en diens jeugdbeweging Mladi HNS, de Bosnische liberale beweging Nasa Stranka en de Sloveense Modern Centre Party (SMC) werden in het kader van capaciteitsopbouw verschillende projecten uitgevoerd.

In Bosnië-Herzegovina heeft een fact-finding bij zusterpartij Nasa Stranka plaatsgevonden met het oog op de landelijke verkiezingen in 2018 en de groei van de partij. De uitkomst van deze fact-finding is positief. Met zusterpartij LDP Macedonië heeft er een overleg plaatsgevonden over diens strategiebepaling voor de middellange termijn.

De Kroatische liberalen namen deel aan de tweede editie van het interdisciplinair studieprogramma, genaamd 'Governance in [Croatian] state institutions and the European Union', gericht op Europese beleidsvorming. Tevens werd een start gemaakt met de professionalisering van de landelijke campagneorganisatie van HNS, gericht op data-gedreven campagnevoeren. De jongerenbeweging werd samen met de JOVD bijgestaan in het organiseren van hun najaarscongres.

De Sloveense regeringspartij SMC werd in 2017 ondersteund in het de professionalisering van de landelijke campagneorganisatie en het opzetten van lokale campagnestructuren. Dit gebeurde aan de hand van het VVD model van campagnecoaches en lokale campagneleiders, vertaald naar Sloveense context.

Oost-Europa

In 2017 was de VVD actief in vier Oost-Europese landen. In Wit-Rusland werd het Minsk Mises Center gesteund in het organiseren van twee seminars voor meer dan 80 deelnemers, met als titel 'Turning the systemic structural crisis into growth: [redacted]

liberal recipes'. Tevens droeg VVD Internationaal opnieuw bij aan een zomerschool en een reeks van colleges en *podcasts* over de mogelijkheid tot liberale hervormingen in Wit-Rusland.

In Polen werd de samenwerking met liberale partij Nowoczesna voortgezet. Nowoczesna dient als voorbeeld voor andere partijen in de regio. In samenwerking met ALDE, organiseerde de VVD serie van trainingen die in het teken stonden van vrijwilligerscoördinatie, databescherming, privacy, mediaoptreden en canvassen. In samenwerking met het European Liberal Forum (ELF) werden met Nowoczesna nog eens vier paneldiscussies georganiseerd over onderwijs, duurzaamheid, radicalisering en post-truth politics.

In Bulgarije nam VVD Internationaal deel aan de 10^e editie van de Gay Pride, in de hoofdstad Sofia. Samen met FNF organiseerde de VVD een paneldiscussie over LHBT-acceptatie in Bulgarije en een workshop strategie en public outreach voor jonge LHBT-activisten.

In Hongarije is een veelbelovende liberale beweging opgestaan, Momentum. Deze club van jonge liberalen hoopt in 2018 het parlement te halen. VVD Internationaal ontving het Hoofdbestuur van Momentum voor een kennisuitwisseling in Nederland en samen met ELF en Momentum is in Boedapest een seminar georganiseerd over 'A Free and Secure Europe'.

Zuid-Kaukasus

VVD Internationaal is in 2017 actief geweest in Armenië en Georgië. In Armenië werd in samenwerking met de PvdA en het CDA de jaarlijkse 'Leadership Academy' georganiseerd, waarin jonge leden van verschillende politieke partijen getraind worden om effectief samen te werken. In Georgië is de samenwerking tussen VVD Internationaal, de Britse Liberal Democrats, de ALDE partij en de Republican Party of Georgia (RPG), afgerond.

MENA

De belangrijkste bilaterale relatie in de Arabische wereld in 2017 was opnieuw die met de Tunesische liberale regeringspartij Afek Tounes. Daarnaast zijn er dankzij regionale evenementen verbeterde bilaterale contacten gelegd met regeringspartij Future Movement in Libanon en Union Constitutionelle (UC) in Marokko. De jongerenbeweging van UC is in 2017 getraind op het ontwikkelen van een nieuwe organisatiestructuur.

Regionaal droeg VVD Internationaal bij aan het professionaliseren van de Arab Liberal Federation (ALF), het voormalige Arabic Alliance for Freedom and Democracy (AAFD). In 2017 is ALF formeel als stichting geregistreerd en is er een website online gegaan. Voor deelnemende partijen is een regionale training georganiseerd gericht op online campagnevoeren en het opzetten van een lokale campagnestructuur. De VVD faciliteerde een bezoek van ALF aan: de Liberal International executive committee in Johannesburg, het ALDE congres in Amsterdam en het ALN congres in Kenia. De bezoeken stonden in het teken van kennis- en ervaringsuitwisseling over congresprocessen, professionalisering van de netwerkstructuur en het succesvol communiceren van beleid. Uit deze ontwikkelingen is in 2017 de eerste ALF publicatie voortgekomen, het 'Intra-Arab Trade: Challenges and Opportunities' rapport.

Verder heeft VVD Internationaal bijgedragen aan de organisatie van de congressen en conferenties van ALF en de Arab Youth Union for Freedom and Democracy (AYUFD) in Tunis en Amman, met als belangrijkste thema's regionale veiligheid, intra-Arabische economische samenwerking en vrij verkeer van mensen en goederen. In 2017 heeft de VVD de AYUFD ook ondersteund in hun bijdrage aan de conferentie 'Migration and Open

Borders', die werd georganiseerd tijdens de 42^e Algemene Vergadering van IFLRY in Beirut. Hier konden de aanwezigen met deze Arabische liberalen van gedachten wisselen over het Midden-Oosten, migratie en bijbehorende kansen en uitdagingen in de regio post het Syrië-conflict. Tot slot faciliteerde VVD Internationaal een paneldiscussie met vertegenwoordigers van AYUFD over regionale veiligheid tijdens het JOVD congres in St Michielsgestel.

Ambassadors Day

In 2017 werd *en marge* het VVD voorjaarscongres in Arnhem het jaarlijks terugkerende Ambassadors Day georganiseerd. Dertig EU en NAVO ambassadeurs kwamen bijeen om te discussiëren en de banden met de VVD aan te halen. Zij wisselden van gedachten met onder andere Anne Mulder, Han ten Broeke, Cora van Nieuwenhuizen en Mark Rutte over de belangrijkste uitdagingen voor de Europese Unie en hoe deze op een liberale wijze succesvol op te lossen zijn.

9.2 ALDE

De ALDE is de overkoepelende liberale partij op het Europees continent die als doel heeft het liberale geluid in Europa te promoten en een gemeenschappelijke liberale visie tussen de aangesloten partijen te realiseren. De partij is de vertegenwoordiger van miljoenen burgers in heel Europa. Hiermee vertaalt de partij binnen de EU de liberale waarden van haar kiezers. Met Hans van Baalen als voorzitter van de ALDE-partij beschikt de VVD over een goede positie om richting te geven aan de koers van de partij. Meer informatie over de ALDE is te vinden op www.aldeparty.eu.

De ALDE Council van 2017 vond dit jaar plaats in Ljubljana. Tijdens deze bijeenkomst was de VVD delegatie onder andere actief in drie panels. Barbara Visser trad op als moderator in de kick-off conferentie 'For a Free and Secure Europe', dat de VVD samen met ELF organiseerde. Ook bracht Barbara Visser VVD geluid aan het voetlicht tijdens een plenaire paneldiscussie over het basisinkomen. Dilan Yeşilgöz-Zegerius nam deel aan een panel over vrouwelijk ondernemerschap in de landbouwsector.

In december 2017 vond het ALDE congres in Amsterdam plaats. Belangrijkste thema's waren de opmaat voor de EP verkiezingen van 2019, het veranderende Europese politieke landschap, handel en innovatie. De VVD delegatie, onder leiding van Jock Geselschap, was met ruim vijftig personen de grootste VVD delegatie ooit. Hoogtepunten waren de herverkiezing van Hans van Baalen als voorzitter van de ALDE-partij en de speech van Mark Rutte, waarin hij stelde dat liberalen zich juist moeten richten op het aanpakken van reële zorgen van burgers. Tijdens dit congres organiseerde VVD Internationaal ook haar jaarlijkse Partnership Days, waarbij zusterpartijen en liberale regionale organisaties de mogelijkheid kregen om kennis- en ervaringen uit te wisselen over verschillende onderwerpen. Een populair onderdeel was de paneldiscussie met Sofie Hermans over hoe populisme te verslaan.

9.3 European Liberal Forum ELF

Het European Liberal Forum (ELF) is de koepelorganisatie voor liberale Europese stichtingen. De VVD is lid sinds 2007 en heeft mede dankzij ELF in 2017 weer verschillende evenementen georganiseerd. De 'Regional Academy for Liberalism' werd georganiseerd in het kader van het MATRA-programma, evenals de conferenties 'For a Free and Secure Europe' in Ljubljana en Boedapest. Een extra seminar over hetzelfde onderwerp werd in Praag vanuit de samenwerking met ELF georganiseerd. Daarnaast vond er in Nederland ook een activiteit plaats, een conferentie over de Russische Revolutie en de huidige verhoudingen tussen Rusland en het Westen. Deze werd mede georganiseerd door de TeldersStichting en het Thematisch Netwerk Internationaal (TN

9.4 Liberal International (LI)

Binnen LI zijn liberale organisaties en politieke partijen wereldwijd verenigd. Het samenwerkingsverband werd in 1947 opgericht. LI fungeert sindsdien als forum voor het bespreken van het liberale gedachtegoed en als netwerk voor de verspreiding van de liberale beginselen en het ondersteunen van liberale partijen. Leden van LI zijn met elkaar verbonden door: respect voor mensenrechten, vrije en eerlijke verkiezingen, rechtvaardigheid, tolerantie, duurzaamheid, een vrije markt economie en vrije handel. Momenteel kent LI meer dan 100 leden. Hiervan zijn 64 politieke partijen volledige lid en genieten er 25 de 'Observer Status'. ALDE voorzitter Hans van Baalen is erevoorzitter van LI. Elke zes maanden komt LI bijeen; eens in de achttien maanden is er een congres.

In 2017 heeft de VVD LI ondersteund met het organiseren van congressen en bijgedragen aan het ontwerp van de 2017 Oxford Liberal Manifesto, dat is aangenomen op het congres in Andorra. Naast het nieuwe Manifest werd ook de jaarlijkse State of the World resolutie aangenomen, waarin Nederland en de VVD werden geprezen voor het succesvol oplossen van de economische crisis, de stabiele regeringscoalitie en de constructieve verhouding van het kabinet Rutte II met de oppositie.

Verder heeft er nog een Executive Committee plaatsgevonden in Johannesburg, Zuid-Afrika. Daar werd gesproken over *good governance* op verschillende bestuurlijke niveaus. De VVD delegatie bracht daarnaast nog een bezoek aan de Democratic Alliance (DA), de liberale oppositiepartij van Zuid-Afrika. Tijdens dit bezoek stond kennisuitwisseling over campagnevoeren en talent management centraal.

Tot slot was VVD Internationaal host van een bijeenkomst van de LI Human Rights Committee in Den Haag. Het belangrijkste thema was de uitreiking van de LI Prize for Freedom.

HOOFDSTUK 10: ARCHIEF

Algemeen Secretariaat

Voor de aankleding van het Algemeen Secretariaat aan de Mauritskade 21 is archiefmateriaal gebruikt. Een aantal ruimten zijn vernoemd naar oprichters en prominente VVD-leden. In de ontvangstruimte staat een vitrinekast met oude foto's, ontvangen onderscheidingen en verschillende (beginsel-) programma's. Er liggen ook gebruikte verkiezingskranten (1959, 1963 en 1966).

Raadpleging archieven

De VVD en de VVD-fractie hebben in hun 69-jarig bestaan een bijzondere collectie archieven, periodieken en voorwerpen opgebouwd en verworven. Ook in 2017 is daarvoor regelmatig belangstelling geweest. Dat blijkt uit de verzoeken voor de inzage van de archieven door onderzoekers, studenten en scholieren. Met de Archivaris is afgestemd over de te raadplegen dossiers en toestemming verleend voor inzage. Bestuurders vragen regelmatig naar de oprichtingsdatum van hun (voormalig) afdeling en welke functies oud-bestuurders wanneer hebben vervuld voor het vieren van een jubileum, het schrijven van een in memoriam of het houden van het afscheidstoespraak.

Beheer, behoud en ontsluiting van archiefmateriaal

In samenwerking met het Nationaal Archief, het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) en ook met de regionale erfgoedinstellingen is het beheer van de VVD-archieven en de verdere archiefvorming voortgezet, waar mogelijk digitaal. Hierdoor kunnen we belangstellenden en onderzoekers goed blijven helpen bij hun zoektocht in de liberale geschiedenis. Het Algemeen Secretariaat ondersteunt regio's en lokale netwerken met advies voor hun archiefvorming en overdracht. De archivaris heeft een breed netwerk in het vakgebied en is betrokken bij de ontwikkelingen. Een aantal voormalige afdelingen zijn in contact gebracht met de regionale erfgoedinstelling voor het beheer en behoud van het lokale en regionale liberale erfgoed. Enkele voormalige afdelingen hebben een bestaansjubileum gevierd.

Medewerking aan publicaties

In juni is het boek "zeven politieke levens" van Frits Korthals Altes verschenen. De archivaris heeft dhr. Korthals Altes in de afgelopen jaren geholpen bij zijn archiefonderzoek. VVD-collectie in de Koninklijke Bibliotheek (KB)

De uitgave van Provincie & Gemeente, met het eerste mededelingenblad van de vereniging voor Staten- en Raadsleden in november 1947, is compleet te raadplegen in de KB. Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP)

De samenwerking loopt goed waardoor het archief regelmatig wordt aangevuld en verbeterd, ook betreffende de digitale toegankelijkheid. De in 2014 overgedragen woordelijke uitwerkingen van de algemene ledenvergaderingen in de periode 1948 t/m 2004 zijn in 2016 door het DNPP gedigitaliseerd en in 2017 zijn de hiaten gevuld. Ook is er audiovisueel materiaal gedigitaliseerd om eenvoudiger beschikbaar te kunnen stellen.

VVD-collectie

De periodieke leden uitgaven *Liber*, *Liberaal Bestuur*, *Thorbeckeweb* 2016, de bestuursbrief 2014 t/m 2016 en het jaarverslag 2016 zijn ingebonden. Deze series zijn vanaf 1948 compleet.

70 jaar VVD

In september 2015 heeft het HB besloten om in voorbereiding op haar 70-jarig bestaan een interactieve digitale website, beeldbank en database met promotiemateriaal te ontwikkelen. Na voorbereidend werk in 2016 is er in 2017 heel veel werk verzet om tijdens het 70 jarige bestaan op 24 januari 2018 een geheel nieuw uniek platform te lanceren.

B
G
D
D

HOOFDSTUK 11: POLITIEK

11.1 Eerste Kamerfractie

De Eerste Kamer is een politiek orgaan dat wetsvoorstellen van de regering en initiatiefwetten vanuit de Tweede Kamer beoordeelt op met name kwaliteit, samenhang met de overige wetgeving en rechtsstatelijkheid (wetten moeten passen binnen het kader van de internationale regelgeving zoals verdragen en de Grondwet).

Ook in 2017 vond een wijziging plaats in de samenstelling van de Eerste Kamerfractie. Op 17 maart werd Pauline Krikke geïnstalleerd als burgemeester van de gemeente Den Haag. In verband daarmee heeft zij per diezelfde datum het lidmaatschap van de Eerste Kamer neergelegd. Als opvolger op de Kieslijst kwam Reina de Bruijn-Wezeman per 21 maart in de Eerste Kamer.

Per 31 december 2017 bestond de VVD Eerste Kamerfractie uit de volgende 13 leden:

- Ankie Broekers-Knol, voorzitter van de Eerste Kamer;
- Reina de Bruijn-Wezeman;
- Jan Anthonie Bruijn;
- Anne-Wil Duthler;
- Frank de Grave;
- Helmi Huijbregts-Schiedon;
- Annemarie Jorritsma-Lebbink;
- Frank van Kappen;
- Tanja Klip-Martin;
- Menno Knip
- Sybe Schaap;
- Koos Schouwenaar;
- Mart van de Ven.

Het fractiebestuur bestond gedurende het gehele jaar uit Annemarie Jorritsma, voorzitter, Helmi Huijbregts, vice-voorzitter/penningmeester en Mart van de Ven, secretaris.

De VVD Eerste Kamerfractie vergadert tijdens de vergaderperiode elke dinsdagochtend. Op die dag vinden ook de plenaire vergaderingen en stemmingen over de wetsvoorstellen plaats, evenals de vergaderingen van de verschillende Commissies van de Eerste Kamer.

Het fractiebestuur nodigt regelmatig gasten uit vanuit de VVD partijorganisatie om, volgens een tevoren opgesteld schema, een vergadering van de fractie bij te wonen. In het verslagjaar waren dat de partijvoorzitter en leden van het Hoofdbestuur, de voorzitter van de VVD Bestuurdersvereniging en de voorzitters van de verschillende VVD-regio's. Ook de voorzitter van de VVD Tweede Kamerfractie en de voorzitter van de VVD-vertegenwoordigers in het Europees Parlement bezochten de fractie, evenals de voorzitters van de fracties in de Provinciale Staten.

Vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid hecht de fractie eraan om jonge mensen in de gelegenheid te stellen kennis te maken met het parlementaire werk in de Eerste Kamer en met het liberalisme als gedachtegoed van waaruit de VVD-fractie opereert. In het verslagjaar hebben drie stagiaires met veel enthousiasme en tot wederzijdse tevredenheid stagewerkzaamheden voor de fractie kunnen verrichten.

In de verschillende Commissies van de Eerste Kamer hebben de volgende VVD leden zitting. In enkele gevallen wordt ook het voorzitterschap van de Kamercommissie bekleed. Als gevolg van de besluitvorming tijdens de kabinetsformatie over de indeling in departementen is een wijziging aangebracht in de naamgeving en de samenstelling van de Kamercommissies.

- Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ): Koos Schouwenaar (fractiecoördinator), Anne-Wil Duthler, Helmi Huijbregts-Schiedon, Frank van Kappen, Tanja Klip-Martin.
- Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO): Frank van Kappen (fractiecoördinator), Frank de Grave, Menno Knip, Sybe Schaap.
- Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (EZK/LNV): Helmi Huijbregts-Schiedon (fractiecoördinator), Reina de Bruijn-Wezeman, Tanja Klip-Martin, Sybe Schaap.
- Europese Zaken (EUZA): Sybe Schaap (fractiecoördinator), Reina de Bruijn-Wezeman, Frank van Kappen, Mart van de Ven
- Financiën (FIN): Frank de Grave (fractiecoördinator en voorzitter Kamercommissie), Jan Anthonie Bruijn, Menno Knip, Mart van de Ven.
- Immigratie & Asiel / JBZ-raad (I&A/JBZ): Menno Knip (fractiecoördinator), Anne-Wil Duthler, Sybe Schaap, Koos Schouwenaar.
- Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving (IWO): Tanja Klip-Martin (fractiecoördinator), Helmi Huijbregts-Schiedon, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Sybe Schaap.
- Justitie en Veiligheid (J&V): Anne-Wil Duthler (fractiecoördinator en voorzitter Kamercommissie), Menno Knip, Koos Schouwenaar, Mart van de Ven.
- Koninkrijksrelaties (KOREL): Frank van Kappen (fractiecoördinator), Helmi Huijbregts-Schiedon, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Koos Schouwenaar.
- Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW): Jan Anthonie Bruijn (fractiecoördinator), Reina de Bruijn-Wezeman, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Tanja Klip-Martin.
- Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW): Mart van de Ven (fractiecoördinator), Jan Anthonie Bruijn, Reina de Bruijn, Frank de Grave.
- Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS): Reina de Bruijn-Wezeman (fractiecoördinator), Jan Anthonie Bruijn, Frank de Grave, Tanja Klip-Martin.
- Verzoekschriften: Koos Schouwenaar.

In 2016 werd de Tijdelijke Commissie Werkwijze Eerste Kamer ingesteld. Namens de VVD had Helmi Huijbregts-Schiedon hierin zitting. De Commissie heeft op 11 juli 2017 verslag uitgebracht.

Vanuit de Eerste Kamerfractie participeren de volgende senatoren in internationale organisaties:

- De Raad van Europa: Mart van de Ven (lid), Reina de Bruijn (plv.lid);
- Parlementaire Assemblee van de NATO: Frank van Kappen (lid) en Menno Knip (plv.lid);
- OVSE: Frank van Kappen (lid);
- Taalunie: Helmi Huijbregts-Schiedon (lid);
- Beneluxparlement: Mart van de Ven, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Reina de Bruijn-Wezeman.

11.2 Tweede Kamerfractie

Samenstelling 20e fractie bij begin verslagjaar: 40 leden

mevr. drs. T. Van Ark, mr. M. Azmani, mevr. drs. Y. Berckmoes-Duindam, mevr. mr. B.G. de Boer, ir. R.P.G. Bosma, A. Bosman, drs. J.H. ten Broeke, mevr. dr. B.I. van der Burg, mevr. drs. I.S.H. Caluwé, R.J. Dijkstra, drs. P.J. Duisenberg, T.M.C. Elias, J.H. Geselschap, M.G.J. Harbers, R. Heerema, drs. L.A. de Lange, R.E. van der Linde, mevr. W.J.H. Lodders, mevr. A. van Miltenburg, ir. P.J.M.J. Moors, drs. A. Mulder, mevr. mr. H. Neppéus, mevr. C.N.A. Nijkerken – de Haan, mr. F. van Oosten, mr. S.C.C.M. Potters, D.A. van der Ree, mr. A.C.L. Rutte, mevr. drs. A. Schut-Welkzijn, mevr. drs. K.J. Straus, mr. J. Taverne, mr. F. Teeven, mevr. drs. O.C. Tellegen, mr. J. Van Wijngaarden, drs. H.S. Veldman, mevr. drs. B. Visser, mevr. drs. A. de Vries, drs. R. Vuijk, B. van 't Wout, E. Ziengs en H. Zijlstra.

Samenstelling 21^e fractie bij einde verslagjaar: 33 leden

mr. M. Azmani, mevr. Drs. B. Becker, A. van den Bosch, A. Bosman, drs. J.H. ten Broeke, dr. K.H.D.M. Dijkhoff, dr., R.J. Dijkstra, Z. El Yassini, ir. W.R. van Haga, R.J. Heerema, mevr. J.A. Hennis – Plasschaert, mevr. Drs. S.T.M. Hermans, drs. D.A.N. Koerhuis, dr. S.M.G. Koopmans, mevr. Drs. A.J.M. Laan-Geselschap, drs. L.A. de Lange, mr. Drs. R.E. van der Linde, mevr. W.J.H. Lodders, drs. J. Middendorp, drs. A. Mulder, mevr. C.N.A. Nijkerken – de Haan, mr. F. van Oosten, mr. A.C.L. Rutte, mevr. drs. O.C. Tellegen, mevr. Drs. J.Z.C.M. Tielen, drs. H.S. Veldman, mevr. Drs. A. de Vries, A. Weverling, drs. D. Wiersma, M. Wörsdörfer, B. van 't Wout, mevr. D. Yeşilgöz - Zegerius, E. Ziengs.

Samenstelling van het fractiebestuur van de 21^e VVD Tweede Kamerfractie:

- K.H.D.M. Dijkhoff, voorzitter
- B. van 't Wout, vicevoorzitter
- Mevr. O.C. Tellegen, secretaris en lid Presidium
- Mevr. H. Lodders, penningmeester
- R.E. van der Linde, secretaris personeel & pm-coördinaat
- Mevr. B. Becker, secretaris externe contacten

Bijzondere fractiebijeenkomsten in het verslagjaar

Op 16 januari kwam de fractie in Delft bijeen voor de bespreking van het komende jaar;
Op 1 en 2 september vond het jaarlijkse fractieweekend plaats in Dalfts.

Vergaderingen binnen de fractie

De fractie vergadert iedere dinsdagochtend, ter voorbereiding op de Kamerweek. Op de dinsdagmiddagen komt de fractie bijeen ter bespreking van een lange termijn thema en in het najaar ter bespreking van de deelbegrotingen. Het fractiebestuur vergadert in beginsel één keer per week. De fractiecommissies bepalen zelf de vergaderfrequentie.

Overige

- Zowel fractie als fractieleden ontvangen enorme aantallen e-mails; de aantallen worden niet bijgehouden;
- De vergaderingen van de (thema)netwerken en congressen van de partij werden door fractieleden bijgewoond.

- HB-leden en Regio-voorzitters woonden roulerend de reguliere fractievergadering op dinsdagochtend bij.

11.3 VVD-delegatie in het Europees Parlement

Hans van Baalen

Delegatieleider van de VVD in het Europees Parlement

Voorzitter ALDE-Partij

- Lid van het bestuur van de ALDE-fractie
- Lid van de Commissie Buitenlandse Zaken (AFET), ALDE-coördinator Buitenlandse Zaken
- Lid van de Subcommissie Veiligheid en Defensie (SEDE), ALDE-coördinator Veiligheids- en Defensiebeleid
- Plv. lid van de Commissie Internationale Handel (INTA)
- Voorzitter van de EP-delegatie voor de betrekkingen met Zuid-Afrika (D-ZA)
- Plv. lid van de Commissie Terrorisme (TERR)

Hans van Baalen richt zich in het Europees Parlement op Buitenlandse Zaken, Veiligheids- en Defensiebeleid en Internationale Handel. Namens de ALDE-fractie is hij eerste woordvoerder Rusland, Oekraïne en Wit-Rusland. In het afgelopen jaar heeft hij zich intensief beziggehouden met maatregelen om terreur te bestrijden (Hans van Baalen is lid van de tijdelijke commissie terrorisme) en de Europese buitengrenzen te versterken om illegale migratie tegen te gaan. De Turkije-deal, die onder het Nederlands EU-voorzitterschap tot stand is gekomen, speelt hierin een belangrijke rol. Daarnaast heeft Van Baalen zich sterk gemaakt voor sluiten van handelsverdragen met derde-landen, waaronder Canada, Japan en Zuid-Afrika. Als voorzitter van de ALDE-Partij zet hij zich in voor de groei van liberale partijen in Europa en streeft naar minimaal 100 zetels voor de ALDE-fractie in het EP na de Europese verkiezingen in 2019 (momenteel heeft de ALDE-fractie 68 zetels in het EP). Hans onderhandelt namens de Europese liberalen met de beweging En Marche van de Franse president Emmanuel Macron.

Caroline Nagtegaal – van Doorn

- Lid commissie ECON (Economische & Monetaire Zaken)
- Plv. Lid commissie ITRE (Industrie, Onderzoek, Energie)
- Plv. Lid commissie TAXE (Financiële misdrijven, belastingontduiking en belastingontwijking)
- Vice-voorzitter Delegatie voor betrekkingen met India
- Lid van parlementarier intergroups LHBTI

In ECON focust Caroline zich op het herstel van vertrouwen in de Europese financiële sector. Dit zijn dossiers rondom de Euro, het Stabiliteits- en Groeipact, banken, verzekeraars, pensioenfondsen, accountancy en nieuwe financiële technologie. Daarnaast is ze lid van de TAXE-commissie, waar ze werkt aan de bestrijding van belastingontduiking en het tegengaan van het witwassen van geld. In ITRE richt Caroline zich op dossiers als cybersecurity, quantumtechnologie, robotisering, ruimtevaart, onderzoek, innovatie, Europees Defensie fonds en MKB. Ook zit Caroline in het bestuur van Knowledge4Innovation.

Jan Huitema

- Lid van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling
- Plaatsvervangend lid Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid
- Lid van de delegatie voor de betrekkingen met Canada
- Vice-coördinator Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling voor de ALDE groep
- Woordvoerder VVD in het Europees Parlement voor het Europees budget

Jan Huitema houdt zich binnen de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling bezig met het Europees landbouwbeleid. Hij zet zich in voor een innovatieve, competitieve en duurzame Europese landbouwsector. Zijn focus ligt vooral op de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), waarbij hij zich hard maakt voor een landbouwbeleid waarin ondernemerschap en toegevoegde waarde wordt aangemoedigd en stilstand niet wordt beloond.

Binnen de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid houdt Jan zich onder andere bezig gehouden met onderwerpen zoals antibioticaresistentie (AMR). Omdat dit een grensoverschrijdend probleem is, streeft Jan in het Europees Parlement voor een Europese aanpak gericht op onderzoek en bewustwording. Daarnaast werkt hij mee aan Europees beleid dat zich erop richt de klimaatdoelstellingen die in Parijs zijn gesteld te behalen, onder andere door beleid op het gebied van CO2 emissies.

Jan is VVD-woordvoerder in het Europees Parlement voor het Europees budget. Hij streeft naar hervormingen binnen het Meerjarig Financieel Kader (MFK), gericht op het verbeteren van betere besteding van Europese gelden. Door meer aandacht te geven aan hoe Europese fondsen worden besteed en te controleren of de gewenste resultaten worden behaald, kan efficiënter worden omgegaan met het budget en komt er geld vrij voor nieuwe prioriteiten.

VVD

catiedoeleinden

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Bestuur, Democratie en Financiën
T.a.v. Partijfinanciering
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Datum: 28 juni 2017
Betreft: Verantwoording subsidie WFPP 2017

Geachte heer / mevrouw,

Graag bieden wij u de verantwoording aan, ten behoeve van de vaststelling van de ontvangen subsidie vanuit de Wet Financiering Politieke Partijen 2017, voor de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting, de Haya van Somerenstichting en de JOVD. Het inhoudelijk jaarrapport van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting zal per post naar u worden verzonden.

Daarnaast bieden wij u ook de verklaringen van ontvangen giften en schulden aan die zijn aangegaan door neveninstellingen van de VVD en die dat via de VVD verantwoordden.

Het bedrag waar de VVD en haar neveninstellingen na de vaststelling van het subsidiebedrag 2017 nog recht op hebben, kan worden overgemaakt naar rekening NL29 ABNA 0630 4975 16 ten name van de VVD.

Mocht u vragen of opmerkingen over de aangeleverde documenten hebben dan kunt u mij bereiken via telefoonnummer [REDACTED] of via e-mail [REDACTED]

Vriendelijke groet,

Marcel Krul
Controller

Namens:

[REDACTED]
Drs. Ir. L.D. Wigboldus
Directeur

Bijlagen:

- Inhoudelijk Jaarverslag VVD 2017;
- Financieel Jaarrapport VVD 2017;
- WFPP controleverklaring VVD en Haya van Somerenstichting;
- Financieel Jaarrapport Prof. mr. B.M. Teldersstichting 2017;
- Financieel Jaarrapport Haya van Somerenstichting 2017;
- Inhoudelijk Jaarverslag Haya van Somerenstichting 2017;
- Financieel Jaarverslag JOVD 2017;
- Inhoudelijk Jaarverslag JOVD 2017;
- Verklaring giften en schulden Stichting voor Oeconomische Politiek 2017
- Verklaring giften en schulden Ivo Opstelten Foundation 2017;

ABN AMRO IBAN NR: NL29ABNA0630497516
BIC: ABNANL2A
KVK 40409353
BTW NLO 028 73758 B01

T 070 361 30 61
F 070 360 82 76
E info@vvd.nl
W www.vvd.nl

Mauritskade 21
Postbus 30836
2500 CV Den Haag

VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID
EN DEMOCRATIE

- Verklaring giften en schulden Stichting Mr. H.C. Dresselhuysfonds 2017;
- Verklaring giften en schulden SOV Tweede Kamerverkiezingen 2017;
- Verklaring giften en schulden Prof. mr. B.M. Teldersstichting 2017.

ABN AMRO IBAN NR: NL29ABNA0630497516
BIC: ABNANL2A
KVK 40409353
BTW NLO 028 73758 B01

T 070 361 30 61
F 070 360 82 76
E info@vvd.nl
W www.vvd.nl

Mauritskade 21
Postbus 30836
2500 GV Den Haag

**VOLKSPARTIJ
VOOR VRIJHEID
EN DEMOCRATIE**

Jaarverslag 2017

**Prof. mr. B.M. Teldersstichting
Den Haag**

2 mei 2018

Jaarverslag 2016 van Prof. mr. B.M. Teldersstichting

Inhoudsopgave	pagina
<i>Directieverslag</i>	1
Algemeen	1
Activiteiten in 2017	2
Programma 2018	8
Financieel	14
<i>Jaarrekening 2017</i>	17
Balans per 31 december 2017	18
Rekening van baten en lasten 2017	19
Grondslagen voor waardering en resultaat	20
Specificaties van posten op de balans	21
Specificaties van posten op de rekening van baten en lasten	24
WNT-verantwoording 2017	29
Overige gegevens	30
Totaal aantal pagina's	30

Directieverslag

Algemeen

De prof.mr. B.M. TeldersStichting is de politiek-wetenschappelijke instelling voor een liberale benadering van maatschappelijke problemen en het wetenschappelijk bureau ten behoeve van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD). Het bureau is vernoemd naar Benjamin Marius Telders. Deze hoogleraar Volkenrecht uit Leiden werd in 1938 op 35-jarige leeftijd voorzitter van de Liberale Staatspartij (LSP), een voorloper van de VVD. Hij gold als een politieke belofte; van hem werd een beginselvaste wederopleving van de in versukkeling geraakte LSP verwacht.

Tijdens de oorlog verzette Telders zich openlijk tegen de door de Duitse bezetter van hoogleraren, studenten en ambtenaren geëiste 'ariërverklaring'. Eind 1940 werd hij vanwege dit verzet opgepakt en kwam uiteindelijk in concentratiekamp Bergen-Belsen terecht. Daar bezweek hij op 6 april 1945 aan vlektyfus – negen dagen voordat de geallieerden het kamp bevrijdden. Op 9 mei 1946 werd hem postuum het verzetskruis toegekend, voor de door hem getoonde moed tijdens de bezetting. Precies negen jaar later, op 6 april 1954, werd de TeldersStichting opgericht, mede ter nagedachtenis aan Telders.

De studies van de TeldersStichting worden – zowel digitaal als op schrift – gepubliceerd in de vorm van geschriften en korte politiek-wetenschappelijke stellingnames. In deze publicaties worden de resultaten weergegeven van het onderzoek naar eigentijdse maatschappelijke problemen. Aan het einde van de studies worden liberale beleidsaanbevelingen geformuleerd.

De studies worden voor een deel verricht in werkgroepen, die zijn samengesteld uit een of meer externe deskundigen, alsmede een stafmedewerker van de stichting. De groep externe deskundigen bestaat uit wetenschappelijke onderzoekers, (oud-) politici en betrokkenen uit verschillende maatschappelijke geledingen. Zij stellen hun tijd en deskundigheid beschikbaar voor het gezamenlijk analyseren van actuele vraagstukken. Daarnaast verschijnen bij de TeldersStichting studies die in zijn geheel door deskundigen van buitenaf zijn geschreven. Het curatorium is het bestuur van de TeldersStichting en houdt toezicht op de wetenschappelijke kwaliteit van de publicaties.

Naast de genoemde studies publiceert de TeldersStichting, vaak in samenwerking met een uitgever, boeken van meer algemene aard die inzicht bieden in (de historie van) het liberalisme als politieke en filosofische stroming of overzichten geven van liberale denkers en politici. Voorbeelden van dergelijke studies zijn het rijk geïllustreerde *Liberaleenboek*, bundels met portretten van liberale filosofen, politici of economen alsmede jubileumpublicaties. De TeldersStichting is voorts uitgever van het tijdschrift *Liberale Reflecties* – voorheen *Liberaal Reveil*. Dit blad komt tot stand onder verantwoordelijkheid van een onafhankelijke redactie. Tot slot verschijnt sinds 2014 jaarlijks het *Liberaal Journaal*, waarin een thema op luchtige wijze van verschillende zijden door diverse auteurs wordt belicht.

Mede ten behoeve van de discussie over de inhoud van haar publicaties organiseert de TeldersStichting symposia en debatsessies. De resultaten van deze discussies leiden soms tot nieuwe publicaties. Geregeld nodigt de TeldersStichting een befaamd spreker uit het buitenland uit voor het houden van de TeldersLezing. In 2016 is bovendien begonnen met een nieuwe serie TeldersTafels, waarbij een select gezelschap dineert en discussieert met een prominente spreker. Jaarlijks wordt voorts een zomerschool georganiseerd voor vergevorderde studenten aan Nederlandse universiteiten. Centraal staan de filosofische grondslagen van het liberalisme.

Op de website van de TeldersStichting verschijnen de onderzoeken, alsmede opinieartikelen, filmopnames van bijeenkomsten en filmpjes over liberaal gedachtengoed. Wekelijks wordt de TeldersAlert samengesteld met het laatste nieuws, verschenen publicaties, uitnodigingen voor evenementen. Daarnaast beschikt de TeldersStichting over een webshop, waarin de nieuwste publicaties van de stichting zowel in hardcopy als digitaal beschikbaar zijn.

De voor u liggende krant bevat een verslag van de werkzaamheden van de TeldersStichting in 2017 en het programma voor 2018. Voor de meest actuele informatie kunt u steeds terecht op onze website TeldersStichting.nl.

Activiteiten in 2017

Geopolitiek en defensie. Pal staan voor vrijheid en veiligheid | Geschrift 126

Net als de meeste andere Europese landen heeft Nederland (te) lange tijd in de illusie geleefd dat na de Koude Oorlog 'vredesdividend' kon worden geïnd. Er is dusdanig op defensie-uitgaven bezuinigd dat de krijgsmacht met kaalslag te maken heeft gekregen. Maar de wereld is allerminst veilig geworden. Denk alleen al, betrekkelijk nabij, aan de annexatie van de Krim door Rusland, de (burger)oorlogen in het Midden-Oosten en het moslim-terrorisme.

Een werkgroep onder leiding van voormalig ambassadeur Ida van Veldhuizen, en met wetenschappelijk medewerker van de TeldersStichting Danny Turk als scribe, heeft een analyse gemaakt van de geopolitieke en militaire ontwikkelingen die ons continent bedreigen. Daaraan voorafgaand maakt de werkgroep duidelijk welke eigenlijk de doelen zijn die juist liberalen in de internationale betrekkingen dienen na te streven en hoe waarden en belangen zich tot elkaar verhouden. De werkgroep merkt op dat belangen ook immaterieel van aard kunnen zijn. Juist ook onze Westerse waarden, die samenhangen met onze vrije samenleving, vormen een belang van de eerste orde om te verdedigen. Nederland heeft voorts verschillende andere belangen waarvan verdediging van het eigen land en bescherming van de burgers primair behoren te staan.

De werkgroep stelt dat Nederland zijn defensie-uitgaven zo snel mogelijk doch uiterlijk in 2024 moet hebben gebracht op minimaal de Navo-norm van 2% van het BBP. In verband met de razendsnelle technologische ontwikkelingen zal ten minste 2% (momenteel is het 1,3%) van het defensie-budget moeten worden besteed aan kennis en innovatie. Samenwerking met krijgsmachten van onze bondgenoten is van belang om de uitgaven zo efficiënt mogelijk te besteden maar onze eigen krijgsmacht moet wel in staat blijven in het hele geweldsspectrum en in wisselende verbanden op te treden. Daarom is taakspecialisatie geen optie. Om meer stabiliteit in de defensie-uitgaven te verkrijgen is het zaak te werken op basis van een meerjarig begrotingsmodel. Gefragmenteerde besluitvorming staat krachtadig optreden in de weg. Daarom beveelt de werkgroep oprichting van een Nationale Veiligheidsraad aan, onder coördinatie van het ministerie van Algemene Zaken.

Een eerste exemplaar van het geschrift is op woensdag 8 maart 2017 tijdens een persconferentie aangeboden aan toenmalig minister van Defensie Jeanine Hennis-Plasschaert. Op dinsdag 11 april vond er in samenwerking met de Atlantische Commissie een symposium plaats op basis van *Geopolitiek en Defensie*.

Zeven politieke levens | Memoires Frits Korthals Altes

VVD-politicus Frits Korthals Altes publiceerde in 2017 zijn memoires *Zeven politieke levens. Herinneringen in dossiers*. Korthals Altes heeft een indrukwekkende staat van dienst in de Nederlandse politiek als Tweede Kamerlid, Eerste Kamerlid en voorzitter van de senaat, minister

van Justitie, bestuurslid en voorzitter van de VVD en kabinetinformatuur. Bovendien is Korthals Altes minister van Staat.

Gedurende zijn carrière kreeg Korthals Altes te maken met diverse interessante zaken, die deels bij menigeen nog vers in het geheugen zullen liggen. Zo kreeg hij als minister van Justitie te maken met de geruchtmakende ontvoeringen van Toos van der Valk, Freddy Heineken en diens chauffeur Ab Doderer, Valerie Albada Jelgersma en Gerrit Jan Heijn. Daarnaast hielden de terreurdaden van RaRa in die tijd de gemoederen bezig, evenals de vraag of de Duitse oorlogsmisdadigers in Breda al dan niet voor vrijlating in aanmerking zouden moeten komen. Zijn directe betrokkenheid bij deze onderwerpen maakt dat Korthals Altes de lezers een uniek inkijkje kan bieden in het gebeurde.

Nog in de schoolbanken van het Amsterdamse Barlaeus Gymnasium koos Korthals Altes voor de Partij van de Vrijheid, zojuist opgericht door Dirk Stikker, en begon een affichestrijd met de benedenburen die de Partij van de Arbeid steunden. Later zou Korthals Altes bestuurlijk actief worden bij de VVD - de opvolger van de PvdV – en getuige zijn van de enorme groei van die partij onder Hans Wiegel en Haya van Someren.

In zijn autobiografie schetst Korthals Altes de politieke geschiedenis van de laatste zestig jaar scherp en goed gedocumenteerd, mede dankzij de vele plakboeken die zijn echtgenote gedurende zijn carrière bijhield. De TeldersStichting voorzag het concept van commentaar en maakte de publicatie van deze memoires in 2017 mede mogelijk met een financiële bijdrage.

Digitalisering en Bildung | Geschrift 127

In 2017 publiceerde de TeldersStichting *Digitalisering en Bildung. De vierde dimensie van het onderwijs*. Dit boek gaat over de dragers van het onderwijs: de docent en zijn hulpmiddelen, die in toenemende mate digitaal of virtueel van aard zijn. Het schetst een beeld van de implicaties en verwachtingen voor de manier waarop in de toekomst onderwijs gegeven wordt. De tablet, de robot en de *virtual reality* bril treden het klaslokaal en de collegezaal binnen. Net als de rest van de samenleving is ook het onderwijs aan het digitaliseren. Digitalisering heeft invloed op de plaats waar onderwijs gegeven wordt, op de tijd waarop een scholier of student onderwijs volgt en op de rol van de docent.

De vraag is hoe digitalisering van het onderwijs zich verhoudt tot het klassieke liberale onderwijsideaal: Bildung. Voor liberalen moet onderwijs gericht zijn op de brede vorming van een kind of jong-volwassene tot een vrij individu. Dankzij de ontwikkeling van zijn unieke talenten zal hij later zijn eigen positie in de maatschappij kunnen innemen en zijn leven richting kunnen geven. Welke kansen en bedreigingen brengt digitalisering van het onderwijs met zich mee voor dit onderwijsideaal? Die vraag staat in dit geschrift centraal. Enkele aanbevelingen worden geformuleerd, opdat de overheid de kansen voor het Bildungsideaal benut en de bedreigingen ervoor tegengaat. Daarbij vragen de auteurs bijzondere aandacht voor het waarborgen van de toegang tot het onderwijs – juist als dat zich verplaatst van een fysieke onderwijsruimte naar een digitale of virtuele.

Digitalisering en Bildung is tot stand gekomen in werkgroepsverband. De leden van de werkgroep waren Jan Anthonie Bruijn (voorzitter), Fabienne Hendricks (vicevoorzitter), Hein van Asseldonk, Ronald van den Bos, Jeroen Duin, Annemarie Jansen, Charlotte Lockfefer-Maas (scribent) en Agnita Mur.

Vrouwenkiesrecht | Liberaal Journaal

In 2017 was het honderd jaar geleden dat het algemeen mannenkiesrecht werd ingevoerd, evenals het passief kiesrecht voor vrouwen. Daarmee konden vrouwen zich voortaan verkiesbaar stellen en ook gekozen worden. Tevens werd de weg vrijgemaakt voor actief kiesrecht voor vrouwen – het recht om ook zelf een stem uit te brengen. Het zou nog tot 1919 duren alvorens vrouwen daadwerkelijk actief kiesrecht verwierven.

In feite zou dus gesteld kunnen worden dat er pas in 2019 daadwerkelijk iets te vieren is. Desalniettemin was het goed ook nu reeds bij honderd jaar passief kiesrecht stil te staan, als eerste stap op welke naar gelijke politieke rechten. Bovendien vierde het Liberaal Vrouwen Netwerk van de VVD in 2017 zijn vijftienjarig bestaan, eens te meer een goede reden om in dat jaar reeds stil te staan bij de politieke participatie van vrouwen. Patrick van Schie en Fleur de Beaufort verleenden hun medewerking aan de jubileumbijeenkomst van het LVN in september 2017. Bovendien werd in een speciale editie van het *Liberaal Journaal* stilgestaan bij 100 jaar politieke participatie van vrouwen.

Hoe kwam het passief kiesrecht in 1917 uiteindelijk tot stand; welke ontwikkelingen hebben zich sinds 1917 voorgedaan in de politieke participatie van vrouwen; welke prominente (liberale) vrouwen hebben als eerste stappen gezet in de actieve politiek? Hoe gaat een partij als de SGP – anno 2017 de enige partij die vanuit haar beginselen geen voorstander is van dit recht voor vrouwen – om met het passief vrouwenkiesrecht? Welke rol speelden het Liberaal Vrouwen Netwerk en zijn voorganger Vrouwen in de VVD voor liberale vrouwen in Nederland? Welke uitdagingen zijn er nog voor het Netwerk? Deze en andere vragen komen aan bod in deze speciale editie van het *Liberaal Journaal*.

Vooruitgang | Liberaal Journaal

Eind 2017 verscheen een editie van het *Liberaal Journaal* waarin werd onderzocht wat het begrip vooruitgang kan betekenen voor liberalen. De technologie heeft de afgelopen eeuwen enorme vooruitgang geboekt. Maar zijn we er in de loop van de geschiedenis ook in moreel opzicht op vooruit gegaan? En zijn liberalen nu eigenlijk wel progressief of eerder conservatief? Zorgt het perspectief op vooruitgang ook voor meer geluk? In totaal werkten 13 auteurs, niet allen liberalen, mee aan deze editie met bijdragen op het snijvlak van wetenschap en politiek.

Wat de één als vooruitgang bestempelt, kan in de ogen van een ander als grote achteruitgang worden gezien. Toch blijkt uit deze editie van het *Liberaal Journaal* dat ook liberalen een zekere opvatting hebben van wat vooruitgang is. Beginselen zoals individuele vrijheid en verantwoordelijkheid staan centraal. De waardigheid van ieder individu vormt uiteindelijk de basis voor het liberale politieke gedachtengoed. In dit licht kunnen we stellen dat de mate van economische vrijheid, respect voor mensenrechten en de mate waarin utopiedenken – wat antiliberaal is – beleid heeft beïnvloed duidelijke maatstaven zijn om te beoordelen of politici 'de goede richting' opgaan.

Maar dit is slechts het begin van een debat, en zeker geen slotwoord. Vanuit dezelfde liberale beginselen, zo laat deze editie van *Liberaal Journaal* zien, kunnen we verschillend denken over wat vooruitgang betekent. De één voelt zich eerder thuis bij het stempel progressief, de ander ziet zichzelf eerder als conservatief, en dit kan ook nog per thema verschillen. En ook al kan in liberaal perspectief een ontwikkeling als vooruitgang worden bestempeld, dat wil niet zeggen dat we mensen mogen dwingen in die ontwikkeling mee te gaan. De ambiguïteit van het begrip vooruitgang toont daarom vooral aan dat we een vitale democratische arena nodig hebben waarin in vrijheid alle opvattingen over vooruitgang gehoord kunnen worden.

Liberale Reflecties

In 2016 is door een vernieuwde kernredactie gewerkt aan een doorstart van het tijdschrift *Liberaal Reveil*. Het is herdoopt tot *Liberale Reflecties*, het heeft een nieuwe, frisse vormgeving gekregen en het zal jaarlijks drie keer verschijnen. Losse artikelen zijn daarnaast te koop in de TeldersShop. De vernieuwingen en de doorstart zorgden ervoor dat het tijdschrift in 2017 niet met de gebruikelijke frequentie verscheen. Desalniettemin is de 58^e jaargang afgesloten met drie omvangrijke edities.

Ondertussen heeft de redactie de beoordelingsprocedure van kopij vernieuwd. Ze heeft allerlei experts benadert om plaats te nemen in de redactieraad van *Liberale Reflecties*. Vanaf oktober 2017 doet *Liberale Reflecties* beroep op vierentwintig redactieraadsleden met expertise op verschillende gebieden om kopij te beoordelen en mede richting te geven aan het blad. De redactie hoopt dat de kwaliteit van het tijdschrift zo ook in de toekomst gewaarborgd is.

In elke editie stelt *Liberale Reflecties* actuele of spraakmakende thema's centraal. In 2017 blikte het blad terug op de Russische Revolutie, die honderd jaar geleden plaatsvond. Ook besteedde het blad aandacht aan de voorstellen van Europese Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker over de toekomst van Europa. De redactie ging over dit laatste onderwerp in gesprek met oud-Commissieleden Frits Bolkestein en Neelie Kroes. Ook in 2018 zal de redactie thema's aansnijden die debatwaarde hebben voor liberalen. In ieder geval zal aandacht worden besteed aan de gemeenteraadsverkiezingen, maar ook thema's als groen liberalisme en technologisering staan op het programma.

Free Market Road Show | 28 maart 2017

Het Austrian Economics Institute in Wenen trekt jaarlijks een aantal weken langs tientallen steden in Europa en de Kaukasus met de Free Market Road Show (FMRS), een serie bijeenkomsten rondom een actueel thema. Deze serie evenementen wordt vormgegeven door een aantal internationale partners, zoals het Oostenrijkse Hayek Institute, Liberty Fund en European Students for Liberty. Lokaal wordt bovendien steeds met andere partners samengewerkt, waardoor in totaal zo'n honderd denktanks en universiteiten betrokken zijn bij de FMRS.

In 2017 stond de wereld na Trump en Brexit centraal tijdens de FMRS. Als deelthema's kwam onder andere de vraag aan bod naar de stand van zaken van de vrijhandel sinds de veranderingen als gevolg van de economische crisis. De Nederlandse stop van de FMRS op 28 maart 2017 vond opnieuw plaats in het fraaie Tassenmuseum Hendrikje te Amsterdam. Tijdens deze tiende editie spraken onder meer Dwight R. Lee (O'Neil Professor of Global Markets and Freedom in the Cox School of Business at Southern Methodist University), Federico Fernandez (verbonden aan het Hayek Institute), Pieter Cleppe (denktank Open Europe) en Adriaan Schout (Senior Research Fellow and Coordinator Europe bij Clingendael). De bijeenkomst werd afgesloten met een geanimeerde netwerkborrel.

Telders, Wiardi Beckman & moed in de politiek | Symposium 21 april

Eind 2016 benaderde mevrouw Karin Telders – nicht van professor Telders, naamgever van de stichting – de TeldersStichting inzake een postuum aan haar oom uitgereikt verzetskruis dat zij graag aan de stichting zou overhandigen. Een goede gelegenheid om tijdens een symposium eens wat nadrukkelijker aandacht te besteden aan het bijzondere leven van Ben Telders en dat van Stuuf Wiardi Beckman – naar wie het wetenschappelijk bureau van de sociaal-democraten is genoemd. Fleur de Beaufort en Frans Becker (oud-medewerker van de WBS) stonden op 21 april 2017 tijdens het symposium stil bij de biografieën van respectievelijk Telders en Wiardi Beckman, waarbij ook de overeenkomsten tussen beide levens aan bod kwamen. Beide biografieën werden

bovendien in het bredere thema van 'moed in de politiek' ingebed door hoogleraar Remieg Aerts (Universiteit van Amsterdam).

Karin Telders haalde persoonlijke herinneringen aan 'oom Ben' Telders op en overhandigde aan directeur Patrick van Schie het verzetskruis. Dit verzetskruis werd op 9 mei 1946 postuum uitgereikt aan de ouders van Ben Telders in het paleis op de Dam door Koningin Wilhelmina. Professor Telders was daarmee een van de eersten aan wie deze op 3 mei 1946 ingestelde onderscheiding – vrijwel uitsluitend postuum verleend – werd toegekend. De onderscheiding heeft een mooie plaats gekregen in het kantoor van de TeldersStichting. Later overhandigde Karin Telders bovendien de schrijfmachine die Telders in Kamp Vught nog heeft gebruikt.

De kabinetsformaties | TeldersTafel 11 mei 2017

Op donderdag 11 mei 2017 sprak historicus Alexander van Kessel – als onderzoeker verbonden aan het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis van de Radboud Universiteit Nijmegen – tijdens de tweede editie van de TeldersTafel over kabinetsformaties. De TeldersTafel is een nieuwe serie bijeenkomsten die de TeldersStichting organiseert. In kleine setting verzorgt een toonaangevende spreker tussen de gangen van een besloten diner door een lezing, waarna de aanwezigen ook met de spreker in debat kunnen gaan. Daarbij geldt de vertrouwelijkheid van de Chatham House Rule.

Mede naar aanleiding van het recent verschenen werk *De kabinetsformaties 1977-2012*, waaraan Van Kessel als mederedacteur en auteur zijn medewerking verleende, kwamen kabinetsformaties in het algemeen aan bod. Doch gezien de actualiteit van het thema en de nog lopende formatie van Rutte-III was er ook ruimschoots gelegenheid met elkaar over die formatie van gedachten te wisselen. De tweede editie van de TeldersTafel werd georganiseerd bij Heerensociëteit 'de Vereniging' | Mammoni te Utrecht.

Zomerschool

In de laatste week van augustus 2017 organiseerde de TeldersStichting haar jaarlijkse zomerschool in hotel Bergse Bossen, gelegen te Driebergen. De insteek van de zomerschool: een intensief vierdaags programma, waarin de verschillende facetten van het liberalisme behandeld zouden worden. De zomerschool telde twintig deelnemers, allen student of recent afgestudeerd.

Het liberalisme bleek geen uniform gedachtegoed; het omvat verschillende sub-stromingen. Inleidingen werden verzorgd door onder anderen Patrick van Schie en Fleur de Beaufort, Raymond Kubben, de huidig voorzitter van de Eerste Kamer, Ankie Broekers-Knol, en VVD Tweede Kamerlid Dilan Yesilgöz-Zegerius. Veel lezingen concentreerden zich op de politieke fundamenteën van het liberalisme, maar regelmatig werd ook een andere invalshoek gekozen. Zo presenteerde neurowetenschapper Peter Hagoort een verhaal over de neurologische beperkingen die wij mensen omtrent de vrije wil ervaren. Waar wij onszelf al snel beschouwen als mensen die weloverwogen, rationele beslissingen kunnen nemen, illustreerde Hagoort aan de hand van een aantal voorbeelden dat we onbewust vaak selectief zijn in wat we wel en niet waarnemen.

Diederik van Dijk (SGP), Jan Jacob van Dijk (CDA) en Naomi Woltring (PvdA) betoogden over hun visie op het liberalisme, in relatie tot hun eigen ideologische achtergronden. Uiteraard hadden deze sprekers allen een kritische noot te plaatsen bij het liberalisme. Volgens Diederik van Dijk was de vrijheid van het individu op bepaalde terreinen doorgeslagen waar volgens hem het laatste woord bij God lag. De bekendste voorbeelden hiervan zijn de Nederlandse abortus- en euthanasiewetgeving. Jan Jacob van Dijk stelde dat het individu vooral zijn waarde vindt in sociale verbanden, waarbij het gezin traditioneel gezien een erg belangrijke rol inneemt. Woltring bekritiseerde het liberalisme op het negeren van falende markten, die schade aan mens en natuur

zouden brengen. Desalniettemin wisten die drie sprekers in verschillende mate ook overeenkomsten met het liberalisme te vinden. Het leverde interessante discussies met de cursisten op, en creëerde een wederzijdse reflectie op de eigen filosofische kernwaarden.

Rusland en de Russische Revolutie | Symposium

Op vrijdagmiddag 27 oktober 2017 organiseerde de TeldersStichting in samenwerking met het VVD-Thematisch Netwerk Internationaal en het European Liberal Forum een symposium met de titel 'Russian Revolution Then and Now'. Het was in 2017 100 jaar geleden dat de Oktoberrevolutie in het Russische Rijk uitbrak, op 25 en 26 oktober 1917 (volgens de toenmalige Russische tijdrekening, die 13 dagen achterliep op de onze). Zo'n 100 bezoekers waren naar het Institute for Global Justice in Den Haag gekomen, waar drie sprekers stilstonden bij zowel die revolutie zelf, als ook bij de hedendaagse verhouding tussen Rusland en het Westen. De moderator voor deze middag was voormalig ambassadeur Adriaan Jacobovits de Szeged.

Liberalen kijken op de Russische Revolutie vooral terug als een tragedie. Dat is volgens Patrick van Schie, directeur van de TeldersStichting, echter meteen ook een eerste goede reden om stil te staan bij de gebeurtenissen. De revolutie markeerde de totstandkoming van een liberale dystopie: de absolute waardering van het collectief ten koste van het individu, een dictatuur in plaats van een democratie en een planeconomie in plaats van een markteconomie. De opkomst van het communisme en de Koude Oorlog betekenden ook een nieuw tijdperk voor de internationale betrekkingen. En 100 jaar Oktoberrevolutie kan tot slot ook aanleiding zijn om te reflecteren op blijvende invloeden van die gebeurtenissen.

Drie sprekers verzorgden een rijkgevoeld middagprogramma. De eerste spreker was de Amerikaanse historicus Sean McMeekin, auteur van het recent verschenen boek *The Russian Revolution. A New History*. De tweede spreker van de middag was Koert Debeuf, directeur van The Tahrir Institute for Middle East Policy (TIMEP) Europe. Hij besprak de banden tussen Rusland en het Midden Oosten. Tony van der Togt, als onderzoeker verbonden aan Instituut Clingendael, ging als derde spreker in zijn inleiding in op het buitenlands en veiligheidsbeleid van Rusland en de uitdagingen daarbij voor de EU en de NAVO.

De Toekomst van de Euro | TeldersTafel 7 december 2017

Op 7 december 2017 organiseerde de TeldersStichting een TeldersTafel over de schulden crisis en de toekomst van de Euro. Prof. dr. Lex Hoogduin, hoogleraar *Economics of Complexity and Uncertainty in Financial Markets and Financial Institutions* aan de Rijksuniversiteit Groningen, sprak in het Utrechtse restaurant Stadskasteel Oudaen over de schulden crisis, het beleid en de visie van de Europese Centrale Bank (ECB) en het verschil tussen Noord-Europese en Zuid-Europese eurolanden. Hoogduin schuwde er niet voor om lastige begrippen zoals het beleid van *quantitative easing* aan de aanwezigen uit te leggen en ingewikkelde beleidskeuzes van de ECB toe te lichten. Juist doordat dit onderwerp zo doorspekt is van technisch jargon, kwam er een verhelderende discussie op gang over diverse toekomstscenario's voor het Eurogebied.

Het team van de TeldersStichting

Geregeld worden directeur en stafleden van de TeldersStichting uitgenodigd als spreker voor lezingen, gastcolleges, interviews of forumdebatten. In 2017 verzorgden zij ondermeer inleidingen voor verschillende VVD- en JOVD-afdelingen en VVD-netwerken. Voorts gaven zij cursussen voor de Haya van Somerenstichting (VVD) en het Steenkampinstituut (CDA). Patrick van Schie verzorgde bovendien onder andere gastcolleges aan de Katholieke Universiteit Lissabon en de Webster University Leiden, alsmede gastlessen 'grondrechten' op een middelbare school voor 6 VWO. Hij nam deel aan enkele debatten tussen vertegenwoordigers van politiek-

wetenschappelijke bureaus voorafgaand aan de Tweede Kamerverkiezingen. Tevens gaf hij ene presentatie voor de Kiesraad en trad hij op als spreker op het Estoril Political Forum eind juni.

Stafleden werkten in 2017 mee aan artikelen en interviews in onder andere *Het Financieele Dagblad*, *Liberale Reflecties*, *Liber*, *Word Commerce Review*, *Idee*, *Socialisme & Democratie* en *de Helling*.

Fleur de Beaufort en Patrick van Schie schreven een hoofdstuk voor de bundel *Tussen geschiktheid en grondrecht. De ontwikkeling van het Nederlandse kiesrecht vanaf 1795*. Het boek was een initiatief van de Kiesraad en verscheen in december 2017 bij Amsterdam University Press. Een eerste exemplaar van dit boek werd op 14 december aangeboden aan minister Kajsa Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Patrick van Schie schreef een bijdrage voor de bundel *Een versplinterd landschap. Bijdragen over de geschiedenis en actualiteit van Nederlandse politieke partijen (AUP)*; voor de bundel *De strijd om de democratie: essays over democratische zelfverdediging* (uitgeverij Boom); en voor de bundel *De Europese spagaat. Het Europa der Vaderlanden of een hernieuwde Europese Unie* (uitgeverij Aspekt).

De TeldersStichting biedt studenten de mogelijkheid in het kader van hun stage onder begeleiding onderzoek te doen. Over het algemeen gaat het hierbij om onderzoek ten behoeve van de afsluitende masterscriptie. In sommige gevallen sluit een stageonderzoek ook aan bij reeds lopend onderzoek van de TeldersStichting. In 2017 was Nathan Benit (afgestudeerd in de politieke wetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel) als stagiair aan de TeldersStichting verbonden. Hij richtte zich op de liberale traditie in de Franse Politiek. Koen van Kraaij (Radboud Universiteit Nijmegen) verzorgde gedurende zijn stage aanvullend onderzoek over het kiesrecht in Nederland. Tot slot deed Wilbert Jan Derksen (internationale betrekkingen aan de Universiteit Utrecht) in het kader van zijn stage bij de TeldersStichting onderzoek naar burgerschap ten behoeve van het bij de TeldersStichting lopende project rondom dit thema.

Programma 2018

Vrouwenkiesrecht | Publicatie

In 2019 is het honderd jaar geleden dat in Nederland naast het passief kiesrecht ook het actief kiesrecht voor vrouwen werd ingevoerd. Daarmee is het honderd jaar geleden dat het algemeen vrouwenkiesrecht een feit werd. Naar aanleiding van dit heugelijke feit werkt de TeldersStichting in samenwerking met het Liberaal Vrouwenennetwerk van de VVD aan publicatie over honderd jaar vrouwenkiesrecht en meer algemeen de houding van liberalen ten opzichte van de positie van vrouwen.

Rond het fin de siècle maakten vrouwen zich sterk voor een zo gelijk mogelijke behandelingen van mannen en vrouwen. Algemeen vrouwenkiesrecht was een belangrijke mijlpaal in deze strijd. Opmerkelijk is dat de feministen van het eerste uur niets moesten hebben van voorkeursbeleid van overheidswege, iets waar de vrouwen van wat we de derde feministische golf zouden kunnen noemen zich juist vaak wel op beroepen. Gedurende de twintigste eeuw werd de meer gelijke positie van mannen en vrouwen op allerlei terrein geleidelijk bereikt. Voor de laatste stappen naar wat wordt beschouwd als volledige gelijkheid, lijkt in toenemende mate positieve (overheids)actie het devies. Neem bijvoorbeeld de roep om wettelijke quota voor vrouwen in de top van het bedrijfsleven. Hoe verhoudt deze discussie zich tot het liberale gedachtengoed, waarin gelijkwaardigheid en gelijkberechtiging belangrijke uitgangspunten zijn?

Het boek, dat in september 2018 bij uitgeverij Boom zal verschijnen, wordt geschreven door Fleur de Beaufort en Patrick van Schie. Zij besteden aandacht aan de historie van de totstandkoming van het vrouwenkiesrecht in Nederland en daarbuiten; de positie van de vrouw binnen het liberale gedachtengoed; de stellingname van de liberale partijen in ons land ten aanzien van een aantal vrouwenkwesties in het verleden; en een aantal meer actuele thema's rondom vrouwenrechten.

Individualisering | Publicatie

Binnen de liberale filosofie staat het individu centraal als startpunt van het denken. Meer dan eens worden liberalen daarom schuldig bevonden aan alle uitwassen die te wijten zouden zijn aan de 'doorgeslagen individualisering'. Bovendien leidt het centraal stellen van het individu bij herhaling tot het verwijt van egoïsme en zelfs atomisme. Het proces van individualisering is net zo min nieuw als de negatieve connotatie die eraan kleeft. Reeds in de achttiende eeuw waarschuwden communitaristische denkers voor de mogelijk vernietigende gevolgen van te ver doorgevoerde individualisering. Ook toen waren het de liberalen die zich sterk maakten voor het individu en de individuele vrijheid. Zij beschouwden het proces van individualisering en de bevrijding van het individu uit knellende groepsverbanden als iets positiefs en bovendien als onvermijdelijk.

Fleur de Beaufort heeft in het verleden onderzoek gedaan naar de filosofische achtergrond van individualisering en de gevolgen van deze ontwikkeling. In 2018 zal bij Uitgeverij Boom een nadere analyse verschijnen van de begrippen individu, individualisme en individualisering in relatie tot het liberalisme. Daarbij zal tevens aandacht worden besteed aan de participatiesamenleving.

Burgerschapsonderwijs | Politiek-wetenschappelijke Stellingname

In 2018 werkt de TeldersStichting aan twee Politiek-wetenschappelijke Stellingnames over burgerschap. In de eerste stellingname wordt een liberaal begrip van burgerschap gegeven. Wat is burgerschap eigenlijk? Wat verwachten we van huidige burgers? Daarna verschuift de aandacht van de stellingname naar het onderwijs. Burgerschapsonderwijs is veel in het nieuws geweest in 2017. Er wordt gevreesd dat het Nederlandse leerlingen soms aan democratische waarden ontbreekt. Politici vragen zich af wat individuen moeten kennen en kunnen als burgers van de Nederlandse samenleving. In hoeverre is er een spanning tussen het liberale gedachtengoed en een door de overheid georganiseerde burgerschapspedagogiek? Wat vergt het in standhouden van de democratie van liberalen op dit vlak?

De werkgroep voor de eerste Politiek-Wetenschappelijke stellingname wordt voorgezeten door Afshin Ellian (hoogleraar Encyclopedie van de rechtswetenschap aan de Universiteit Leiden). Verder bestaat de werkgroep uit Gerjanne de Jongh (docent maatschappijleer), Nathan Soomer (senior beleidsadviseur MBO Raad), Carien Verhoeff (docent Haagse Hogeschool) en Geerten Waling (historicus aan de Universiteit Leiden). De pen wordt gevoerd door Niek Kok.

Inburgering | Politiek-wetenschappelijke Stellingname

De tweede Politiek-wetenschappelijke Stellingname die betrekking heeft op het onderwerp burgerschap zal meer specifiek de nieuwkomers in Nederland in acht nemen. Het onderzoek richt zich daarmee meer op burgerschap, zoals gedefinieerd in de voorgaande P.S., in relatie tot inburgering. In deze stellingname zal met name de vraag centraal staan wat we van nieuwkomers verwachten en op welke wijze inburgering kan worden vormgegeven. Wat moeten nieuwkomers kennen en kunnen als burgers van de Nederlandse samenleving?

Begin mei 2018 zal een nog te vormen werkgroep met dit thema aan de slag gaan, daarbij voortbordurend op de bevindingen van de werkgroep die zich met burgerschapsonderwijs bezighoudt. Niek Kok zal opnieuw als inhoudelijk secretaris van de werkgroep de pen voeren.

Arbeidsmarkt | Publicatie

In 2018 werkt de TeldersStichting aan een nieuwe studie over de dynamiek op de arbeidsmarkt. Daarvoor is een werkgroep samengesteld die bestaat uit Raymond Brood (voorzitter), Mirjam de Blécourt, Marjolein ten Hoonte, Charlotte Lockefeet-Maas (scribent), Han Mesters en Randall van Poelvoorde.

Er gebeurt veel op de arbeidsmarkt. Deze studie brengt belangrijke ontwikkelingen in kaart en analyseert de effecten van die ontwikkelingen. Het gaat om de ontwikkeling van informatietechnologie (zoals robotisering en kunstmatige intelligentie), arbeidsrechtelijke ontwikkelingen (zoals ontslagbescherming en flexibilisering van arbeidscontracten) en demografie. De werkgroep stelt zich vragen zoals: welke banen zullen verdwijnen als gevolg van technologisering, welke vaardigheden worden juist gewilder op de arbeidsmarkt? Als de effecten van deze ontwikkelingen in kaart zijn gebracht, zal de werkgroep een liberale visie op de toekomst formuleren. Daarbij beoogt de werkgroep de domeinen arbeidsmarkt, sociale zekerheid en onderwijs integraal te benaderen.

Omgevingswet

Op 1 juli 2015 stemde de Tweede Kamer in met de Omgevingswet. Met de herziening van de oude Omgevingswet beoogt de politiek ervaren knelpunten aan te pakken en wordt uiteindelijk gestreefd naar een sterk vereenvoudigd totaalpakket aan regels voor de inrichting van de leefomgeving in ons land. Daarbij wordt naast het belang en behoud van de leefomgeving ook gekeken naar ruimte voor ontwikkelingen, innovatie en duurzaamheid. De gemeentelijke overheid krijgt naar verwachting meer ruimte om binnen enkele wettelijke kaders zelf invulling te geven aan de leefomgeving in hun gemeente. Het huidige kabinet heeft de invoering van de Omgevingswet bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ondergebracht.

De nieuwe wet zal naar verwachting in 2021 in werking treden. Tot die tijd wordt gewerkt aan een Nationale Omgevingsvisie, alsmede de nadere invulling van de nieuwe wet in een viertal algemene maatregelen van bestuur. Samenvoeging van diverse wet- en regelgeving zal een sterke vereenvoudiging van het omgevingsrecht mogelijk maken, waarbij vergunningverlening voor burgers en bedrijven in de toekomst sneller zal kunnen worden afgehandeld. Een werkgroep van de TeldersStichting zal in 2018 onderzoek doen naar een liberale invulling en uitwerking van de Omgevingswet. Dit onderzoek zal naar verwachting uitmonden in een Politiek-Wetenschappelijke Stellingname.

Social-liberalism | Publicatie

Het boek *Sociaal-liberalisme* dat in 2014 bij uitgeverij Boom verscheen zal in een bewerkte en vertaalde versie op de Engelstalige markt worden uitgebracht. In het boek gaan Fleur de Beaufort en Patrick van Schie in op de historische ontwikkeling van het sociaal-liberalisme als substrooming binnen het liberale gedachtegoed. Zij duiden de stroming tevens filosofisch en sluiten af met een aantal implicaties voor de huidige politiek. De auteurs maken duidelijk dat degenen die zich vandaag de dag sociaal-liberaal noemen, in feite niet in de traditie staan die op de overgang van de negentiende naar de twintigste eeuw in diverse Europese landen ontstond. Naast de ontwikkelingen in Nederland is aandacht voor Groot-Brittannië, Duitsland en België.

Gelijkheid door liberale ogen | Publicatie

Een van de eenvoudigste vormen van onderscheid tussen liberalen en sociaal-democraten is dat liberalen de vrijheid primair stellen terwijl sociaal-democraten dit doen met gelijkheid. Voor liberalen is het vanzelfsprekend dat burgers die in allerlei opzichten van elkaar verschillen en in vrijheid eigen keuzes (kunnen) maken, in ongelijke omstandigheden zullen komen te verkeren.

Ongelijkheid is voor liberalen dus niet per se een probleem, integendeel. Maar traditioneel zijn er altijd twee vormen van gelijkheid die liberalen wel van groot belang vinden. Ten eerste vinden alle liberalen het van groot belang dat burgers ongeacht hun achtergrond en positie in de samenleving, gelijk zijn voor de wet. Ten tweede vinden heel veel liberalen dat er van gelijke kansen sprake moet zijn, al kunnen de meningen vervolgens nogal uiteenlopen als het gaat om de vraag wanneer daarvan sprake is en in hoeverre dit kan worden gerealiseerd.

De meeste studies naar en discussies over ongelijkheid gaan over sociaal-economische situatie van verschillende (groepen van) burgers. In een nieuw project wil de TeldersStichting nagaan welke vormen van ongelijkheid voor liberalen aanvaardbaar of zelfs wenselijk zijn, en wanneer er toch wel sprake is van een probleem. Daarbij zal bepaald niet alleen worden gekeken naar economische ongelijkheid, maar tevens naar ongelijkheden op verschillende andere dimensies, zoals naar opleidingsniveau, naar geslacht of naar nationaliteit.

Een pre-werkgroep is reeds bijeengekomen om de problematiek te inventariseren en af te bakenen. In 2018 zal een definitieve werkgroep worden gevormd met leden die in nauwe onderlinge samenspraak ieder over een dimensie van ongelijkheid gaan schrijven. Zij zullen steeds inventariseren welke ongelijkheden er op hun dimensie bestaan, of er vanuit liberaal perspectief sprake is van een problematische ongelijkheid; en zo ja, wat hieraan zou moeten worden gedaan. De werkgroep streeft ernaar in de loop van 2019 een geschrift te kunnen publiceren.

Klassiek-liberalisme | Publicatie

Aan de reeds bij uitgeverij Boom verschenen reeks publicaties over het vermeende neo-liberalisme, sociaal-liberalisme en eigenzinnige liberale politici zal een nieuw boek worden toegevoegd waarin het klassiek-liberalisme nader wordt belicht. Martin van Hees (hoogleraar Ethiek aan de vrije Universiteit van Amsterdam), Patrick van Schie en Fleur de Beaufort werken gezamenlijk aan deze publicatie.

Zij richten zich zowel op de filosofische uitgangspunten van het klassiek-liberalisme als de historische achtergrond van de stroming. Bovendien besteden de auteurs aandacht aan de opkomst van het klassiek-liberalisme in de politiek en de actualiteit van de stroming binnen het liberalisme. Daarbij zal niet alleen gekeken worden naar de Nederlandse politiek, maar ook naar de ons omringende landen.

Digitalisering en Bildung. De vierde dimensie van het onderwijs | Mini-symposium

Rondom het in 2017 gepubliceerde geschrift van de TeldersStichting *Digitalisering en Bildung. De vierde dimensie van het onderwijs* wordt in 2018 een mini-symposium georganiseerd. Experts en beleidsmakers krijgen daarbij de kans om te reageren op het geschrift. Enkele van de aanbevelingen zullen worden voorgelegd ter discussie in een paneldebat. Doelgroep van de bijeenkomst zijn beleidsmakers, studenten, beroepsbeoefenaars in het onderwijsveld en bestuurders van onderwijsinstellingen. Doel van deze bijeenkomst is de uitwisseling van ideeën over de kansen en bedreigingen van digitalisering van het onderwijs. Centraal daarin staat de vraag wat digitalisering betekent voor het klassieke, liberale Bildungsideaal voor onderwijs; het ideaal dat kinderen en jong-volwassenen dankzij onderwijs breed gevormd worden tot een vrij

individue dat met zijn unieke talenten later een eigen positie in de maatschappij kan innemen en zijn leven richting kan geven. Is digitalisering voor dat ideaal een kans of een bedreiging?

Free Market Road Show | Bijeenkomst 17 mei 2018

Ook in 2018 is de TeldersStichting medeorganisator van de Free Market Road Show, een initiatief van de Austrian Economics Centre dat bestaat uit een reeks symposia in meer dan veertig verschillende Europese en Amerikaanse steden. Op 17 mei 2018 zal de Free Market Road Show Nederland aandoen. Dit jaar is het thema 'Values, what values?', waarbinnen in het bijzonder de vraag centraal staat of er gedeelde Europese waarden zijn. De TeldersStichting zal opnieuw als lokale partner de Nederlandse stop van de FMRS mede organiseren. Daarbij wordt dit jaar samengewerkt met de Leidse studievereniging Justus Lipsius (encyclopedie en filosofie van het recht). De bijeenkomst zal plaatsvinden in Leiden. Diverse sprekers uit binnen- en buitenland zullen vanuit liberaal perspectief op de vraag naar gedeelde Europese waarden reflecteren, bovendien zal er voldoende gelegenheid zijn tot debat.

100 jaar vrouwenkiesrecht | Symposium

Op zaterdag 30 september 2018 organiseert de TeldersStichting in samenwerking met het Liberaal Vrouwenennetwerk een bijeenkomst ter gelegenheid van honderd jaar kiesrecht voor vrouwen. Tijdens dit symposium zal ook het boek dat naar aanleiding van dit jubileum verschijnt bij uitgeverij Boom worden gepresenteerd. In dit boek wordt naast de totstandkoming van het algemeen kiesrecht voor vrouwen ook ingegaan op de positie die liberale politici innamen in andere vraagstukken over de gelijkberechtiging van vrouwen, zoals bijvoorbeeld de arbeidspositie van vrouwen.

Vrouwen kregen het passief kiesrecht (het om gekozen te worden) in 1917, terwijl gelijktijdig de weg werd vrijgemaakt voor de toekenning van het actief kiesrecht. Sneller dan verwacht diende Hendrik Marchant in september 1918 zijn initiatiefwet in tot het toekennen van actief kiesrecht aan vrouwen. Deze wet kon in 1919 op een Kamermeerderheid rekenen, waarmee het algemeen vrouwenkiesrecht een feit werd.

TeldersTafels | juni & december 2018

Ook in 2018 streeft de TeldersStichting ernaar weer een tweetal TeldersTafels te organiseren. Evenals bij voorgaande edities zal een toonaangevende spreker worden uitgenodigd een lezing te verzorgen tussen de gangen van een diner door en naar aanleiding van het verhaal het debat met de kleine groep aanwezigen aan te gaan. Voor de TeldersTafel wordt een op dat moment actueel thema gekozen, de locatie wisselt zoveel mogelijk van Den Haag naar een plaats meer centraal in het land gelegen. Tijdens de TeldersTafels geldt – tenzij nadrukkelijk aangegeven – de vertrouwelijkheid van de Chatham House Rule, zodat spreker en publiek daadwerkelijk vrijelijk kunnen debatteren over een onderwerp.

Zomerschool | augustus 2018

Evenals voorgaande jaren beoogt de TeldersStichting ook in 2018 aan het einde van de zomer, net voor de start van het academisch jaar, een zomerschool te organiseren. Opnieuw zal daarbij voor een twintigtal getalenteerde studenten en recent afgestudeerden een aansprekend vierdaags programma worden samengesteld. Naast liberale filosofie en geschiedenis zullen verschillende actuele thema's de revue passeren. Vanzelfsprekend worden ook weer ideologen van andere stromingen uitgenodigd om vanuit hun eigen gedachtegoed kritiek te leveren op het liberalisme en cursisten uit te dagen kritisch te reflecteren op hun overtuiging.

TeldersAlert | digitale nieuwsbrief

Wekelijks verschijnt er een TeldersAlert met daarin de nieuwste columns en bijdragen die online zijn verschenen. Abonnees op deze gratis digitale nieuwsvoorziening worden bovendien gewezen op de nieuwste publicaties en de verschillende bijeenkomsten van de TeldersStichting. De publicaties van de TeldersStichting zijn beschikbaar via de TeldersShop.

Liberaal Journaal | Krant

Het is inmiddels traditie dat de TeldersStichting kort voor de kerstdagen een editie van het *Liberaal Journaal* uitgeeft. In deze krant wordt een thema vanuit verschillende invalshoeken bediscussieerd in korte column-achtige bijdragen. Naast medewerkers van de TeldersStichting worden ook diverse externe auteurs – zowel liberaal als van andere politieke kleur – uitgenodigd een bijdrage te leveren. Het thema voor de editie van 2018 is nationale onafhankelijkheid, indachtig het feit dat onafhankelijkheidsstrijd van de Nederlanden tegen de Spaanse overheersers 450 jaar geleden begon met de tachtigjarige oorlog.

Liberale Reflecties | Tijdschrift

In 2017 verschenen de eerste drie edities van het tijdschrift *Liberale Reflecties*, de doorstart van het voormalige kwartaalblad *Liberaal Reveil*. De redactie heeft onder leiding van Marcel Wissenburg (hoogleraar Politieke Theorie aan de Radboud Universiteit Nijmegen) gewerkt aan een meer thematische aanpak met terugkerende rubrieken. Ook is de vormgeving van het blad geheel vernieuwd, waarbij is gekozen voor een uitgave volledig in kleur en met meer afbeeldingen. De redactie wordt bijgestaan door een redactieraad. Leden van deze redactieraad fungeren als reviewers en beoordelen jaarlijkse enkele ingezonden bijdragen vanuit hun eigen expertise. De eindredactie wordt gevoerd door Niek Kok van de TeldersStichting.

Overige activiteiten | 2018

Directeur en stafleden van de TeldersStichting schrijven geregeld artikelen in kranten en (wetenschappelijke) tijdschriften, al dan niet op basis van door de TeldersStichting gepubliceerde onderzoeken. Zij treden bovendien op in radio- en TV-programma's. Voorts geven zij inleidingen en cursussen voor partijgremia, academische gezelschappen en debatcentra.

Waar nodig zal de staf van de TeldersStichting het debat voeden met wetenschappelijk gefundeerde liberale inzichten op de belangrijkste maatschappelijke vraagstukken uit de actualiteit. Mede daartoe wordt steeds contact onderhouden met wetenschappers en met diverse geledingen van de VVD.

In 2018 bestaat opnieuw de mogelijkheid tot een onderzoeksstage bij de TeldersStichting. Bovendien participeert de TeldersStichting in twee onderzoeksprojecten van universiteiten: 'Religion renegotiated' (Universiteit Utrecht en Universiteit Leiden) en 'The Democratic Challenge' (Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit). In beide gevallen wordt deelgenomen aan bijeenkomsten van alle partners en gereflecteerd op mogelijke activiteiten rond de onderzoeken die deel uitmaken van beide projecten.

Directeur Patrick van Schie schrijft tweewekelijks een column voor de website van dagblad *Trouw*. Fleur de Beaufort en Charlotte Lockfeer werken beiden in deeltijd aan een proefschrift. Fleur de Beaufort doet historisch onderzoek naar het politieke liberalisme in de negentiende eeuw. Charlotte Lockfeer onderzoekt het gebruik van rechterlijke en niet-rechterlijke instrumenten voor mensenrechtenbescherming in Europa.

Financieel

Het financiële boekjaar 2017 sluit met een positief saldo van € 29.200. Dit is € 28.500 hoger dan het begrote batige saldo van € 700. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de kosten van activiteiten ca. € 32.500 lager uitvielen dan begroot.

Baten

De subsidie over 2017 is uiteindelijk € 14.000 hoger uitgekomen dan vooraf begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat bij de begroting rekening is gehouden met een lager aantal zetels in de Tweede Kamer na de verkiezingen van maart 2017 dan uiteindelijk is gerealiseerd (resp. 31 en 33). Daarnaast is de afrekening van de subsidie van 2016 ca. € 7.500 hoger uitgevallen dan berekend in de jaarrekening van 2016. Dit verschil wordt veroorzaakt door een indexering van de subsidiebedragen met terugwerkende kracht. Dit besluit werd pas bekend gemaakt na vaststelling van de jaarrekening 2016.

De overige baten vielen € 15.500 lager uit. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere inkomsten van de Zomerschool naar aanleiding van het besluit van de VVD om hier haar bijdrage hieraan te beëindigen en een lager aantal deelnemers vanuit de fractie (€ 9.000 lager) en lagere inkomsten dan begroot van donateurs (€ 4.000) en geschriften (€ 1.000).

Kosten

De instellingskosten van de stichting bedroegen over 2016 ca. € 488.900. Dit was € 10.000 hoger dan begroot en € 15.700 lager dan vorig jaar. Deze overschrijding werd voornamelijk veroorzaakt door een nagekomen last voor accountants- en administratiekosten voor de aanpassing van de waarderingsgrondslagen van de jaarrekening 2016 en het overleg daarover (€ 6.000) en hogere advieskosten veroorzaakt door de statutenwijziging eind 2017 en hogere kosten van pensioenadvies in verband met nieuwe medewerkers (€ 3.000). Daarnaast werd

De kosten voor activiteiten bedroegen ca. € 90.700 terwijl deze kosten hadden begroot op € 123.200, derhalve € 32.500 lager.

Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere kosten voor de volgende projecten:

- De Telderslezing: In 2017 is geen Telderslezing georganiseerd, terwijl daar in de begroting nog wel rekening mee was gehouden voor een bedrag van € 18.000.
- Zomerschool: De Zomerschool werd in 2017 georganiseerd op een andere locatie die goedkoper was dan de oude locatie. De kosten vielen daardoor € 7.000 lager uit dan begroot.
- Telderscommunity: In de loop van 2017 is besloten om voor de content van de Telderscommunity minder externe partijen in te schakelen dan eerder de bedoeling was. Deze taak is nu onderdeel van het takenpakket van de communicatiemedewerker.

Voornitblik

Bij de verkiezingen van 15 maart 2017, behaalde de VVD 33 zetels. Voor de stichting is dit aantal zetels zeer belangrijk omdat de hoogte van de subsidie die zij volgens de Wet Financiering Politieke Partijen ontvangt bepalend is voor de hoogte van de subsidie. Tot en met de verkiezingen was dit aantal nog 40. Dat betekent dat in 2017 tot en met juni subsidie werd ontvangen op basis van 40 zetels en vanaf juli op basis van 33 zetels. In 2018 zal het gehele jaar subsidie worden ontvangen op basis van 33 zetels, zodat de subsidie-inkomsten verder zullen dalen tot een bedrag van ca. € 550.400 (op basis van de laatst bekende bedragen uit de Wet financiering politieke partijen).

In de begroting 2018 is al rekening gehouden met het lager aantal zetels voor de berekening van de verwachte subsidie. Omdat de subsidiebedragen echter sinds het opstellen van de begroting zijn verhoogd is het bovengenoemde te verwachten subsidiebedrag ca. € 16.000 hoger dan het bedrag waar rekening mee is gehouden in de begroting 2018.

Omdat de begroting 2018 een negatief resultaat van € 19.909 liet zien betekent dit dat de wijziging van de subsidie niet zal hoeven leiden tot aanpassingen van de ingezette lijn.

	Begroting 2018
	€
B a t e n	
Subsidie	534.391
Subsidie voorgaand jaar	0
Overige inkomsten	36.800
	<u>571.191</u>
L a s t e n	
Instellingskosten	
Personeelskosten	386.000
Huisvestingskosten	37.000
Bureaunkosten	19.600
Reis- en verblijfkosten	14.700
Accountants-, advies- en administratiekosten	28.500
Overige kosten	3.300
	<u>489.100</u>
Kosten activiteiten	
Liberaal Reflecties	21.500
Telderslezing	12.000
Zomerschool	12.000
Telderstafels	4.500
Bijeenkomst nader te bepalen	2.300
Vrouwenkiesrecht	8.600
Individualisering	7.600
Toekomst arbeidsmarkt	4.500
PS Burgerschap	3.400
PS Omgevingswet	3.400
Liberaal Journaal	5.600
Verslag werkzaamheden	5.600
Werkgroepen	1.500
Telderscommunity	7.500
Kosten buitenlandse congressen e.d.	2.000
Overige	0
	<u>102.000</u>
Totaal lasten	<u>591.100</u>
Resultaat	<u>-19.909</u>

Staf

dr. P.G.C. (Patrick) van Schie | Directeur
drs. F.D. (Fleur) de Beaufort | Wetenschappelijk onderzoeker
N.K. (Niek) Kok MSc | Wetenschappelijk onderzoeker
C.A.M. (Charlotte) Lockefeer-Maas | Wetenschappelijk onderzoeker
drs. J. (Jip) Stam | Deeltijdmedewerker communicatie
D.E. (Diana) Marrenga | Secretaresse

Curatorium

drs. R. (Robert) Reibestein | voorzitter, commissaris ING

B. (Bente) Becker MSc | VVD-Tweede Kamerlid

prof.dr. J.A. (Jan Anthonie) Bruijn | hoogleraar Immunopathologie aan het Leids Universiteit Medisch Centrum

prof.dr. H.M. (Heleen) Dupuis | emeritus hoogleraar Medische Ethiek en voormalig VVD-Eerste Kamerlid

F. (Fabienne) Hendricks MA | manager Tata Steel Training Centre

prof.dr.mr. E.M. (Liesbeth) Kneppers-Heynert | emeritus hoogleraar Bedrijfskunde te Groningen en voormalig VVD-Eerste Kamerlid

mr. E.J.J.E. (Dian) van Leeuwen-Schut | oud-voorzitter van de VVD

dr. R.P.H.M. (René) Matthijsse | consultant en universitair hoofddocent voor de publieke sector bij de Vrije Universiteit van Amsterdam

cmd.prof.dr. F.P.B. (Frans) Ossinga | hoogleraar Militair Operationele Wetenschappen aan de Nederlandse Defensie Academie

Ch. (Christianne) van der Wal-Zeggelink | voorzitter VVD en wethouder

drs. E.J.M. Wetzels | vice-voorzitter VVD

prof.dr. M.L.J. (Marcel) Wissenburg | hoogleraar Politieke Theorie aan de Radboud Universiteit Nijmegen

Contact

Prof.mr. B.M. TeldersStichting
wetenschappelijk bureau ten behoeve van het liberalisme en de VVD

Mauritskade 21
2514 HD Den Haag

telefoon: 070-3631948

email: info@teldersstichting.nl

www.teldersstichting.nl

Jaarrekening 2017

**Prof. mr. B.M. Teldersstichting
Den Haag**

BALANS PER 31 DECEMBER 2017

(na verwerking van het resultaat)

	2017		2016	
	€	€	€	€
Activa				
Materiële vaste activa				
Inventaris	10.431		2.498	
Bibliotheek	<u>1</u>		<u>1</u>	
		10.432		2.499
Vlottende activa				
Subsidie	89.968		124.387	
Vorderingen en vooruitbetaalde kosten	7.361		2.444	
Liquide middelen	<u>791.969</u>		<u>780.091</u>	
		889.298		906.922
Totaal activa		<u><u>899.730</u></u>		<u><u>909.421</u></u>
Passiva				
Eigen vermogen		807.416		778.216
Langlopende schulden		10.800		12.600
Kortlopende schulden en overlopende passiva		<u>81.514</u>		<u>118.605</u>
Totaal passiva		<u><u>899.730</u></u>		<u><u>909.421</u></u>

REKENING VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017

	Begroting 2017 €	Uitkomsten 2017 €	Uitkomsten 2016 €
B a t e n			
Subsidie	565.700	587.518	621.937
Subsidie voorgaand jaar	0	7.576	13.006
Overige inkomsten	37.000	21.624	50.474
	<u>602.700</u>	<u>616.718</u>	<u>685.417</u>
L a s t e n			
Instellingskosten			
Personeelskosten	376.000	388.259	382.945
Huisvestingskosten	37.000	36.108	37.259
Bureaunkosten	17.500	17.318	29.750
Reis- en verblijfkosten	16.000	15.736	18.655
Accountants-, advies- en administratiekosten	28.600	37.062	27.585
Overige kosten	3.700	2.381	8.405
	<u>478.800</u>	<u>496.864</u>	<u>504.599</u>
Kosten activiteiten			
Liberaal Reflecties/Liberaal Reveil	20.000	19.952	15.699
Congressen/Symposia	48.900	30.072	36.050
Uitgave geschriften	34.300	31.790	33.737
Werkgroepen	0	2.252	2.710
Overige projecten	20.000	6.588	41.637
	<u>123.200</u>	<u>90.654</u>	<u>129.833</u>
Totaal lasten	<u>602.000</u>	<u>587.518</u>	<u>634.432</u>
Resultaat	<u>700</u>	<u>29.200</u>	<u>50.985</u>

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAAT

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

Bij het opstellen van de jaarrekening is aansluiting gezocht met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor de jaarverslaggeving. Voor de financiële verslaggeving van de stichting worden de Richtlijnen gevolgd, in het bijzonder: Richtlijn C1 "Kleine organisaties-zonder-winststreven". De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Grondslagen van waardering

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de op basis van de geschatte levensduur bepaalde afschrijvingen, met inachtneming van een eventuele restwaarde. De afschrijvingen bedragen een percentage van deze verkrijgingsprijs.

Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

De vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs; waardering geschiedt onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

Reserves en fondsen

Reserves betreffen gelden ter vrije besteding van de Stichting. Door het bestuur kunnen doelreserves worden aangehouden voor aanwending aan een specifiek doel.

Fondsen betreffen gelden die besteed moeten worden in het kader voor de doelstelling waarvoor deze ter beschikking zijn gesteld. Dit betreft het niet bestede deel van toegekende donaties.

Algemene grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat is bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden kosten en andere aan het verslagjaar toe te rekenen lasten, met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen.

Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten.

Personeelsbeloningen

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

De pensioenpremies worden afgedragen aan de pensioenmaatschappij. Op grond van de uitvoeringsovereenkomst en RJ 271 is het de stichting toegestaan de pensioenregeling te verwerken overeenkomstig de verplichting aan de pensioenuitvoerder. Uit dien hoofde worden de over een jaar verschuldigde pensioenpremies als pensioenlasten in de rekening van baten lasten verwerkt.

SPECIFICATIES VAN POSTEN OP DE BALANS

Algemeen

Alle activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

	<u>Inventaris</u>	<u>Totaal</u>
	€	€
Activa		
Materiële vaste activa		
<i>Inventaris</i>		
Aanschafwaarde	196.837	196.837
Afschrijving tot en met boekjaar	-194.339	-194.339
Boekwaarde per 1 januari 2017	2.498	2.498
Investeringen	9.656	9.656
Desinvesteringen	0	0
Afschrijving boekjaar	-1.723	-1.723
Boekwaarde 31 december 2017	<u>10.431</u>	<u>10.431</u>

De afschrijving op de inventaris vindt plaats in drie jaar.

Bibliotheek

De in 2017 aangeschafte boeken en tijdschriften tot een bedrag van € 2.531 (2016: € 2.993) zijn, evenals in vorige jaren, ten laste van het resultaat gebracht.

	<u>2017</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€	€
Vlottende activa			
<i>Subsidie</i>			
Te ontvangen subsidie oude jaren		0	0
Subsidie boekjaar	587.518		621.937
Af: voorschot in boekjaar	<u>497.550</u>		<u>497.550</u>
		89.968	<u>124.387</u>
Saldo per 31 december		<u>89.968</u>	<u>124.387</u>

De subsidie over 2017 is berekend op basis van deze jaarrekening en de wet financiering politieke partijen. i. De Teldersstichting is als wetenschappelijk instituut verbonden met de VVD. De subsidie is tot en met 2016 vastgesteld.

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
<i>Vorderingen en vooruitbetaalde kosten</i>		
Vooruitbetaalde abonnementen	721	358
Te ontvangen rente	445	1.038
Waarborgsom portikosten	800	800
Vooruitbetaalde pensioenpremie	4.382	0
Vooruitbetaalde automatiseringskosten	0	0
Overige	1.013	248
Saldo per 31 december	<u>7.361</u>	<u>2.444</u>
<i>Liquide middelen</i>		
Kas	275	431
ING Bank	434.254	474.740
ABN Amro Bank	138.912	139.509
Rabobank	218.528	165.411
Saldo per 31 december	<u>791.969</u>	<u>780.091</u>
P a s s i v a		
Eigen vermogen		
<i>Overige reserves</i>		
Stand per 1 januari	778.216	727.231
Bij: dotatie resultaatbestemming boekjaar	29.200	50.985
Stand per 31 december	<u>807.416</u>	<u>778.216</u>
Langlopende schulden		
<i>Overige schulden</i>		
Reservering huurvrije periode	12.600	14.400
af: kortlopend deel reservering huurvrije periode	<u>1.800</u>	<u>1.800</u>
Saldo per 31 december	<u>10.800</u>	<u>12.600</u>

Kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
<i>Crediteuren</i>	<u>15.760</u>	<u>55.409</u>
<i>Te betalen en vooruitontvangen posten</i>		
Te betalen vakantiegeld	13.078	13.440
Te betalen accountants- en administratiekosten	14.486	17.040
Kosten Liberaal Reflecties/Liberaal Reveil	5.173	278
Loonaangiften	15.421	17.328
Te betalen personeelskosten	6.030	481
Te betalen kosten projecten	7.320	8.518
Reservering huurvrije periode	1.800	1.800
Te betalen verzekeringen	1.926	2.573
Te betalen kopieërkosten	0	1.223
Overige	<u>520</u>	<u>515</u>
Saldo per 31 december	<u>65.754</u>	<u>63.196</u>
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u><u>81.514</u></u>	<u><u>118.605</u></u>

Niet uit de balans blijken verplichtingen

De stichting is een langlopende huurverplichting aangegaan voor de huur van kantoorruimte aan de Mauritskade 21-23 te Den Haag. De huurovereenkomst is ingegaan op 1 januari 2015 en heeft een looptijd van 10 jaar. De jaarlijkse huurverplichting bedraagt ca. € 36.000 waarbij geldt dat jaarlijks het huurbedrag wordt geïndxeerd conform de CPI.

SPECIFICATIES VAN POSTEN OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
B a t e n		
Overige inkomsten		
Bijdrage European Liberal Forum	0	2.103
Opbrengst Telderscommunity	2.538	6.965
Opbrengst abonnementen	4.929	5.497
Opbrengst abonnementen Liberale Reflecties/Liberaal Reveil	5.415	5.254
Opbrengst verkoop geschriften	1.976	1.377
Deelnemersbijdragen	4.547	10.850
Bijdragen en donaties	471	1.279
Bankrente	446	1.508
Ontvangen zwangerschapsuitkering	0	15.641
Overige incidenteel	1.302	0
	<u>21.624</u>	<u>50.474</u>
L a s t e n		
Instellingskosten		
Personeelskosten		
<i>Salarissen</i>		
Salarissen	294.435	297.147
<i>Sociale lasten en pensioenpremies</i>		
Sociale lasten	38.488	39.696
Personeelsverzekeringen	11.119	11.109
Pensioenpremie	34.370	25.376
	<u>83.977</u>	<u>76.181</u>
<i>Overige personeelskosten</i>		
Opleidingskosten	0	285
Overige personeelskosten	9.847	9.332
	<u>9.847</u>	<u>9.617</u>
	<u>388.259</u>	<u>382.945</u>

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Huisvestingskosten		
Huur kantoor	34.524	34.362
Overige huisvestingskosten	<u>1.584</u>	<u>2.897</u>
	<u><u>36.108</u></u>	<u><u>37.259</u></u>
Bureaunkosten		
Afschrijving inventaris	1.723	6.306
Kantoorbenodigdheden	467	934
Porti	401	2.060
Telefoonkosten	190	338
Contributies, abonnementen en vakliteratuur	2.531	2.993
Kopieerkosten	2.284	4.600
Kosten automatisering, website en internet	9.383	12.519
Drukwerk	339	0
Overige	<u>0</u>	<u>0</u>
	<u><u>17.318</u></u>	<u><u>29.750</u></u>
Reis- en verblijfkosten		
Reiskosten variabel	543	2.502
Reiskosten vast	6.260	6.986
Consumptiekosten	1.413	1.629
Reis- en verblijfkosten directie	<u>7.520</u>	<u>7.538</u>
	<u><u>15.736</u></u>	<u><u>18.655</u></u>
Accountants-, advies- en administratiekosten		
Accountantskosten controle jaarrekening	8.924	9.438
Nagekomen accountants- en administratiekosten	5.951	0
Administratiekosten	14.392	12.710
Kosten salarisadministratie	1.678	1.762
Advieskosten	<u>6.117</u>	<u>3.675</u>
	<u><u>37.062</u></u>	<u><u>27.585</u></u>

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Overige kosten		
Assurantie	1.065	1.022
Relatiegeschenken	15	957
Bankkosten	998	723
Kosten curatorium	237	3.389
Overige kosten	66	2.314
	<u>2.381</u>	<u>8.405</u>
 Kosten activiteiten		
Liberaal Reflecties/Liberaal Reveil		
Drukkosten	16.833	8.770
Porti	2.413	997
Kosten ontwikkeling Liberale Reflecties	0	5.227
Overige kosten	706	705
	<u>19.952</u>	<u>15.699</u>
 Congressen & Symposia		
Telderslezing	0	6.675
Zomerschool	11.285	17.503
Telderstafel	4.055	2.684
Defensie	562	0
Telders & Wiardi Beckman; Moed in de politiek	8.466	0
Verhouding Rusland en het westen	3.256	0
Free Market Roadshow	2.373	6.850
Realistisch buitenlands beleid	0	2.338
Diverse kosten congressen & symposia	75	0
	<u>30.072</u>	<u>36.050</u>

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Uitgave geschriften		
Verslag werkzaamheden	5.425	5.765
Liberaal Journaals	8.790	5.542
Liberaal Spiegel	0	1.656
PS3 Realistisch buitenlands beleid	0	4.245
Passie voor individuele vrijheid	0	4.027
Geschrift 125 Soevereiniteit	0	4.889
ELF Social Liberalism	0	6.877
Defensie	7.980	0
Leraarschap: Digitalisering en Bildung	3.672	0
Frits Korthals Altes: Zeven politieke levens	5.153	0
Diverse kosten geschriften	770	736
	<u>31.790</u>	<u>33.737</u>
Werkgroepen		
Leraarschap	1.206	0
Burgerschap	282	417
Defensie	381	1.792
Arbeidsmarkt	315	70
Overige	68	431
	<u>2.252</u>	<u>2.710</u>
Overige projecten		
Telderscommunity - algemeen	1.801	22.091
Telderscommunity - inhoud	0	11.359
Deelname buitenlandse congressen	4.787	8.187
	<u>6.588</u>	<u>41.637</u>

Verklaring van verschillen met de begroting

De accountants-, advies- en administratiekosten zijn ca. € 8.500 hoger uitgevallen dan begroot door nagekomen kosten van de accountant en externe boekhouder voor het aanpassen van de jaarrekening 2016 van de tot dan gehanteerde "eigen grondslagen" naar de nu gehanteerde grondslagen volgens de richtlijn C1 "Kleine organisaties-zonder-winststreven" en advisering door een pensioenskundige bij de indiensttreding van twee nieuwe medewerkers.

De kosten van congressen en symposia vielen ca. € 18.900 lager uit voornamelijk doordat de wel in de begroting opgenomen Telderslezing in 2017 niet doorging.

De kosten van overige projecten bedroegen in het boekjaar ca. 13.400 minder dan begroot vanwege een gewijzigde aanpak van de Telderscommunity waarbij meer werkzaamheden intern door de communicatiemedewerker worden uitgevoerd. In de begroting was nog rekening gehouden met de uitbesteding van die werkzaamheden.

Vastgesteld op 2 mei 2018 te Den Haag

R.W.P. Reibestein (voorzitter)

[Redacted]

E.J.J.E. van Leeuwen-Schut

[Redacted]

H.M. Schmidt-Dupuis

[Redacted]

M.L.J. Wissenburg

[Redacted]

C.F. van den Berg

[Redacted]

B. Becker

R.P.H.M. Mathijse (penningmeester)

[Redacted]

J.A. Bruin

[Redacted]

F.A.I.A. Hendricks

[Redacted]

E.M. Kneppers-Heijnert

[Redacted]

F.P.B. Osinga

[Redacted]

Niet aanwezig bij
bestuursvergadering

WNT-VERANTWOORDING 2017

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op Prof.mr. B.M. Telderstichting van toepassing zijnde regelgeving.

bedragen x € 1	dr. P.G.C. van Schie
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1
Gewezen topfunctionaris?	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	103.782
Beloningen betaalbaar op termijn	27.529
<i>Subtotaal</i>	131.311
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0
Totaal bezoldiging	131.311
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.V.T.
Gegevens 2016	
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	103.739
Beloningen betaalbaar op termijn	18.594
Totale bezoldiging 2016	122.333

De leden van het curatorium hebben geen vergoedingen ontvangen in 2017.

ACCOUNTANTS
IN NON-PROFIT

Prof. Mr. B.M. Teldersstichting
Mauritskade 21-23
2514 HD 's-GRAVENHAGE

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de directie van de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening (pagina 17-28) voor het jaar geëindigd op 31 december 2017 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting, 's-Gravenhage per 31 december 2017 en van het resultaat over de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C1 'kleine organisaties-zonder-winststreven' en de bepalingen van en krachtens de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017 met een balanstotaal van € 899.730;
2. de staat van baten en lasten voor het boekjaar eindigend op 31 december 2017 met een resultaat van € 29.200 (overschot); en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting te 's-Gravenhage, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Correspondentie
Postbus 2150
2400 CD
Alphen aan den Rijn

☎ 0172 - 750 175
✉ info@withaccountants.nl
@ www.withaccountants.nl
🐦 @withaccountants

IBAN NL71 INGB 0667 8301 62
KvK 28112484

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat die op grond van de in Nederland geldende Richtlijn voor de jaarverslaggeving C1 Kleine organisaties-zonder-winststreven vereist is. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn C1 'kleine organisaties-zonder-winststreven'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C1 'organisaties-zonder-winststreven' en de bepalingen van en krachtens de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Sliedrecht, 2 mei 2018.

WITH accountants B.V.

Bijlagen.

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2017 van de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting te 's-Gravenhage

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Financieel Jaarverslag 2017
Aangeboden aan de Jaarlijkse Algemene
Vergadering 2018

7 april 2018

Inhoudsopgave

1. Voorwoord.....	3
2. Kerngegevens.....	4
2.1 Hoofdbestuur.....	4
2.2 Kascommissie	5
2.3 Leden.....	5
2.4 Eervolle vermeldingen	5
3. Algemene toelichting	6
3.1 Doelstelling.....	6
3.2 Oprichting.....	6
3.3 Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening.....	6
3.4 Grondslagen voor de balanswaardering.....	7
3.5 Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	7
4. Resultatenrekening	8
4.1 Resultatenrekening	8
4.2 Toelichting op de resultatenrekening	11
5. Balans	19
5.1 Voor bestemming resultaat.....	19
5.2 Toelichting op de balans.....	20
6. Activa	22
7. Reserveringen	23
8. Overzicht giften en schulden.....	23
9. Overzicht activiteiten.....	24
10. Controleverklaring	25

Worrell ··· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden. 2

Datum:

13-3-2018

1. Voorwoord

Beste JOVD'er,

In 2017 heeft de JOVD meer geld uitgegeven dan dat zij heeft ontvangen. Dit was al te zien op de begroting, waar rekening werd gehouden met een verlies van haast €30.000. Door goed op de financiën te letten is het tekort uiteindelijk omgeslagen naar een klein surplus van €4.000.

De enige reden dat wij de rode cijfers weg hebben kunnen werken komt door enkele éénmalige meevallers. Zo zijn donaties van enkele grote donateurs die in 2016 zijn toegezegd pas in 2017 betaald en een substantieel deel van de BZK subsidie over 2016 is ook pas in 2017 ontvangen. Zonder deze bijzondere baten zou het verlies uitgekomen zijn op ruim €11.000.

De vereniging en haar leden hebben in 2017 gemerkt dat de broekriem is aangehaald. Dit was nodig omdat geen enkele liberaal zou kunnen uitleggen hoe en waarom een instantie meer geld uit zou kunnen geven dan dat er binnen komt. Door verplichte reserves voor het lustrum en de bestemmingsreserve van Club '49 is er uiteindelijk toch ruim €1.700 uit onze algemene reserve gehaald.

Spijtig genoeg zijn het vooral de leden die direct merken dat wij niet 100 procent op de goede weg liggen met het financiële beleid. De projecten die wij houden moeten het immers ieder jaar stellen met een lagere bijdrage vanuit de landelijke pot. Dit gaat of wel ten kosten van de kwaliteit of ten kosten van de ticketprijzen die hierdoor verhoogd worden.

Ik ben erg trots op de projectgroepen dit jaar onze evenementen hebben geleid en waar bij sommige activiteiten honderden en in een enkel geval zelfs €6.500 euro minder nodig was dan begroot.

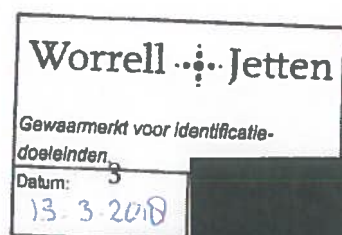
Ik ben van mening dat de kosten die gemaakt zijn de juiste grondslag hadden en dat de JOVD een netjes jaar heeft gedraaid op organisatorisch en operationeel gebied. Ik ben voorzichter optimistisch over de toekomst en hoop dat wij later geen rode cijfers hoeven te schrijven en ruimte kunnen maken om wellicht de afdelingen éénmalig extra tegemoet te komen.

Het jaarverslag biedt een beknopte weergave van het financiële jaar 2017. De uitleg per post is er vooral op gericht om u inzicht te verschaffen in de kosten waaruit een post bestaat. Tevens zult u soms zien dat posten in de toelichting zijn samengevoegd om een beknopt en leesbaar verslag voor te kunnen leggen.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar de accountants van Worrell & Jetten, onze medewerker Alper Polat en de leden van de Kascommissie, die mij hebben geholpen bij het opstellen en controleren van dit jaarverslag.

D.J. (Daan) Looij

Landelijk Penningmeester JOVD

2. Kerngegevens

2.1 Hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur van de JOVD kende in 2017 de volgende samenstellingen.

1 januari 2017 - 30 september 2017

Landelijk Voorzitter	R.L. (Rutger) de Ridder
Landelijk Vicevoorzitter Voorlichting & Marketing	K. (Koen) Bokhorst
Landelijk Secretaris	J.J.P. (Jeroen) Hendriks
Landelijk Penningmeester	S.R.K. (Simon) Tol
Algemeen Bestuurslid Organisatie	I. (Irene) Bauer
Algemeen Bestuurslid Politiek & Internationaal	J.A. (Joris) Zevenbergen

1 oktober 2017 - 13 december 2017

Landelijk Voorzitter a.i. & Landelijk Vicevoorzitter Voorlichting & Marketing	S.T.A. (Splinter) Chabot
Landelijk Secretaris a.i. & Algemeen Bestuurslid Politiek	L. (Lex) Cornelissen
Landelijk Penningmeester	D.J. (Daan) Looij
Algemeen Bestuurslid Organisatie	S.W.M. (Siem) van Ostaden
Algemeen Bestuurslid Opleiding & Training	B.M. (Bram) Roodhart

14 december 2017 - 31 december 2017

Landelijk Voorzitter	S.T.A. (Splinter) Chabot
Landelijk Vicevoorzitter Voorlichting, Opleiding & Training	B.M. (Bram) Roodhart
Landelijk Secretaris	T.J. (Dorus) Dijkstra
Landelijk Penningmeester	D.J. (Daan) Looij
Algemeen Bestuurslid Organisatie	S.W.M. (Siem) van Ostaden
Algemeen Bestuurslid Marketing	S.J. (Stijn) de Vreede
Algemeen Bestuurslid Politiek	L. (Lex) Cornelissen

Worrell ··· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden.

Datum: 4
13-3-2018

2.2 Kascommissie

De Kascommissie van de JOVD kende in 2017 de volgende samenstellingen:

1 januari 2017 - 7 maart 2017

C. (Christiaan) Hendriks
T. (Tom) Leijte
R.M. (Remco) Vlaming
N.G. (Nicky) Derks
D. (Dennis) van den Oever
R. (Rick) Nederend

8 maart 2017 - 31 december 2017

S.J.C. (Stefan) Kimenai
N.G. (Nicky) Derks
W. (Wytse) Spoelstra
R. (Rick) Nederend
T. (Tom) Leijte
C. (Christiaan) Hendriks

2.3 Leden

De JOVD kende op 1 januari 2017 een ledenaantal van 2476 leden. Hiervan waren er 2200 leden subsidiabel. Op 31 december 2017 telde de vereniging, exclusief uitschrijvingen, 3285 leden en inclusief uitschrijvingen 2739 leden.

2.4 Eervolle vermeldingen

De volgende leden van Club '49 waren voor 2017 donateur en hebben €75,00 of meer gedoneerd, vanaf 2017 krijgen donateurs die meer dan €149 doneren deze eervolle vermelding in het Financieel Jaarverslag.*

Dhr. A.P. (Allard) Altena
Dhr. B.B. (Berend) van den Bosch
Dhr. M.C. (Matthijs) van de Burgwal
Dhr. N.G. (Nicky) Derks
Dhr. J.B. (Jeroen) Diepemaat
Mw. J. (Judith) Godschalx-Dekker
Dhr. L.P.D. (Laurens) Heinen
TInt. G.L.J. (John) Jacobs
Dhr. G.J.C. (Geert) Jansen
Dhr. M.W.M. (Martijn) Jonk
Dhr. S.M. (Bas) Koster
Dhr. J.J.L.M. (Jos) Kusters
Dhr. C.J.J. (Christiaan) Kwint

Dhr. R.H. (Rieuwert) Lekkerkerker
Dhr. R. (Rick) Nederend
Dhr. J.L.P. (Jasper) van Os
Dhr. D.M.A. (Duco) Peeters
Mw. M. (Marit) van der Pol
Dhr. A. (Alper) Polat
Dhr. R. (Ricardo) Reurink
Dhr. R.L. (Rutger) de Ridder
Dhr. W.J. (Willem-Jan) van de Ven
Dhr. D. (David) Vermorken
Mw. A.I. (Aileen) de Witte
Dhr. R.J.C. (Rick) Zagers

* De donateurs is omwille van hun privacy gevraagd of zij een eervolle vermelding wilden in het financieel jaarverslag. Sommige donateurs hebben aangegeven niet genoemd te willen worden of hebben niet gereageerd. Deze namen nemen wij niet mee in het verslag, maar wij willen hen wel hartelijk danken voor hun ondersteuning.

Worrell ··· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden.

Datum:

13-3-2018

3. Algemene toelichting

3.1 Doelstelling

De Jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie (JOVD) heeft als doel jongeren in kennis te brengen met en te doordringen van de verantwoordelijkheden die het staatsburgerschap hen oplegt, hen daarbij in het bijzonder voorlichtend omtrent de liberale beginselen zonder een politieke vorming in ruimere zin te verwaarlozen.

3.2 Oprichting

De vereniging is opgericht op 26 februari 1949. De vereniging is statutair gevestigd te 's Gravenhage.

3.3 Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens eigen grondslagen.

Voor zover niet anders vermeld, luiden de bedragen in hele euro's. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balansposten anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Worrell ··· Jetten

Gewaarmarkt voor Identificatie-
doeleinden. 6

Datum:

13-3-2018

3.4 Grondslagen voor de balanswaardering

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van Ingebruikneming.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Eigen Vermogen

De algemene reserve is dat gedeelte van het eigen vermogen waarover de daartoe bevoegde organen zonder belemmering wettelijk of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de vereniging is opgericht.

De bestemmingsreserves zijn niet vrij besteedbaar, omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de vereniging zou zijn toegestaan. Als deze beperking door derden is aangebracht, wordt dit deel van het vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden betreffen de schulden korter dan één jaar. Deze worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

3.5 Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

De bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van de historische kosten. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Worrell ··· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden. 7

Datum:

13-3-2019

4. Resultatenrekening

4.1 Resultatenrekening

Posten	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Opbrengsten			
1 Subsidie BZK	€ 198.971,98	€ 210.000,00	€ 206.389,26
1.1 n.a.v. ledenaantal	€ 61.038,36	€ 60.000,00	€ 57.419,26
1.2 n.a.v. zetelaantal VVD	€ 137.933,62	€ 150.000,00	€ 148.970,00
2 Contributie	€ 69.149,88	€ 54.810,00	€ 62.418,20
2.1 contributie landelijk	€ 20.254,57	€ 20.250,00	€ 31.277,80
2.2 contributie afdelingen	€ 48.895,31	€ 34.560,00	€ 38.024,80
2.3 Voorziening oninbare debiteuren	€ -	€ -	-€ 6.884,40
3 Donaties	€ 9.907,08	€ 5.500,00	€ 2.296,53
4 SOeP	€ 17.000,00	€ 15.000,00	€ 17.000,00
5 Godefridus van Heesfonds	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00
6 Rente	€ 266,15	€ 800,00	€ 740,14
7 Overige Baten	€ 249,34	€ -	€ 3.813,81
Totaal	€ 300.544,43	€ 291.110,00	€ 297.657,94

Kosten - niet beleidsgebonden

8 Administratieve kosten	€ 106.648,84	€ 105.150,00	€ 109.491,80
8.1 Personeel	€ 11.092,00	€ 11.000,00	€ 9.141,50
8.2 Huur Algemeen Secretariaat	€ 34.410,07	€ 33.500,00	€ 28.818,61
8.3 Onderhoudskosten	€ 2.633,89	€ 3.000,00	€ 5.594,64
8.4 Printerkosten	€ 4.796,21	€ 4.600,00	€ 4.811,66
8.5 Telefonie en Internet	€ 729,41	€ 1.000,00	€ 697,27
8.6 Schoonmaakkosten	€ 3.056,28	€ 3.300,00	€ 3.223,32
8.7 Secretariaat	€ 6.955,74	€ 9.250,00	€ 8.990,39
8.8 Servicekosten software	€ 9.423,38	€ 6.000,00	€ 12.043,17
8.9 Financiële kosten	€ 10.882,21	€ 10.000,00	€ 14.716,46
8.10 Afschrijvingen & Bijzondere waardeverminderingen	€ 20.718,18	€ 23.500,00	€ 20.376,46
8.11 Verzekeringen	€ 1.951,47	€ -	€ 1.078,32
9 Hoofdbestuur	€ 12.853,10	€ 16.000,00	€ 13.464,78
9.1 Reiskosten	€ 4.576,30	€ 7.500,00	€ 7.690,56
9.2 Telefoonkosten	€ 2.074,11	€ 3.300,00	€ 2.774,00
9.3 Representatiekosten/overig	€ 3.309,70	€ 4.200,00	€ 1.924,40

Worrell ··· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden. 8

Datum:

13-3 2018

9.4 Reiskosten HB Internationaal	€ 1.144,45	€ 1.000,00	€ 1.075,32
9.5 Kantinekosten	€ 1.748,54	€ -	€ 1.075,82
10 Algemene Vergaderingen	€ 4.917,62	€ 4.000,00	€ 4.036,36
11 Verenigingsorganen	€ 860,81	€ 1.500,00	€ 855,13
11.1 Politiek Commissariaat	€ 631,07	€ 1.000,00	€ 291,99
11.2 Internationaal Secretariaat	€ -	€ -	€ 78,20
11.3 Kascommissie	€ 229,74	€ 250,00	€ 207,56
11.4 Toetsingscommissie	€ -	€ 250,00	€ 36,36
11.5 CHV	€ -	€ -	€ 241,02

Kosten - beleidsgebonden

12 Driemaster	€ 9.273,66	€ 10.000,00	€ 166,97
13 Secretarieel beleid	€ 15.615,53	€ 13.250,00	€ 5.154,28
13.1 Archiefkosten	€ 5.111,08	€ 5.250,00	€ 5.000,00
13.2 Notariskosten	€ 641,30	€ 3.000,00	€ 154,28
13.3 Privacycheck	€ 1.694,00	€ 1.000,00	€ -
13.4 Donateursbeleid	€ 6.432,75	€ -	€ -
13.5 Alumnibeleid	€ 1.736,40	€ 4.000,00	€ 741,20
14 Politiek & Internationaal	€ 9.958,50	€ 9.345,00	€ 16.824,18
14.1 Motiedagen	€ 1.020,00	€ 1.095,00	€ -
14.2 De Vrije Student	€ 4.750,00	€ 4.750,00	€ 12.000,00
14.3 Contributies koepelorganisaties	€ 2.075,54	€ 2.500,00	€ 2.304,54
14.4 Internationale congressen	€ 2.112,96	€ 1.000,00	€ 1.444,32
15 Voorlichting en Marketing	€ 15.170,60	€ 16.500,00	€ 11.455,66
15.1 Ledenwerving	€ -	€ -	€ 2.876,01
15.2 Campagnes	€ 2.499,28	€ 2.500,00	€ 1.812,79
15.3 Analyse communicatiestrategie	€ -	€ -	€ 2.997,58
15.4 Marketingkosten	€ 9.034,69	€ 8.500,00	€ 3.769,28
15.5 Media-acties	€ 3.636,63	€ 5.500,00	€ -
16 Opleiding & Training	€ 20.658,50	€ 24.800,00	€ 12.220,56
16.1 Trainersweekend	€ 2.214,60	€ 2.000,00	€ 1.917,30
16.2 JOVD University 2.0	€ 6.114,39	€ 6.500,00	€ 5.924,10
16.3 Kadertrainingen	€ -	€ -	€ 165,90
16.4 PJO-parlement	€ 1.218,07	€ 1.500,00	€ 1.111,42
16.5 Trainers	€ 756,38	€ 1.500,00	€ 605,03
16.6 Generatie JOVD	€ 1.264,62	€ 3.000,00	€ 2.343,27
16.7 Toptraining Speech	€ 271,37	€ 300,00	€ -
16.8 Talentmanagement	€ 458,37	€ 2.000,00	€ 153,54
16.9 International Liberal Traineeship	€ 995,87	€ 8.000,00	€ -

Worrell ···· Jetten

Gewaamerkt voor identificatie-
doeleinden⁹

Datum:

13-3-2018

16.10 ILT Reis	€ 7.364,83	€ -	€ -
17 Organisatie	€ 50.736,61	€ 61.800,00	€ 57.671,44
17.1 Voorjaarscongres	€ 16.359,80	€ 19.500,00	€ 19.157,80
17.2 Najaarscongres	€ 17.052,64	€ 21.500,00	€ 20.250,13
17.3 Introweekenden	€ 9.196,67	€ 12.000,00	€ 5.279,58
17.4 Bestuurdersdagen	€ 378,47	€ 1.050,00	€ 2.487,23
17.5 Vrienden van de JOVD	€ 2.176,37	€ 2.500,00	€ 1.816,72
17.6 Internationale Reis	€ -	€ -	€ 1.641,65
17.7 Nieuwjaarsborrel	€ 1.118,90	€ 1.250,00	€ 1.254,29
17.8 Benefietdiner	€ 4.453,76	€ 4.000,00	€ 3.911,83
17.9 Vrijheidstour	€ -	€ -	€ 1.131,01
<i>Kosten afdelingen</i>			
18 Declaraties afdelingen	€ 16.188,01	€ 16.225,00	€ 14.636,70
19 Baten afdelingen	€ 48.895,31	€ 34.560,00	€ 38.024,80
20 Onvoorzien	€ 73,80	€ 5.000,00	€ 4.349,00
Totaal	€ 311.850,89	€ 318.130,00	€ 288.351,66
Bruto resultaat	-€ 11.306,46	-€ 27.020,00	€ 9.306,28
Bijzondere baten en lasten			
Baten	€ 16.861,71	€ -	€ 10.711,35
Lasten	€ 1.314,03	€ -	€ 8.327,24
Netto resultaat	€ 4.241,22	-€ 27.020,00	€ 11.690,39
Bestemming Bruto Resultaat			
Vrijval bestemmingsreserve pand	€ -	€ -	-€ 66.066,12
Vrijval bestemmingsreserve LYMEC	€ -	€ -	€ -
Toevoeging bestemmingsreserve lustrum	€ 2.500,00	€ 2.500,00	€ 2.500,00
Toevoeging algemene reservering	€ -	€ -	€ -
Toevoeging bestemmingsreserve onderhoud	€ -	€ -	€ 20.000
Toevoeging bestemmingsreserve Club '49	€ 3.474,33	€ -	€ 4.905,00
Algemene reserve (bestemming resultaat)	-€ 1.733,11	-€ 29.520,00	€ 50.351,51
	€ 4.241,22	-€ 27.020,00	€ 11.690,39

Worrell ··· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden.

Datum: 10
13-3 2018

4.2 Toelichting op de resultatenrekening

Opbrengsten

1 Subsidie Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De JOVD krijgt, in het kader van de Wfpp, elk jaar een subsidiebedrag van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze subsidie wordt deels berekend op basis van het aantal zetels van de VVD, waar wij sinds 2000 als officiele jongerenpartij aan verbonden zijn, en deels op het aantal leden van de JOVD ten opzichte van alle leden van politieke jongerenorganisaties.

2 Contributie

De contributie voor 2017 is onder andere veel hoger uit gevallen dan begroot door het combi-lidmaatschap arrangement dat vanaf 01-01-2017 mogelijk is voor JOVD en VVD leden. Dit zal echter een éénmalige meevaller zijn omdat er nog uitgebreide gesprekken moeten plaats vinden met de VVD over de inning en verrekening van de 'combi-contributies'.

3 Donaties

Het aantal donaties is ook in 2017 wederom toegenomen. Binnen deze post worden de opbrengsten van de donaties meteen met de kosten voor de activiteiten van Club '49 meegenomen. Het uiteindelijke resultaat is nog niet op het gewenste niveau. Voor 2018 zijn duidelijkere afspraken gemaakt om de donatie doelstelling wel te halen.

4 SOeP

Voor 2017 heeft de Stichting voor Oeconomische Politiek (SOeP) de JOVD een bedrag van €23.000 beschikbaar gesteld. Dit moeten wij o.a. gebruiken voor onze politieke leerschool, De Vrije Student en het betrekken van het beroepsonderwijs bij de politiek. De bijdrage voor 2017 is schriftelijk gehonoreerd, maar is op het moment van schrijven nog niet ontvangen.

5 Godefridus van Heesfonds

Voor het opleidingstraject van onze politieke leerschool heeft het Godefridus van Heesfonds wederom in 2017 een donatie gegeven.

6 Rente

Het vermogen van de JOVD laat momenteel nog steeds een positief saldo zien. Helaas is een verwachte rente stijging uitgebleven en ontving de JOVD een zeer laag rente bedrag over haar reserves.

7 Overige baten

De post overige baten bestaat uit de opbrengst van de boekverkoppen, verminderd met de inkoopwaarde en de portokosten. In 2017 zijn er 16 boeken verkocht. De overige boeken die de JOVD nog in bezit heeft zijn, onder andere, door de tegenvallende verkopen volledig afgeschreven.

Worrell Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden.

Datum: 11
13-5-2018

Kosten

8 Administratieve kosten

8.1 Personeel

In 2017 heeft de JOVD veel hinder ondervonden van de webhosting door Onswab, onze ondersteuning heeft veel tijd moeten steken in het handmatig verwerken van informatie die onze website eigenlijk automatisch zou moeten doen.

8.2 Huur Algemeen Secretariaat

De huur is in 2017 boven het begrote bedrag uitgekomen. Dit heeft mede te maken met het vervallen van een korting op de huur voor de eerste jaren en door een lichte inflatie correctie. Voor 2018 is hier rekening mee gehouden.

8.3 Onderhoudskosten

In 2017 is er een uitgebreide AS-doe dag gehouden. De tuin is onderhanden genomen en er is veel klein onderhoud uitgevoerd. Als kers op de taart zijn de grote openslaande deuren van de Wiegel War Room naar de hal werkbaar gemaakt en beschikt de JOVD nu over haar eigen bar!

8.4 Printerkosten

Deze kosten bestaan uit een vast leasecontract en servicecontract voor onze printer. In plaats van print opdrachten uit te besteden, en daarvoor extra te moeten betalen, is er gekozen om veel zelf te printen. Daarom is deze post iets hoger uitgevallen dan vooraf verwacht. Wel zijn de kosten door deze maatregel uiteindelijk lager uitgevallen.

8.5 Telefonie en Internet

Voor telefonie en internet zijn in 2017 minder kosten gemaakt dan begroot.

8.6 Schoonmaakkosten

De schoonmaakkosten bestaan uit inhuur van een schoonmaker en het ophalen van ons afval. De post is dit jaar lager uitgevallen dan begroot. Toch is er voor 2018 extra ruimte gemaakt voor het schoonhouden van ons pand. Dit omdat de schoonmaak stukken beter kan.

8.7 Secretariaat

Het secretariaat is netjes binnen haar begroting gebleven in 2017. Onder het secretariaat valt de aanschaf van kleine verbruiksartikelen zoals kantoorartikelen en kleine inventaris. Ook wordt deze post gebruikt om de algemene kosten te betalen die komen kijken bij het aanschaffen van boodschappen voor evenementen, zoals de bezorgkosten en de statiegelden.

8.8 Servicekosten software

De software kosten zijn veel hoger uitgevallen dan begroot in 2017. Vergeleken met vorig jaar zijn de kosten wel afgenomen, maar nog niet genoeg om netjes binnen de begroting te passen. Een van de oorzaken is dat de JOVD over de jaren heen veel verschillende websites heeft opgetuigd zoals www.jovdcongres.nl, www.jovdintroweekend.nl,

Worrell ··· Jetten

Gewaarsdijkt voor identificatie-
doeleinden.

Datum:

13-3-2018

www.stopgettappen.nl en www.nlcheckt.nl. Er zou geïnventariseerd kunnen worden wat het belang is om al deze website aan te houden.

8.9 Financiële kosten

De financiële kosten zijn iets hoger uitgevallen dan begroot. Onder financiële kosten moet verstaan worden, de kosten voor de accountant, onze landelijke bankkosten en transactiekosten voor Buckaroo en Payleven. Met name het intensiever gebruik van Payleven, onze portable pinpas, heeft voor de kosten verhoging gezorgd.

8.10 Afschrijvingen

De post afschrijvingen is dit jaar binnen het begrote budget gebleven. Dit is omdat u als ALV de wens heeft uitgesproken om onze website in 2017 in zijn totaliteit af te schrijven omdat deze in 2018 vervangen gaat worden. Hier is toen op ingespeeld met een begrotingswijziging halve wege het jaar. Voor de boekwaarde is een bijzondere waardevermindering verantwoord.

8.11 Verzekeringen

In 2017 hebben wij gebruik kunnen maken van de werkzaamheden die in 2016 gedaan zijn t.b.v. het inventariseren van al onze verzekeringen. De verzekeringen hebben wij voor o.a. de inboedel en rechtsbijstand. Deze laatste verzekering is per 01-01-2018 komen te vervallen. Dit is gebeurd omdat verzekeraars collectief hebben besloten dat zij politieke verengingen niet meer deze verzekering bieden.

9 Hoofdbestuur

De kosten voor het Hoofdbestuur bestaan zoals uit de resultatenrekening blijkt uit reis-, telefoon-, kantine- en representatiekosten. De reis-, telefoon-, en kantinekosten zijn volgens het Financieel Reglement besteed. Onder representatiekosten vallen bijvoorbeeld de bestuursfoto's en de abonnementen op Nieuwspoot. Voor de volledigheid staan ook die reiskosten de hoofdbestuurders maken om naar internationale congressen te gaan bij deze post.

10 Algemene Vergaderingen

Door de vele verdagingen van onze Algemene Leden Vergaderingen en het organiseren van een Buitengewone Algemene Vergadering is deze post overschreden.

11 Verenigingsorganen

De JOVD heeft een aantal verenigingsorganen. De kosten voor de organen bestaan o.a. uit reiskosten.

12 Driemaster

Na een rustig jaar in 2016 heeft de Driemaster in 2017 een volledig jaar gedraaid, met twee gedrukte uitgaven van ons verenigingsblad. Dit resulteert natuurlijk ook in veel meer kosten, maar het begrote budget is gelukkig niet overschreden.

Worrell ··· Jetten

Gewaamerkt voor identificatie-
doeleinden. 13

Datum:

13-3-2018

13 Secretarieel beleid

13.1 Archiefkosten

Voor het tweede jaar van het archiveringsproces zijn de gebruikelijke kosten gemaakt plus enkele reiskosten die de commissie archivering heeft gemaakt om hun werk uit te kunnen voeren.

13.2 Notariskosten

In 2017 zijn er weinig kosten voor de notaris gemaakt. In 2018 verwachten wij dat deze post hoger uitvalt door het implementeren van de nieuwe verenigingsstructuur en statuten.

13.3 Privacycheck

Per 25 mei 2018 komt de huidige Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) te vervallen en krijgen wij te maken met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Om ons klaar te maken voor deze nieuwe wet en regelgeving moest de JOVD haar huidige privacy beleid tegen het licht houden. Dit heeft geresulteerd in een privacycheck. De uitkomsten van dit onderzoek worden momenteel uitgewerkt door de commissie privacy.

13.4 Donateursbeleid

De kosten die gemaakt worden door Club '49 zijn niet bekend voor het opstellen van de algemene begroting. Dit komt door het door elkaar lopen van verschillende deadlines. De landelijke begroting moet worden ingediend voor de landelijke ALV die veel al begin oktober plaats vindt. De begroting die het bestuur van Club '49 maakt hoeft pas in december behandeld te worden door het hoofdbestuur.

13.5 Alumnibeleid

De kosten voor alumnibeleid worden gemaakt om oud-JOVD'ers actief bij de JOVD betrokken te houden.

14 Politiek & Internationaal

14.1 Motiedagen

In 2017 is er een speciale motiedag georganiseerd om niet behandelde moties toch te kunnen behandelen.

14.2 De Vrije Student

Voor het stimuleren van De Vrije Student is er in de begroting 4.750 euro uitgetrokken voor het liberaler maken van onderwijsland. Voor de precieze uitgaven verwijs ik u graag naar het projectverslag. Ieder jaar neemt de JOVD bijdrage aan DVS af, dit gebeurt om langzaam maar zeker DVS op eigen benen te laten staan.

14.3 Contributies koepelorganisaties

In 2017 is er contributie betaald aan IFLRY en aan LYMEC, onze internationale en Europese koepelorganisaties. Vanaf 2018 is de weg vrijgemaakt om bij IFLRY een 'Associate membership' aan te gaan. Dit zou de contributie kosten moeten drukken.

Worrell ··· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden.

Datum: 14

13-3-2018

14.4 Internationale congressen

De post bestaat uit een vergoeding voor reis- en verblijfskosten voor JOVD'ers om naar congressen en evenementen van IFLRY en LYMEC te gaan. De post is overschreden door de populariteit van een aantal congressen waar een grotere JOVD vertegenwoordiging heen is gegaan dan vooraf gedacht.

15 Voorlichting en Marketing

15.1 Ledenwerving

Omdat de directe ledenwerving bij de afdelingen ligt is hier in 2017 geen geld aan uitgegeven.

15.2 Campagnes

De campagne kosten in 2017 zijn vooral gemaakt door het Landelijk Campagne team tijdens het Augustus Offensief.

15.3 Analyse communicatiestrategie

In 2017 heeft er geen analyse op de communicatiestrategie plaatsgevonden.

15.4 Marketing

Onder de post marketing vallen alle kosten die de JOVD maakt om zichtbaar te zijn naar nieuwe en potentiële leden. Dit zijn bijvoorbeeld advertenties op Facebook en Instagram, maar ook de aanschaf van een aantal algemene banners die op meerdere evenementen worden ingezet.

15.5 Media-acties

De JOVD heeft in 2017 enkele malen groot de pers gehaald, dit gebeurd alleen niet vanzelf. Daarnaast is dit potje ook gebruikt om acties rond de tweede kamer verkiezingen te bekostigen.

16 Opleiding en Training

16.1 Trainersweekend

Tijdens het Trainersweekend worden een beperkt aantal enthousiaste leden klaargestoomd en getest om trainer voor de JOVD te worden.

16.2 JOVD University

De University is netjes binnen begroting gebleven. Voor andere opmerkingen verwijs ik graag naar het projectverslag.

16.3 Kadertrainingen

In 2017 zijn er geen kadertrainingen gehouden.

16.4 PJO-parlement

Het PJO-Parlement bestond dit jaar uit twee dagen. Alle kosten zijn evenredig verdeeld over de deelnemende PJO's.

16.5 Trainers

Deze kosten bestaan uit reis- en verblijfskosten die trainers maken voor het organiseren van trainingen door het land heen. Tevens vallen hier de kosten voor de commissie Trainerschap en de scoutingscommissie onder.

Worrell Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden. 15

Datum:

13-3-2018

16.6 Generatie JOVD

Na de positieve feedback uit 2016 is besloten om in 2017 ook weer het Generatie JOVD traject uit te rollen. Ook in 2017 heeft weer een groep enthousiaste JOVD'ers deze extra kennis momenten meegemaakt.

16.7 Toptraining Speech

Voor tweede kamer kandidaten afkomstig van de JOVD is er een extra training georganiseerd om ze nog beter klaar te stomen voor het parlementaire leven.

16.8 Talentmanagement

Voor het organiseren van de ambitietrainingen door het gehele land is geld beschikbaar gemaakt. Deze kosten zitten voornamelijk in reiskosten voor trainers, zaalhuur en presentjes voor trainers. Na wisselvallige resultaten is besloten om dit project opnieuw vorm te geven in de vorm van 'De Politieke Leerschool'. In de regio's Noord-Holland en Noord-Brabant is DPL goed ontvangen en worden er al veel extra trainingsmomenten aangeboden.

16.9 International Liberal Traineeship (ILT)

Tijdens deze trainingen leren de deelnemers wat het liberalisme in bilaterale zin betekent. De eindafsluiting van dit programma was een reis naar Brussel.

16.10 ILT Reis

In 2017 is er een Internationale Reis geweest naar Jordanië. Mede dankzij een hoge bijdrage vanuit VVD Internationaal en door een redelijke eigen bijdrage vallen de uiteindelijke kosten mee.

17 Organisatie

17.1 Voorjaarscongres

In 2017 heeft een Voorjaarscongres plaatsgevonden. De bijdrage van de JOVD aan dit evenement is dankzij de goede organisatie binnen de perken gebleven. Nadere informatie is te vinden in het projectverslag.

17.2 Najaarscongres

In 2017 heeft een Najaarscongres plaatsgevonden. Door goed werk van de projectgroep zijn er veel minder kosten gemaakt dan de originele raming zonder aan kwaliteit in te boeten. Nadere informatie is te vinden in het projectverslag.

17.3 Introweekenden

In 2017 hebben er drie introweekenden plaatsgevonden. De kosten hiervoor zijn verwaarloosbaar o.a. vanwege een goedkopere locatie en een nette eigen bijdrage.

17.4 Bestuurdersdagen

Door een samenloop van meerdere evenementen en een andere tijdsplanning tijdens deze evenementen zijn de kosten veel lager uitgevallen dan 2016 en ook minder dan begroot was voor 2017.

Worrell ··· Jetter

Beveiligd voor identificatie

16

13-3-2018

17.5 Vrienden van de JOVD

Aan het eind van het politieke jaar bedankt de JOVD al haar vrijwilligers door het aanbieden van een leuke activiteit.

17.7 Nieuwjaarsborrel

In 2017 heeft de JOVD een nieuwjaarsborrel georganiseerd. Deze was toegankelijk voor alle leden en genodigde gasten. Tevens werd hier de liberaal van het jaar bekend gemaakt.

17.8 Benefietdiner

Tijdens de tweede editie van dit evenement is ruim 10.000 euro opgehaald voor het goede doel. De kosten van dit evenement zijn voor het diner en locatie. Dit zodat de opbrengst van de veiling allemaal naar het goede doel kunnen gaan.

17.10 Vrijheidstour

In 2017 is er geen vrijheidstour georganiseerd.

18 Declaraties afdelingen

Afdelingen hebben in 2017 minder gedeclareerd dan begroot was. Dit was ondanks het verruimen van de declaratie richtlijnen, zonder een budget wijziging voor deze post.

19 Baten afdelingen

De baten afdelingen, en daarmee ook de contributie afdeling, ligt hoger dan begroot mede dankzij het combinatie lidmaatschap met de VVD.

20 Onvoorziën

In 2017 zijn er reiskosten gemaakt voor een hoorzitting. Deze heeft de JOVD vergoed.

Bijzondere baten en lasten

Bijzondere baten waren er in 2017 door een later ontvangen subsidiebedrag vanuit het ministerie van BZK over 2016, een georganiseerde activiteit samen met de VVD en later ontvangen donaties.

Bijzondere lasten waren een afrekening van de servicekosten over ons pand uit 2016 en enkele lossen transactie kosten vanuit Buckaroo en afgeboekte crediteuren door het niet voltallig hebben van de administratie.

Bestemming resultaat

Er is in 2017 een zeer groot bruto verlies geleden. Dit was ook al te zien in de begroting. Dankzij enkele eenmalige meevallers is er toch een positief netto resultaat gerealiseerd. Dit zouden wij eigenlijk toevoegen aan de algemene reserve. Er zijn alleen enkele verplichte reserves die wij moeten aanvullen. Zo is er door de ALV aangegeven dat er €2.500 naar de lustrum reserve moet om volgend jaar, bij onze 70ste verjaardag, een extra groot feest te kunnen organiseren. Daarnaast is de JOVD verplicht om de netto inkomsten uit Club '49 in de daarvoor bestemde reserve te plaatsen. Deze reserve wordt aangehouden om de JOVD te kunnen ondersteunen mocht de subsidie stroom van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ineens terug vallen.

Worrell ··· Jetten
Gewaarsmerkt voor identificatie- doeleinden.
Datum: 13-3-2018

Door het aanhouden van deze reserves, die samen hoger uitvallen dan ons positief resultaat, zal er toch aanspraak gedaan moeten worden op de algemene reserves.

Worrell Jetten

Gewaamerkt voor identificatie-
doeleinden

Datum: 13
13-3-2018

5. Balans

5.1 Voor bestemming resultaat

Balans per	31-12-2017	31-12-2016
Activa		
<u>Vaste activa</u>		
Immateriële vaste activa		
Website	€ 0	€ 17.045,56
Materiële vaste activa		
Hardware	€ 1.945,76	€ 3.407,81
Inventaris & inrichting	€ 298,61	€ 696,69
Financiële vaste activa		
Borg Lange Voorhout	€ 8.320,50	€ 8.320,50
<u>Vlottende activa</u>		
Voorraad	€ -	€ -
<u>Vorderingen</u>		
Debiteuren	€ 2.056,56	€ 9.053,89
Voorziening oninbare debiteuren	€ -	- €7.000,00
Nog te ontvangen bedragen	€ 5.633,02	€ 8.292,69
Vooruitbetaalde bedragen	€ 6.115,00	€ 10.605,15
Nog te ontvangen BZK subsidie	€ 29.371,00	€ 41.277,86
Nog te ontvangen donaties	€ 45.500,00	€ 20.500,00
<u>Liquide middelen</u>		
Bank	€ 254.474,51	€ 221.583,49
Totaal	€ 353.714,96	€ 333.783,64

Worrell ···· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden.

Datum: 19
13-3-2018

Passiva

Eigen Vermogen

Algemene reserve	€ 271.825,16	€ 221.473,65
Pandreserve	€ -	€ -
Onderhoudsreserve	€ 20.000,00	€ 20.000,00
Lustrumreserve	€ 7.500,00	€ 5.000,00
Club '49-reserve	€ 8.379,33	€ 4.905,00
Resultaat	- € 1.733,11	€ 50.261,61

Kortlopende schulden

Crediteuren	€ 11.307,50	€ 3.507,47
Vooruit ontvangen bedragen	€ 2.000,00	€ 3.000,00
Nog te betalen bedragen	€ 25.516,32	€ 17.665,97
Nog te ontvangen facturen	€ 7.390,68	€ 7.132,92
Nog te ontvangen declaraties	€ 1.529,08	€ 837,02

€ 353.714,96

€ 333.783,64

5.2 Toelichting op de balans

Vaste activa

Op een aantal vaste activa is wederom afgeschreven. Dit is tevens te zien in het volgende hoofdstuk. Onze website is in zijn geheel afgeschreven in 2017 zoals de wens van de ALV was.

Vlottende activa

Momenteel heeft de JOVD geen vlottende activa maar in haar bezit.

Vorderingen

Deze post bestaat onder andere uit de verwachte bijdragen van SOeP en GvH en over 2017. Deze gelden zijn in januari 2018 ontvangen. De nog te ontvangen BZK subsidie is hier apart weergegeven. De afrekening hiervoor vindt altijd pas in de zomer van het volgende jaar plaats.

De nog te ontvangen bedragen bestaan uit vorderingen op De Vrije Student. Vooruitbetaalde bedragen slaan op de huur en verschillende abonnementen die een maand vooruit moeten worden betaald.

Worrell ··· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden. 20

Datum:

13-3-2018

Liquide middelen

De JOVD heeft op 31-12-2017 een redelijk bedrag op haar bankrekening staan. Een deel hiervan zit vast in bepaalde bestemmingsreserves die u hierboven kunt zien. Een fors deel van onze liquide middelen zal in 2018 afnemen door de aanschaf van een nieuwe website waar de ALV een bedrag voor heeft bepaald tussen de €40.000 en €60.000.

Eigen vermogen

Het vermogen is in 2017 toegenomen ten opzichte van 2016. Enkele oorzaken hiervoor zijn het oplopende van de nog te betalen bedragen die in begin 2018 betaald zijn en groeien van de voorzieningen 'Lustrum reserve' en 'Club '49 reserve'.

Kortlopende schulden

Deze post bestaat voornamelijk uit declaraties van afdelingen die op 31-12-2017 nog uitbetaald moesten worden en uit nog openstaande facturen.

Worrell ··· Jetten

Gewaarmerkt voor identificatie-
doeleinden

Datum:

13-3-2018

Materiële Vaste Activa 2017

(Deel)
 Aanschrijving Aanschaafprijs Investeringen Boekwaarde Aanschrijving Aanschrijving Aanschrijving Aanschrijving Aanschrijving Aanschrijving Aanschrijving
 % 2017 per 01-01-2017 t/m 2016 01 2017 02 2017 03 2017 04 2017 2017 2017 per 31-12-2017
 Bijzondere waardeverminderingen & Cumulatieve
 Aanschrijving Restwaarde

1-10-2014 Onvrij	2-6-2015 Digitaal Doelwinst	14-7-2015 Mediatraining	30-6-2016 Belegingsformulier	23-5-2017 Mediatraining	27.978,23 €	1.028,50 €	925,65 €	508,20 €	1.285,98 €	31.607,56 €	80095
20%	22%	24%	31%	67%	15.388,03	628,57	598,94	78,18	-	18.815,54	13.388,03
12.590,20	1.398,91	57,13	54,45	39,09	1.398,91	57,13	54,45	39,09	0,00	1.780,75	1.780,75
11.191,29	457,17	433,59	317,74	304,65	11.191,29	457,17	433,59	317,74	304,65	13.201,44	13.201,44
15.388,03	628,57	598,94	430,02	1285,98	15.388,03	628,57	598,94	430,02	1285,98	18.252,53	18.252,53
27.978,23	1.028,50	925,65	508,20	1.285,98	27.978,23	1.028,50	925,65	508,20	1.285,98	31.607,56	31.607,56
h 4,5 jaar afschrijven	h 4,25 jaar afschrijven	h 3,25 jaar afschrijven	h 1,5 jaar afschrijven								

16-12-2013 Stoken	31-12-2013 Bekruiken	1.089,00	981,45	381,15	707,85	54,45	54,45	54,45	54,45	217,00	925,65 €	183,35
20%	20%	315,51	536,94	45,07	45,07	45,07	45,07	45,07	45,07	180,29	768,23 €	135,22
1.089,00	981,45	1.089,00	981,45	1.089,00	981,45	1.089,00	981,45	1.089,00	981,45	1.089,00	1.089,00	981,45

9-4-2013 Hardware	15-5-2016 ASJ Laptops 2x + bestelchem	12-5-2016 ASJ Laptop 1x	4.152,88	2.503,95	1.349,01	2.281,37	222,59	111,29	111,29	111,29	111,29	445,17	1.239,46 €	1.284,50
33%	33%	33%	1.128,42	222,59	111,29	111,29	111,29	111,29	111,29	111,29	111,29	445,17	667,76 €	881,25
4.152,88	2.503,95	1.349,01	4.152,88	2.503,95	1.349,01	4.152,88	2.503,95	1.349,01	1.349,01	1.349,01	1.349,01	445,17	1.239,46	1.284,50

8.005,85	3.407,80	4.598,05	508,44	317,87	317,87	317,87	317,87	1.462,05	1.907,22	1.945,75	80130
41.543,86	(4.152,88)	20.719,99	19.285,87	2.157,55	2.158,14	2.158,14	13.618,83	20.112,67	35.245,66	2.244,32	44080
41.543,86	(4.152,88)	20.719,99	19.285,87	2.157,55	2.158,14	2.158,14	13.618,83	20.112,67	35.245,66	2.244,32	44080

6. Activa

Worrell Jetten
 Gewaarmerkt voor identificatie-doelinden.
 Datum: 13-3-2018

7. Reserveringen

De reserveringen van de JOVD bestaan uit de volgende bestemmingsreserves

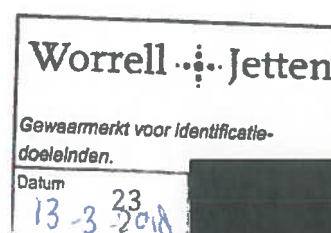
	<u>31-12-2016</u>	<u>Resultaat bestemming</u> <u>Mutatie</u>	<u>31-12-2017</u>
<i>Bestemmingsreserve pana</i>	€ -	€ -	€ -
<i>Lustrumreserve</i>	€ 5.000	€ 2.500	€ 7.500
<i>Onderhoudsreserve</i>	€ 20.000	€ -	€ 20.000
<i>Club '49-reserve</i>	€ 4.905	€ 3.474	€ 8.379

8. Overzicht giften en schulden

De JOVD heeft de volgende giften ontvangen in 2017:

Godefridus van Hees Fonds
Eikenlaan 22, 4356 HE Oostkapelle
€7.000,00
Ontvangen op 02-05-2017

De JOVD heeft geen schulden groter dan €25.000,00

9. Overzicht activiteiten

Wegens de Wet Financiering Politieke Partijen (Wfpp) is het verplicht om een activiteitenverslag in te voegen in het Financieel Jaarverslag. In dit hoofdstuk worden zodoende de inhoudelijke activiteiten die de JOVD het afgelopen jaar heeft georganiseerd opgesomd. Voor een uitgebreide beschrijving van alle activiteiten verwijs ik naar de projectverslagen.

- Nieuwjaarsborrel
- Toptraining Speech
- Benefietdiner
- Introweekend I
- Bestuurdersdag I
- Jaarlijkse Algemene Vergadering
- Voorjaarscongres 2017
- ILT - Brussel
- JOVD University 2.0
- Introweekend II
- Motie- en resolutiedag
- ILT - Jordanië
- Bestuurdersdag II
- Introweekend III
- Voorbereidende Algemene Vergadering
- Najaarscongres 2017
- Meetup: Duurzaamheid
- Bestuurdersdag III
- Buitengewone Algemene Vergadering

Worrell ···· Jetten

Gewaamerkt voor identificatie-
doeleinden.

Datum: 24

13-3-2018

10. Controleverklaring

Aan: het bestuur van Jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie
 Lange Voorhout 12
 2514 ED Den Haag

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Verklaring betreffende het financieel verslag en de overzichten

Wij hebben het financieel verslag en de overzichten 2017 van Jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie te Den Haag gecontroleerd. Overeenkomstig artikel 25, eerste lid onder a tot en met c, en artikel 26, onder c tot en met e, van de Wet financiering politieke partijen bestaat de gecontroleerde (financiële) informatie uit:

- het financieel verslag over 2017 met daarin een weergave van de (financiële) informatie, die op grond van artikel 20 van de Wet financiering politieke partijen in de administratie is opgenomen. Het financieel verslag omvat tevens:
  - een volgens de normen van het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar beschouwde rekening van kosten en opbrengsten met bijbehorende toelichting, van belang zijnde voor de vaststelling van de subsidie;
  - een opgave van de voor de vaststelling van de subsidie van belang zijnde gegevens omtrent het ledental van de politieke partij en, indien van toepassing, van de aangewezen jongerenorganisatie.

Het financieel verslag wordt vergezeld van een activiteitenverslag;

- een overzicht van de bijdrage van in totaal € 4.500 of meer die de partij in het kalenderjaar van een gever heeft ontvangen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, eerste lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd;
- een overzicht van de schulden van € 25.000 of meer, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, derde lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van Jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie is verantwoordelijk voor het opmaken van het financieel verslag en de overzichten in overeenstemming met de Wet financiering politieke partijen. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van het financieel verslag en de overzichten mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over het financieel verslag en de overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden alsmede de Regeling financiering politieke partijen. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat het financieel verslag en de overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in het financieel verslag en de overzichten. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat het financieel verslag en de overzichten een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van het financieel verslag en de overzichten en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de politieke partij. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de politieke partij gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van het financieel verslag.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende het financieel verslag en de overzichten

Naar ons oordeel geven:

- het financieel verslag 2017 (artikel 25, eerste lid, onder a) en de daarin opgenomen rekening van kosten en opbrengsten (artikel 26 onder c),
- het overzicht van de bijdrage van in totaal € 4.500 of meer die de partij in dat kalenderjaar van een gever heeft ontvangen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, eerste lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd (artikel 25, eerste lid, onder b), en
- het overzicht van de schulden van € 25.000 of meer, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, derde lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd (artikel 25, eerste lid, onder c), een getrouw beeld.

Tevens zijn wij van oordeel dat de bij het financieel verslag 2017 gevoegde opgave omtrent het ledental van de politieke partij en, indien van toepassing, van de aangewezen politieke jongerenorganisatie, conform artikel 26, onder d van de Wet financiering politieke partijen, juist is.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Wij zijn van oordeel dat de partij de aan de subsidie verbonden verplichtingen heeft nageleefd en het financieel verslag en de overzichten voldoen aan de bij of krachtens de Wet financiering politieke partijen gestelde voorschriften.

Tevens melden wij dat het activiteitenverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met het financieel verslag.

Zoetermeer, 13 maart 2017

Worrell & Jetten Audit B.V.

Secretarieleel Jaarverslag 2017

Aangeboden aan de Jaarlijkse Algemene
Vergadering 2018

7 April 2018

Inhoudsopgave

1. VOORWOORD	1
2. VERENIGINGSORGANEN	2
2.1 ALGEMENE VERGADERINGEN	2
2.2 HET HOOFDBESTUUR	2
2.3 DRIEMASTER	3
2.4 AFDELINGEN	4
2.5 COMMISSIE VAN BEROEP	4
2.6 COMMISSIES VAN DE JOVD	4
2.7 OVERIGE COMMISSIES	5
3. LEDENAANTAL	7
3.1 LEDENONTWIKKELING 2017	7
3.2 LEEFTIJDVERDELING LEDENBESTAND	8
4. ALGEMEEN SECRETARIAAT	10
4.1. ALGEMEEN	10
4.2. FACILITERING & ONDERSTEUNING	10
4.3. PROJECTEN	10
5. ALGEMENE COMMUNICATIE	11
5.1. DIGITAAL	11
5.2 MIJN JOVD	11
5.3 REGULIERE POST	11
6. RELATIES MET EXTERNEN	12
6.1. VVD	12
6.2. POLITIEKE JONGERENORGANISATIES	12
6.3. ROTTUMERBERAAD	12
6.4. OVERIGE EXTERNE RELATIES	13
7. POLITIEK	14
7.1. POLITIEK COMMISSARIAAT	14
7.2. POLITIEKE CONTACTEN	14
8. VOORLICHTING	15
8.1. ALGEMEEN	15
8.2 OVERZICHT LANDELIJKE MEDIA-ACTIVITEITEN	15
9. INTERNATIONAAL	18

9.1. ALGEMEEN	18
9.2. ACTIVITEITEN	18
9.3. INTERNATIONAAL SECRETARIAAT	19
9.4. INTERNATIONAL LIBERAL TRAINEESHIP	19
10. ORGANISATIE	20
10.1. CONGRESSEN	20
10.2. INTRODUCTIEWEEKENDEN	21
10.3. OVERIGE ACTIVITEITEN	22
11. OPLEIDING EN TRAINING	23
11.1. TRAINERS	23
11.2. TOPTRAINING SPEECH	23
11.3. TRAINING-VOOR-TRAINERSWEEKEND	23
11.4. JOVD UNIVERSITY	23
11.5. PJO-PARLEMENT	23
11.6. JOVD-ACADEMY	24
11.7. ACCREDITATIE JOVD-TRAININGEN	24
12. MARKETING & CAMPAGNE	25
12.1. ALGEMEEN	25
12.2. AUGUSTUS OFFENSIEF	26
13. HB-BESLUITEN	27

1. Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het Secretarieel Jaarverslag van de Jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie over het jaar 2017. Conform artikel 12 lid 2 van de landelijke statuten der JOVD wordt middels dit verslag getracht de Algemene Vergadering een terugblik te bieden over het afgelopen verenigingsjaar.

In dit document blikken wij terug op het jaar 2017 van de JOVD. Wat heeft de vereniging in dit jaar bewogen en hoe hebben wij ons politiek naar buiten toe gebracht? Wat waren de activiteiten die onze vereniging niet alleen het Harvard van de Nederlandse politiek maken, maar ook nog eens de gezelligste jongerenorganisatie van ons land? Wie waren de individuen in de commissies en projectgroepen die dit alles mogelijk maakten? U vindt het allemaal terug in dit jaarverslag.

Middel dit schrijven vertrouw ik erop u voldoende te hebben geïnformeerd. Mochten er onverhoopt nog vragen zijn naar aanleiding van dit verslag, dan kunt u zich altijd richten tot het Hoofdbestuur.

Namens het Hoofdbestuur,

Dorus Dijkstra

Landelijk Secretaris
Jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie

2. Verenigingsorganen

2.1 Algemene Vergaderingen

In 2017 hebben drie Algemene Vergaderingen plaatsgevonden:

Jaarlijkse Algemene Vergadering

Datum: Zaterdag 1 april 2017, voortgezet op zondag 9 april en woensdag 19 april 2017.

Locatie: Golden Tulip Hotel Central, Burgemeester Loeffplein 98, 5211 RX te 's-Hertogenbosch, voortgezet het Van der Valk Hotel Tiel, Laan van Westroijen 10, 4003 AZ te Tiel en het NH Hotel Amersfoort, stationsstraat 75 te Amersfoort.

Vorbereidende Algemene Vergadering

Datum: Woensdag 27 september 2017, voortgezet op zaterdag 30 september, zondag 01 oktober en zaterdag 21 oktober 2017.

Locatie: De Rechtbank, Korte Nieuwstraat 14, 3512 NM te Utrecht, voortgezet in Hotel De Ruwenberg, Ruwenbergstraat 7, 5271 AG te Sint-Michielsgestel en het Algemeen Secretariaat der JOVD, Lange Voorhout 12, 2514 ED te 's-Gravenhage.

2.2 Het Hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur was in 2017 als volgt samengesteld:

01 januari 2017 – 30 oktober 2017

Landelijk Voorzitter:	R.L. (Rutger) de Ridder
Landelijk Vicevoorzitter portefeuille Voorlichting en Marketing:	K. (Koen) Bokhorst
Algemeen Secretaris:	J.J.P. (Jeroen) Hendriks
Landelijk Penningmeester:	S.R.K. (Simon) Tol
Algemeen Bestuurslid Politiek:	J.A. (Joris) Zevenbergen
Algemeen Bestuurslid Organisatie:	I. (Irene) Bauer

30 oktober 2017 – 13 december 2017

Landelijk Voorzitter a.i. & Landelijk Vicevoorzitter Voorlichting & Marketing:	S.T.A. (Splinter) Chabot
Algemeen Secretaris a.i. & Algemeen Bestuurslid Politiek:	L. (Lex) Cornelissen
Landelijk Penningmeester:	D.J. (Daan) Looij
Algemeen Bestuurslid Organisatie:	S. (Siem) van Ostaden
Algemeen Bestuurslid Opleiding & Training:	B.M. (Bram) Roodhart

13 december 2017 – 31 december 2017

Landelijk Voorzitter:	S.T.A. (Splinter) Chabot
Landelijk Vicevoorzitter portefeuille Voorlichting en Opleiding & Training:	B.M. (Bram) Roodhart
Algemeen Secretaris:	T.J. (Dorus) Dijkstra
Landelijk Penningmeester:	D.J. (Daan) Looij
Algemeen Bestuurslid Politiek:	L. (Lex) Cornelissen
Algemeen Bestuurslid Marketing:	S.J. (Stijn) de Vreede
Algemeen Bestuurslid Organisatie:	S.W.M. (Siem) van Ostaden

2.3 Driemaster

De Hoofdredacteur van de Driemaster was in 2017:

01 januari 2017 – 01 oktober 2017

Marco Nijweide

01 oktober 2017 – 31 december 2017

Geen hoofdredacteur

2.4 Afdelingen

Actief

Amsterdam en omstreken, Baronie van Breda, Den Haag en omstreken, Eindhoven, Flevoland, Friesland, Groningen, Hart van Brabant, 's-Hertogenbosch en omstreken, Kennemerland, Limburg, Leiden en omstreken, Rijk van Nijmegen cum annexis, Rijnmond, Twente, Top van Holland, Utrecht en omstreken, Zwolle en omstreken.

2.5 Commissie van beroep

De Commissie van Beroep was in 2017 als volgt samengesteld:

01 januari 2017 – 19 april 2017

Leden
Jeroen Diepemaat
Jasper van Hilten
David Vermorken
Jelle van Nuland
Kim Vogten
Vacant

Plaatsvervangende leden

Luuk Dokter
Thomas van Gemert
Remco Vlaming

19 april 2017 – 31 december 2017

Leden
Jeroen Diepemaat
Jasper van Hilten
Christiaan Kwint
Jelle van Nuland
Jim van Mourik
Roy van Run

Plaatsvervangende leden

Luuk Dokter
Thomas van Gemert
Rosa d'Adelhart Toorop

2.6 Commissies van de JOVD

Kascommissie

De Kascommissie was in 2017 als volgt samengesteld:

01 januari 2017 – 19 april 2017

Nick Derks
Christiaan Hendriks
Remco Vlaming
Dennis van den Oever
Rick Nederend
Tom Leijte

19 april 2017 – 31 december 2017

Nick Derks
Christiaan Hendriks
Stefan Kimenai
Wytze Spoelstra
Rick Nederend
Tom Leijte

Toetsingscommissie

De Toetsingscommissie was in 2017 als volgt samengesteld:

01 januari 2017 – 19 april 2017

Marijn de Pagter
Benjamin Broekhuizen
Mariska van delft
Christiaan Kwint
Robin van der Wal

19 april 2017 – 31 december 2017

Benjamin Broekhuizen
Robin van der Wal
Jort Kassies
Ciska Scheidel

19 april 2017 – 11 juli 2017

Lex Janssen

2.7 Overige commissies

Commissie Privacy

De JOVD wilt roomser dan de paus zijn als het om de bescherming van persoonsgegevens gaat. Zodoende is in het afgelopen jaar op initiatief van de landelijk secretaris een privacy scan uitgevoerd, bestaande uit een bureauonderzoek, interviews en een analyse op basis van de privacywetgeving. De resultaten van dit onderzoek zijn op de Voorbereidende Algemene Vergadering gepresenteerd.

Uit het onderzoek zijn geen grove nalatigheden of thema's ontdekt waarbij sprake is van grote non-compliance. De conclusie van het onderzoek bracht echter wel een gebrek aan beleid en overzicht van waarborgen en maatregelen. Hieruit kwam voort dat er een risico ontstaan ten aanzien van de bescherming en waarborging van persoonsgegevens die in het beheer zijn bij het Algemeen Secretariaat.

Het hoofdbestuur heeft als deel van de voorgestelde maatregelen aangeboden een commissie op te richten om onderzoek te verrichten ter ondersteuning, onderzoek en het uitwerken van beleidspunten. Dit met als doel om de organisatie naar volwassenheidsniveau 3 te tillen op de schaal van het AICPA/CICA Privacy Maturity Model (0 tot 5). Hiermee zal de JOVD voldoen aan de normen die gesteld worden door de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

De commissie Privacy was in 2017 als volgt samengesteld:

01 november 2017 – 31 december 2017

Pascal van Verseveld
Jasper van Hilten
Jeroen Hendrikx

01 november 2017 – 21 december 2017

Splinter Chabot (Auditor)

21 december 2017 – 31 december 2017

Dorus Dijkstra (Auditor)

Commissie Website

Op dit moment heeft de JOVD een website en interne omgeving die gebouwd is en gehost wordt door internetbureau Onsweb. De JOVD heeft tijdens de Jaarlijkse Algemene Vergadering besloten om een nieuwe website aan te schaffen en afscheid te nemen van Onsweb, omdat het niet meer als 'ons' web aanvoelde en we een nieuwe weg in wilden slaan.

De Voorbereidende Algemene Vergadering van 2017 heeft de kaders voor de nieuwe website vastgesteld, zowel financieel als functioneel. Hieropvolgend heeft het hoofdbestuur samen een commissie benoemd, dat op zoek naar websitebouwers. De kaders, vastgesteld door de ledenvergadering, vormen de basis voor een offerteaanvraag: de kleurplaat voor de uiteindelijk JOVD-site. Deze offertes worden door de commissie en het hoofdbestuur tezamen bekeken en beoordeeld.

Uiteindelijk zal het hoofdbestuur begin 2018 een definitieve keuze maken voor de website. In de periode februari-juni 2018 zal de website worden

gebouwd, waarbij de oplevering van de website in principe gepland staat op 1 juni 2018.

De commissie Website was in 2017 als volgt samengesteld:

18 oktober 2017 – 31 december 2017

Jeroen Hendriks
Pascal van Verseveld
Niels Ebersson
Koen Bokhorst
Splinter Chabot (Auditor)

01 november 2017 – 31 december

Fleur Venner

21 december 2017 – 31 december 2017

Dorus Dijkstra (Auditor)

Commissie Herziening Verenigingsstructuur

Ten behoeve van een vernieuwing van de verenigingsstructuur zijn op de Voorbereidende Algemene Vergadering 2017 de wensen van de Algemene Ledenvergadering vastgelegd. Aan de hand van het verslag 'Toekomst van de JOVD, herziening verenigingsstructuur' werd een totaalpakket geboden waaruit voor verschillende opties gestemd kon worden. Toen de uitslag eenmaal bekend was, werd deze overhandigd aan het Hoofdbestuur met de opdracht om een door de notaris rechtsgeldig verklaard voorstel voor de herziening op te leveren tijdens de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 7 april 2018.

Om dit project op een zo professionele wijze als mogelijk te verwezenlijken, is een commissie benoemd met daarin leden met een juridische achtergrond en/of ervaring met de herziening van de verenigingsstructuur. Aan deze commissie is de eervolle opdracht gegeven om de toekomst van de JOVD te schrijven. Met vlijt ging de commissie vervolgens aan de slag met het aangenomen voorstel.

De commissie Herziening Verenigingsstructuur was in 2017 als volgt samengesteld:

18 oktober 2017 – 31 december 2017

Rutger de Ridder
Jasper Koelewijn
Inigo Beeker
Wout Brouwer
Rick Jager
Roy van Run
Splinter Chabot (Auditor)

21 december 2017 – 31 december 2017

Dorus Dijkstra (Auditor)

3. Ledenaantal

3.1 Ledenontwikkeling 2017

Dit hoofdstuk geeft een beeld van het aantal individuen dat lid van onze vereniging is. Ook wordt duidelijk hoeveel personen helaas geen lid meer willen zijn, of dat omwille van hun leeftijd statutair onmogelijk wordt gemaakt.

Sinds 1 januari 2017 is het mogelijk om combi-lid te worden van de JOVD én de VVD voor een verlaagd tarief. Op de website is een contributiebijsluiters gepubliceerd waar de twee arrangementen in worden beschreven.

Maand	Leden	Inschrijvingen	Uitschrijvingen.
1 Jan	2458	+140*	-3
1 Feb	2595	+85	-5
1 Mrt	2675	+179	-5
1 Apr	2849	+65	-5
1 Mei	2909	+53	-5
1 Jun	2957	+57	-2
1 Jul	3012	+45	-24
1 Aug	3033	+75	-13
1 Sep	3095	+82	-7
1 Okt	3170	+68	-8
1 Nov	3230	+60	-9
1 Dec	3281	+25**	-595
Eind 2017		Inschrijvingen	Uitschrijvingen
2711 leden		+934	-681

* Aanmeldingen van januari én december.

**De aanmeldingen van combi-leden in december.

In de bovenstaande getallen vallen er ongetwijfeld een aantal zaken op. Allereerst lijkt het ledenaantal het hele jaar op te lopen en in december ineens flink te dalen. Administratief is dit correct. Leden die gedurende het

jaar een schriftelijk verzoek tot uitschrijven hebben ingediend, worden per einde boekjaar uitgeschreven. Dit houdt in dat zij tot en met einde boekjaar nog lid zijn en blijven daarmee tot dat moment stemgerechtigd.

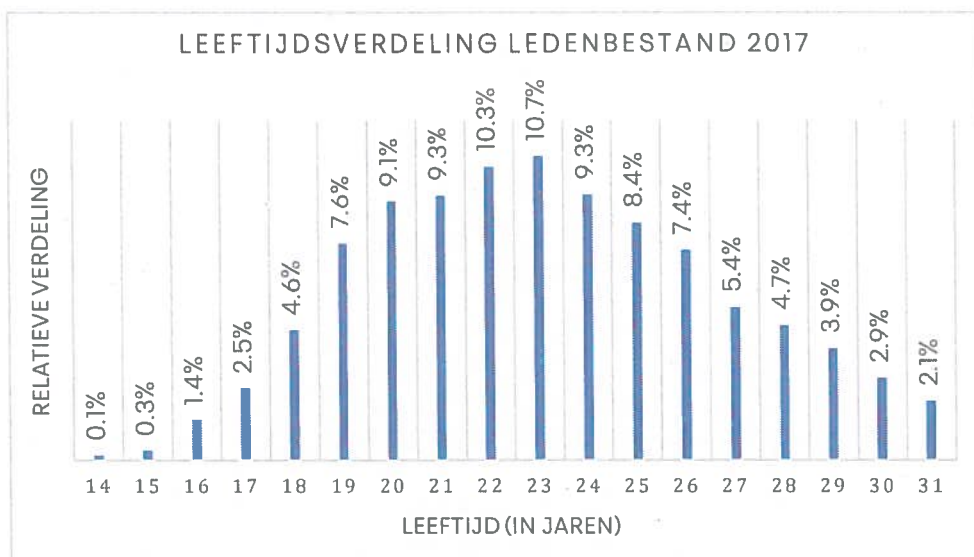
Indien leden op schriftelijk verzoek tot uitschrijven expliciet aangeven om per direct uitgeschreven te worden, dan vervalt het lidmaatschap op de datum dat het lid zich uitschrijft. In dit geval vervallen ook per direct alle (stem)rechten waar deze leden over beschikten. Echter blijven ook leden die zich per direct uitschrijven de jaarlijkse contributie verschuldigd over het boekjaar waarin de uitschrijving is ingediend.

Daarnaast zijn er met uitzondering van aanmeldingen voor het combi-lidmaatschap geen inschrijvingen geregistreerd in december. Dit heeft ermee te maken dat (met uitzondering van de combileden) alle inschrijvingen die in december zijn binnengekomen, aangemerkt zijn als nieuwe leden in januari. Dit is tevens de reden waarom het aantal inschrijvingen in januari relatief hoog ligt. Voor deze methodiek is gekozen ten behoeve van een coulanceregeling voor nieuwe leden met betrekking tot de korting op contributie over het eerste jaar van het lidmaatschap.

In 2017 zijn er in totaal 934 mensen lid geworden en hebben in totaal 621 mensen zich uitgeschreven. 60 personen zijn uitgeschreven omdat zij de leeftijd van 31 jaar hebben bereikt in 2017.

3.2 Leeftijdverdeling ledenbestand

De JOVD is een vereniging met een groot spectrum aan leeftijden. Jongeren mogen vanaf 14 jaar tot en met het jaar waarin zij 31 worden op statutaire basis lid zijn van de JOVD. Om de verdeling in leeftijden visueel te maken, is de onderstaande staafdiagram uit de ledenlijst aan het eind van het boekjaar 2017 onttrokken.

In het diagram wordt per leeftijd de relatieve bijdrage aan het totaal aantal leden weergegeven. Leden van 14 tot en met 15 jaar zijn veruit in de minderheid. De leeftijden 22 en 23 jaar zijn veruit het meest vertegenwoordigd.

Duidelijk is te zien hoe dat tussen de 16 tot en met 23 de relatieve bijdrage toeneemt. Na 23 jaar neemt de relatieve bijdrage gestaag af. Een logische verklaring is dat de meeste jongeren in hen studententijd actief worden bij jongerenverenigingen.

4. Algemeen Secretariaat

4.1. Algemeen

2017 was alweer het derde jaar dat de JOVD gevestigd is in het pand aan het historische Lange Voorhout te 's-Gravenhage. Er was een allonge opgemaakt van het pand met de verhuurder, zodat de staat van het monumentale pand voor beide partijen bekend is.

Het pand huisvest het administratieve hart van de vereniging en werd grotendeels gebruikt als kantoor en vergaderpand door het Hoofdbestuur. Tevens vonden in het pand overleggen plaats door commissies, projectgroepen en politieke denktanks. In het pand werden tevens vele landelijke activiteiten georganiseerd, waaronder introweekenden, bestuurders- en netwerkdagen, een algemene vergadering en gezellige thema-avonden zoals een House of Cards première en een Halloweenfeest.

Aan een eeuwenoud monumentaal pand is onderhoud van groots belang. Om het pand op te frissen zijn er in het afgelopen jaar nieuwe sloten op de deuren gezet, heeft de Wiegel War Room een JOVD-tint gekregen en is de hal getransformeerd van een mausoleum tot een JOVD-eregalerij. Het Thorbecketerras achter het pand is opgefleurd met een plantenborder. Tot slot is het pand verrijkt met een vriezer, een combimagnetron en een nieuwe vaatwasmachine.

4.2. Facilitering & ondersteuning

De JOVD heeft eind 2016 een overeenkomst gesloten met Ka Ching voor het kalenderjaar 2017. Namens Ka Ching heeft de heer Alper Polat in 2017 ondersteuning geboden aan het Hoofdbestuur in haar financiën en administratie. Deze overeenkomst tot opdracht was vastgelegd tot 31 december 2017. Eind 2017 is ervoor gekozen dit contract met een jaar te verlengen.

Naast financiële en administratieve dienstverlening heeft de JOVD ook huishoudelijke dienstverlening gehad. In 2017 heeft DService de schoonmaakdiensten geleverd. Zij kwamen gemiddeld één keer per week het pand schoonmaken. Het contract met Ronada ongediertebestrijding is per 2 februari 2017 opgezegd.

Ten slotte heeft de JOVD een lopend contract met Modus Dienstverlening voor het ophalen van het bedrijfsafval. Modus Dienstverlening haalt per twee weken de inhoud van de vuilcontainer op, betreffende papier-, glas- en restafval. De huidige overeenkomst loopt tot 9 december 2018.

4.3. Projecten

De verzekeringsportefeuille van de JOVD is in 2017 grondig doorgelicht door twee intermediairs, Marsch B.V. en Univé Zuid-Holland. Hierdoor is besloten om de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering onder te brengen bij Marsch B.V. met een verhoogde dekking.

Er is tevens een privacy scan uitgevoerd door privacy adviesbureau Procis. In de privacy scan zijn de interne informatieprocessen getoetst aan de wet- en regelgeving omtrent privacy.

5. Algemene communicatie

5.1. Digitaal

In de eerste helft van 2017 is na iedere hoofdbestuursvergadering een nieuwsbrief verstuurd naar de leden, met in deze nieuwsbrief de laatste nieuwtjes, filmpjes en sollicitatiemogelijkheden. Daarnaast werd via deze weg de ledenvergadering aangekondigd en werden hoofdbestuursbesluiten gecommuniceerd.

Na de Voorbereidende Algemene Vergadering 2017 is de nieuwsbrief vervangen door Wiegelweb. Dit interactieve medium heeft de inhoud van de traditionele nieuwsbrief samengevoegd met mediamomenten, input van afdelingen en (gast)columns.

Social media is daarnaast hét platform geworden waar de JOVD in 2017 haar liberale boodschap op een laagdrempelige manier heeft overgebracht. Niet alleen haar leden, maar ook (potentieel) geïnteresseerden en de media zagen de JOVD op energieke en interactieve wijze langskomen op Facebook, Twitter en Instagram. Hierop zijn zowel op landelijk niveau, als door afdelingen het warme, sfeervolle en tevens inhoudelijke karakter van de JOVD vanuit verschillende invalshoeken naar buiten gebracht.

5.2 Mijn JOVD

In 2017 is de meeste interne communicatie verlopen via de interne ledenomgeving. Sollicitaties, stukkenbundels en aanvullende informatie zijn gedeeld via Mijn JOVD. Na de invoering van Wiegelweb, zijn hier ook de hoofdbestuursbesluiten bij gekomen. Afdelingssecretarissen hebben via dit platform inzicht gehouden in de ledenlijsten van de afdelingen. Van de ticketshop is tevens intensief gebruik gemaakt. Hoewel deze niet altijd even goed heeft meegewerkt, is de verkoop van tickets naar behoren verlopen.

In de eerste maanden van 2017 heeft de ledenadministratie problemen ondervonden met de implementatie van het contributie-arrangement met de VVD, het zogenaamde combi-lidmaatschap, dat op 1 januari 2017 af is getrapt. Combi-leden hebben door deze problemen langere tijd niet kunnen inloggen op de interne ledenomgeving. Halverwege 2017 zijn deze technische problemen opgelost en sindsdien kan ieder JOVD lid volledig gebruik maken van Mijn JOVD.

5.3 Reguliere post

Per 25 januari 2017 is de postbus opgezegd. De JOVD kan sindsdien enkel nog post ontvangen op het Lange Voorhout. Het grootste deel van de in 2017 ontvangen post zijn facturen, rekeningafschriften en reclame. Incidenteel zitten er uitnodigingen en afdelingspost tussen.

6. Relaties met externen

6.1. VVD

Voor de JOVD is de VVD de natuurlijke partner in de Tweede Kamer. Tegelijkertijd hebben we vaak ook gezonde kritiek op onze moederpartij. Daarom liep ook in 2017 het contact met de VVD op twee manieren: op organisatorisch en politiek vlak. Het dagelijks bestuur houdt veelvuldig contact met de dagelijkse leiding van de VVD. De Landelijk Voorzitter heeft dan ook verschillende hoofbestuursvergaderingen bijgewoond van de VVD. Vanuit de politieke driehoek is tevens veelvuldig contact geweest met de VVD als politieke partner in de volksvertegenwoordiging en het kabinet.

Op het voorjaarscongres van de VVD te Arnhem, heeft de Landelijk Voorzitter Rutger de Ridder een toespraak gehouden over het belang van duurzaamheid in het regeerakkoord. Dit na afloop van de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017. Tijdens de affaire Keizer heeft het Hoofdbestuur, met name de Landelijk Voorzitter, contact onderhouden met toenmalig partijvoorzitter Henry Keizer en later diens opvolger Jeannette Baljeu. en waarnemend voorzitter Erik Wetzels. De JOVD is nauw betrokken gebleven met het proces dat uiteindelijk heeft geleid tot de verkiezing van Christianne van der Wal als nieuwe voorzitter van de VVD.

6.2. Politieke Jongerenorganisaties

Concurrerende politieke jongerenorganisaties zijn belangrijk voor de JOVD. Aan hen kunnen wij ons liberale gedachtegoed afspiegelen en onze collectieve politieke vaardigheden reflecteren. In onze krachtmetingen vinden wij de mogelijkheid om een baken van realisme en positiviteit te zijn tussen het pessimistische socialisme, kortzichtig populisme en vastgeroest conservatisme. Vóór de Tweede Kamerverkiezingen is er veelvuldig contact geweest met het CDJA, de JS, JD, DWARS, PINK, Perspectief en de SGPJ. Na de Tweede Kamer verkiezingen is het contact geïntensiveerd met het CDJA, de JD en DWARS. Dit ten gevolge van de gezamenlijke doelstelling om de formatie tussen de moederpartijen te ondersteunen. Nadat de formatie is gefaald, is ook het contact met deze drie politieke jongerenorganisaties (PJO's) enigszins verwaterd.

De onderlinge verhoudingen met andere PJO's blijft over het algemeen bijzonder goed. Voorzitters weten elkaar te vinden zodra vorderingen binnen de landelijke politiek dit stimuleren. Diepere politieke initiatieven tot samenwerking worden tevens goed tot uitvoering gebracht. Een voorbeeld hiervan is de 'License to heal' actie.

6.3. Rottumerberaad

Het Rottumerberaad is een onafhankelijke stichting voor oud-Hoofdbestuurders van de JOVD. Begin 2017 heeft de stichting een generatiediner georganiseerd met ongeveer 30 deelnemers. Het Hoofdbestuur was bij dit diner aanwezig. Tijdens dit diner is het voorzitterschap van het Rottumerberaad overgedragen van Jan van Zanen naar Johan Remkes. Het Hoofdbestuur onderhoudt contacten met deze stichting. De JOVD was in 2017 in de stichting vertegenwoordigd door Rutger de Ridder en Koen Bokhorst. Na de Voorbereidende Algemene Vergadering is dit contact overgedragen aan Splinter Chabot en Bram Roodhart.

6.4. Overige externe relaties

De JOVD heeft in 2017 naast de gebruikelijke partners contacten onderhouden met politieke partijen als D66 en GroenLinks. Tevens zijn verscheidene maatschappelijke organisaties als 'De Energiecommissie' en 'De Groene Zaak' hebben een bijdrage geleverd aan het extern profileren van de JOVD. De JOVD heeft vooral de kennis en know-how van deze partijen gebruikt.

7. Politiek

7.1. Politiek Commissariaat

De volgende personen hebben in 2017 deel uitgemaakt van het Politiek Commissariaat (PC):

01 januari 2017 – 27 september 2017

Politiek Commissaris

Alexander de Bree
Simon van der Pol
Nick Derks
Floris van Zijp
Lex Cornelissen
Tess Meering

Portefeuille

Scheiding Kerk en Staat
Medische Ethiek
Pensioenen
Internationale Betrekkingen
Immigratie en Integratie
Onderwijs

01 januari 2017 – 02 juni 2017

Politiek Commissaris

Jasper van Os

Portefeuille

Duurzaamheid

16 juni 2017 – 31 juli 2017

Politiek Commissaris

Milan van der Meulen

Portefeuille

Duurzaamheid

01 november 2017 – 31 december 2017

Politiek Commissaris

Marika Abrahamse
Floris Kooiman
Wim van den Bergh
John Jacobs
Pascal van Verseveld
Jorn Lok
Juliëtte van Gilse
Theo Post
Lars Benthin
Roelof van Holthe tot Echten
Anna de Koning
Rik Heiner
Vital Houben
Rens van der Pluijm

Portefeuille

Buitenlandse Zaken
Duurzaamheid
Technologie
Defensie
Veiligheid en Privacy
Economie en Financiën
Verkeer en Infrastructuur
Immigratie en Integratie
Staatsinrichting
Cultuur
Onderwijs
Wonen
Zorg
Werk en Pensioen

7.2. Politieke contacten

De belangrijkste politieke gebeurtenis in 2017 waren de Tweede Kamerverkiezingen. In het kader van deze verkiezingen was de JOVD veelvuldig uitgenodigd bij debatten. De JOVD werd hier vertegenwoordigd door de leden van de politieke driehoek (Landelijk Voorzitter, Landelijk Vicevoorzitter en Algemeen Bestuurslid Politiek). Na de verkiezingen heeft de JOVD het initiatief genomen om in samenwerking met andere PJO's een concept-regeerakkoord te vormen. Helaas stonden niet alle PJO's hiervoor open. Met duurzaamheid als één van de speerpunten in het afgelopen jaar is een nauwe samenwerking met het VVD-netwerk 'Liberaal Groen' opgezet. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het organiseren van een symposium dat in oktober 2017 heeft plaatsgevonden.

8. Voorlichting

8.1. Algemeen

Een strategisch sterk en pienter persbeleid is noodzakelijk voor de JOVD om haar politieke gedachtegoed publiciteit te bieden. In 2017 is de lijn van het succesvol genereren van persberichten en media-aandacht goed doorgezet. Intensieve contacten met journalisten en redacteuren heeft ertoe geleid dat zowel Landelijk Voorzitter Rutger de Ridder als Landelijk Voorzitter Splinter Chabot meerdere malen optredens hebben gemaakt op de nationale radio en televisie. Tevens hebben we veel gepubliceerd in gedrukte media en online. Middels onze social media kanalen zijn er tevens vlogs gedeeld waarin actualiteiten aan de orde werden gesteld.

8.2 Overzicht landelijke media-activiteiten

Hieronder volgt een overzicht van media-optredens van de JOVD over het kalenderjaar 2017.

Datum	Medium	Activiteit
07-jan	Persbericht	Sybe Schaap is Liberaal van het Jaar 2016
16-jan	Radio	Landelijk Voorzitter op NPO Radio 1 over PVV
22-jan	Televisie	Landelijk Voorzitter bij Nieuwsuur over de formatie
24-jan	Persbericht	JOVD lanceert Nederlandse PolitiFact: #NLcheckt
18-feb	Radio	Landelijk Voorzitter bij NPO Radio 1 over verkiezingen
21-feb	Persbericht	Nederland viert feest! De 'wietwet' is een feit!
22-feb	Televisie	Landelijk Voorzitter bij De Wereld Draait Door over het Terlouwmanifest
4-mrt	Radio	Landelijk Voorzitter bij NPO Radio 1 over Turkse politieke inmenging in Nederland
11-mrt	Persbericht	Turkije definitief uitsluiten uit de EU
26-mrt	Televisie	Landelijk Voorzitter bij Buitenhof over Klimaatbeleid
20-apr	Persbericht	Mastodonten van 75+ aan het woord over GroenLinks
29-apr	Radio	Vicevoorzitter over verplichte vrije dag

01-mei	Persbericht	JOVD fluit Schippers terug om schending Privacy
19-mei	Televisie	Landelijk Voorzitter bij WNL over aftreden VVD Voorzitter
19-mei	Radio	Landelijk Voorzitter bij NPO Radio 1 over het VVD-congres
23-mei	Radio	Landelijk Voorzitter bij BNR Nieuwsradio over duurzaamheid
28-mei	Televisie	Landelijk Voorzitter bij Nieuwsuur over formatie
13-jun	Persbericht	Rutte moet beginnen met schrijven regeerakkoord
25-jul	Persbericht	JOVD bezoekt grootste vluchtelingenkamp in het Midden-Oosten
03-aug	Persbericht	Is opvang in de regio de oplossing
18-aug	Televisie	Landelijk Voorzitter bij debatprogramma Hollandse Zaken
03-okt	Persbericht	JOVD: "Laat opstappen Hennis wake-up call zijn voor formerende partijen"
09-okt	Televisie	Landelijk Voorzitter geïnterviewd door Nieuwsuur over plannen voltooid leven
11-okt	Televisie	JOVD #laatjenietkasten actie bij Powned
15-okt	Radio	Landelijk Voorzitter te gast bij Nachtkijkers
20-okt	Televisie	Landelijk Voorzitter tafelheer bij De Wereld Draait Door.
23-okt	Radio	Landelijk Voorzitter bij NPO Radio 1 over diversiteit in de politiek
24-okt	Radio	Landelijk Voorzitter bij BNR Nieuwsradio over studiefinanciering
26-okt	Persbericht	Landelijk Voorzitter samen met andere PJO's geïnterviewd door het Reformatorisch Dagblad
29-okt	Persbericht	Landelijk Voorzitter bij NPO Radio 2 over wietteelt
06-nov	Radio	Landelijk Voorzitter bij NPO Radio 1 over het sociaal leenstelsel

25-nov	Radio	Landelijk Voorzitter bij NPO Radio 1 te gast bij WNL Opiniemakers
28-nov	Persbericht	JOVD: Houd het uniform uniform
28-nov	Persbericht	Persbericht met het Interstedelijk Studenten Overleg en andere PJO's met betrekking tot investeren in onderwijs
16 dec	Radio	Landelijk Voorzitter te gast bij Haagse Lobby over referenda
23 dec	Radio	Landelijk Voorzitter, Landelijk Vicevoorzitter en Jort Kassies bij Politieke Tijgers aflevering #1
29 dec	Radio	Landelijk Voorzitter en Landelijk Vicevoorzitter bij Politieke Tijgers aflevering #2
29 dec	Televisie	Landelijk Voorzitter bij WNL op Zondag over de JOVD, het liberalisme en het politieke jaar 2017

---

9. Internationaal

9.1. Algemeen

De JOVD heeft ook in 2017 op internationaal gebied haar gezicht getoond. Delegaties van de JOVD zijn naar congressen van koepelorganisaties LYMEC en IFRLY afgereisd. Daarnaast heeft de JOVD een groep van de jongeren van de Zweedse Centerpartiet op het Algemeen Secretariaat ontvangen en zijn er twee internationale reizen georganiseerd. Eén reis had de bestemming Brussel, met als doel JOVD'ers een kijkje te kunnen bieden in de wereld van de Europese politiek. In de tweede reis trok een groep JOVD'ers naar Jordanië. In deze reis is de complexe (politieke) situatie in de Jordanees regio onder de loep genomen en een bezoek gebracht aan het grootste vluchtelingenkamp in het Midden Oosten.

9.2. Activiteiten

Van 12 t/m 14 mei vond het LYMEC-congres plaats te Stockholm, Zweden. De JOVD werd vertegenwoordigd door Marit van der Pol, Anouk van Brug, Mina Hanna en Boudewijn Bisschop. Hoofdbestuurslid Politiek Joris Zevenbergen was verhinderd deel te nemen wegens een bruiloft. In zijn plaats was Marit van der Pol, vanwege haar kunde en ervaring, aangewezen als delegatieleider.

Van 24 t/m 26 april heeft in het kader van het International Liberal Traineeship een reis naar Brussel plaatsgevonden. Onder andere het Europees Parlement en het ALDE-kantoor zijn gedurende de reis bezocht. Een uitgebreide beschrijving van de reis vindt u in het projectverslag dat is vastgesteld op de Voorbereidende Algemene Vergadering 2017.

Van 1 t/m 4 juni heeft het IFLRY-congres huisgehouden in het Griekse Thessaloniki. De JOVD werd op dit congres vertegenwoordigd door Niels Bos, Marijn de Pagter en Algemeen Bestuurslid Politiek Joris Zevenbergen. Op het congres zijn nieuwe statuten omtrent lidmaatschapsmogelijkheden gepresenteerd. De lidmaatschapskosten worden daardoor anders berekend dan voorheen. Onder de gewijzigde berekening zouden de lidmaatschapskosten voor een *'full membership'* de JOVD minder kosten. Als alternatief wordt onder de nieuwe mogelijkheden ook het goedkopere *'associate lidmaatschap'* aangeboden, waaraan minder rechten verbonden zijn dan aan een full membership. In 2016 heeft de Algemene Vergadering van de JOVD een motie aangenomen waarin wordt gesteld dat de JOVD enkel IFLRY-lid blijft als de lidmaatschapskosten onder de €500 vallen. Omdat het associate membership hieraan voldoet, heeft het Hoofdbestuur per brief aan IFLRY gecommuniceerd dat onze vereniging een associate membership aangaat zodra de nieuwe statuten in 2018 van kracht gaan.

Op dinsdag 6 juni heeft Algemeen Bestuurslid Politiek Joris Zevenbergen, gezamenlijk met een groep geïnteresseerde JOVD'ers, een groep van de jongeren van de Zweedse Centerpartiet ontvangen op het Algemeen Secretariaat. De JOVD is hier voor benaderd door de VVD, de VVD heeft de groep overdag begeleid. De jongeren zijn op het Algemeen Secretariaat met de JOVD in gesprek geweest en hebben nadien gezamenlijk gedineerd.

Van 13 t/m 20 juni heeft in het kader van de International Liberal Traineeship een politieke reis naar Jordanië plaatsgevonden. Gedurende de reis zijn de Nederlandse ambassade, Heineken en het Zaatari vluchtelingenkamp bezocht. Tevens zijn gesprekken gevoerd met NGO's, jonge politici en een parlements lid. De reis is goed ontvangen en bood de deelnemende JOVD'ers een toegankelijke manier om kennis te maken met het Midden-Oosten. Een uitgebreide beschrijving van de reis vindt u in het projectverslag dat is vastgesteld op de Voorbereidende Algemene Vergadering..

Van 14 t/m 17 december was het IFLRY-congres te Beiroet, Libanon. De delegatie bestond uit Noud Dumoulin, Marijn de Pagter, Algemeen Bestuurslid Politiek Lex Cornelissen en Landelijk Vicevoorzitter Bram Roodhart. Op dit congres zijn onder andere de nieuwe statuten vastgesteld die in het voorgaande IFLRY-congres zijn gepresenteerd.

9.3. Internationaal Secretariaat

In 2017 is er geen Internationaal Secretariaat geweest. Dit was een bewust besluit van het Hoofdbestuur. Het resultaat hiervan is dat veel verschillende JOVD'ers hebben kunnen participeren in internationale activiteiten. Hierbij zijn open sollicitaties geweest waarna een selectie is gemaakt op basis van motivatie en kunde.

9.4 International Liberal Traineeship

Op 2 november 2016 heeft het Hoofdbestuur een projectgroep International Liberal Traineeship ingesteld. Deze groep heeft de reis naar Brussel en Jordanië georganiseerd. Vanaf 22 november 2017 is de opvolgende projectgroep benoemd.

De projectgroep International Liberal Traineeship was in 2017 als volgt samengesteld:

01 januari 2017 – 01 oktober 2017

Anouk van Brug
Bram Roodhart
Juliëtte van Gilse

22 november 2017 – 31 december 2017

Bas Koster
Julia Blanken
Olav Abbring
Hessel Knippels
Luc Coenen
Valentijn Zoomers

10. Organisatie

10.1. Congressen

In 2017 zijn er twee congressen georganiseerd. Hieronder vindt u globale informatie over deze congressen. Specifieke informatie kunt u vinden in de projectverslagen. Het projectverslag over het Voorjaarscongres is vastgesteld op het Voorbereidende Algemene Vergadering 2017. Het projectverslag over het Najaarscongres zal worden vastgesteld op de Jaarlijkse Algemene Vergadering in 2018.

10.1.1. Voorjaarscongres

Het Voorjaarscongres vond plaats op zaterdag 8 en zondag 9 april in hotel Van der Valk Tiel. Het thema van dit congres was 'Into the Future'. Tijdens dit congres spraken onder andere Jan Terlouw, voormalig JOVD-voorzitter Eric Balemans, Erelid Frank de Grave en Jan Anthony Bruijn. Het congres kon rekenen op ongeveer 250 deelnemers.

De projectgroep bestond uit de volgende personen:

Voorzitter	Riccardo Gunst
Locatie & Logistiek	Henk van Beek
Locatie & Logistiek	Jos Loock
Programma, sprekers & inhoud	Splinter Chabot
Programma, sprekers & inhoud	Maarten van Asten
Marketing & Communicatie	Rik Nijhuis
Auditor	Irene Bauer

10.1.2. Najaarscongres

Het Najaarscongres vond plaats op zaterdag 30 september en zondag 1 oktober in hotel De Ruwenberg, te Sint-Michielsgestel. Het thema van dit congres was 'Europese Unie'. Er waren ongeveer 275 deelnemers. Sprekers waren onder andere Uri Rosenthal en Hans van Balen. Tevens vond op dit congres een nieuw hoofdbestuur aan.

De projectgroep bestond uit de volgende personen:

Voorzitter	Bas Koster
Locatie & Logistiek	Partick Vollenbroek
Locatie & Logistiek	Marit Golverdingen
Programma, sprekers & inhoud	Duco Peeters
Programma, sprekers & inhoud	Pascal van Verseveld
Marketing & Communicatie	Koen Roelands
Auditor	Irene Bauer

10.2 Introductieweekenden

In 2017 werden er twee introductieweekenden georganiseerd. De projectverslagen bieden uitgebreidere informatie over deze evenementen. Het verslag over Introductieweekend II en Introductieweekend III is reeds vastgesteld op de Voorbereidende Algemene Vergadering 2017.

10.2.1. Introductieweekend I

Het eerste introductieweekend van 2017 plaats op zaterdag 4 en zondag 5 maart. Op het programma stonden onder andere de sprekers Han ten Broeke en Ankie Broekers-Knol en de traditionele rondleiding in het Tweede Kamergebouw. Er waren 30 deelnemers.

De projectgroep bestond uit de volgende personen:

Voorzitter	Bas Koster
Lid	Patrick Vollenbroek
Lid	Niels Tol
Lid	Jonah Kleijn
Auditor	Irene Bauer

10.2.1. Introductieweekend II

Het eerste introductieweekend van 2017 plaats op zaterdag 10 en zondag 11 juni. Het programma bestond onder andere uit een training door voormalig Landelijk Voorzitter Matthijs van de Burgwal, sprekerssessies met Dilan Yesilgöz-Zegerius en oud VVD-Kamerlid Ronald Vuijk de traditionele rondleiding in het Tweede Kamergebouw. Er waren 30 deelnemers.

De projectgroep bestond uit de volgende personen:

Voorzitter	Patrick Vollenbroek
Lid	Mitchell Molenaar
Lid	Rafaël Lutchmann
Lid	Siem van Ostaden
Auditor	Irene Bauer

10.2.2. Introductieweekend III

Het tweede introductieweekend van 2017 vond plaats net na het Augustus Offensief, namelijk in het weekend van zaterdag 9 en zondag 10 september. Het programma bestond onder andere uit de traditionele rondleiding in het Tweede Kamergebouw en diverse trainingen door JOVD-trainers. Er waren 30 deelnemers.

De projectgroep bestond uit de volgende personen:

Voorzitter	Mitchell Molenaar
Lid	Niels Tol
Lid	Rieuwert Lekkerkerker
Auditor	Irene Bauer

10.3. Overige activiteiten

10.3.1. Nieuwjaarsborrel

De Nieuwjaarsborrel vond plaats op zaterdag 7 januari 2017 op het Algemeen Secretariaat aan het Lange Voorhout te Den Haag. Tijdens de borrel werd Sybe Schaap uitgeroepen tot 'Liberaal van het jaar 2016'. De nieuwjaarsborrel mocht rekenen op ongeveer honderd gasten.

10.3.2. Benefietdiner

In 2017 heeft de JOVD op 24 februari voor de tweede keer het benefietdiner georganiseerd om de 68ste dies te vieren. Het diner vond plaats in Hotel Des Indes, op het Lange Voorhout te Den Haag. Maar liefst 75 JOVD'ers hebben hieraan deelgenomen. Loek Hermans en Anouk van Eekelen fungeerden als veilingmeesters en iedere tafel was voorzien van een speciale gast. Met de veiling is €10.000 opgehaald voor het Zeldzame Ziektefonds.

10.3.3. Bestuurdersdag

Op 18 maart waren alle afdelingsbestuurders uitgenodigd een bezoek te brengen aan het Algemeen Secretariaat te Den Haag voor de bestuurdersdag. Op deze dag waren er verschillende sessies met betrekking tot de portefeuilles van verschillende Hoofdbestuurders. De dag eindigde zoals gebruikelijk met een gezellige borrel.

10.3.4. House of Cards Première

Om de première van het vijfde seizoen van de politieke Netflix-serie House of Cards te vieren, werd op 30 mei door een groep belangstellende JOVD'ers onder het genot van pizza gezamenlijk gekeken naar de eerste drie afleveringen van het nieuwe seizoen.

10.3.5. Vrienden van de JOVD

Op 26 augustus vond de jaarlijkse dankdag plaats. Ongeveer tachtig actieve JOVD'ers werden voor deze dag in het zonnetje gezet als bedankje voor de steun die zij hebben geleverd aan landelijke JOVD evenementen.

10.3.6 Bestuurdersdag voor kandidaatsbestuursleden

Om de nieuwe lichter bestuursleden klaar te stomen op een bestuursjaar bij de JOVD, werd op 2 september een bestuurdersdag ingepland speciaal voor kandidaatsbestuurders. Op deze dag werden sessies met hoofdbestuursleden gehouden, passende workshops gegeven en eindigde de dag in een verbindende borrel.

10.3.7 Halloween party

Op 28 oktober opende het Algemeen Secretariaat haar deuren voor alle politieke griezels en heksen om een avond te komen spoken op een behekst Algemeen Secretariaat. Onder het genot van afgrijselijke drankjes en bloedstollende versnaperingen, werd het een avond waar enkel de griezeligste liberale nachtmerries zich aan kunnen meten.

10.3.8 Bestuurdersdag II

Op 4 november was de derde bestuurdersdag van het jaar. Alle afdelingsbestuurders waren uitgenodigd om aan te schuiven bij functie equivalente overlegsessies en om trainingen ter voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018. De dag werd afgesloten onder het genot van, hoe kan het ook anders, een borrel met bitterballen.

11. Opleiding en Training

11.1. Trainers

In 2017 zijn er wederom nieuwe trainers toegevoegd aan het JOVD trainersaanbod. Tijdens het Training -voor-Trainersweekend (TvT) hebben Splinter Chabot, Bas Koster, Bram Roodhart, Jos Loock, Aileen de Witte en Nicky Beckers een trainersdiploma ontvangen.

Naast het TvT is in 2017 ook de trainersdag geïntroduceerd. Een dag die vereist is om trainer te blijven bij de JOVD. Slechts enkele trainers waren niet in staat om één van de trainingsdagen te volgen.

11.2. Toptraining Speech

Om JOVD'ers nog beter te trainen in het spreken is in 2017 de Toptraining Speech geïntroduceerd. Deze training fungeerde tevens als selectiemoment voor toelating tot het TvT. De Toptraining Speech duurde een hele dag en werd ook dit jaar gegeven op het Algemeen Secretariaat te Den Haag.

De volgende trainers waren aanwezig:

Trainer	Tom Leijte
Trainer	Christiaan Kwint
Trainer	Mariska van Delft
AB Opleiding & Training	Rutger de Ridder

11.3. Training-voor-Trainersweekend

Het Training voor Trainersweekend vond plaats op 24, 25 en 26 maart 2017 in het Van der Valk Leusden. Het hotel bood de juiste faciliteiten voor de training. In dit jaar is voor de tweede maal gebruik gemaakt van een voorscholingsmoment om de deelnemers een voortraject te bieden teneinde het beste resultaat mogelijk te maken.

De organisatie van het weekend lag in handen van:

Trainer	Tom Leijte
Trainer	Christiaan Kwint
Trainer	Mariska van Delft
AB Opleiding & Training	Rutger de Ridder

11.4. JOVD University

De JOVD University stond in 2017 in het teken van 'De boze burger'. Voor dit thema is gekozen wegens de strijd tussen populisme en het liberale antwoord dat hierop geformuleerd moet worden. Dit onderwerp was verdeeld in de sub-onderwerpen vluchtelingen, media en politiek. De JOVD University vond plaats in NH Amersfoort op 26, 27 en 28 mei 2017.

11.5. PJO-Parlement

In 2017 heeft tevens het PJO-Parlement plaatsgevonden, ditmaal op 11 en 12 mei 2017. Het evenement is georganiseerd in samenwerking met het Christen Democratisch Jongeren Appèl (CDJA), DWARS, de Jonge Socialisten (JS), de Jonge Democraten (JD), Perspectief, de SGP-Jongeren (SGPJ) en Pink!. Dit zijn respectievelijk de politieke jongerenorganisaties van

het CDA, GroenLinks, de Partij van de Arbeid, D66, Christen-Unie, SGP en de Partij voor de Dieren.

11.6. JOVD-Academy

De structuur van de JOVD-Academy is de afgelopen jaren stevig hervormd. Zo bestaat de instaplaag op afdelingsniveau op uit reguliere hervormde trainingen en workshops. Tevens is er op afdelingsniveau een verdiepend trainingsaanbod. Dit verdiepende aanbod wordt georganiseerd op landelijk niveau.

Op landelijk niveau is de JOVD Generatie de kers op de taart van de JOVD-Academy. Dit niveau is gericht op JOVD'ers die al veel trainingen hebben gevolgd en de ambitie hebben om door te stromen naar de landelijke politiek. De huidige structuur heeft een sterk fundament en zorgt voor voldoende doorstroming vanuit de JOVD.

11.7. Accreditatie JOVD-trainingen

De langdurige samenwerking tussen de JOVD-Academy en de Haya van Somerenstichting heeft haar vruchten afgeworpen. In 2017 hebben trainingen van de JOVD zich opgewerkt naar een niveau waarop een VVD-accreditatie zeer dichtbij is gekomen. Generatie JOVD ontwikkeld zich op deze manier tot het hoogst haalbare JOVD-opleidingsniveau dat mogelijk is en zal hiermee op gelijke voet staan met de VVD Masterclass.

JOVD'ers zullen zich middels Generatie JOVD binnen onze vereniging kunnen klaarstomen voor een eventuele doorstroming naar de VVD op hoog niveau. Samenwerkingsverbanden als De Politieke Leerschool (DPL) Noord-Holland en de Leerschool met een zachte G hebben tevens de kwaliteit waarop trainingen gegeven worden bevorderd. De JOVD blijft zich profileren als het gaat om kwalitatieve trainingen en blijft haar naam eer aandoen als het "Harvard van de Nederlandse politiek".

12. Marketing & Campagne

12.1. Algemeen

Campagnevoeren doen je niet alleen op bepaalde momenten in het jaar, en zeker niet alleen. De JOVD is heel 2017 door actief geweest met het werven, binden en activeren van (nieuwe) leden. Het bereiken van de ledengrens van 3000 was het hoogtepunt. In jaren is het ledenbestand van de JOVD niet zo groot geweest. Een positieve ontwikkeling met grote dank aan alle afdelingen, bestuursleden en leden die hier actief aan hebben bijgedragen.

Om de campagne(s) te coördineren is een landelijk Campagneteam in het leven geroepen. Namens iedere afdeling is er één bestuurslid dat in het Campagneteam bijdraagt aan promotie, ledenwerving, marketing en/of campagnes. Dit team komt op momenten bijeen om te brainstormen en strategisch te overleggen over de koers en methoden van ledenwerving.

Middels social media is actief ingezet om interactie met zowel leden als geïnteresseerden te bevorderen. Onderdeel hiervan zijn stellingen die op de JOVD Facebookpagina worden geplaatst waarop bezoekers op basis van reacties kunnen stemmen op een stelling. Daarnaast zijn er vlogs gemaakt waarin de Landelijk Voorzitter gepubliceerd die het bereik, mede door het adverteren op Facebook, verder hielpen uitbreiden. Om het gebruik van social media verder te optimaliseren zijn er tevens plannen gepresenteerd voor een toekomstig Social Media Team.

De JOVD: nu, straks en in de toekomst. Onder deze titel lanceerde de JOVD een nieuwe promotievideo waarin JOVD'ers centraal staan. Met deze nieuwe video is getracht de JOVD een gezicht te geven, namelijk dat van haar leden. Middels de video is tevens getracht de diversiteit van onze leden verder uit te lichten. De boodschap: iedereen kan op een laagdrempelige manier dichterbij de politiek komen door lid te worden van de JOVD.

Tijdens de Tweede Kamerverkiezingen is actief ingezet om jongeren naar de stembus te trekken. Onderdeel van deze campagne was een video waarin de JOVD liet zien hoe belangrijk hen stem is voor de toekomst van ons land. De oproep luidde om liberaal te stemmen. Naast deze video is ook tijdens de campagne ook #NLcheckt gelanceerd, een website waarop politieke uitspraken op waarheid getoetst zouden worden. Helaas functioneerde de website niet optimaal en is onvoldoende rekening gehouden met de in- en output van gegevens.

Halverwege 2017 is de traditionele nieuwsbrief vervangen door Wiegelweb, een openbaar online platform waarin verschillende aspecten van de JOVD en met name ook de afdelingen op verschillende manieren worden belicht. In Wiegelweb staan columns van gastschrijvers, JOVD'ers, videos en berichten over de laatste activiteiten binnen de JOVD. Met Wiegelweb is het statische uit de nieuwsbrief gehaald en een modern en toegankelijk middel geboden om ook geïnteresseerden een kijkje in de keuken van de JOVD te geven.

12.2. Augustus Offensief

Tijdens het Augustus Offensief (AO) is in 2017 het AOtoetje geïntroduceerd. Een Citroën 2CV is getransformeerd tot JOVD-mobiel, conform de huisstijl. Onder de hashtag #jovdontour ging Landelijk Vicevoorzitter Voorlichting en Marketing Koen Bokhorst langs een groot tal afdelingen in studentensteden om nieuwe leden te werven. Twee leden werden benoemd tot lid van het landelijk promoteteam: Jaric Wiegman en Esther van Essen. Deze twee leden assisteerden in het campagnevoeren tijdens het AO. Daarnaast werden Splinter Chabot, Daan de Kort en Klaas Jumelet benoemd tot campagnecoördinatoren. In samenwerking met de Landelijk Vicevoorzitter waren zij verantwoordelijk voor de uitvoering van het AO.

13. HB-besluiten

Hoofdbestuurs- besluit	Omschrijving
HB-besluit 3778	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting ten behoeve van Top Training Speech ter waarde van 300
HB-besluit 3779	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting ten behoeve van Trainers-voor-Trainersweekend ter waarde van 2.000
HB-besluit 3780	Het Hoofdbestuur stelt het beleidsplan van Club '49 vast.
HB-besluit 3781	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Bredemerijer Group ten behoeve van Club '49 speldjes ter waarde van 1355,20 inclusief BTW
HB-besluit 3782	Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Arjen Koomen als lid van het Landelijk Campagneteam
HB-besluit 3783	Het Hoofdbestuur benoemt Berend van den Bosch tot lid van het Landelijk Campagneteam
HB-besluit 3784	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met het resterende bedrag van de offerte van Onswab ten behoeve van Cherry-T koppeling met VVD ter waarde van 430,50 inclusief BTW
HB-besluit 3785	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van Univé Verzekeringen ten behoeve van meerdere verzekeringen ter waarde van 565,17 inclusief BTW.
HB-besluit 3786	Het Hoofdbestuur wijst de statutenwijziging van afdeling Leiden e.o. af.
HB-besluit 3787	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de overeenkomst van Ka Ching ten behoeve van medewerkersbeleid.
HB-besluit 3788	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de bijdrage ten behoeve van De Vrije Student ter waarde van 4.500,-
HB-besluit 3789	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de vernieuwde offerte van Twinfield ten behoeve van de financiële administratie ter waarde van 1386,72
HB-besluit 3790	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Very Italian Pizza ten behoeve van Introweekend I 2017 ter waarde van 1.046,04 inclusief BTW
HB-besluit 3791	Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van SHAKE IT! ter waarde van € 600 inclusief btw.

- HB-besluit 3792** Het Hoofdbestuur stelt het projectverslag van Introductieweekend II 2016 vast.
- HB-besluit 3793** Het Hoofdbestuur stelt het projectverslag van Najaarscongres 2016 vast.
- HB-besluit 3794** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Van der Valk Tiel ten behoeve van Voorjaarscongres 2017 ter waarde van € 31.105,80 inclusief BTW.
- HB-besluit 3795** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Bas Koster als lid van de Projectgroep Najaarscongres 2016
- HB-besluit 3796** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Julia Nijhoff als lid van de Projectgroep Najaarscongres 2016
- HB-besluit 3797** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Maarten van Asten als voorzitter van de Projectgroep Introductieweekend II 2016
- HB-besluit 3798** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Rik Nijhuis als lid van de Projectgroep Introductieweekend II 2016
- HB-besluit 3799** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Elisa Strikwerda als lid van de Projectgroep Introductieweekend II 2016
- HB-besluit 3800** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Juliëtte van Gilse als lid van de Projectgroep Introductieweekend II 2016
- HB-besluit 3801** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Riccardo Gunst als lid van de Projectgroep Internationale Reis 2016
- HB-besluit 3802** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting van Club '49 ter waarde van € 10.100,-
- HB-besluit 3803** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Het Videolab ten behoeve van 5 videoproducties ter waarde van € 4.719,00 inclusief BTW
- HB-besluit 3804** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van HDI ten behoeve van een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering ter waarde van € 484,- per jaar.
- HB-besluit 3805** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling aan Ka Ching ten behoeve van administratieve taken januari 2016 ter waarde van € 1257,25 euro inclusief BTW.
- HB-besluit 3806** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling aan Ka Ching ten behoeve van administratieve taken februari 2016 ter waarde van € 1675,25 euro inclusief BTW.
- HB-besluit 3807** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling aan Ka Ching ten behoeve van administratieve taken maart 2016 ter waarde van € 1891,75 euro inclusief BTW.

- HB-besluit 3808** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling aan Ka Ching ten behoeve van administratieve taken november 2016 ter waarde van € 763,75 euro inclusief BTW.
- HB-besluit 3809** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling aan Ka Ching ten behoeve van administratieve taken december 2016 ter waarde van € 1551,00 euro inclusief BTW.
- HB-besluit 3810** Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling aan Cabelman ten behoeve van aanleggen van een netwerkinstallatie ter waarde van € 510,00 inclusief BTW.
- HB-besluit 3811** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling aan Ka Ching ten behoeve van administratieve taken januari 2017 ter waarde van € 1057,50 inclusief BTW
- HB-besluit 3812** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Centre Vincent Van Gogh ten behoeve van ILT Brussel ter waarde van € 1962,- inclusief BTW
- HB-besluit 3813** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting voor ILT Brussel ter waarde van € 2992,-
- HB-besluit 3814** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting voor Generatie JOVD ter waarde van € 3000,-
- HB-besluit 3815** Het hoofdbestuur benoemt Tess Meering als voorzitter van de projectgroep JOVD University
- HB-besluit 3816** Het hoofdbestuur benoemt Bram Roodhart in de Projectgroep JOVD University
- HB-besluit 3817** Het hoofdbestuur benoemt Splinter Chabot in de Projectgroep JOVD University
- HB-besluit 3818** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting ter waarde van € 1050,-.
- HB-besluit 3819** Het hoofdbestuur ontslaat Leander de Vlieger als lid van de projectgroep international liberal traineeship.
- HB-besluit 3820** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Slobbe premiums & gifts ten behoeve van promotiemateriaal ter waarde van € 640,09
- HB-besluit 3821** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte voor Jay Jones ten behoeve van het voorjaarscongres ter waarde van € 423,50 inclusief BTW.
- HB-besluit 3822** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte voor Van der Valk Leusden ten behoeve van TvT-weekend ter waarde van € 1980,- inclusief BTW.
- HB-besluit 3823** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Easy Hotel Den Haag ten behoeve van het PJO Parlement ter waarde van € 3346,50 inclusief BTW.

- HB-besluit 3824** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Van der Valk ten behoeve van licht en geluid ter waarde van € 1625,40 inclusief btw.
- HB-besluit 3825** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Onweb ten behoeve van het contributiearrangement ter waarde van 795,58 euro inclusief BTW.
- HB-besluit 3826** Het hoofdbestuur gaat niet akkoord met de statutenwijziging van afdeling Utrecht e.o.
- HB-besluit 3827** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting ten behoeve van JOVD University ter waarde van € 7.895,-
- HB-besluit 3828** Het hoofdbestuur benoemt Bram Roodhart als trainer
- HB-besluit 3829** Het hoofdbestuur benoemt Splinter Chabot als trainer
- HB-besluit 3830** Het hoofdbestuur benoemt Nicky Beckers als trainer
- HB-besluit 3831** Het hoofdbestuur benoemt Aileen de Witte als trainer
- HB-besluit 3832** Het hoofdbestuur benoemt Bas Koster als trainer
- HB-besluit 3833** Het hoofdbestuur benoemt Jos Loock als trainer
Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Tom Leijte als lid van de Commissie Herziening Verenigingsstructuur.
- HB-besluit 3834** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Christiaan Kwint als voorzitter van de Commissie Herziening Verenigingsstructuur.
- HB-besluit 3835** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Julia Nijhoff als lid van de Commissie Herziening Verenigingsstructuur.
- HB-besluit 3836** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Nicky Derks als lid van de Commissie Herziening Verenigingsstructuur.
- HB-besluit 3837** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Benjamin Broekhuizen als lid van de Commissie Herziening Verenigingsstructuur.
- HB-besluit 3838** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Robotverhuur.nl ten behoeve van het voorjaarscongres ter waarde van € 1.597,20 inclusief btw.
- HB-besluit 3839**

- HB-besluit 3840** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de hernieuwde begroting voor ILT Brussel ter waarde van €
- HB-besluit 3841** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting voor PJO Parlement ter waarde van € 1.500,-.
- HB-besluit 3842** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Beau Vinkesteyn als lid van het Landelijk Campagneteam. Het hoofdbestuur benoemt het lid dat verantwoordelijk is voor ledenwerving tot lid van het Landelijk Campagneteam.
- HB-besluit 3843**
- HB-besluit 3844** Het hoofdbestuur benoemt Patrick Vollenbroek als voorzitter van de Projectgroep Introweekend II.
- HB-besluit 3845** Het hoofdbestuur benoemt Mitchell Molenaar in de Projectgroep Introweekend II.
- HB-besluit 3846** Het hoofdbestuur benoemt Rafaël Lutchman in de Projectgroep Introweekend II.
- HB-besluit 3847** Het hoofdbestuur benoemt Siem van Ostaden in de Projectgroep Introweekend II.
- HB-besluit 3848** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van Ka-Ching ter waarde van € 646,25 inclusief btw ten behoeve van werkzaamheden in april.
- HB-besluit 3849** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van Onswab ten behoeve van uitbreiding opslag ter waarde van € 1.234,20 inclusief btw.
- HB-besluit 3850** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting van Introweekend II ter waarde van € 6150,00.
- HB-besluit 3851** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van NH Hotel Den Haag ten behoeve van het Introweekend ter waarde van € 2831,40 inclusief btw.
- HB-besluit 3852** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van NH Hotel Amersfoort ten behoeve van JOVD University ter waarde van € 6580,00 inclusief btw.
- HB-besluit 3853** Het hoofdbestuur benoemt Klaas Jumelet als campagnecoördinator.
- HB-besluit 3854** Het hoofdbestuur benoemt Splinter Chabot als campagnecoördinator.
- HB-besluit 3855** Het hoofdbestuur benoemt Daan de Kort als campagnecoördinator.
- HB-besluit 3856** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Lex Janssen als lid van de projectgroep Benefietdiner.
- HB-besluit 3857** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Jasper van Os als lid van de projectgroep Benefietdiner.
- HB-besluit 3858** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Jasper van Hilten als lid van de projectgroep Benefietdiner.
- HB-besluit 3859** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Duco Peeters als lid van de projectgroep Benefietdiner.
- HB-besluit 3860** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting ten behoeve van ILT Internationale Reis ter waarde van € 15.795,00.

- HB-besluit 3861** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van British Airways ten behoeve van ILT Internationale Reis ter waarde van € 9.034,06 inclusief btw.
- HB-besluit 3862** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Jasper van Os als politiek commissaris.
- HB-besluit 3863** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Van Der Valk Amersfoort ten behoeve van de motiedag ter waarde van € 1.020,00 inclusief BTW.
- HB-besluit 3864** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting ten behoeve van JOVD'ers op de lijst ter waarde van € 1.500,-.
- HB-besluit 3865** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling van Very Important Pizza ten behoeve van het PJO-Parlement ter waarde van € 1046,20 inclusief BTW.
- HB-besluit 3866** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling ten behoeve van alumni beleid ter waarde van € 601,- inclusief btw.
- HB-besluit 3867** Het hoofdbestuur benoemt Milan Melvis als politiek commissaris duurzaamheid. (foutief)
- HB-besluit 3868** Het hoofdbestuur benoemt Bas Koster als voorzitter in de projectgroep najaarscongres 2017.
- HB-besluit 3869** Het hoofdbestuur benoemt Marit Golverdingen in de projectgroep najaarscongres.
- HB-besluit 3870** Het hoofdbestuur benoemt Koen Roelands in de projectgroep najaarscongres.
- HB-besluit 3871** Het hoofdbestuur benoemt Patrick Vollenbroek in de projectgroep najaarscongres 2017.
- HB-besluit 3872** Het hoofdbestuur benoemt Duco Peeters in de projectgroep najaarscongres 2017.
- HB-besluit 3873** Het hoofdbestuur benoemt Pascal Verseveld in de projectgroep najaarscongres 2017.
- HB-besluit 3874** Het hoofdbestuur rectificeert hoofdbestuursbesluit 3874 inzake benoeming politieke commissaris. Abusievelijk is de verkeerde naam gecommuniceerd. Het hoofdbestuur benoemt Milan van der Meulen als politiek commissaris duurzaamheid.
- HB-besluit 3875** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Gerasa Hotel ten behoeve van ILT Internationale Reis ter waarde van € 3.215,52 inclusief BTW.
- HB-besluit 3876** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Lion Air ten behoeve van Club '49 ter waarde van € 1.498,00 inclusief BTW.
- HB-besluit 3877** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van De Ooievaart ten behoeve van Club '49 ter waarde van € 925,- inclusief BTW.
- HB-besluit 3878** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Bas Koster als voorzitter van de projectgroep intraweekend I 2017.

- HB-besluit 3879** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Niels Tol als lid van de projectgroep introweekend I 2017.
- HB-besluit 3880** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Jonah Kleijn als lid van de projectgroep introweekend I 2017.
Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Patrick Vollenbroek als lid van de projectgroep introweekend I 2017.
- HB-besluit 3881** Het hoofdbestuur gaat akkoord met betaling aan JOVD Groningen ten behoeve van declaraties afdelingen ter waarde van € 520,00 inclusief BTW.
- HB-besluit 3882** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Go Fast Scheveningen ten behoeve van Vrienden van de JOVD ter waarde van € 1.000,00 inclusief BTW.
- HB-besluit 3883** Het hoofdbestuur benoemt Mitchell Molenaar als voorzitter in de projectgroep introweekend III
- HB-besluit 3884**
- HB-besluit 3885** Het hoofdbestuur benoemt Niels Tol in de projectgroep introweekend III.
- HB-besluit 3886** Het hoofdbestuur benoemt Rieuwert Lekkerkerker in de projectgroep introweekend III.
- HB-besluit 3887** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Könings Bouw en Advies ten behoeve van werkzaamheden aan het Algemeen Secretariaat ter waarde van €2.390,96 inclusief BTW.
- HB-besluit 3888** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling aan Ka-Ching ten behoeve van administratieve werkzaamheden in juni ter waarde van €728,50 inclusief BTW.
- HB-besluit 3889** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van The Martians Bedoeine Camp ten behoeve van International Liberal Traineeship ter waarde van € 561,00 inclusief BTW.
- HB-besluit 3890** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Bars on Sight ten behoeve van Vrienden van de JOVD ter waarde van € 999,39 inclusief BTW.
- HB-besluit 3891** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting ten behoeve van Introweekend III ter waarde van € 4390,00.
- HB-besluit 3892** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van KingCool ten behoeve van Introweekend III ter waarde van €1.590,20 inclusief BTW.
- HB-besluit 3893** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van de Ruwenberg ten behoeve van het najaarscongres ter waarde van € 2.7312,50 inclusief BTW.
- HB-besluit 3894** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting ten behoeve van het AOoootootje ter waarde van € 3.000,-.
- HB-besluit 3895** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Procis ten behoeve van privacycheck ter waarde van € 1.694,-. Inclusief BTW.

- HB-besluit 3896** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de betaling aan Ka-Ching ten behoeve van administratieve werkzaamheden in juli ter waarde van €611,- inclusief BTW.
- HB-besluit 3897** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Tess Meering als voorzitter van de projectgroep JOVD University.
- HB-besluit 3898** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Bram Roodhart als lid van de projectgroep JOVD University. Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Splinter Chabot als lid van de projectgroep JOVD University
- HB-besluit 3899** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van De Rechtbank ten behoeve van de VAV ter waarde van € 675,- inclusief BTW
- HB-besluit 3900** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting voor het najaarscongres ter waarde van € 36.735,00.
- HB-besluit 3901** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van De Ruwenberg ten behoeve van het najaarscongres ter waarde van € 27.411,50 inclusief BTW.
- HB-besluit 3902** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting voor het symposium Duurzaamheid ter waarde van € 2.200,-.
- HB-besluit 3903** Het hoofdbestuur ontslaat Rieuwert Lekkerkerker als lid uit de projectgroep Najaarscongres
- HB-besluit 3904** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte ten behoeven van het JOVD logo ter waarde van € 626,18 inclusief BTW.
- HB-besluit 3905** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Königs Bouw en Advies ten behoeve van het AS ter waarde van € 1355,20 inclusief BTW.
- HB-besluit 3906** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Jasper Smit als trainer van de JOVD (correctiebesluit).
- HB-besluit 3907** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de statutenwijziging van de afdeling Hart van Brabant (correctiebesluit).
- HB-besluit 3908** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de statutenwijziging van de afdeling Leiden e.o (correctiebesluit).
- HB-besluit 3909** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de statutenwijziging van de afdeling Groningen (correctiebesluit).
- HB-besluit 3910** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van Dudok ten behoeve van het PJO Parlement ter waarde van € 690,00 inclusief btw (correctiebesluit).
- HB-besluit 3911** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van de Tweede Kamer ten behoeve van het PJO Parlement ter waarde van € 2.880,00 inclusief btw (correctiebesluit).
- HB-besluit 3912** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de begroting ten behoeve van ILT Brussel ter waarde van € 4.307,40 (correctiebesluit).
- HB-besluit 3913**

- HB-besluit 3914** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van NUL36 Productions ten behoeve van het najaarscongres ter waarde van € 868,48 inclusief BTW.
- HB-besluit 3915** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Riccardo Gunst als voorzitter in de Projectgroep Voorjaarscongres.
- HB-besluit 3916** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Maarten van Asten uit de Projectgroep Voorjaarscongres.
- HB-besluit 3917** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Splinter Chabot uit de Projectgroep Voorjaarscongres.
- HB-besluit 3918** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Henk van Beek uit de Projectgroep Voorjaarscongres.
- HB-besluit 3919** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Jos Look uit de Projectgroep Voorjaarscongres.
- HB-besluit 3920** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Rik Nijhuis uit de Projectgroep Voorjaarscongres.
- HB-besluit 3921** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Patrick Vollenbroek als voorzitter van de Projectgroep Introweekend II.
- HB-besluit 3922** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Mitchell Molenaar uit de Projectgroep Introweekend II.
- HB-besluit 3923** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Rafaël Lutchman uit de Projectgroep Introweekend II.
- HB-besluit 3924** Het hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Siem van Ostaden uit de Projectgroep Introweekend II.
- HB-besluit 3925** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de herziene begroting voor de ILT Reis ter waarde van € 15.795,- (correctiebesluit).
- HB-besluit 3926** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de herziene begroting voor de JOVD University ter waarde van € 7.400,- (correctiebesluit).
- HB-besluit 3927** Het hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van Albert Hein ten behoeve van het introweekend ter waarde van € 541,98 inclusief BTW.
- HB-besluit 3928** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Aileen de Witte, Berend van den Bosch, Caroline van de Loo, Coosje Veldhuis, Gabriella Dzierzak, Jesper Doosje, Jonah Kleijn, Klaas Jumelet, Koen Roelands, Lisa Brugge, Milan Mevis, Simone Haarman, Stefi Gubbels, Stijn Horlings, Tim Brinkman, Wilco van Egmond uit het Landelijk Campagneteam.
- HB-besluit 3929** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Alexander de Bree als Politiek Commissaris
- HB-besluit 3930** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Simon van der Pol als Politiek Commissaris
- HB-besluit 3931** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Nick Derks als Politiek Commissaris

- HB-besluit 3932** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Floris van Zijp als Politiek Commissaris
- HB-besluit 3933** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Lex Cornelissen als Politiek Commissaris
- HB-besluit 3934** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Tess Meerding als Politiek Commissaris
- HB-besluit 3935** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Milan van der Meulen als Politiek Commissaris
- HB-besluit 3936** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Joris Gelmers als intervieweer/redacteur voor de landelijke permanente campagne
- HB-besluit 3937** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Lex Janssen uit de commissie Archivering
- HB-besluit 3938** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Jim van Mourik uit de Scoutingscommissie
- HB-besluit 3939** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Thomas van Gemert uit de Scoutingscommissie
- HB-besluit 3940** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Benjamin Broekhuizen uit de Scoutingscommissie
- HB-besluit 3941** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Klaas Jumelet als campagnecoördinator
- HB-besluit 3942** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Splinter Chabot als campagnecoördinator
- HB-besluit 3943** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Daan de Kort als campagnecoördinator
- HB-besluit 3944** Het Hoofdbestuur besluit de portefeuille Opleiding & Training toe te kennen aan Bram Roodhart.
- HB-besluit 3945** Het Hoofdbestuur besluit de portefeuille Voorlichting & Marketing toe te kennen aan Splinter Chabot.
- HB-besluit 3946** Het Hoofdbestuur besluit de portefeuille Organisatie toe te kennen aan Siem van Ostaden.
- HB-besluit 3947** Het Hoofdbestuur besluit de portefeuille Politiek toe te kennen aan Lex Cornelissen.
- HB-besluit 3948** Het Hoofdbestuur benoemt Lex Cornelissen als Landelijk Secretaris ad interim.
- HB-besluit 3949** Het Hoofdbestuur benoemt Splinter Chabot als Landelijk Voorzitter ad interim.
- HB-besluit 3950** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Bram Roodhart uit de projectgroep International Liberal Traineeship.
- HB-besluit 3951** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Anouk van Brug uit de projectgroep International Liberal Traineeship.

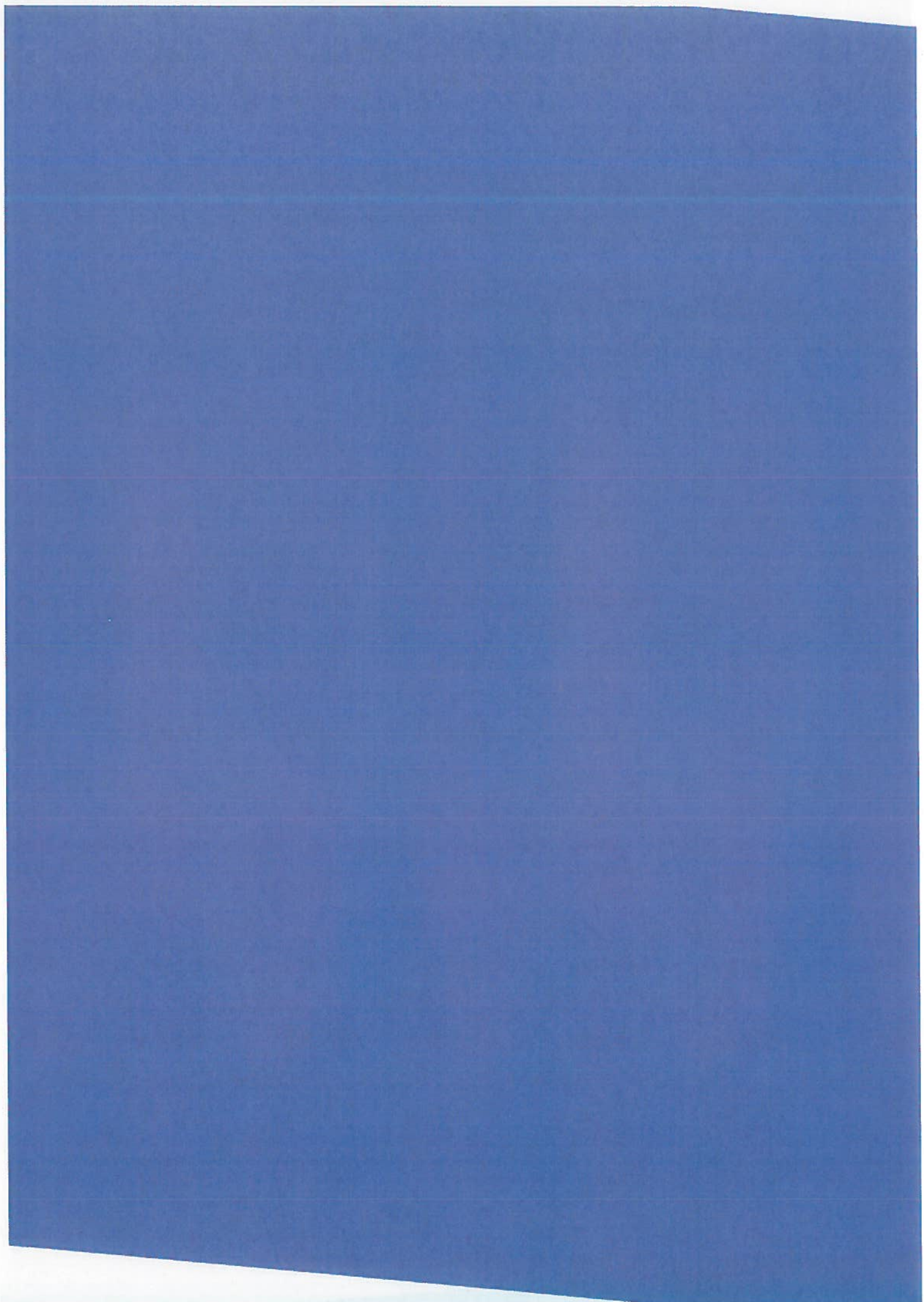
- HB-besluit 3952** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Julliëtte van Gilse uit de projectgroep International Liberal Traineeship.
- HB-besluit 3953** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Bas koster als voorzitter van de projectgroep najaarscongres 2017.
- HB-besluit 3954** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Marit Golverdingen als voorzitter van de projectgroep najaarscongres 2017
- HB-besluit 3955** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Koen Roelands als voorzitter van de projectgroep najaarscongres 2017
- HB-besluit 3956** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Patrick Vollenbroek als voorzitter van de projectgroep najaarscongres 2017
- HB-besluit 3957** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Duco Peeters als voorzitter van de projectgroep najaarscongres 2021
- HB-besluit 3958** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Pascal van Verseveld als voorzitter van de projectgroep najaarscongres 2022
- HB-besluit 3959** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Mitchell Molenaar als voorzitter projectgroep introweekend III
- HB-besluit 3960** Het Hoofdbestuur ontslaat onder dankzegging Niels Tol als voorzitter projectgroep introweekend III
- HB-besluit 3961** Het Hoofdbestuur benoemt Jeroen Hendriks in de commissie Archivering
- HB-besluit 3962** Het Hoofdbestuur benoemt Milan van der Meulen als Politiek Commisaris
- HB-besluit 3963** Het Hoofdbestuur besluit dat bij de ontstentenis van de waarnemend Landelijk Voorzitter, deze wordt vervangen door de waarnemend Landelijk Secretaris. Het Hoofdbestuur besluit dat bij de ontstentenis van de Landelijk Vicevoorzitter Voorlichting & Marketing, wordt deze wat betreft 'Vicevoorzitter' vervangen door de waarnemend Landelijk Secretaris en betreft 'Voorlichting & Marketing' wordt vervangen door het Algemeen Bestuurslid Politiek
- HB-besluit 3964** Het Hoofdbestuur besluit dat bij de ontstentenis van de waarnemend Landelijk Secretaris, deze wordt vervangen door de Landelijk Penningmeester
- HB-besluit 3965** Het Hoofdbestuur besluit dat bij de ontstentenis van de Landelijk Penningmeester, deze wordt vervangen door de waarnemend Landelijk Secretaris
- HB-besluit 3966** Het Hoofdbestuur besluit dat bij de ontstentenis van het Algemeen Bestuurslid Politiek, deze wordt vervangen door de Landelijk Vicevoorzitter Marketing & Voorlichting
- HB-besluit 3967** Het Hoofdbestuur besluit dat bij de ontstentenis van het Algemeen Bestuurslid Opleiding & Training, deze wordt vervangen door het Algemeen Bestuurslid Organisatie
- HB-besluit 3968**

- Het Hoofdbestuur besluit dat bij de ontstentenis van het Algemeen Bestuurslid Organisatie, deze wordt vervangen door het Algemeen Bestuurslid Opleiding & Training
- HB-besluit 3969**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de declaraties van de afdeling Zwolle t.w.v. €514,00 t.b.v. het promotiemateriaal en het AO.
- HB-besluit 3970**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur voor de portokosten voor de Driemaster eerste editie t.w.v. €599,45.
- HB-besluit 3971**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur NUL36 DJ NACO t.w.v. €868,48.
- HB-besluit 3972**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van Meneer de Vormgever voor de logo update t.w.v. €626,18.
- HB-besluit 3973**
- Het hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van Ka Ching t.w.v. €857,75
- HB-besluit 3974**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van de Ruwenberg voor het NaCo t.w.v. €28.335,25.*
- HB-besluit 3975**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van de Ruwenberg voor de consumptiebonnen t.w.v. €535,00.
- HB-besluit 3976**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van de accountant van Wolter & Jetten t.w.v. €7.260,00
- HB-besluit 3977**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de declaraties van de heer J. Hendriks t.w.v. €733,21 t.b.v. de VAV
- HB-besluit 3978**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de offerte van TextArt t.w.v. €2.745,00 excl. BTW t.b.v. WiegelWeb
- HB-besluit 3979**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur van C.H. Elsink - Schonmakers t.b.v. van de service kosten van het AS t.w.v. €1.104,77
- HB-besluit 3980**
- Het Hoofdbestuur gaat akkoord met de factuur voor het lidmaatschap van IFLRY t.w.v. €2.075,54
- HB-besluit 3981**
- Het Hoofdbestuur benoemt R. Jager in de commissie herziening verenigingsstructuur
- HB-besluit 3982**
- Het Hoofdbestuur benoemt W. Brouwer in de commissie herziening verenigingsstructuur
- HB-besluit 3983**
- Het Hoofdbestuur benoemt R. van Run in de commissie herziening verenigingsstructuur
- HB-besluit 3984**
- Het Hoofdbestuur benoemt R. de Ridder in de commissie herziening verenigingsstructuur
- HB-besluit 3985**
- Het Hoofdbestuur benoemt J. Koelewijn in de commissie herziening verenigingsstructuur
- HB-besluit 3986**
- Het Hoofdbestuur benoemt I. Beeker in de commissie herziening verenigingsstructuur
- HB-besluit 3987**
- Het Hoofdbestuur benoemt P. van Verseveld in de commissie website
- HB-besluit 3988**

HB-besluit 3989	Het Hoofdbestuur benoemt K. Bokhorst in de commissie website
HB-besluit 3990	Het Hoofdbestuur benoemt J. Hendriks in de commissie website
HB-besluit 3991	Het Hoofdbestuur benoemt N. Ebersson in de commissie website
HB-besluit 3992	Het Hoofdbestuur benoemt L. van den Nieuwenhuijsen in de commissie ondersteuning hoofdbestuur
HB-besluit 3993	Het Hoofdbestuur benoemt D. Dijkstra in de commissie ondersteuning hoofdbestuur
HB-besluit 3994	Het Hoofdbestuur benoemt N. Beckers in de commissie ondersteuning hoofdbestuur
HB-besluit 3995	Het Hoofdbestuur benoemt S. de Vreede in de commissie ondersteuning hoofdbestuur
HB-besluit 3996	Het Hoofdbestuur benoemt A. de Witte in de commissie liberaal activisme
HB-besluit 3997	Het Hoofdbestuur benoemt J. Loock in de commissie liberaal activisme
HB-besluit 3998	Het Hoofdbestuur benoemt J. Loock in de commissie liberaal activisme
HB-besluit 3999	Het Hoofdbestuur benoemt P. van Verseveld in de privacy commissie
HB-besluit 4000	Het Hoofdbestuur benoemt F. Venner in de commissie website
HB-besluit 4001	Het Hoofdbestuur benoemt J. van Hilten in de privacy commissie
HB-besluit 4002	Het hoofdbestuur benoemt J. Hendriks in de privacy commissie
HB-besluit 4003	Het Hoofdbestuur benoemt R. Heiner als politiek commissaris Wonen
HB-besluit 4004	Het Hoofdbestuur benoemt P. van Verseveld als politiek commissaris Veiligheid en Privacy
HB-besluit 4005	Het Hoofdbestuur benoemt F. Kooiman als politiek commissaris Duurzaamheid
HB-besluit 4006	Het Hoofdbestuur benoemt L. Benthin als politiek commissaris Staatsinrichting
HB-besluit 4007	Het Hoofdbestuur benoemt R. van Holthe als politiek commissaris Cultuur
HB-besluit 4008	Het Hoofdbestuur benoemt W. van den Bergh als politiek commissaris Technologie
HB-besluit 4009	Het Hoofdbestuur benoemt J. Lok als politiek commissaris Economie en Financiën

- HB-besluit 4010** Het Hoofdbestuur benoemt V. Houben als politiek commissaris Zorg
- HB-besluit 4011** Het Hoofdbestuur benoemt J. Jacobs als politiek commissaris Defensie
- HB-besluit 4012** Het Hoofdbestuur benoemt J. Jacobs als politiek commissaris Defensie
- HB-besluit 4013** het hoofdbestuur benoemt A. de Koning als politiek commissaris Onderwijs

Haya van Somerenstichting

Mauritskade 21
2514 HD Den Haag
tel. 070 - 361 30 61

Jaarrapport 2017

catiedoeleinden

Haya van Somerenstichting, Den Haag

Inhoudsopgave

Bestuursverslag

Bestuursverslag 2017 pagina 3

Bestuurssamenstelling pagina 4

Jaarrekening

Balans per 31 december 2017 pagina 5

Staat van baten en lasten 2017 pagina 6

Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten pagina 7

Overige gegevens

Controleverklaring jaarrekening pagina 17

Haya van Somerenstichting, Den Haag

Bestuursverslag 2017

Het bestuur van de Haya van Somerenstichting wordt gevormd door de hoofdbestuursleden van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD). De bestuursleden ontvangen geen bezoldiging.

Personeel

De Vereniging VVD heeft tegen betaling twee werknemers aan de stichting ter beschikking gesteld, die een direct aantal formatieplaatsen van 1,9 fte voor het Programma Maatschappelijke Transformatie (Matra) vertegenwoordigen.

De dagelijkse coördinatie berust bij de manager internationale zaken die het beleid uitvoert, dat door het bestuur in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken is uitgezet.

Subsidie 2017

Bij de opstelling van de begroting is uitgegaan van de ambities van de Haya van Somerenstichting wat resulteerde in een subsidie aanvraag van in totaal € 807.500,-. Voor het jaar 2017 is een maximaal subsidiebedrag van € 807.904,- afgegeven.

Subsidie verwachting 2018

Sinds 2013 worden de activiteiten van de Haya van Somerenstichting mede gesubsidieerd vanuit de "Wet Financiering Politieke Partijen". De hoogte van de toegekende subsidie is mede afhankelijk van het aantal deelnemende politieke partijen aan het Matra-programma en het aantal zetels dat een politieke partij heeft. De begroting wordt elk jaar budgetneutraal opgesteld. Bij een onderbesteding moet het subsidieoverschot worden terugbetaald aan de subsidiegever. Bij een overschrijding vult de VVD (vereniging) het tekort aan.

Voor het jaar 2018 heeft de Haya Van Somerenstichting een beschikking vanuit de "Wet Financiering Politieke Partijen" ontvangen van €345.243,-. Voor de samenwerking met zusterpartijen in Zuidelijk- en Oostelijk partnerschapslanden als Pre-Accessielanden zijn nog geen beschikkingen ontvangen op het moment van opstellen van dit verslag.

Den Haag, 25 mei 2018

Namens het bestuur van de Haya van Somerenstichting:

Voorzitter

Penningmeester A.I.

Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink

De heer dr. A. van Nimwegen

Haya van Somerenstichting, Den Haag

Hoofdbestuurssamenstelling per 25 mei 2018

Partijvoorzitter

Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink
Tijdstip van eerste benoeming 21-5-2016
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 13-11-1973
Beroep Wethouder gemeente Harderwijk
Functie Partijvoorzitter Vereniging VVD, Den Haag

Vice voorzitter

De heer drs. E. J. M. Wetzels
Tijdstip van eerste benoeming 20-5-2017
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 12-8-1959
Beroep Directeur eigenaar Polyfluor Plastics BV
Functie Vice-voorzitter Vereniging VVD, Den Haag

Algemeen secretaris

Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg
Tijdstip van eerste benoeming 14-6-2014
De lopende termijn van benoeming 2e periode
Geboortedatum 21-7-1983
Beroep Directeur Academie Bestuur, Recht en Ruimte bij Saxion
Functie Algemeen secretaris Vereniging VVD, Den Haag

Landelijk penningmeester

De heer dr. A. van Nimwegen
Tijdstip van eerste benoeming 25-11-2017
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 7-1-1969
Beroep Directeur Operations Rabobank
Functie Hoofdbestuurslid ledenwerving en fondsenwerving & landelijk penningmeester a.i. Vereniging VVD, Den Haag

Bestuurslid

De heer M.J.M. Krom
Tijdstip van eerste benoeming 29-11-2014
De lopende termijn van benoeming 2e periode
Geboortedatum 5-7-1958
Beroep Eigenaar Michiel Krom Consultancy
Functie Hoofdbestuurslid communicatie en campagne Vereniging VVD, Den Haag

Haya van Somerenstichting, Den Haag

Balans per 31 december 2017 (na resultaat bestemming)

	2017	2016
(in euro's)		
Activa		
Vlottende activa		
Vordering op het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	4.220	0
Vordering op het Ministerie van Buitenlandse Zaken	0	63.774
Rekening courant met VVD	100.374	0
	<u>104.594</u>	<u>63.774</u>
Passiva		
Stichtingsvermogen		
Stichtingsvermogen	0	0
Kortlopende schulden		
Schuld aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	0	17.349
Schuld aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken	104.594	0
Rekening courant met VVD	0	46.425
	<u>104.594</u>	<u>63.774</u>

Baker T
Gewaars
Den Ha
Datum:

inden
17

Haya van Somerenstichting, Den Haag

Staat van baten en lasten 2017

	Begroot 2017	Realisatie 2017	Realisatie 2016
(in euro's)			
Baten			
Subsidie Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	397.000	318.593	294.831
Subsidie Ministerie van Buitenlandse Zaken	410.500	315.781	318.871
Totaal baten	807.500	634.374	613.702
Lasten			
Direct			
Directe personeelskosten	97.000	111.595	103.273
Overige directe kosten	555.400	395.262	341.698
	<u>652.400</u>	<u>506.857</u>	<u>444.971</u>
Indirect			
Indirecte kosten	47.500	54.437	51.656
Huisvestingskosten	21.600	15.306	23.466
Bureaunkosten	86.000	57.775	93.609
	<u>155.100</u>	<u>127.518</u>	<u>168.731</u>
Totaal lasten	807.500	634.374	613.702
Saldo van baten en lasten	<u><u>0</u></u>	<u><u>0</u></u>	<u><u>0</u></u>

Baker
Gewaa
Den H
Datum
inden
17

Haya van Somerenstichting, Den Haag

Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten 2017

Algemeen

De Haya van Somerenstichting is statutair gevestigd te Den Haag aan de Mauritskade 21.

De stichting heeft als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van activiteiten gericht op ontplooiing en ondersteuning van initiatieven in het buitenland inzake het doen handhaven van de mensenrechten, het doen ontstaan van de parlementaire democratie, ter uitdraging van de liberale gedachte in het algemeen en ten bate van liberale groeperingen en instellingen in andere landen dan Nederland, in het bijzonder -zulks geheel in overeenstemming met de verklaring van de rechten van de mens van 10 december 1948 als vastgesteld door de algemene vergadering van de Verenigde Naties- in hun relatie tot en ten behoeve van de te Den Haag gevestigde Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), alsmede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

De stichting heeft voorts als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van politieke opleidings- en trainingsactiviteiten ten behoeve van de VVD, zomede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

De lasten voor de Haya van Somerenstichting betreffen gedeeltelijk doorberekeningen vanuit de VVD. De doorberekeningen vinden plaats op basis van uitgangspunten, zoals geformuleerd in het rapport "Inzake de doorberekening van de kosten aan de stichtingen en instellingen gelieerd aan de VVD".

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2017, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2017.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C1 kleine Organisaties-zonder-winststreven. Deze richtlijn maakt deel uit van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen en moet in samenhang met deze Richtlijnen gelezen worden.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de stichting.

De Vereniging VVD heeft zich garant gesteld voor de exploitatiekosten van de Haya van Somerenstichting. De Haya van Somerenstichting bezit geen eigen vermogen. De Vereniging VVD heeft de Haya van Somerenstichting als neveninstelling voor buitenlandse activiteiten aangewezen en ontvangt voor deze organisatie subsidie. De VVD fungeert als het ware als doorgeefluik voor de subsidie. In het geval, zoals in 2017, dat de uitgaven lager zijn uitvallen dan het ontvangen subsidievoorschot, ontstaat er een terugbetalingsverplichting aan het ministerie en daardoor een vordering op de VVD. In de het geval de uitgaven hoger zijn dan het ontvangen voorschot, zoals in het jaar 2016, is de situatie net andersom. Om de goede vergelijking met het voorgaande jaar te kunnen maken, zijn de vergelijkende cijfers van 2016 aangepast.

Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta's

Transacties in vreemde valuta's

Transacties luidend in vreemde valuta's worden in de functionele valuta omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedatum.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden vorderingen, effecten en kortlopende schulden verstaan. De stichting maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten (indien materieel). Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen, onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Opbrengstverantwoording

De VVD ontvangt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de subsidie Politieke Partijen voor vormings- en scholingsactiviteiten in binnen- en buitenland, voor informatievoorziening aan leden en aan niet-leden, voor het werven van leden, voor het betrekken van niet-leden bij subsidiabele activiteiten van de politieke partij, voor werving, selectie en begeleiding van politieke ambtdragers, voor het onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland en activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes. Daarnaast is een deel van de subsidie bestemd voor politiek-wetenschappelijke activiteiten, buitenlandse activiteiten en activiteiten ter bevordering van politieke participatie door jongeren. Voor een gedeelte van de subsidie fungeert de VVD als intermediair. Dit gedeelte van de subsidie wordt afgedragen aan het wetenschappelijk instituut van de VVD, de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting, de instelling voor buitenlandse activiteiten, de Haya van Somerenstichting en de jongerenorganisatie van de VVD, de JOVD. De Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties stelt de subsidie vast na daartoe verkregen advies van de accountantsdienst van het Ministerie.

Een eventuele bijdrage van de VVD wordt verantwoord in het jaar waarop deze betrekking heeft.

Lasten

De lasten zijn verantwoord inclusief de niet-verrekenbare omzetbelasting.

Belastingen

De activiteiten van de Haya van Somerenstichting zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

Toelichting op de balans per 31 december 2017

VLOTTENDE ACTIVA

	2017	2016

(in euro's)

Vordering op het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Saldo per 1 januari	-17.349	78.540
Bij: -te ontvangen subsidie MATRA boekjaar 2017	318.593	294.831
Af: -ontvangen subsidie voorgaande jaren	17.349	-78.540
-voorschot subsidie boekjaar 2017	-314.372	-312.180
Saldo per 31 december	<u>4.220</u>	<u>-17.349</u>

Vordering op het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Saldo per 1 januari	63.774	18.310
Bij: -te ontvangen subsidie Zuidelijke-, Oostelijke- en Pré-Accessielanden boekjaar 2017	315.781	318.871
Af: -ontvangen subsidie voorgaande jaren	-63.774	-18.310
-voorschot subsidie boekjaar 2017	-420.375	-255.097
Saldo per 31 december	<u>-104.594</u>	<u>63.774</u>

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017

Baten

	2017	2016
(in euro's)		
Subsidie Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	318.593	294.831
Subsidie Ministerie van Buitenlandse Zaken	315.781	318.871
Totaal baten	634.374	613.702

Over de rekening courant met de VVD wordt geen interest berekend.

Subsidie aan de Haya van Somerenstichting

De subsidies zijn een bijdrage in de kosten voor algemene opleiding- en trainingsactiviteiten van politiek kader in Eurazië, het Midden Oosten en Noord Afrika.

De subsidies zijn als volgt verdeeld:

	2017	2016
(in euro's)		
Directe projectkosten MATRA	254.552	181.118
Overheadkosten MATRA	64.041	68.678
Directe projectkosten Zuidelijke Partnerschapslanden	180.275	112.157
Overheadkosten Zuidelijke Partnerschapslanden	45.354	42.529
Directe projectkosten Oostelijke Partnerschaps- en Pré-Accessielanden	72.031	151.697
Overheadkosten Oostelijke Partnerschaps- en Pré-Accessielanden	18.122	57.523
Totaal te ontvangen subsidie	634.374	613.702

Haya van Somerenstichting, Den Haag

Overige gegevens

Resultaatsbestemming

Het resultaat van de stichting is elk jaar nihil, daardoor wijzigt het vermogen niet.

Wanneer de subsidie-opbrengsten in een jaar hoger zijn dan de lasten in dat jaar dan zal de subsidie volgens de Wet Financiering Politieke Partijen worden vastgesteld op het niveau van de lasten. In het geval dat de lasten hoger zijn dan de toegekende subsidie-opbrengsten dan levert de VVD een financiële bijdrage om de overschrijding aan lasten te dekken.

Controleverklaring

De controleverklaring is weergegeven op pagina 17.

**Uitgaven subsidie Programma Maatschappelijke
Transformatie, in Eurazië, het Midden Oosten en Noord Afrika**

MATRA

Bak
Gev
Der
Dat

atiedoelinden

Haya van Samenwerking, Den Haag
 300 Personeelskosten
 400 Leverantie van diensten
 500 Operationele kosten
 600 Training en Cursus

Project nr.	Naam/soort beschrijving project	Land	Datum	begroting 2017					werkelijk 2017					
				300	400	500	600	Totaal	300	400	500	600		
Directe uitgaven per project				110.000	90.000	90.000	110.000	18.602	59.307	82.501	77.959	2.080	0	2.451
225	Arab Liberal Federation (ALF) (uitbreiding)	Shiraka	2017	90.000	25.000	25.000	90.000	14.256	43.922	58.178	60.337	0	0	29
227	Alik Toures Tunisia (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	3.735	11.975	15.710	15.727	0	0	0
226	Arab Youth Union (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	0	0	0	0	0	0	0
230	Free Egyptian Party (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	0	0	0	0	0	0	0
228	Future Movement Lebanon (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	1.986	6.340	8.448	8.326	0	0	122
229	Miroslav (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	1.560	4.980	13.232	6.540	0	0	6.691
235	Train de trainer Nederland (uitbreiding)	Shiraka / Zuidoost-Europa B	2017	295.500	15.000	15.000	295.500	160.275	160.275	160.275	168.501	2.080	0	9.294
236	HMS Knaik / IES (uitbreiding)	Zuidoost-Europa Balkan	2017	15.000	10.000	10.000	15.000	2.936	9.370	12.306	12.306	0	0	0
	Liberalie demokrasie Turkiye (uitbreiding)	Zuidoost-Europa Balkan	2017	10.000	10.000	10.000	10.000	0	0	0	0	0	0	0
	Train de trainer (uitbreiding, zie Shiraka))	Zuidoost-Europa Balkan	2017	10.000	10.000	10.000	10.000	0	0	0	0	0	0	0
211	LDP Macedonije (uitbreiding)	Zuidoost-Europa Balkan	2017	35.000	0	0	35.000	12.306	12.306	12.306	12.306	0	0	0
222	Revolution Party of Georgia	Oostelijk partnerschap	2017	20.000	20.000	20.000	20.000	1.339	4.274	5.613	5.613	0	0	23
223	Leadership Academy Armenia	Oostelijk partnerschap	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	6.092	8.001	8.001	8.001	0	0	0
220	Minsk Mizes Center Wk Rusland	Oostelijk partnerschap	2017	35.000	35.000	35.000	35.000	6.506	20.762	27.268	27.268	0	0	12
221	Nowoczesna Polen (uitbreiding)	Oostelijk partnerschap	2017	10.000	10.000	10.000	10.000	5.278	16.844	22.122	22.122	0	0	3.770
131	Tripartite samenwerking met zusterpartijen	Oostelijk partnerschap	2016	0	0	0	0	562	1.793	2.370	2.355	0	0	16
				115.000	0	0	115.000	72.031	72.031	72.031	65.360	0	2.652	3.819
200	Ondersteuning IJDEEN netwerk	Europa	2017	30.000	30.000	30.000	30.000	4.855	15.495	20.350	20.350	0	0	0
210	Stevage (uitbreiding)	Europa	2017	60.000	60.000	60.000	60.000	8.324	36.564	49.139	34.888	4.385	0	5.143
215	Sivovale SMC ELF seminar for a Secure and Free Europa	Europa	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	4.679	14.932	19.611	19.611	0	0	0
234	Partnership days	Europa	2017	40.000	40.000	40.000	40.000	7.604	24.288	31.872	31.872	0	0	0
334	Partnerships days (uitbreiding)	Europa	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	2.225	7.470	9.695	9.695	0	0	0
232	Gayride	Europa	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	1.040	3.321	4.362	4.362	0	0	3.045
232a	Gayride Sofia (uitbreiding)	Europa	2017	7.000	7.000	7.000	7.000	0	0	0	0	0	0	0
233	Tripartite samenwerking met DK (uitbreiding)	Europa	2017	10.000	10.000	10.000	10.000	2.969	9.475	12.444	12.444	2.311	0	887
238	Tripartite samenwerking met DE (uitbreiding)	Europa	2017	20.000	20.000	20.000	20.000	3.238	10.333	14.080	13.571	0	0	509
333	ALDE-VVD samenwerking (uitbreiding)	Europa	2017	50.000	50.000	50.000	50.000	12.570	40.117	52.751	52.697	0	0	64
237	Regionale Jeuningsdag Europa (uitbreiding)	Europa	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	4.643	14.818	19.460	19.460	0	0	0
				362.000	0	0	362.000	247.245	247.245	247.245	221.169	6.696	4.721	9.657
Totaal projectgebonden kosten				807.500	0	0	807.500	111.595	356.140	506.857	487.735	8.777	7.576	22.769

Haya van Samenwerking, Den Haag
 300 Personeelskosten
 400 Leverantie van diensten
 500 Operationele kosten
 600 Training en Cursus

Project nr.	Naam/soort beschrijving project	Land	Datum	begroting 2017					werkelijk 2017					
				300	400	500	600	Totaal	300	400	500	600		
Directe uitgaven per project				110.000	90.000	90.000	110.000	18.602	59.307	82.501	77.959	2.080	0	2.451
225	Arab Liberal Federation (ALF) (uitbreiding)	Shiraka	2017	90.000	25.000	25.000	90.000	14.256	43.922	58.178	60.337	0	0	29
226	Arab Youth Union (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	3.735	11.975	15.710	15.727	0	0	0
227	Alik Toures Tunisia (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	0	0	0	0	0	0	0
228	Future Movement Lebanon (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	1.986	6.340	8.448	8.326	0	0	122
229	Miroslav (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	1.560	4.980	13.232	6.540	0	0	6.691
235	Train de trainer Nederland (uitbreiding)	Shiraka / Zuidoost-Europa B	2017	295.500	15.000	15.000	295.500	160.275	160.275	160.275	168.501	2.080	0	9.294
236	HMS Knaik / IES (uitbreiding)	Zuidoost-Europa Balkan	2017	15.000	10.000	10.000	15.000	2.936	9.370	12.306	12.306	0	0	0
	Liberalie demokrasie Turkiye (uitbreiding)	Zuidoost-Europa Balkan	2017	10.000	10.000	10.000	10.000	0	0	0	0	0	0	0
	Train de trainer (uitbreiding, zie Shiraka))	Zuidoost-Europa Balkan	2017	10.000	10.000	10.000	10.000	0	0	0	0	0	0	0
211	LDP Macedonije (uitbreiding)	Zuidoost-Europa Balkan	2017	35.000	0	0	35.000	12.306	12.306	12.306	12.306	0	0	0
222	Revolution Party of Georgia	Oostelijk partnerschap	2017	20.000	20.000	20.000	20.000	1.339	4.274	5.613	5.613	0	0	23
223	Leadership Academy Armenia	Oostelijk partnerschap	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	6.092	8.001	8.001	8.001	0	0	0
220	Minsk Mizes Center Wk Rusland	Oostelijk partnerschap	2017	35.000	35.000	35.000	35.000	6.506	20.762	27.268	27.268	0	0	12
221	Nowoczesna Polen (uitbreiding)	Oostelijk partnerschap	2017	10.000	10.000	10.000	10.000	5.278	16.844	22.122	22.122	0	0	3.770
131	Tripartite samenwerking met zusterpartijen	Oostelijk partnerschap	2016	0	0	0	0	562	1.793	2.370	2.355	0	0	16
				115.000	0	0	115.000	72.031	72.031	72.031	65.360	0	2.652	3.819
200	Ondersteuning IJDEEN netwerk	Europa	2017	30.000	30.000	30.000	30.000	4.855	15.495	20.350	20.350	0	0	0
210	Stevage (uitbreiding)	Europa	2017	60.000	60.000	60.000	60.000	8.324	36.564	49.139	34.888	4.385	0	5.143
215	Sivovale SMC ELF seminar for a Secure and Free Europa	Europa	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	4.679	14.932	19.611	19.611	0	0	0
234	Partnership days	Europa	2017	40.000	40.000	40.000	40.000	7.604	24.288	31.872	31.872	0	0	0
334	Partnerships days (uitbreiding)	Europa	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	2.225	7.470	9.695	9.695	0	0	0
232	Gayride	Europa	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	1.040	3.321	4.362	4.362	0	0	3.045
232a	Gayride Sofia (uitbreiding)	Europa	2017	7.000	7.000	7.000	7.000	0	0	0	0	0	0	0
233	Tripartite samenwerking met DK (uitbreiding)	Europa	2017	10.000	10.000	10.000	10.000	2.969	9.475	12.444	12.444	2.311	0	887
238	Tripartite samenwerking met DE (uitbreiding)	Europa	2017	20.000	20.000	20.000	20.000	3.238	10.333	14.080	13.571	0	0	509
333	ALDE-VVD samenwerking (uitbreiding)	Europa	2017	50.000	50.000	50.000	50.000	12.570	40.117	52.751	52.697	0	0	64
237	Regionale Jeuningsdag Europa (uitbreiding)	Europa	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	4.643	14.818	19.460	19.460	0	0	0
				362.000	0	0	362.000	247.245	247.245	247.245	221.169	6.696	4.721	9.657
Totaal projectgebonden kosten				807.500	0	0	807.500	111.595	356.140	506.857	487.735	8.777	7.576	22.769

Haya van Samenwerking, Den Haag
 300 Personeelskosten
 400 Leverantie van diensten
 500 Operationele kosten
 600 Training en Cursus

Project nr.	Naam/soort beschrijving project	Land	Datum	begroting 2017					werkelijk 2017					
				300	400	500	600	Totaal	300	400	500	600		
Directe uitgaven per project				110.000	90.000	90.000	110.000	18.602	59.307	82.501	77.959	2.080	0	2.451
225	Arab Liberal Federation (ALF) (uitbreiding)	Shiraka	2017	90.000	25.000	25.000	90.000	14.256	43.922	58.178	60.337	0	0	29
226	Arab Youth Union (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	3.735	11.975	15.710	15.727	0	0	0
227	Alik Toures Tunisia (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	0	0	0	0	0	0	0
228	Future Movement Lebanon (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	1.986	6.340	8.448	8.326	0	0	122
229	Miroslav (uitbreiding)	Shiraka	2017	15.000	15.000	15.000	15.000	1.560	4.980	13.232	6.540	0	0	6.691
235	Train de trainer Nederland (uitbreiding)	Shiraka / Zuidoost-Europa B	2017	295.500	15.000	15.000	295.500	160.275	160.275	160.275	168.501	2.080	0	9.294
236	HMS Knaik / IES (uitbreiding)	Zuidoost-Europa Balkan	2017	15.000	10.000	10.000	15.000	2.936	9.370	12.306	12.306	0	0	0
	Liberalie demokrasie Turkiye (uitbreiding)	Zuidoost-Europa Balkan	2017	10.000	10.000	10.000	10.000	0	0	0	0	0	0	0
	Train de trainer (uitbreiding, zie Shiraka))	Zuidoost-Europa Balkan	2017	10.000	10.000									

Haya van Somerenstichting, Den Haag

Controleverklaring subsidie

De controleverklaring is weergegeven op pagina 17.

Accountants

**BAKER TILLY
BERK**

Baker Tilly Berk N.V.
Scheveningseweg 80-82
Postbus 85745
2508 CK Den Haag
T: +31 (0)70 358 90 00
F: +31 (0)70 350 20 20
E: denhaag@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

Haya van Somerenstichting
Mauritskade 21
2514 HD DEN HAAG

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de Haya van Somerenstichting te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit verslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Haya van Somerenstichting per 31 december 2017 en van het resultaat 2017 in overeenstemming met de door de stichting gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in de toelichting van de jaarrekening.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Haya van Somerenstichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benadrukking van de basis voor financiële verslaggeving en beperking in gebruik en verspreidingskring

De jaarrekening is opgesteld voor de Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie" en het Ministerie van Binnenlandse Zaken met als doel de Haya van Somerenstichting in staat te stellen te voldoen aan de subsidievoorwaarden in het kader van de Wet financiering Politieke Partijen (Wfpp) en het Programma Maatschappelijk Transformatie (Matra). Hierdoor is de jaarrekening mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor de Haya van Somerenstichting en Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie" en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met de door de stichting gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in de toelichting van de jaarrekening.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de door de stichting gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in de toelichting van de jaarrekening. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

MATRA / SHIRAKA
Verslag Programma's
Politieke Partijen
2017

Juni 2018

Inhoud

Introductie.....	2
Verslag van Trilaterale Programma's.....	3
De Balkan.....	8
Oost-Europa/Zuid-Caucasus	12
Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA).....	16
Bijlages	22

Introductie

In 2017 heeft VVD Internationaal in samenwerking met de Haya van Someren Stichting (VVD Internationaal/HvS) haar programma's in Oost-Europa en het Midden-Oosten/Noord-Afrika vervolgd. Hoogtepunten waren onder andere de tweede editie voor de 'Regional Academy for Liberalism' in Zuidoost-Europa, het opzetten van de daadwerkelijke Stichting van de Arab Liberal Federation (voorheen de AAFD), de geconsolideerde bilaterale samenwerkingen met partijen zoals Afek Tounes, het Sloveense SMC en het Poolse Nowoczesna, de tweede editie van de 'European Women's Academy for Politics and Campaigning' (EWA) in samenwerking met de ALDE, én het ALDE congres in Amsterdam.

Net als voorgaande jaren is 2017 wederom een succesvol jaar geweest. Door goede samenwerking met zusterpartijen en partners in verschillende regio's kon gefocust worden op omvattende benaderingen op het gebied van capaciteitsopbouw en duurzaamheid. Door middel van regionale en bilaterale projecten heeft de VVD Internationaal/HvS werkgroepen betreffende campagnevoering, strategieopbouw, talentmanagement, politieke organisatie, leiderschapstrainingen en trainerstrainingen georganiseerd.

Daarnaast heeft VVD Internationaal/HvS verschillende 'fact-finding missies' georganiseerd, zowel in Nederland voor inkomende zusterpartijen, als in het buitenland. 'Fact-Finding missies' in 2017 waren onder andere het bezoek aan de nieuwe liberale beweging Momentum uit Hongarije, een fact-finding van de JOVD in Jordanië en een fact-finding in Bosnië. Deze bezoeken hebben sterk bijgedragen aan onze kennis van, en verstandhouding met deze landen en de relatie met de betreffende zusterpartijen.

In 2018 zal VVD Internationaal/HvS de huidige koers behouden en doorgaan met de geconsolideerde samenwerking met onze partners voor een bredere Europese aanpak betreffende capaciteitsopbouw. Ook zal in de regio Midden-Oosten/Noord-Afrika de regionale focus behouden worden in samenhang met een bilaterale focus op organisatieopbouw voor partijen.

Het volledige verslag van de door VVD Internationaal/HvS uitgevoerde projecten is op de volgende pagina's terug te vinden.

Met vriendelijke groet,

Namens de VVD Internationaal/Haya van Someren Stichting,

Jock Geselschap
Internationaal Secretaris

Trilaterale Programma's

Gay Pride (projectnummer 232)

Ook in 2017 heeft VVD International/HvS een programma voor internationale gasten georganiseerd om aanwezig te zijn tijdens de Amsterdam Pride. Ditmaal waren twee jonge LBHT+-activisten uit Bulgarije uitgenodigd om de Amsterdam Pride bij te wonen en ervaringen omtrent de promotie van LBHT+-rechten in Nederland en Bulgarije uit te wisselen. Daarbij is de rol van het maatschappelijk middenveld in het promoten van LBHT+-rechten in Nederland uitgebreid ter sprake gekomen. Verder kregen de gasten de mogelijkheid om deel te nemen aan de Amsterdam Pride, spraken zij met de organisatie van de Utrecht Canal Pride, én namen zij deel aan een paneldiscussie over LBHT-acceptatie van de JOVD Amsterdam.

Gay Pride (projectnummer 232a) – Extra aanvraag 2017

Naast het jaarlijkse VVD Internationaal/HvS programma tijdens de Amsterdam Gay Pride voor zusterpartijen/activisten uit de MATRA-regio, organiseerde VVD Internationaal/HvS een speciale uitwisseling met activisten uit Bulgarije. Deze uitwisseling, geopperd door VVD Internationaal/HvS, FNF en het Europese netwerk 'Liberals for Equality', richtte zich op de 10e editie van de Sofia Pride in Bulgarije. Focus is de uitwisseling tussen experts van het nieuwe LBHTI-netwerk binnen de VVD en jonge LBHTI-activisten uit Bulgarije. Tijdens deze ontmoetingen stonden netwerkverbreding, het opbouwen van een professionele organisatie en lobby/advocacy centraal.

Onderdeel van de delegatie was Eric van der Burg, toenmalig VVD wethouder Zorg en Welzijn in Amsterdam. Hij voerde het woord tijdens verschillende mediaoptredens. Als voorbereiding is er een briefing geweest op de Nederlandse Ambassade in Sofia m.b.t. de stand van zaken omtrent LBHTI-rechten in Bulgarije. Daarnaast is er een training gegeven op het gebied van 'Advocacy' en is er een bezoek gebracht aan zusterpartij MRF.

Reden van onderbesteding: De grote, internationale conferentie die gepland stond tijdens het doen van de aanvraag is uiteindelijk een kleinschaliger seminar met twee paneldiscussies geworden, vanwege zorgen om de veiligheid van onze partnerorganisaties.

Train de Trainers Haya van SomerenStichting (projectnummer 235) – Extra aanvraag 2017

VVD Internationaal/HvS maakt in de uitvoer van projecten voornamelijk gebruik van nationale vrijwilligers die getraind zijn door het talentenprogramma van de Haya van Someren Stichting. Deze trainers worden ingezet tijdens projecten van zowel MATRA als SHIRAKA. Om in de

toekomst geplande activiteiten uit te voeren zorgde het project Train de Trainers Haya ervoor dat het toenmalige trainersbestand geconsolideerd bleef en tegelijkertijd kon uitbreiden en nieuwe kennis bijgebracht kon worden. De thema's van dit jaar betroffen: de persoonlijkheden van trainers, het overbruggen van culturele sensitiviteit, verschillende type trainers en andere tips & trics bij het geven van internationale trainingen.

Trilaterale samenwerking zusterpartijen (projectnummer 233)

Ook dit jaar vond er trilaterale samenwerking tussen de zusterpartijen van VVD Internationaal/HvS plaats. In 2017 werden verschillende partijcongressen van zusterpartijen bezocht, dit waren de uitgelezen mogelijkheden voor afstemming van samenwerking tussen de betreffende zusterpartijen en andere Europese donoren. Buiten afstemming van samenwerking was er ook dit jaar weer sprake van succesvolle kennisuitwisseling met partijen die eveneens in MATRA landen actief zijn (LibDems, Venstre, FDP/FNF).

Twee andere hoogtepunten waren de nieuwe samenwerking met de Zuid-Afrikaanse Democratic Alliance en het bezoek van VVD Internationaal/HvS aan het eerste electief partijcongres van Afek Tounes. Deze staan respectievelijk beschreven op de pagina's 7 en 19-20.

› Trilaterale samenwerking ELF

De Trilaterale Samenwerking met het European Liberal Forum (ELF), onderdeel van de trilaterale samenwerking zusterpartijen, stond dit jaar in het teken van een samenwerking tussen ELF, VVD Internationaal/HvS en verschillende Centraal/Oost-Europese liberale stichtingen. In het kader van samenwerking en kennisdeling in Centraal Europa werden er een serie aan rondetafels georganiseerd in Polen, met onder andere als thema's radicalisering onder de jeugd, de devaluatie van onderwijs in Polen, hoe om te gaan met fake news in een post-truth maatschappij en klimaatverandering. Daarnaast werd binnen deze samenwerking een training van de Europese liberale jongerenbeweging LYMEC gesteund, gericht op jonge liberalen van het gehele Europese continent leren omgaan met de media en publieke optredens. Verder is er in Nederland een paneldiscussie georganiseerd met als thema 'Debating Liberal Futures of Europe', waarin VVD Kamerleden, het Haagsche corps diplomatique en geïnteresseerd publiek met elkaar in discussie ging over liberale oplossingen voor uitdagingen zoals de Brexit, het vluchtelingenvraagstuk, toekomstige verhoudingen met de Verenigde Staten, de dreigende invloed van Rusland, fake news en de groei van illiberalisme in Oost-Europa.

Samenwerking ALDE – VVD EWA (projectnummer 333) – Extra aanvraag 2017

VVD Internationaal/HvS is een voorvechter de emancipatie van vrouwen. Daarom besloot VVD Internationaal/HvS de European Women's Academy (EWA) te steunen. Dit project is geïnitieerd door het European Liberal Forum, ALDE en de Friedrich Naumann Foundation. De EWA heeft als doel om het aantal politiek getrainde vrouwen in de politiek te vergroten om zo een meer weerspiegeld beeld van de maatschappij in de politiek te krijgen. Gedurende het jaar zijn drie verschillende trainingsweekenden georganiseerd. Het eerste weekend stond in het teken van politiek leiderschap, het tweede weekend in het teken van campagne voeren en het derde weekend in het teken van persoonlijke ontwikkeling. Deze trainingsweekenden werden

voornamelijk bijgewoond door talentvolle vrouwen uit Estland, Georgië, Slovenië, Roemenië etc. Naast de thema's campagne, politiek leiderschap en persoonlijke ontwikkeling stonden het vergroten van het netwerk en kennisdeling centraal.

Partnership Days (projectnummer 234 & 334) – gedeeltelijk onderdeel Extra aanvraag 2017

In december 2017 vond het ALDE congres in Amsterdam plaats. Tijdens dit congres organiseerde VVD Internationaal/HvS ook haar jaarlijkse Partnership Days, waarbij zusterpartijen en liberale regionale organisaties de mogelijkheid kregen om kennis- en ervaringen uit te wisselen over verschillende onderwerpen zoals toekomstige samenwerking. Een extra aspect van de Partnership Days 2017 was dat de internationale partners konden zien hoe een politieke partij een groot internationaal congres organiseerde. Buiten de mogelijkheden om kennis uit te wisselen en te netwerken organiseerde VVD Internationaal/HvS ook een paneldiscussie voor de deelnemers van Partnership Day met als thema 'fighting populism'. Hierin probeerden verschillende liberale zusterpartijen antwoord te vinden op de vraag hoe het gevecht tegen populisme vernieuwd kan worden. Sprekers tijdens dit panel waren onder andere Markus Lönig (FDP), Sophie Hermans (VVD), Matthias Strolz (NEOS), Yair Lapid (Yesh Atid) & Antonio Roldan (Ciudadanos).

LIBSEEN (projectnummer 200)

Tijdens de bijeenkomst met de LIBSEEN steering committee begin 2017 is na overleg gezamenlijk besloten dat 2017 een schakeljaar zou worden voor LIBSEEN. In 2017 zijn nog een aantal gezamenlijke activiteiten georganiseerd waarbij onder andere 45 trainers van LIBSEEN op zijn geleid zodat zij in de toekomst beter kunnen voorzien in hun eigen opleidingsbehoeftes.

In 2017 werden een aantal activiteiten voor zusterpartijen uit dit netwerk georganiseerd met steun van het European Liberal Forum (ELF), D66 International, de Zweedse Centerpartiet International Foundation, het Sloveense Novum Institute, de Duitse Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) en het International Education Centre (IEC) van HNS Kroatië. De meeste activiteiten vonden plaats binnen de tweede editie van de 'Regional Academy for Liberalism'. Hierin werden politieke talenten van onze zusterpartijen in Zuidoost-Europa opgeleid tot trainer, moderator of facilitator van workshops en seminars binnen een 'Train de Trainer' programma. Met deze aanpak heeft VVD Internationaal/HvS interne capaciteitsopbouw van de 10 deelnemende zusterpartijen bevorderd en is er een nieuw netwerk aan trainers gecreëerd in de regio die, naast onze trainers en experts, aan hun eigen partij ondersteuning kunnen bieden.

> LIBSEEN steering committee meeting Sofia

Om de samenwerking tussen LIBSEEN en de verschillende politieke stichtingen te herdefiniëren werd in Sofia een 'steering committee meeting' georganiseerd. Gedurende deze meeting werden verschillende sessies georganiseerd over: de structuur van andere regionale netwerken, de stand van zaken omtrent LIBSEEN, de structuur van LIBSEEN, de niche van LIBSEEN en de toekomst van LIBSEEN. Uiteindelijk werd besloten dat LIBSEEN en de verschillende politieke stichtingen zich slechts zouden focussen op Regional Academy for Liberalism.

› Regional Academy Ljubljana

De eerste van drie trainingen binnen de Regional Academy in 2017 werd georganiseerd in Ljubljana, Slovenië. Dit eerste evenement had als thema 'political campaigning' binnen de kaders van 'train de trainer'. Gedurende deze eerste Liberale Academie werd er stilgestaan bij de verschillende onderdelen van het trainerschap zoals 'training objectives', 'the making of a training', 'deliver a training' en 'practical aspects of a training'. De onderdelen van het trainerschap werden uitgelegd in verschillende sessies gegeven door Kamran Ullah namens de VVD en Annelou van Egmond namens D66. Aan het eind van deze eerste Liberale Academie kregen de deelnemers de opdracht mee om tijdens de Masterclass in Amsterdam zelf een training te verzorgen.

› Regional Academy Sarajevo

De tweede van drie Liberale Academies in 2017 werd georganiseerd in Sarajevo, Bosnië-Herzegovina. Het overkoepelende thema van dit evenement was 'training development', ook in het kader van 'train de trainer'. Gedurende het weekend werden de deelnemers gevraagd om hun eigen training te ontwikkelen. Tijdens deze opdracht werden de deelnemers gestimuleerd om een eigen programma te ontwikkelen en hiermee een fictief hoofdbestuur te overtuigen van de waarde van de betreffende training. Ervaren trainer Lennart Salemink vertegenwoordigde de VVD en Angele Welting vertegenwoordigde D66 gedurende deze training. In bijlage 2 is het programma van de Liberal Academy training in Sarajevo terug te vinden.

› Regional Academy Sofia

De derde van de drie Liberale Academies in 2017 vond plaats in Sofia, Bulgarije. De focus van deze Train de Trainer lag op Social Media. Namens de VVD werd Lydia Datema afgevaardigd en namens D66 Ellen Bijsterbosch. De deelnemers van dit evenement waren allen experts op het gebied van social media binnen hun politieke partij. Gedurende deze training werden deze experts de nodige skill sets aangeleerd om zelf trainingen te kunnen ontwikkelen op het gebied van Social Media. Om deze skill sets kracht bij te zetten werden de nodige praktijkvoorbeelden gebruikt om kennisoverdracht te stimuleren.

› Fact-finding Bosnië-Herzegovina

Op 21 en 22 oktober heeft een delegatie van de VVD een bezoek gebracht aan Sarajevo voor een fact-finding missie in Bosnië en Herzegovina. Het doel van het bezoek was het kennisniveau betreffende recente ontwikkelingen en de stand van zaken in BiH te vergroten met het vooruitblik op de aanstaande verkiezingen in eind 2018. Met dit doel voor ogen is er tijdens het bezoek gesproken met een delegatie van de zusterpartij Nasa Stranka, de Nederlandse Ambassadeur Vos, het plaatsvervangend hoofd van de EU-delegatie en afgevaardigden van de OVSE, de EU en het bureau van de Raad van Europa. Na aanleiding van deze fact-finding werkt samenwerking met Nasa Stranka bewerkstelligd.

ISEEL (projectnummer 216)

Omdat ook ISEEL na 2017 zelfstandig door zal gaan, waardoor er in 2017 al geen activiteiten meer plaats hebben gevonden met de jongerenvereniging van LIBSEEN.

Regionale kennisdeling Europa (projectnummer 237) – Extra aanvraag 2017

De Regionale kennisdeling die VVD Internationaal/Haya van Somerenstichting heeft uitgevoerd in 2017 stond in het teken van capaciteitsopbouw bevordering van de Momentum

Movement in Hongarije en dit uit te breiden naar Centraal-Europa. Een grote delegatie van Momentum, bestaande uit het partijleiderschap, partijmedewerkers en campagne ondersteuning, bezocht Nederland om kennis te maken met de verschillende teams van het VVD partijbureau en de VVD fractie in de Tweede Kamer. Er waren onder andere ontmoetingen met de communicatie-, campagne-, verenigings-, data- en internationale afdelingen. Professionalisering, partijstructuur, verdiepende samenwerking, ervaringen en adviezen vormden onderdeel van de gesprekken tussen beide partijen. Gedurende het bezoek werd gesproken over opvolging van deze verdiepende kennismaking tussen VVD en de Momentum Movement.

Een concrete opvolgingsactiviteit was een grote internationale conferentie in Boedapest waarbij verschillende vertegenwoordigers van liberale politieke partijen uit Centraal en Oost-Europa deelnamen. Het centrale thema van dit evenement was regionale blokvorming (*The New Block: Central European Futures*). De titel van het evenement was: *Winning an election in a populist era: the Dutch model*. Gedurende de dag werden verschillende paneldiscussies

georganiseerd met sprekers van verschillende politieke partijen en stichtingen zoals ELF, FDP, VVD, Momentum, Nowoczesna, NEOS en Progressive Slovakia. De onderwerpen van de paneldiscussies hadden raakvlak met EU-hervormingen, internationale en regionale samenwerkingen tussen staten én de toekomst van Centraal Europa. De algehele conclusie van het evenement was dat er samengewerkt moet worden om populisme te kunnen verslaan, deze samenwerking kan op verschillende manieren bewerkstelligd worden.

Samenwerking Liberal International & Democratic Alliance, Zuid Afrika (projectnummer 238) – Extra aanvraag 2017

In 2017 is VVD Internationaal een nieuwe samenwerking tussen bekende partner Liberal International en de Zuid-Afrikaanse Democratic Alliance aangegaan. De DA is de meeste succesvolle liberale partij op het Afrikaanse continent en een drijvende kracht achter het African Liberal Network (ALN). Het ALN is een directe partner van de Arab Liberal Federation (ALF), die de VVD ondersteunt in via het Shiraka-programma. Het nieuwe partnerschap met de DA richt zich op kennisuitwisseling en het verkennen van gezamenlijke regionale trainingen. Binnen dit kader heeft VVD internationaal/HvS in 2017 tijdens de Liberal International Executive committee een bezoek gebracht aan de DA. Deze kennisuitwisseling in het hoofdkwartier van de DA in Kaapstad had betrekking op coalitie management in Zuid Afrika, interne communicatie en talentontwikkeling. De opgezette samenwerking bleek een succes vanwege de wederzijdse interesse en zal daarom vervolgd worden in 2018.

Daarnaast heeft een zevental burgemeesters van de Democratic Alliance uit Zuid-Afrika een bezoek gebracht aan Nederland. Dit was opgezet in samenwerking met de Friedrich Naumann Foundation. Gedurende dit bezoek kreeg de Zuid-Afrikaanse delegatie de kans om verschillende aspecten van het Nederlandse politiek landschap te zien. Er was onder andere een ontmoeting met de burgerwacht van de Haagsche Schilderswijk, Tweede Kamerlid Antoinette Laan en de Internationaal Secretaris van de VVD. Dit bezoek werd opgevolgd door

een tweede bezoek van de DA aan Nederland, ditmaal lag de focus op talentmanagement. De delegatieleden van de DA kregen verschillende aspecten te zien van talentmanagement bij de VVD.

Reden van onderbesteding: Projectkosten vielen lager uit dan van te voren ingeschat.

De Balkan

In 2017 hebben VVD International/HvS hun bilaterale steun aan verschillende zusterpartijen in Zuidoost en Oost-Europa voortgezet. Evenals in 2017 lag de focus op een specifiek aantal landen en de bijbehorende zusterpartijen die zijn geselecteerd op de verwachte impact. Deze benadering heeft geleid tot een aantal succesvolle projecten en de verdere ontwikkeling van de professionele organisaties van liberale partijen in de regio.

HNS Kroatië (projectnummer 207)

HNS en VVD/HvS werken al enkele jaren samen en ook in 2017 werd deze samenwerking voortgezet om het niveau van de Kroatische partij naar een hoger niveau te tillen. Dit gebeurde tijdens een moeilijke periode gezien HNS momenteel verdeeldheid in het leiderschap ervaart volgend op het besluit om in zee te gaan met de conservatieve regering.

Door het delen van 'best practises' campagnevoering gebaseerd op data en beleidsontwikkeling kan de HNS, in samenwerking met het International Education Centre (IEC) en VVD Internationaal/HvS, de volgende stap zetten in haar professionalisering. Een van de middelen om dit te bereiken is het project "Towards the next stage in professionalization of the party: data-based campaigning and evidence-based tailoring of political programs and messages" gericht op het introduceren van opiniepeilingen in strategische planning van verkiezingscampagnes. Dit is essentieel in het voeren van campagnes die te maken hebben met onderwerpen die er daadwerkelijk toe doen voor burgers.

> Data driven campaign I

In samenwerking met een lokaal bedrijf, gericht op opinie peilingen, is er onderzoek gedaan naar de speerpunten van HNS en hoe die corresponderen met de publieke opinie in de aanloop naar lokale verkiezingen. Ook werd er verdiepend onderzoek gedaan naar hoe de partijleider werd gezien door stemmers. Hier werd destijds de strategische richting van de partijcommunicatie op geijkt. Daarnaast heeft de VVD Internationaal/HvS bijgedragen, in samenwerking met een lokale organisatie en HNS zelf, met een onafhankelijke evaluatie betreffende het verloop van de polls en verkiezingen.

> HNS Interdisciplinary study program

Onder het mom van het 'HNS Interdisciplinary Study Programme' zijn er tussen februari en november 2017 36 lezingen, 4 consultaties en een VVD public policy workshop gegeven om bij te dragen aan de bekwaamheid binnen HNS betreffende beleidsanalyse en beleidsontwikkeling. Op deze manier kan er een groep van experts in beleidsontwikkeling gecreëerd worden die kunnen bijstaan in het ontwikkelen van beleidsdocumenten binnen de partij. VVD Internationaal/HvS heeft hieraan bijgedragen middels een workshop

beleidsontwikkeling gegeven door beleidsexpert Nanda Kelly. Deze workshop legde de nadruk op de beleidsanalyse van de partij politieke kant en minder op academische beleidsanalyse.

De deelnemers van het studieprogramma hebben succesvol de basis aangeleerd op het gebied van beleidsanalyse en beleidsontwikkeling. Ook heeft het programma bijgedragen aan het verbeteren van de argumentatie van politicologen door gebruik van deze technische bekwaamheid in het publiek debat. Van de 22 oorspronkelijke studenten hebben 17 het studieprogramma voltooid. 14 van hen slaagden vervolgens op basis van hun cijfer voor het door hen ingeleverde beleidsvoorstel.

› HNS-Mladi congres

Naast de voorgenoemde programma's is een nieuw speerpunt de samenwerking met Mladi HNS-a, de jeugdafdeling, welke zijn eigen talentmanagementsysteem gaat ontwikkelen. De splitsing van HNS heeft een verwoestende werking gehad op de jongerenafdeling. Vele jeugdige partijprominenten verlieten de partij. Het nieuwe leiderschap zal dan ook beperkte ervaring hebben in het leiden van HNS-Mladi. Kennisuitwisseling is dan ook nodig om ervoor te zorgen dat het nieuwe leiderschap op nationaal, regionaal en lokaal niveau op snelheid van start kan gaan.

Het doel op de lange termijn is het voorbereiden en verder ontwikkelen van talenten binnen Mladi HNS, met een specifieke focus op het nieuw verkozen leiderschap. Ter ondersteuning van dit doel hebben vertegenwoordigers van de VVD Internationaal/HvS en HNS 'best practises' uitgewisseld op het gebied van rekrutering, selectie en ontwikkeling van kandidaten en campagne voeren als nieuwkomer. Hierbij werd VVD Internationaal/HvS vertegenwoordigd door Bram Roodhart (vicevoorzitter JOVD) en Aileen de Wite (Voorzitter JOVD Amsterdam). HNS Mladi werd vertegenwoordigd door Mirko Herenčić (Voorzitter van de lokale afdeling in Ludbreg) en Ivan Gulam (hoofd van de gemeente Pirovac en landelijk kandidaats vicepresident voor HNS).

Tijdens deze kennisuitwisseling maakten leden van HNS Mladi kennis met de manier van talentontwikkeling bij de JOVD, focus lag hierbij op rekrutering en het aantrekken van talent. Er lag een specifieke focus op de rol van liberale cafés, onderwijssystemen, Young Professional netwerken, en stages binnen de partij.

HNS regionale MP training (projectnummer 236) – Extra aanvraag 2017

Voortvloeiend uit de Regional Academy 'Train the Trainers'-programma uit 2017 is bij HNS de ambitie ontstaan voor een nieuw programma, getiteld "Towards establishing a regional framework for top-level training of candidates". Dit programma bouwt verder op het succes van het RA-project in een poging jonge parlementsleden op de Westelijke Balkan en zij die de wens hebben ooit parlementariër te worden te verzamelen, verbinden en te trainen. Het doel van het project op de lange

termijn is het trainen van deze groep in het managen van parlementaire werklust, overzicht houden en het ontwikkelen van expertise opeen bepaald gebied. MP-training in een regionale

omgeving is als concept succesvol gebleken gezien het een raamwerk biedt voor het uitwisselen van ervaringen in parlementair werk en het de kans biedt om te netwerken met andere parlementariërs. Middels de 'situation room'-oefening hebben VVD-trainers laten zien hoe parlementair werk gedaan wordt in Nederland. Daarnaast hebben ze ook het concept van het liberaal kompas gepresenteerd als politieke en strategische planningstool.

SMC Slovenië (projectnummer 214)

> Training SMC Campagneleiders I

In 2016 is VVD Internationaal voor het eerst gaan samenwerken met SMC, met als doel deze samenwerking organisatorisch naar het topkaderniveau te tillen. Deze samenwerking bleek in dat jaar succesvol en ook in 2017 heeft VVD Internationaal/Haya van Somerenstichting SMC weer ondersteund met verschillende activiteiten. In het jaar 2017 stond voornamelijk een professionele campagneorganisatie centraal. Verschillende talenten van SMC werden in twee kort op elkaar volgende trainingen getraind door experts van de VVD. Gedurende deze weekenden werd voornamelijk getraind op het gebied van persoonsontwikkeling, het gebruik van social media en het opzetten van een lokale campagnestructuur. In bijlage 1 is het programma terug te vinden voor zowel de eerste als de tweede training.

> Training SMC Campagneleiders II

Tijdens het project Campagneleiders II werd voortgeborduurd op project Talentmanagement I. Ditmaal betrof het de opleiding van SMC vertegenwoordigers tot campagne leiders met een focus op het lokale aspect. Gedurende deze training werden de deelnemers getraind op organisatorische vaardigheden, persoonlijk contact en het werken met vrijwilligers. Een extra aspect van deze trainingen was dat deze in de avonduren gegeven werden zodat mensen na hun 'gewone' werk konden deelnemen aan deze trainingen. In totaal werden 4 verschillende trainingen georganiseerd.

> ALDE Council / Liberal Visitors Programme For A Free and Secure Europe

De ALDE Council is de halfjaarlijkse vergadering van de ALDE, deze vond dit jaar plaats in Ljubljana, met SMC als host. Gedurende deze Council organiseerde de VVD Internationaal/HvS een paneldiscussie met als titel 'For a Free and Secure Europe in the 21st Century'. Het panel bestond uit MPs afkomstig uit verschillende EU landen zoals Polen, Slovenië en Spanje. Belangrijkste doel van de paneldiscussie was het debateren over liberale oplossingen voor gezamenlijke Europese uitdagingen zoals het vluchtelingenvraagstuk, opkomend illiberalisme in Oost-Europa, groeiende dreiging van Rusland en klimaatverandering. Hiernaast werden verschillende bilaterale ontmoetingen gepland met partijen waarmee VVD Internationaal/Haya van Somerenstichting in 2017 heeft samengewerkt. Gedurende deze ontmoetingen werden eerdere projecten herzien en verdere samenwerking besproken.

LDP Macedonië (Project nummer 211 – Extra aanvraag 2017 geen projectnummer toegekend)

VVD Internationaal/HvS heeft er in 2016 voor gekozen om de LDP Macedonië in 2017 extra steun te geven. Dit gezien het landelijke afluisterschandaal van 2015 met bijbehorende politieke instabiliteit het proces van EU-toetreding nagenoeg tot stilstand hebben gebracht.

Ook heeft de uitslag van de parlementsverkiezingen van december 2016 de politieke impasse verder vergroot.

De LDP heeft slechts drie parlementariërs, maar beschikt wel over een stabiele partijstructuur en vertegenwoordigers door het hele land. In 2016 had de partij zich verder positief ontwikkeld met de oprichting van een intern vrouwen netwerk. Met de lokale verkiezingen in aantocht in oktober 2017, was VVD Internationaal/HvS voornemens daarom een extra trainingsactiviteit gericht op de ontwikkeling van een lokale campagne strategie en een workshop strategie bepaling voor de nieuwe vrouwen beweging van de LDP in samenwerking met FNF. Echter, uiteindelijk was de samenwerking tussen VVD Internationaal/HvS en LDP Macedonië minder groot dan in afgelopen jaren. Belangrijkste activiteit was een strategisch overleg georganiseerd in Amsterdam waardoor LDP Macedonië kon deelnemen aan het ALDE congres in Amsterdam en zowel de bilaterale als de multilaterale contacten van LDP Macedonië onderhouden konden worden.

Reden van onderbesteding: Dit project is in zijn volledigheid niet tot stand gekomen. LDP Macedonië bleek de capaciteit niet te bezitten om naast onderhandelingen over regeringsdeelname een lokale verkiezingscampagne te organiseren en kregen hiervoor ook geen speelruimte in de lijstverbinding met de SDSM, de sociaaldemocraten en grootste regeringspartner. Daarnaast bleek er een onbereidheid binnen de partijtop te bestaan om de vrouwen beweging verder te ondersteunen – uiteindelijk is dit door de FNF opgepakt wegens tijdgebrek bij VVD Internationaal/HvS door personeelwisselingen.

Turkije: Liberale denktanks (geen projectnummer toegekend)

In 2017 wilde VVD internationaal/HvS wil het liberalisme in Turkije wortels geven. Bij afwezigheid van een echte liberale politieke partij, is samenwerking met denktanks altijd een goed begin om een vinger aan de pols te krijgen en het liberale gedachtegoed verder uit te dragen in Turkije. Dit was dan ook het plan voor Turkije in 2017.

Reden van onderbesteding: Door de late toekenning van de subsidie en personeelwisselingen bij VVD Internationaal/HvS, is dit project in zijn volledigheid niet tot stand gekomen.

Servië (Projectnummer 212)

In Servië heeft VVD Internationaal/HvS in 2016 een Trainer voor Trainersprogramma ondersteund voor langdurige partner LDP. Tijdens de laatste parlementsverkiezingen in 2016 heeft de LDP weer de kiesdrempel weten te behalen. De partij is intern bezig met richtingsbepaling. VVD Internationaal/HvS kiest er nu voor om naar aanleiding hiervan het initiatief voor verdere samenwerking aan de LDP over te laten. In 2017 is gebleken dat de partij langer nodig had voor interne consolidatie. Daarnaast zijn een aantal nieuwe bewegingen die in 2017 in het leven zijn gekomen niet levensvatbaar bleken en daarom niet ondersteund. Het gevolg hiervan is dat er in 2017 geen bestedingen zijn geweest aan projecten in Servië.

Reden van onderbesteding: Door het lange tijdsbestek dat LDP nodig had voor interne consolidatie en een gebrek aan andere levensvatbare liberale partijen zijn er geen bestedingen geweest aan projecten in Servië.

Oost-Europa/Zuid-Caucasus

Nowoczesna Polen (Project nummer 221) – Extra aanvraag 2017

In 2015 is er in Polen een liberale partij ontstaan die zowel in Polen als in de regio (de MATRA-landen Oekraïne, Wit-Rusland, Moldavië) een voorbeeldfunctie heeft in het beschermen van democratische waarden. Sinds 2016 ondersteunt VVD Internationaal/HvS deze partij, Nowoczesna,. De samenwerking stond in het teken van 'capacity building'. Deze samenwerking met Nowoczesna werd onderverdeeld in onderstaande 'capacity building' projecten.

› Campagnetraining in Rzeszow

Voor deze training van een halve werkdag kwamen 25 regionale en lokale campagne coördinatoren uit de Podakrpace regio bijeen in Rzeszow. Het doel was hen te trainen voor de gemeentelijke verkiezingen in 2018 middels de modules 'De Verkiezingswet', 'Zelfbestuur in Polen' en 'Verkiezingsstrategieën'.

› ELF RDR Ondersteuning

Deze activiteit betrof een serie rondetafel met als titel 'Radical Generation', aanwezig waren 25 jongeren van de jongerenafdeling van Nowoczesna. Het hoofdthema van de paneldiscussie was de radicalisering van de Poolse jeugd op de extreemlinkse, extreemrechtse en nationalistische flanken van het politieke spectrum. Panelleden werd gevraagd om een korte uiteenzetting met hun visie op de belangrijkste uitdagingen voor jongeren in Europa en hoe politici en jongeren het opkomende nationalisme en radicalisering kunnen tegengaan.

› Training Vrijwillige Coördinatoren

Deze eendaagse activiteit betrof een training aan vrijwillige coördinatoren gedurende een campagne. De focus lag op organisatorische aspecten en communicatie.

› Training Persmedewerkers

De vierde activiteit in het kader van de 'capacity building' projecten tussen VVD/HvS en Nowoczesna betrof een training gefocust op de rol van persmedewerkers in de partijorganisatie. Onderwerpen gedurende deze training waren strategie, vergroten van het netwerk en contact met de media.

› Canvastrainingen

Dit project werd georganiseerd om de Poolse participanten enkele campagnetechnieken bij te brengen. Het meest centrale onderdeel gedurende deze training was de deur tot deur methode, ofwel de meest directe methode van campagnevoeren om met kiezers en dialoog aan te kunnen gaan.

› LI / ALDE Amsterdam

Project LI/ALDE Amsterdam werd georganiseerd om het leiderschap van Nowoczesna deel te laten nemen aan de congressen van zowel Liberal International als die van de ALDE in Amsterdam. Dankzij dit project kon het leiderschap van Nowoczesna werken aan hun internationale netwerk en tegelijkertijd nieuwe internationale partners ontmoeten waarin mogelijke samenwerking besproken kon worden.

› Training Electoraal Recht

Deze training werd georganiseerd om de campagneleiders van Nowoczesna bewust te maken van het Poolse Electorale Recht.

› Campagnehandboek

Deze training werd georganiseerd om Nowoczesna te assisteren in het creëren van een campagnehandboek tijdens verkiezingen.

› Databeveiligingstraining

Deze training werd georganiseerd om Nowoczesna te assisteren in het beveiligen allerlei soorten data waarover de partij beschikking heeft.

Minsk Mises Center Wit-Rusland (project nummer 220)

VVD Internationaal/HvS is in 2017 de activiteiten van het Minsk Mises Center blijven steunen. De volgende activiteiten hebben het afgelopen jaar plaatsgevonden:

› Weekend seminars

Van 29 t/m 30 April en 27 t/m 28 mei 2017 zijn er twee weekend seminars georganiseerd in de regio Brest met als onderwerpen "How to preserve the best and to build the new: learning by Belarusian and European experience" en "How to preserve the best and to build the new: learning by Belarusian and European experience". In totaal hebben 77 personen deelgenomen aan deze twee events, inclusief trainers. De deelnemers van deze seminars zijn studenten van verschillende Wit-Russische universiteiten (Minsk, Grodno, Vitebsk), politieke partijen, jongeren organisaties, zakelijke verenigingen, ondernemers, journalisten, NGO's, en partijen in de oppositie.

› Open lezingen

Mises Center heft in 2017 open lezingen gehouden onder de titel "Turning the systemic structural crisis into opportunities for growth and development". De deelnemers van alle lezingen waren studenten, politieke activisten, ondernemers, universitaire docenten en vertegenwoordigers van NGO's. Mises Center heeft de volgende lezingen gehouden in Minsk:

1. "Crisis of ideas and ideology: what ideas cause crises, how to identify them, how new ideas emerge and become popular".
2. "How to promote liberalism in the post-truth world. Lessons from post-Soviet countries".
3. "Employment crisis: causes, consequences, victims, beneficiaries and how to get out of it with a solid anti-crisis institutions and dynamic job market".
4. "Anti-crisis human capital: are people and business ready for free market solutions? Views of people in "Life in transition" polls".

Het totaal aantal deelnemers aan lezingen in de periode augustus-oktober was 139 personen.

› Audio programma's/podcast series (www.primus.by)

Mises Center maakt regelmatig podcasts met liberale denkers in Belarus betreffende de staat van de liberale agenda in Wit-Rusland, het Post-Sovjet gebied en de Europese Unie. Hierin worden zaken benadrukt zoals: onderwijshervormingen, ondernemingsklimaatervormingen, belastinghervormingen, gelijkheid, economische groei en politieke competitie. In augustus tot

oktober 2017 heeft de Mises Center 62 interviews afgenomen ter ondersteuning van dit project. Ze zijn gepromoot via sociale netwerken, blogs, webpagina's en evenementen van Mises Centre en hun partners met meer dan 150.000 gebruikers, vrienden en volgers.

› Advocacy Summer School "Anti-crisis strategy for Belarus: in search of new normality".

De zomerschool werd gehouden van 21 juli tot 25 juli 2017 in de regio Vitebsk (leisure house "Dryvyaty"). Er is door 40 personen deel genomen aan de zomerschool. Zij vertegenwoordigden de zakelijke gemeenschap, maatschappelijke activisten, een parlements lid (Anna Kanopatskaya), universiteiten, jongerenorganisaties en NGOs.

Republican Party of Georgia, Georgië (projectnummer 222)

Van 18 t/m 20 januari is VVD Internationaal/HvS samen met de LibDems bij RPG langs geweest voor een evaluatiebezoek na de verloren verkiezingen van eind 2016. Het doel van dit bezoek was het meten van de invloed op de ondersteuning in capaciteitsopbouw en het bespreken van de mogelijkheden voor toekomstige samenwerking. Na gesproken te hebben met beide zusterpartijen die binnen de ALDE vertegenwoordigd zijn, de 'Free Democrats' en 'RPG', heeft de delegatie van de VVD Internationaal/HvS en LibDems een bezoek gebracht aan vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld om een duidelijker beeld te krijgen van de situatie in Georgië en het verkennen van de mogelijkheden om georganiseerd liberalisme in Georgië en de regio te ondersteunen. De doelen van deze missie zijn verder ondersteund met een complementair bezoek aan Georgië van 22 t/m 25 juni met afgevaardigden van andere ALDE-partijen.

De primaire conclusies van de twee bezoeken zijn dat de gegeven ondersteuning in capaciteitsopbouw de RPG hebben geholpen om betere partijstructuren op te zetten en de professionaliteit van de partij, het campagne team en de onderliggende liberale boodschap te verhogen. Daarnaast is er geconcludeerd dat de liberale politieke partijen in Georgië en de bredere zuidelijke Kaukasus hun organisatie onder de loep moeten nemen en verbeteren. Daarnaast moeten de partijen mogelijkheden en positionering evalueren voordat VVD Internationaal/HvS verdere ondersteuning kan geven. Politieke partijen in Georgië en de regio moeten zichzelf helpen om hun 'marktaandeel' te verstevigen voordat zij door anderen geholpen kunnen worden.

Gezien de RPG in haar huidige positie sterk behoefte heeft het uitbreiden van haar netwerk, heeft VVD Internationaal/HvS ter ondersteuning wel de deelname van de RPG aan het LI-congres in Andorra en het ALDE-congres in Amsterdam gefaciliteerd.

Leadership Academy, Armenië (project nummer 223)

Een jaarlijks terugkomend evenement is de Leadership Academy, welke samen met de PvdA en CDA wordt georganiseerd. De Leadership Academy is een jaarlijks terugkerend trainingsprogramma dat erop gericht is om leden van politieke jongerenorganisaties tussen de 17 en 35 jaar bijeen te brengen om hen de nodige kwaliteiten op het gebied van politiek leiderschap bij te brengen. De Leadership Academy was dit jaar gericht op de RPA, PAP, ARF, YELK, ARP, FD en ANC. Centraal staat hierbij samenwerking tussen verschillende partijen in een gefragmenteerd politiek veld om politieke doelen te bereiken. Dit is ook de reden dat deze Academy wordt georganiseerd in samenwerking met drie verschillende partijen: VVD, PvdA en CDA.

De Leadership Academy was dit jaar van extra waarde doordat de zusterpartij ANC na de verkiezingen in April uit het parlement was verdwenen en er daarom nieuwe verhoudingen ontstonden tussen de verschillende partijen. Hierdoor ontstond er extra dynamiek tijdens de Leadership Academy wat de nadruk op het belang van samenwerking versterkte.

Oekraïne (Projectnummer 218)

De factfinding in Oekraïne van de JOVD in 2016 heeft niet geleid tot de gewenste resultaten en er is dan ook geen fundament gevonden waar VVD Internationaal/HvS op verder kan bouwen.

Reden van onderbesteding: Bij gebrek aan geschikte kandidaten om te ondersteunen hebben er geen uitgaves plaats gevonden aan projecten in Oekraïne.

Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA)

Arab Liberal Federation (ALF) (project nummer 225)

In 2017 heeft de VVD de samenwerking met het Arab Liberal Federation voortgezet met de volgende activiteiten:

> Conferentie Amman

De tweedaagse conferentie betreffende 'Freedom of Trade and Freedom of Movement' die van 22 tot 24 mei gehouden werd in Amman, Jordanië, was de eerste ALF conferentie dat jaar. De conferentie werd mede georganiseerd door de ALF en AYUFD in samenwerking met de FNF en VVD Internationaal/HvS. Er waren

verschillende senior leden aanwezig van politieke en maatschappelijke partijen uit Marokko, Mauritanië, Tunesië, Egypte, Somalië, Jordanië, Libanon en Palestina. Gedurende de conferentie werd gesproken over mogelijke samenwerkingen, werden politieke ervaringen gedeeld en automatisch werden netwerken vergroot. Tijdens de conferentie werden verschillende panels en werkgroepen georganiseerd. Een van de werkgroepen was de werkgroep 'Freedom of Movement'. Hierbij werden de deelnemers verdeeld in groepen om obstakels te zoeken en oplossingen voor te leggen, allen met betrekking tot 'Freedom of Movement' in het kader van de vluchtelingenproblematiek. De geïdentificeerde obstakels betroffen:

- Conflicten
- Onveilige migratiebewegingen
- Infrastructurele problemen door ondermaatse opnamecapaciteit
- werkverschaffing voor immigranten
- sociale en culturele verschillen
- Veiligheidsrisico's wegens Identificatieproblemen
- Etnische en religieuze problemen

De voorgestelde oplossingen om deze obstakels te overbruggen waren:

- Het activeren van het maatschappelijk middenveld in samenwerking met politieke partijen
- Het sluiten van verdragen tussen Arabische landen met als startpunt Geografische regio's,
- Het tekenen van verdragen tussen Arabische landen om de bewegingsvrijheid en het geleidelijk afbouwen van visums,
- Samenwerking op het vlak van inlichtingen en veiligheid
- Digitaliseren van persoonlijke informatie
- Het opzetten en beschikbaar maken van een database voor opnamecapaciteit van Arabische landen.

In de afsluiting werd benadrukt dat het van belang is om: voorgestelde resoluties binnen de ALF ook aan te dragen als discussiepunt in het Arabisch Parlement en de Arabische Liga; en hervormingen door te voeren die bewegingsvrijheid tussen Arabische landen garandeert.

In de tweede werkgroep was het onderwerp 'Freedom of Trade', waarbij obstakels werden geïdentificeerd op het gebied van wederzijdse informatievoorziening en afstemming tussen Arabische landen. Geïdentificeerde problemen:

- belangenverschillen op het gebied van liberalisatie
- Intern beleid en wetgeving
- Beleidsverschillen op het gebied van douane en belasting
- Verschillen op het gebied van het minimumsalaris
- Het niet implementeren van de overeenkomst gesloten binnen Arabische Liga uit 1997 op deze vlakken.

O oplossingen geboden voor de problemen zijn:

- Midden- en kleinindustrie prioriteit geven.
- Verder is vastgesteld dat het onmogelijk is om tot praktische en concrete conclusies en aanbevelingen te komen in de afwezigheid van concrete informatie. Daarom is tijdens de laatste sessie besloten dat toekomstig werk op dit beleidsgebied verzet moet worden op basis van nog te vergaren informatie. In aansluiting daarop is per land een representatieve groep deelnemers gevraagd op basis van een werkplan specifieke informatie in te winnen en deze informatie te centraliseren binnen de ALF.

> Conferentie Tunis

De in Amman bereikte conclusies en resultaten zijn na de conferentie verwerkt tot een rapport en resoluties die op 24 november in Tunis besproken zijn gedurende de ALF Executive Committee. Gedurende deze halfjaarlijkse vergadering komen alle liberale zusterpartijen bijeen om resultaten uit het voorgaande congres te bespreken en hieraan een follow-up te geven. Daarnaast is er altijd ruimte voor partijen om nieuwe samenwerkingen te bespreken, netwerken te vergroten en kennis te delen.

Tijdens deze Executive Committee zijn de uitkomsten hiervan gepresenteerd en in panels bediscussieerd. In het volledige eindrapport betreffende 'Freedom of Trade' en 'Freedom of Movement' (het Arab Free Trade Report) is aanbevolen om in elk Arabisch land een gespecialiseerde afdeling op te zetten die zich richt op vrij handelsverkeer tussen Arabische landen en het rendement en prestatieniveau van het openbaar bestuur verbeterd. Daarnaast moet er ingezet worden op het creëren van een supranationale autoriteit binnen het raamwerk van de Economische en Sociale Raad dat de implementatie van toezeggingen door lidstaten op het gebied van het opheffen van niet-tarifaire belemmeringen en obstakels verzekerd. Het rapport roept ook op tot de voorziening van dat betreffende de verschillende markten, kansen op het gebied van import en export en gerelateerde diensten, en roept op tot versnelling in de opzet van een douane-unie tussen Arabische landen.

› Deelname Liberal International bijeenkomsten

Als een partner op het gebied van kennisuitwisseling tussen de ALF (Arab Liberal Federation) en de ALN (African Liberal Network) heeft de VVD twee delegaties geleid van de top van het ALF-bestuur zowel aan Kenia (22-26 Maart) als aan Zuid-Afrika (26-29 Oktober). Het doel van deze kennisuitwisseling het opzetten van debat betreffende 'best-practises' en het uitwisselen van kennis en informatie voor het onderhouden van een goed regionaal netwerk. In Zuid-Afrika zijn de bilaterale ontmoetingen gecompliceerd door het LI-congres dat daar gelijktijdig plaats vond. Hierdoor is de inhoud van de bijeenkomsten substantieel verbeterd. Uiteindelijk heeft deze samenwerking, met regionale organisaties op het gebied van beleidsontwikkeling voor zusterpartijen, geleid tot de presentatie van het in het voorgaande subsectie genoemde 'Arab Free Trade Report' in Tunis.

› Bijdrage ALF Executive Director.

In het kader van professionalisering is heeft VVD Internationaal/HvS voorzien in verdere capaciteitsopbouw van het ALF middels het financieel ondersteunen van de 'Executive Director' van het ALF. Dit met als doel het vrijspelen van werkuren zodat deze geïnvesteerd konden worden in de capaciteitsopbouw van het ALF. In samenwerking met de ALF Executive Director is in 2017 succesvol in Nederland de ALF ingeschreven als formele Stichting, na aanleiding van een prangende wens van de general assembly van ALF.

› ALF Website

Er is wederom geïnvesteerd in de professionalisering van het ALF middels de financiering van een professionele website, wat de ALF zichtbaarder, transparanter en toegankelijker moet maken.

Arab Youth Union for Freedom and Democracy (project nummer 226)

De Arab Youth for Freedom and Democracy (AYUFD) is de jongeren vleugel van de Arab Liberal Federation. Ook in 2017 heeft VVD Internationaal/HvS AYUFD ondersteund om een nieuwe generatie politiek leiders op te leiden. In 2017 werden verschillende leden van het hoofdbestuur van de AYUFD in contact gebracht met belangrijke spelers in het internationale web. Hierbij werd ingezet op internationale kennisdeling en het vergroten van het AYUFD netwerk.

› Deelname AYUFD aan IFLRY congress Beirut

In December 2017 vond in Beirut de algemene vergadering van 'The International Federation of Liberal Youth' (IFLRY) plaats. In het kader van politieke ondersteuning van liberale jongeren in de MENA regio besloot VVD Internationaal/HvS dit evenement te ondersteunen. Dankzij VVD Internationaal/HvS was voor jongeren, verbonden aan het liberaal gedachtengoed, mogelijk om deze vergadering bij te wonen en zo hun netwerk te vergroten. Gedurende conferentie was er een informatief

programma waarbij verschillende discussies georganiseerd met het overkoepelende thema 'Migration & Open Borders'. Deze conferentie stond stil bij de gevolgen van de vluchtelingen crisis en de effecten hiervan op migratie. Over dit thema werden ideeën en praktische politiek ideeën uitgewisseld.

Naast dat dit evenement een goede gelegenheid was voor liberale jongeren om te netwerken was het ook een moment voor het leiderschap van AYUFD en haar partners om bij elkaar te komen. Gedurende deze bijeenkomst werden teruggeblikt op afgelopen jaar en toekomstplannen verder uitgewerkt.

› Fact-finding JOVD

In 2017 bracht een delegatie van de JOVD, de jongerenorganisatie van de VVD een fact-findingbezoek aan Jordanië. Daar ging de delegatie onder andere in gesprek met verschillende civil society organisaties, spraken zij daar met vertegenwoordigers van AYUFD over de belangrijkste ontwikkelingen in de regio en bezochten zij een vluchtelingenkamp. De JOVD op diens beurt nodigden met steun van VVD Internationaal/HvS een delegatie van AYUFD uit om deel te nemen aan het JOVD najaarscongres. Voor de JOVD was het de uitgelezen mogelijkheid om het netwerk te vergroten en kennis te delen met partners in de MENA regio.

Afek Tounes (project nummer 227)

De FNF opereert sinds 1964 in Tunesië. Naast verschillende samenwerkingen met maatschappelijke organisaties en publieke instituties onderhoudt de FNF sterke politieke banden met de sociaal-liberale partij Afek Tounis welke is opgericht in 2011. Dankzij een belangrijke en toenemende rol van VVD Internationaal/HvS is de ondersteuning en coördinatie van Afek Tounes door internationale liberale partners substantieel toegenomen.

Door goede coördinatie en samenwerking tussen VVD Internationaal/HvS en FNF is het risico op projectduplicatie voorkomen en is de synergie tussen verschillende projecten van FNF en de VVD versterkt. Hierdoor hebben er in 2017 maar liefst 22 gezamenlijke projecten plaats gevonden in Tunesië. Deze projecten waren gericht op politiek-civiel onderwijs, de politieke dialoog, politiek consultancy en liberaal beleid met als doel de top van Afek zo te trainen dat

zij in staat zijn een degelijke, onderbouwde en wijd verbreide campagne op te zetten. De activiteiten waren dan ook gericht op bijna alle departementen van Afek.

Een van de eerste grote evenementen in 2017 was het eerste Verkiezingscongres van Afek Tounes begin april. In de aanloop heeft de partijpresident gevraagd naar internationale expertise om het belang en het succes van deze belangrijke mijlpaal in de partijhistorie te benadrukken. Deze consultancycommissie werd een groot succes door het aanleveren van twee ALDE-experts die hun grote kennis op dit vlak hebben gedeeld met de Afek Tounes congres commissie.

De tweede helft van het jaar werd gekenmerkt door vier grote projecten in samenwerking met Afek Tounes, VVD Internationaal/HvS en FNF, die als doel het voeren van een geprofessionaliseerde campagne had. Het eerste project dat hieraan bijdroeg was een serie van seminars betreffende 'public speaking'. In 80 zeer gerichte trainingen hebben 3 coaches (Mr. Kerim Bouzouita, Ms. Sélima Ben Mustapha and Ms. Amina Mezghani Ellouz) 10 vrouwen en 19 mannen van het politiek bestuur van Afek Tounes ervaring opgedaan in het publiek spreken. Het hoofddoel van het programma was het uitbreiden van aanwezigheid van de partij in media en het vergroten van de nationale naamsbekendheid. De serie van trainingen voor het partijleiderschap waren erg positief. Voor het eerst kon Afek alle TV-kanalen en radiostations op nationaal en regionaal niveau te woord staan. Daarnaast heeft de partij succesvol haar sprekers en nationale figuren verveelvoudigd. Ook de bekendheid van de partij werd hiermee significant vergroot, wat het specifieke doel was van het trainen van deze groep sprekers. De FNF en Afek Tounes hebben als doel gesteld om de spreekvaardigheid van de partijtop verder uit te breiden, maar in een kleinere setting.

Als tweede project is er een focusgroep gehouden met als doelen het identificeren van verwachtingen en de behoefte van kiezers in de gemeenteraadsverkiezingen; inzicht van burgers in het proces van decentralisatie en nieuwe voorrechten van gemeenten; verwachtingen van kiezers jegens politieke partijen in de gemeenteraadsverkiezingen; en het beeld van Afek Tounes en stemmotieven voor de partij.

Hierop aansluitend is er kwalitatief onderzoek middels een poll met als doeleinde een diepteanalyse van het algemene beeld van Afek Tounes; de evolutie van de publieke opinie jegens de partij traceren; het identificeren van "sympathie barrières" en psychologische barrières jegens de partij; het meten van perceptie-indicatoren van partijleiders en in het specifiek haar president; en het maken van specifieke aanbevelingen om het beeld van de partij en haar positionering betreffende de gemeenteraadsverkiezingen te verbeteren.

Hier op aansluitend zijn een canvastrainingen gegeven waarbij leden van Afek Tounes opgeleid worden om een deur-aan-deur campagne te voeren waarbij men in direct gesprek ging met de kiezer om de dialoog aan te gaan. Gebundeld hebben de ondernomen projecten substantiële waarde toegevoegd aan Afek Tounes en haar professionalisering. Tot slot heeft de samenwerking substantieel bijgedragen aan het uitbreiden van het internationaal liberaal netwerk van Afek Tounes.

Free Egyptian Party (FEP) Egypte (Project nummer 230)

De Free Egyptian Party is de grootste liberale partij van Egypte. Samen met ECPPS, een liberale denktank, zetten zij zich in voor (economische) hervormingen. FEP wil met de VVD

kennis en best practices op het gebied van (economische) hervormingen delen. Samenwerking met ECPPS zorgt voor meer lokale context.

Reden van onderbesteding: Een kennisuitwisseling stond gepland in december 2017, maar door visa complicaties heeft dit project in zijn volledigheid niet kunnen plaatsvinden.

Libanon, Future Movement (Project nummer 228)

Future Movement is een Libanese liberale regeringspartij en levert momenteel de minister-president. De partij zet zich in voor vrijheid van meningsuiting en geloof, gelijke rechten voor vrouwen en verschillende economische hervormingen. VVD internationaal/HvS wilde de partij ondersteunen om zo het liberalisme in Libanon en het Midden-Oosten te bevorderen.

Reden van onderbesteding: Vanwege een verslechterde veiligheidssituatie in Libanon tijdens het vierde kwartaal van 2017 heeft VVD Internationaal/HvS de overweging gemaakt om dit project niet uit te voeren.

Marokko (Project nummer 229)

In december 2017 heeft VVD Internationaal/HvS in samenwerking met de FNF een training verzorgd voor de 'Union Constitutionnelle', de Marokkaanse liberale jeugdbeweging. Deze training had als doel het versterken van de jeugdorganisatie door training op gebied van structuur, het bouwen van een vrijwilligersorganisatie, de verhouding met de reguliere partij en politieke focus, evenementen, media en actieplannen. Met een deelnemersaantal van 28 mensen en een goede en duidelijke kennisoverdracht door Lennart Salemink (Trainer VVD Internationaal/HvS) en Martijn Jonk (Oud-voorzitter JOVD) was het een geslaagde training.

Reden van onderbesteding: Ook in 2017 is het lastig gebleken om met liberale politieke partijen te werken. Pas in december 2017 is het gelukt om een samenwerking te starten met Union Constitutionnelle, die hopelijk in 2018 uitgebreid kan worden.

Bijlages

Bijlage 1: Training SMC Campagneleiders Slovenië

TRAINING WEEKEND 10 - 12 & 17-19 NOVEMBER

Training content

Leadership level (Anika & Benjamin)

- › Campaign strategy: Get out the vote vs. Persuasion
- › Campaign organisation: National to local
- › Campaign Volunteers: Grow the base from the top

We will need to find time to talk to leadership level (campaign manager, campaign organiser, campaign leader) about the above items. Also to incorporate during the training, but also to have a conversation about where we can be of help and our ideas when it comes to a national campaign in 2017.

Local campaign leader level:

	Benjamin	Annemarie	Barry	Lennart	Anika	Jorrit
› National to local strategy - translation & empowerment						
› Grow the base - volunteer activation & management						
› Local campaign organisation - team building & accountability						
› Free press - use & circumvent media						
› The fun part! - Campaign events & an introduction to effective campaigning						

Time	Local campaign leaders	Who?
Friday		
Start till dinner	Interactive get to know	AS, BvE - LS, AS
	Rules of this learning zone	AS - LS
	1 hope & 1 fear per person	AS, BvE - LS, AS

Time	Local campaign leaders	Who?
	Who are we? (1 quirk on who we are & why are we here)	All of us
	10 min presentation on VVD	BvE - AS
	Introduction into the 2017 national campaign (slides) ☐ <i>Governing party for 7 years; won 3 elections in a row by reinventing the party twice</i> ☐ <i>Mark Rutte as anchorman</i> ☐ <i>Last campaign on feelings of belonging and security, instead of policy content</i>	BvE - AS
Saturday		
10.00 - 10.15	Warming up exercise	AS - LS
10.15 - 11.30	National to local strategy - material ☐ <i>Campaign strategy</i> ☐ <i>Targets (voting, area, demographics, groups)</i> ☐ <i>Feel empowered, create your own plans within the frame of national strategy</i>	AL, BvE - LS, AS
11.30 - 12.00	Coffee / Smoking / Toilet break	
12.00 - 13.00	National to local strategy - material ☐ <i>Campaign strategy</i> ☐ <i>Targets (voting, area, demographics, groups)</i> ☐ <i>Feel empowered, create your own plans within the frame of national strategy</i>	AL, BvE - LS, AS
13.00 - 14.00	Lunch	
14.00 - 15.30	Grow the base ☐ <i>Structure of a campaign</i> ☐ <i>Volunteer management</i> ☐ <i>Phasing of growth</i> ☐ <i>Thanking</i>	AL, BH - AS, JL
15.30 - 16.00	Coffee / Smoking / Toilet break	
16.00 - 17.30	Local campaign organisation ☐ <i>Team</i> ☐ <i>Different roles</i> ☐ <i>Professionals vs. volunteers</i> ☐ <i>Responsibility & drive</i> ☐ <i>Thanking</i>	BvE, BH - AS, JL
17.30 - 18.00	Coffee / Smoking / Toilet break Simultaneous: leadership level with Anika & Benjamin (11 November)	
18.00 - 19.30	Free press ☐ <i>How to use (local) media to your advantage</i> ☐ <i>How to use social media to circumvent traditional media</i> ☐ <i>How to translate national (social) media to local (social) media</i>	BH, AL - LS, JL

Time	Local campaign leaders	Who?
19.30	Dinner & drinks	
Sunday		
10.00 - 10.15	Warming up (?) & recapping	BvE, AS - LS, AS
10.15 - 11.45	Campaign events ☐ <i>Examples of events</i> ☐ <i>Conversation with the voter</i> ☐ <i>Techniques of campaigning (canvassing, leafletting, conversations, kitchen table meetings)</i> ☐ <i>Effective campaigning (targetting)</i>	BvE, BH - LS, JL
11.45 - 12.00	Coffee / Smoking / Toilet break	
12.00 - 13.00	Round up ☐ <i>Take aways</i> ☐ <i>Next steps for your constituency</i> ☐ <i>Targets</i>	AS, AL - JL, AS
13.00	Lunch & goodbye	

Bijlage 2: Regional Academy for Liberalism in Southeast Europe

Regional Academy for Liberalism in Southeast Europe

Hotel Bosnia, Kulovića 9, 71000 Sarajevo, 16th to 18th of June 2017

-programme takes place at hotel premises except for dinners

ABOUT THE EVENT

Programme of activities is aimed at training the trainers, leaders in their respective fields of political work, who will be able to share their knowledge within their party organizations, foundations as well as participate as trainers, speakers and moderators of events in the region and beyond. In this regard, the Regional Academy programme will seek to empower local leaders and local organizations, enabling them to actively participate in their own training programmes.

Homework

Please think about these four questions before arriving at the training occasion:

- What was your first experience as a volunteer when you first entered your own party? (like and do not like)
- How would you describe the possibilities on developing yourself within your own party? (like and do not like)
- What was the best training you have ever been to and why?
- What is that you need to become a better trainer?

The trainers may ask answers randomly during the training.

Objectives and learning goals:

- The purpose of the training is to empower trainers to provide optimal trainings in the countries of residence
- The course is skills-based and highly interactive
- The best participants will be offered the opportunity for come to the Netherlands for a trainers clinic. The course is therefore also competitive. However, a pleasant learning environment is a top priority.
- At the end of the training the trainers can develop a training, involve and motivate and train volunteers and train politicians.
- This training will be competitive. However, a safe environment where you might learn from mistakes is a top priority for the trainers.

EVENT SCHEDULE

FRIDAY, 16th of June, 2017

18:00 **Welcome address and interactive introduction**

20:15 DINNER (Restaurant Tavola, Maršala Tita 50, Sarajevo)

END OF THE FIRST DAY

SATURDAY, 17th of June, 2017

9:30 **Start of the training**

10:00 **Interactive theory: volunteer management**

11:00 COFFEE BREAK

11:15 **Interactive theory: education and training within a party**

12:15 LUNCH with assignment (pitch to board of fictional party) (at Hotel Bosnia)

13:30 **Pitches and feedback**

14:30 **Develop training program for fictional party**

16:15 COFFEE BREAK

16:30 **Develop training program for fictional party**

18:00 **Wrap up and assignment for the next day**

20:15 DINNER (Restaurant Amerikanac, Branilaca Sarajeva 5, Sarajevo)

END OF THE SECOND DAY

SUNDAY, 18th of June, 2017

9:30 Start of the training

10:00 Exam: Training in four different groups to the fictional party

12:00 Closing session

13:00 LUNCH

14:00 END OF THE EVENT

With the support of:

Friedrich Naumann
STIFTUNG **FÜR DIE FREIHEIT**

novum

Fondacija

**Boris
Divković**

Foundation

An event organised by the European Liberal Forum (ELF). Supported by Haya van Someren Stichting. Co-funded by the European Parliament.

Neither the European Parliament nor the European Liberal Forum are responsible for the content of the programme, or for any use that may be made of it. The views expressed herein are those of the speaker(s) alone. These views do not necessarily reflect those of the European Parliament and/or the European Liberal Forum asbl.

IVO OPSTELTEN
FOUNDATION

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. directie Democratie en Bugerschap
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Den Haag, 28 juni 2018

Betreft: BZK rapportage VVD neveninstellingen (2017)

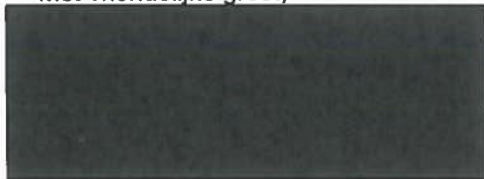
Geachte heer/mevrouw,

Namens het bestuur van de Stichting Ivo Opstelten Foundation deel ik u mede dat de stichting over de verslagperiode van 1 januari tot en met 31 december 2017 geen donaties ter waarde van € 4.500,- of hoger heeft ontvangen afkomstig van één gever.

De stichting kende gedurende het jaar 2017 geen schulden groter dan € 25.000,-.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink
Partijvoorzitter VVD

Bijlagen

TeldersStichting

omdat kennis ertoe doet

Prof. mr. B.M. TeldersStichting
De liberale denktank van Nederland

Mauritskade 21
2514 HD Den Haag
Telefoon 070 363 19 48
info@teldersstichting.nl
www.teldersstichting.nl
www.telderscommunity.nl

IBAN NL62INGB0003349769

In het kader van de Wet Financiering Politieke Partijen (artikel 21) verklaart de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting dat zij in 2017 geen bijdragen van in totaal € 1.000 of meer van een gever heeft ontvangen.

De Prof. Mr. B.M. Teldersstichting had in 2017 een schuld van € 36.324 aan de VVD uit hoofde van een onderhoudsvereinkomst. Ultimo 2017 was deze schuld volledig voldaan.

Directeur [redacted]

WITH accountants
[redacted]

Waarmerking With Accountants B.V.
[redacted]

STICHTING VOOR OECONOMISCHE POLITIEK

2282 CS RIJSWIJK,
KERKLAAN 216 20 juni 2018
TEL: 070 - 390.13.55
06 - 42.12.38.39

Aan de minister van Binnenlandse Zaken
Mevrouw K. Ollongren
Door tussenkomst van de VVDπ
Postbus 30836
2500 GV Den Haag.

Zeer geachte mevrouw Ollongren,

De Stichting voor Oeconomische Politiek, neveninstelling van de VVD, verklaart hiermee dat ook in 2017 de inkomsten van de Stichting uitsluitend bestonden uit de inkomsten uit het eigen vermogen en dat de stichting geen schulden heeft.

Met vriendelijke groet,

D.M. Sluimers
Penningmeester.

Stichting "Mr. H.C. Dresselhuysfonds"

VVD
Algemeen Secretariaat Postbus 30836
2500 GV DEN HAAG

Den Haag, 12 juni 2018

Betreft: BZK rapportage 2017 VVD neveninstellingen

Geachte heer/mevrouw,

Namens het bestuur van de Stichting Mr. H.C. Dresselhuysfonds deel ik u mede dat de stichting over de verslagperiode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017 geen donaties in geld of natura heeft ontvangen. De stichting verwerft haar inkomen volledig uit het eigen vermogen. De stichting kende geen schulden gedurende het jaar groter dan € 25.000,-.

Hoogachtend,

Drs. P. J. [REDACTED]
voorzitter

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
t.a.v. het bestuur
Postbus 30836
2500 GV DEN HAAG

**Directie Democratie en
Burgerschap**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Contactpersoon
E partijfinanciering@minbzk.nl

Kenmerk
2018-0000253206

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum 22 oktober 2018
Referentienummer 2018-0000041959
Betreft Subsidievaststelling en nabetaling Wfpp 2017

Geacht bestuur,

Op 28 juni 2018 heb ik de verantwoording voor de door u ontvangen subsidie in het kader van de Wet financiering politieke partijen (Wfpp) over 2017 ontvangen. Dank daarvoor.

Het inhoudelijke verslag is door mij in goede orde ontvangen. Met het resultaat kan ik instemmen.

Conform uw ingediende verantwoording van 28 juni 2018 stel ik de subsidie vast op een bedrag van € 3.382.389,89.

In dit bedrag zijn begrepen de subsidie voor:

- het wetenschappelijk instituut (€ 587.518,00)
- de politieke jongerenorganisatie (€ 211.686,35)
- de neveninstelling voor buitenlandse activiteiten (€ 318.593,00)

Aan u is reeds een bedrag van € 2.877.368,66 als voorschot uitbetaald. Het resterende bedrag van € 505.021,23 is goedgekeurd en wordt betaalbaar gesteld op rekeningnummer NL 29 ABNA 0630497516 ten name van de VVD te Den Haag.

se Zaken en Koninkrijksrelaties,

, Ruimte en Wonen

zes weken na bekendmaking van dit besluit daartegen per brief
in Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Postbus 20011, 2500
moet zijn ondertekend, voorzien zijn van een datum alsmede de
en dient vergezeld te gaan van de gronden waarop het bezwaar
ift van het besluit waartegen het bezwaar is gericht.

